

GOVERNMENT OF INDIA
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.

Class No.

Tc
294.5

Book No.

A123m

N. L. 38.

MGIP Santh.—SI—30 LNL/58—9-4-59—50,000.

స్వచ్ఛమైన శ్రమ.

వివాహాశ్రమ గ్రంథము.

౨-వ పంఖ్య.

Abdhi Kamanamulu

ఆభి కమన్తములు.

న స్వ రాంధ్ర ప్రయోగము.

క. మార్కండేయశర్మచేత

విద్యారణ్యభాష్యము సమపఠించి

ఆంధ్ర టీకాతాత్పర్యములు వ్రాయబడినది.

శ్రీ దైవాదైవతమహాపతి కృత్యరత్నకామ్రీగణిత

పరిష్కారముచేసినది

౨-వ ముద్రణము ౨౦౦౦ కాపీలు.

డిజైతనంబల్. ౧౯౨౫

All Rights Reserved.

రిజిస్టరు కాపీరైట్.]

1925

21-
Jagdish Chandra
J. C. Co.

72-4
P. 27

SHELF LISTED

ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಪ್ರಕಟಿಸಿ—1925.



- ఆదీకమం త్రములకు ఉపోద్ఘాతము.

అధ్యయనాదులచేతను చిరికాలము గురుకుల వాఙ్ముచేతను తెలిసికొనఁదగిన కా స్త్రీయగ్రహస్థము లన్నిటిని వ్రాసి అనుభవము తెలియఁజేయుట ఆశక్తిమయినకార్యము అయినను ప్రకృతిమైన గురుకులవాసము చేదవిద్యలు, ఆను పదములు నిధుంబులు లయందుమాత్రమే సాధ్యమగునట్లు గవండుమందుటచేత పాశ్చాత్యమయినంత విపులముగ విమర్శించి వ్రాసి ముద్రించి మరేచాగవిగులయందు కద్దిగల పాఠి ఎగుటకు నిర్మాణసామగ్రియగుటకు ఈ గ్రంథము మంగుదున్నారము. ఇండియనువారలు మూలోపములు ఇతి పితేని కృతేజ్ఞులమయి సంస్కరించుకొనియెదము. ఈమీ గ్రంథముల ముద్రించుమియ మ్మింకలకయినది చగురులను స్వల్పముగి తెలుపుట మునిశ్వక ప్రావశ్యము మిదివరకు ముద్రించిన 'వైదికవిజ్ఞానాం నిర్ణయము' నిర్ణయకర్తాత్మకము అను గ్రంథముయొక్క రంబం ప్రయలు అతిస్వల్పకాలములోనికే మతాధికములు అదరించి యుండుటచేత మేము విశేషముగ వ్రాయుచున్నాము.

మూల గ్రంథములకు చేదములను స్వల్పమునందై వను పరిశీలించక యీ "చేదములందు అవిద్య, ఇవిద్య" అని విద్యయందు విమర్శకులు ముఖ్యము ఇచ్చిడియుట బయలుజేరుదు న్నందులకు విమర్శకులు చింతించనిదియొప్పుది. మొదలున్న ఒక విమర్శకం ముఖ్యము మా పరిశీలనమునకు వచ్చి ఆయావిషయములు మాట్లాడుచు "వారు చేదగ్రంథములు చూచుచున్నారా? ఋశ్వదమున "పితృ" శబ్దముగాని తత్వస్థనముగాని యొన్న దని మీరు చెప్పితిరా" అనివాసింపిరి. వారిస్థితినిచూచి వారికిందిరి.

చేదములు, పితృచేదములు.

చేదములందు పితృచేదములను గుఱించిన వర్ణనముగలదా? లేదా? యనువిషయము ప్రకృతిమైన మనకు విచారణీయము. ప్రాకృతిమైన చేదయందెరులందఱచేతను ప్రాచీనతను మని అంగీకరింపబడుచున్న ఋశ్వదమునందే పితరులను గుఱించిన వర్ణనముచేయు మంత్రిము బండుటయేగాక దశమమండలమున ప్రత్యేకము'పితృనా క్తము'ను పేరుతో నొక సూక్తముకూడ గలదు.

పితరులు త్రివిధులుగ నుండునని ఋశ్వదము నందు దహరింపబడిన ఒకముక్తి నిచట నుదహరించుచున్నాను.

ఉదీరతా మనర ఉత్పిరాన ఉన్నధ్యమాః పితర స్సమ్యావః॥
అమం య ఈయు రప్పకా ఋతజ్ఞా స్తేనోఽనస్తు పితరోవావేషః॥

ము. పం. ౧౦. ౧౦. ౧౧

ఉదీరణా మవిర ఉదీరణాంవిర ఉదీరణాం మధ్యమాః పితరః సో
మ్యాః సోమసంపాదినః తేఽమం యేప్రాణ మవ్యయ్య రవృకా అనమి
త్రాః సత్యజ్ఞావా యజ్ఞజ్ఞావా తేన లగచ్ఛంతు పితరోఆహవ్యనేమః।

వియః ౧౫౫ ౨౫ ౯౩

అని నియ క్రమన వ్యాఖ్యానము చేసియున్నారు.

కర్మకాండయందు కొన్నికర్మల ప్రకృతులనియు కొన్ని వికృతులనియు చెప్పి
బడియున్నవి. పితరులను నుతించి మనము చేయు కర్మానినకలవిధము చేదమునందు చె
ప్పబడిన పిండపితృయజ్ఞము ననుసరించి చేయబడుచున్నవి. కొన్ని మాత్రము మాత్రో
క్తమగు మాసీక్రాద్ధము ననుసరించి చేయబడుచున్నవి. వీనిని నుతించి సామాన్యముగ
కర్మకాండప్రయోజనము "పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికములనియు, మాసీక్రాద్ధ ప్రకృతికముల
నియుచెప్పెదను. మాసీకానికము, ప్రత్యాత్మికము, పసిండ్గరణము ఇవి పిండ పితృయ
జ్ఞముననుసరించి చేయవలయును, లిక్కినవిన్నియు మాసీక్రాద్ధము ననుసరించి చేయ
వలయును. ఈపిండపితృయజ్ఞమును నుతించిన వివరము తెలియక బ్రాహ్మణమున వివర
ముగ తెలుపబడియున్నది, వివరమును తెలుపు వాక్యములనుమాత్ర మిచట కొన్నింటిని
వ్రాసెదము.

"ఇంద్రో వృత్రగం హతావ్।.... తపితరః పూ ర్యేద్యురాగచ్ఛుః।
పితౄణా యజ్ఞోఽగచ్ఛత్।.... తస్మాద్విత్సభ్యః పూ ర్యేద్యుః క్రియతే।
.... సోమాయపితృపితాయ స్వధానమ ఇత్యాహ।.... అగ్నేయే కవ్యవా
హనాయ స్వధానమ ఇత్యాహ। యపవపితృణామగ్నిః। తం ప్రీణాతి। తస్మై
ఆనూతీర్జ్వహోతి। త్రిర్నిదధాతి।.... తూష్టిం మేక్షణమాదధాతి।.... తస్మై
ఆనూతీర్జ్వహోతి।.... నశ్వదాచ్ఛిన్నం బర్హిర్భవతి । నశ్వదివహి పితరః।
త్రిర్నిదధాతి । తృతీయేనా ఇతోలో శేపితరః । తానేవ ప్రీణాతి । పరా
కావర్తతే । హ్నికాహిపితరః।.... అనఘ్రియమేవ । తన్నేవ ప్రాశితన్నే
వాప్రాశితం।.... దశాంఛిత త్రిపారణధాగాహిపితరః । పితౄణేవనిర్జవద
యతే।.... ననున్మహోతి। ననున్మాహోహిపితృణాం।.... యపవం విద్యాహ
పితృభ్యః కరోతి । ఏవై ననున్మాహాం యజ్ఞః। తేనవాపతీత్ పితృ
లోశే చరతి । యత్పితృభ్యః కరోతి।.... సప్రమాయుశో భవతి । పితృ
లోశేవా పతద్యజమాన కృంక్షి।

తె. త్రా. ౧-౩-౧౦.

అగ్నేయేదేశభ్యః పితృభ్యః శుమిధ్యమానాయాను బ్రూహీ
త్యాహా ఉభయేదేశాదేవాశ్చ పితరశ్చేద్యస్తే....ప్రాచీనావీతీసోమం
యజతి పితృదేవత్యాహి । ఏషాఽఽహుతిః....అస్వభేత్యాశ్రవయ
తి అస్తుస్వభేతి ప్రత్యాశ్రవయతి....సోమప్రయాజాహిపితరః!సోమం
పితృమంత్రంయజతి!వంశత్సోమైవైసోమః పితృమాణా....పితౄణాబర్హిష
దోయజతి....అగ్నింకవ్యవాహనం యజతి । య ఏవపితౄణామగ్నిః!
తమేవ తవ్యజతి ।అత్ర పితరోయథాభాగం మందధ్వ మిత్యాహా
హ్నికాహిపితరః! ఉదఘోషినిష్కామన్తి....అతమిథోరుపతిష్ఠస్తే....అగ్
న్వమీమవస్తహితిగార్హపత్య ముపతిష్ఠస్తే ।అమీమవస్తహితిరసో
మ్యా ఇత్యపిప్రపద్యస్తే....అసః పరిపించతి....మార్జయత్యైవనాణా

తై.బ్ర.౧-౩.౯.

శతపథబ్రాహ్మణమునందు దేవపితృద్యర్చనముచేయనివానిని గుఱించి ఈ క్రిం
దివిధముగ నిందించి చెప్పబడియున్నది:-

ఏషవావా అవద్యాపురుషో యోసదేవానర్చతి, సపితౄణా, నమ
నుష్కాణా.

శతపథబ్రాహ్మణము ౩-౩-౧-౧౪.

ఋగ్వేదబ్రాహ్మణముగు ఐతరేయ బ్రాహ్మణమునందును పైవ
యుదహరించిన శ్రుతి వాక్యము గనంబడుచున్నది.

శక్వానూత్రములందు పిండపితృయజ్ఞప్రయోగము స్పష్టముగ చెప్పబడియున్న
ది. గృహ్యసూత్రములందు మాపి శ్రాద్ధమునుగుఱించియు తిర్థివరమునుగుఱించియు
చెప్పబడియున్నది.

మృతిచెందినవారికి వాయువాయుచేసిన కర్మానుసారము పితృదేవతాస్తోత్రము
టనుగుఱించి శతపథబ్రాహ్మణమున స్పష్టముగ చెప్పబడియున్నది:-

సయత్రాయగ్ం శరీం ఆత్మా బల్యం సీత్య సమ్నోహ నివ××
××తద్యథాత్మణజ్జలూకా తృణన్యాస్తం గతాఽఽత్మానముపసగ్ం
హరత్యేవమేవాయంపురుష ఇదగ్ం శరీరంనిహత్యావిద్యాం గమయి
తాఽఽత్మానముపసగ్ంహరతి, తద్యథావేశన్కరీ పేశసో మాత్ర
ముపాదాయాన్యస్త్వనతరం శల్యాణ తరగ్ంరూపంతసుత ఏవమేవాయం
ఇదగ్ంశరీరం నిహత్యాఽవిద్యాం గమయిత్వాన్యస్త్వనతరగ్ం రూపం

తనులే పితృవంశ గాఢ్యంవా బ్రాహ్మణంవా ప్రాజాపత్యంవాదైవంవా
మానుషంవా న్యాయభ్యవృత్తా భూతేభ్యః॥ శతభ్రాహ్మణము ౧౪-౭ ౨౧.

ఈపైన గవంబడిచిన ప్రమాణములన్నిటన చేదములందు పితృజేవితముగూర్చినట్లు
నములకలవనియు, వారినిపూజించుటనకు విధియనియు మృత్యుదేవతపితృదేవత
లోకమునుగూర్చి తదభిధానముచేత చెప్పబడుచున్నారనియు సులభముగ తెలిసికొన
వచ్చును. నేనుదహించిన వివరములయందలము ముఖముగ తెలియుచుండుటచేత ఆర్థము
మొదలగునవి వ్రాయలేదు.

చేదములందెచ్చుటచేత "పితృ" శబ్దము గవంబడించువృద్ధి గాని పితృమహాప్ర
పితృమహాశబ్దముల గవంబడుటచేదని కొందఱునవచ్చును; గాని అట్లనవిధిసేవ యుచున్న
మంత్రగా గవంబడినది. అట్లుగాక పితృమహాప్రపితృమహాలనుగుణించి చెప్పినమంత్ర
ముల చేదములనుండి మాకు యావనలయు నని పుట్టునట్లేదనివారి కదేవిధంబుగ నీక్రింద
నట్టిమంత్రముల గొన్నిటి విచ్చుచున్నాయి.

“పితృభ్య స్సవిధా విభ్య స్సవిధానముః॥ పితామహేభ్య స్సవిధా
విభ్య స్సవిధానముః॥ వ్రపితామహేభ్య స్సవిధావిభ్య స్సవిధానముః॥ అక్ష
న్వితరః॥ అమీనుద న్నపితరః॥ అపితృన న్నపితరః॥ అమీనుజ న్నపితరః॥
పితరత్కున్దభ్యం॥ పున న్నమాపితర స్సమాన్యసః॥ పున న్నమాపితామహః॥
పున న్నప్రపితామహః॥ పవిత్రేణకళతాయపా॥ పున న్నమాపితామహః॥
పున న్నప్రపితామహః॥ యేవజాతాస్సనునపః॥ తేవాతేవేషుమామహః॥
తేమాగ్ శ్రీ ర్భయికల్పతాం॥ అస్మిల్లోకేకతగ్గంనమా॥ దేవసృతీలక్ష్మణ
నంపితృణాం॥ అహం దేవానా ముతమర్యానాం॥ యాభ్యామిదంవిశ్వమే
జత్సమేతి॥ యద న్తరా పితరం మాతరం....రాయస్సవ మిష మూర్త
మస్మాను దీధరతాస్వహః॥

తై. బ్రా. ౧-౬-౩.

ఇతిరచేదములందును ఈవిషయమునుగుణించిన మంత్రము లన్నియు గ్రంథవిస్తర
భితిచేత వానిని ఇచ్చట వ్రాయుటమానితిమి. ఈవిషయము నింతటితో విడిచి ప్రత్యాఖ్యిక
ప్రయోగమునకు పంబంధించిన భర్మకాస్త్రాంగముల కొన్నిటిని వర్ణించుచున్నాము.

కాఢభేదములు.

కాఢమునగా పితరలనుగూర్చి క్రధతో భకామున విప్రముల అన్నాదికము
నిచ్చుటయని ప్రత్యుపదేశముచేసిన చెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ జేత కాతేచ సాత్రేచ శ్రద్ధయా విధినాచ యత్ |
 పితౄ నుద్దిత్య విస్తృత్య న త్రం శ్రద్ధముదాహృతం |
 నేతం పితౄంశ్చ నిద్దిత్య భోజ్యం యత్ప్రియమాత్మనః |
 శ్రద్ధయా క్రియతే యత్తు తచ్చాశ్రద్ధం పరిరీతమ్ |

స్మృతిముక్తాశలే శ్రద్ధకాండేమరీచిః.

ఆశ్రద్ధము పాఠ్యము, పితౄద్దిష్టము, అని ద్వివిధము. ఒక నిమిషజేరించి చేయు శ్రద్ధమునకు పితౄద్దిష్ట శ్రద్ధమనిపేరు. పురుష శ్రయముమీదజేరించి చేయు శ్రద్ధమునకు పాఠ్య శ్రద్ధమనియుపేరు.

నిత్య, నైమిత్తిక, కామ్యశ్రద్ధములచేత శ్రద్ధములు త్రివిధముగ విభజింపఁబడి యున్నవి.

నిత్యశ్రద్ధములు:—ప్రశ్నార్థికము, ప్రత్యహము పితరులనుద్దేశించి చేయు శ్రద్ధము. దర్శశ్రద్ధము. మహాలయము. ఇవి నిత్యశ్రద్ధములు.

నైమిత్తిక శ్రద్ధములు:—గృహాయుజ, సంక్రాంతిలు మొదలగునవిమిత్రములు సంభవించినపుడు చేయవలసిన శ్రద్ధములు నైమిత్తిక శ్రద్ధములు.

కామ్యశ్రద్ధములు:—ఆయాశిఖలయందును నక్షత్రములందును చేయవలసిన దనిచెప్పిన శ్రద్ధములు.

దీనినినుతీరించి ఇంకయుతొలుపవలసిన విశేషవిచారము కలదుగాని అప్రకృతముగుటచేత మాత్రమయినది.

ప్రమాణవచనములు.

శ్లో॥ స్మృతా హేచ హరహర్తర్యే శ్రద్ధంయచ్చ మహాబయో |
 తన్నిత్యముదితం నద్ధి ర్నిత్యన త్ర ద్విధానతః |
 నేతశ్రద్ధం సపిండత్యం సంక్రాంతి గృహజేషుచ |
 సంవత్సరోదకుంభంచ వృద్ధిశ్రద్ధం నిమిత్తతః |
 తిథ్యాదిషుచ యచ్చాశ్రద్ధం మన్వాదిషు యుగాదిషు |
 అలభ్యమచయోగేషు తత్కామ్యం సముదాహృతం |

స్మృతిముక్తాశలే శ్రద్ధకాండేమరీచిః.

సంకల్పవివరము.

తల్లికి:—మాతృ, పితామహి, ప్రపితామహీనాం, అనియు
 తల్లితల్లికి:—మాతామహి, మాతూ, పితామహీమాతృ, ప్రపితామహీనాం
 అనియు

తండ్రితల్లికి:- పితామహీ, ప్రపితామహీ, వృద్ధప్రపితామహీనాం, అనియు
 సవతితల్లికి:- సాపత్నిమాతృ, పితామహీ, ప్రపితామహీనాం, అనియు
 పితామహునకు:- పితామహ, ప్రపితామహ, వృద్ధప్రపితామహనాం ..
 అన్నకు:— క్రేష్టభ్రాతృ, పితృ పితామహనాం.

ఇటులు ఊహించి చెప్పకొనవలయును.

వర్ణత్రయమునందు మధ్యను ఎవరైన జీవించియుండునోని వెనుకటి
 వానినే మఱి నొకవర్ణాయముచెప్పి-కి-న వారినామముచెప్పవలెను;
 ఉదాహరణము:— పితామహీ జీవించియుండగా తల్లికి ఆర్దికము పెట్టు
 నపుడు, “మాతృ, మాశృ, ప్రపితామహీనాం, అనియు, భార్యకు
 ఆర్దికముపెట్టునపుడు తల్లి జీవించియుండునోని “పత్ని, పత్ని, పితామ
 హీనాం” అనియు ఈ ప్రకారము అన్నిలావులయందు చూచుకొన
 వలయును.

ఉపచిత్తనిమిత్తములు.

- | | |
|--------------------------|-------------------------|
| ౧ ఆచమనమునందును | ౧౫ పరిధాధానమునందును |
| ౨ అగ్నిముఖమునందును | ౧౬ లేఖనమునందును |
| ౩ అధిక్రమకారమునందును | ౧౭ ఉత్తేజమునందును |
| ౪ అన్నప్రజనమునందును | ౧౮ అన్నమాక్షరకరమునందును |
| ౫ ప్రక్షాళనమునందును | ౧౯ పితృస్మృతిమునందును |
| ౬ ప్రాయశ్చిత్తమునందును | ౨౦ జనమునందును |
| ౭ ఆహారసమిత్ పోషణమునందును | ౨౧ పెద్దీయవపుడున |
| ౮ ఆజ్యభాగదోషమునందును | ౨౨ బ్రాహ్మవిష్ణునందును |
| ౯ ఆహార | ౨౩ స్వాగతమునందును |
| ౧౦ పిష్టికృత్ | ౨౪ ప్రార్థనమునందును |
| ౧౧ ప్రాతాఽహ్నమునందును | ౨౫ ద్వైపావనమునందును |
| ౧౨ నమస్కారమునందును | ౨౬ పిండాహ్వానమునందును |
| ౧౩ నిరూపణమునందును | ౨౭ దక్షిణ ఇచ్చునపుడును |
| ౧౪ ఉద్యాపనమునందును | ౨౮ ప్రత్యుత్తానమునందును |

కర్త ఉపచిత్తమై పలువవలెను.

తదితరఫలములందు ప్రాచీనాచిత్తమై నలువవలెను. ఈవిధములు పితృస్థానవిష
 యము, విశ్వదేవస్థలమున వర్ణముకు ఉపచిత్తముగానే నలువవలెను.

ధర్మశాస్త్రవచనాని.

ఉపవీత ప్రాచీనాపీతనిమిత్తాని.

నిమిత్తగా ప్రభుత్వాశ్రద్ధానివనమా పై రైవ్యదైవికం ప్రదక్షిణం
యజ్ఞోపవీతినాకార్యం; పితృమచనవ్యం ప్రాచీనాపీతినాకార్యం:—

శ్లో! యజ్ఞోపవీతీ దేవానాం కుర్యాత్సర్వం ప్రదక్షిణం!

అవనవ్యంతతశ్చ త్వా పితౄణామప్రదక్షిణమ్!

శ్లో! దక్షిణాగ్రాశ్చ నర్యామ్యు; సచన్దే దక్షిణాముఖః॥

ఇతిస్మరణాత్.

కా. నిమిత్తం ప్రిణామ మొదలు శ్రాద్ధము పరిధియై ప్రియగుసరించుక “విశ్వేకేన
స్థానమున దేవమువనియంతయు ఉపవీతియు ప్రదక్షిణముగ చేయవలయును. పితృస్థాన
మున ప్రాచీనాపీతియు అప్రదక్షిణముగ చేయవలయును.

పితృమేధసారకృత్:—సంస్కందేవార్థముపచారం ఉపవీతి, ప్రా
జ్ఞుఖా, ప్రదక్షిణం, ప్రాగైర్దర్శన, దేవతీర్థన, పూర్వం, కృత్యా; పితృభ్యసర్వం దక్షిణాముఖ; కుర్యాత్; పితృసంతరం దేవవ త్సర్వం
విజ్ఞా; కుర్యాత్ ఇతి;

కా. దేవస్థానమున చేయు ఉపచారము ఉపవీతియు ప్రాజ్ఞుఖాడై ప్రాగ్
దర్శనంతో ప్రదక్షిణముగ సలిపి పితృ పితరులకు దక్షిణాముఖముగ చేయవలయును.
పితృస్థానమున దేవస్థానమునందులె విష్ణుభూజ సంపనలెను.

ప్రవృత్త్యంతరేపి” —

శ్లో! ఉదజ్ఞుఖస్తు దేవానాం పితౄణాం దక్షిణాముఖః!

ప్రదద్యాత్పూర్వదేవవ్యం దేవపూర్వం విధావతః! ఇతి

యథాశాస్త్రముగ ప్రథమమున మదజ్ఞుఖాడై దేవతలకును పితృ దక్షిణాముఖా
డై పితరులకును పూర్వశ్రాద్ధమును సంపనలెను.

ఉపవీతస్థలాని.

తోథాయనః—అచనునే¹ చాగ్నిముఖే² చాభిక్రమణే³ చాను
ప్రజన⁴ ప్రదక్షిణే⁵ వశ్చాద్ధోమే⁶ యజ్ఞోపవీతం. అన్యత్ర ప్రాచీ
నాపీతం! ఇతి

(వశ్చాద్ధోమః ప్రాయశ్చిత్తహోమః)

అత్తః—

శ్లో॥ ఆఘారదా- ర్వస్నిముఖా-జ్యభాగః।

ప్రదక్షిణాను ప్రజనేషు తవ్యత్।

ఆఘారయోః స్వీప్తకృతిః ప్రసిద్ధం।

యత్ప్రసవితం హి-కపర్దివన్యత్॥

పితృమేధనా-దే-పిః—అసమాప్తేః ప్రాచీనావీతమన్యత్ ప్రా-
యాయ, ఆఘారవలోప ఆజ్యభాగ అన్నిముఖ స్వీప్తకృత్తోమ, ప్రాయశ్చి-
త్తా-పి అభిక్రమణాచ-సప్రదక్షిణా-ననుష్కార-అనుప్ర-వనేభ్యః॥ ఇతి।

భావ్యకారః—నిరూపా ఉద్వాపన పరిధ్యాదాన తేషు ఉల్లేఖ-
నాదీ-పితృదే-పి, సమానమిత్యర్థః।

స్మృత్యంత శేపిః—

శ్లో॥ సూక్ష్మస్తోత్ర జపం శ్యక్త్వా-వినాచ తిరేషణం।

విన్యసం హేమనన్యం పావీగళం ప్రార్థనంతథా॥

శ్లో॥ విప్ర-ప్రదక్షిణంచైవ స్వస్తి వాచనీం తథా।

పిండాఘ్రాణం దక్షిణంచ ప్రత్యుత్థానాదికం వినా॥

పితృమన్యత్-ర్తవ్యం ప్రాచీనావీతనానదా॥ ఇతి।

మనుః—శ్లో॥ ప్రాచీనావీతనానమగ్రచనన్యయతంద్రితః।

పితృమానిధనాత్కార్యం విధివ్యర్థపాణేనా॥ ఇతి।

ఆనిధనా వాత్ప్రార్థనరిసమాప్తేతిత్యర్థః।

ని మం త్ర గ వి థి

అర్చితానులు శేషగా సేవితౌత్రి తనగృహంబున నుండునాళంవలెను భుజించవలెను.
భోక్తౌగా పిలువఁదలఁచిన బ్రాహ్మణునిగృహంబునకుఁబోయి “శ్వశ్శ్యాగ్ధం భవితా
తత్ర విశ్వేదేవాగ్ధే భవద్భిక్షుః ప్రసాదః కరణీయః” అని విశ్వేదేవస్థా-
నమునకును, ప్రాచీనావీతియై “శ్వశ్శ్యాగ్ధం భవితాతత్ర పితృగ్ధే భవద్భి-
క్షుః ప్రసాదః కరణీయః” అని పితృస్థానమునకును భోక్తలను నిమంత్రించవలె-
నును. మరలనాడుదండమున మరల వారి గృహంబునకుఁబోయి “అవ్యక్తాగ్ధం....
శర్తవ్యః” అని భాగ్యోక్తప్రకారము ద్వితీయనిమంత్రిగము చేయవలెనును. సంగ-
త్యనంతరముచేయు నిమంత్రిగము తృతీయనిమంత్రియను. నిమంత్రిగ మంగీకరించిన
పిదప భోక్తకు ఆకౌశాదికము సంభవించునని ద్వితీయామంత్రిగము పర్యవసమ మతో-
రంగ నియమింపవలయును. తృతీయామంత్రిగము ఆయనపిదప ఆకౌశాదికము సంభ-
వించినట్లయినప్పుడు సమగ్రమునకుఁబోయి భోక్తయై బ్రాహ్మణునకు అర్ఘ్యదానము.

ప్రమాణపంచనామి

యశ్చేనైవంవిభాక్తాన్త్రాధమాచరివ్య నుబ్ధర్యేద్యుత్తమంత్రయేత్ |

హరిస్మృతిః ౧౩: ౨౯౦

శ్లో! శ్వికరాన్ స్థితినిశ్చిత్య దాతా విప్రాస్థిమంత్రయేత్ |

నిరామిషంసకృద్భుక్త్యాన్త్రాధమాచరివ్య నుబ్ధర్యేద్యుత్తమంత్రయేత్ |

అసంభవేవరేద్యుత్తాన్త్రాధమాచరివ్య నుబ్ధర్యేద్యుత్తమంత్రయేత్ |

పూర్వర మాధిపతే ఆచారణం దే ౩ అధ్యాయే దేవతః

బ్రాహ్మీయద్రవ్యములు.

బ్రాహ్మీయద్రవ్యమునకు పేర్లు మూడు యిందులు మొదలగువానిని నుబ్ధర్యేద్యుత్తమంత్రయేత్ గానిని కొన్నింటినితేనెను పదమం దివ్యద్రవ్యముల తిరియ్యనేయునున్నాము.

కౌశములు.

ఫలములు.

వర్జితద్రవ్యములు.

అరటికాయ

దానిమొదలు

కంఠము

పొట్టకాయ

ద్రాక్షపండు

అలచరిగలు

దోసకాయ

భువ్వరపండు

తిలము

బీరకాయ

మామిడిపండు

కొబ్బలు

కాకరకాయ

అరటిపండు

తొన్నలు

పవనకాయ

మొదలగు ఫలములను

విరియించు

గుమ్మడికాయ

శక్తికొలిచి ప్రయత్నముచేసి

బూడిదగుమ్మడి

కొబ్బరి

బ్రాహ్మీయద్రవ్యమునకు విరియించు

సారకాయ

కంద

పలుకును.

కానుకాయ

మొదలగుకాయ

విరియించు

పిప్పలి

పరిగలు

దబ్బుకాయ

మునగ

మొదలగునవి

వర్జితములు.

మినుములు అతికిమువందు తప్పక చేర్చునలయును. మూడుమువను పెగులుచున్నచే మొదలగువాని గోధుమలం, ఆవాం, తిలలు వీనిని తప్పక బ్రాహ్మీయద్రవ్యమున చేర్చునలయును. ఆనగా ఏనితో భక్ష్యములతో లేక వ్యంజనములతో చేయినలయును. భోగిలకు మూలకప్రత్యములను (మూలకప్రత్యములతోనుటైన కి సర్వ) గాని లేదా శక్తికొలిచి ప్రయత్నముగాని విరియించునలయును. బ్రాహ్మీయద్రవ్యమునకు ప్రభువునున అన్నము పిత్తం పాయషము తరువాత భక్ష్యములు పిమ్మట వ్యంజనములు వ్రాతపాద్యం చేసినలయును. అలాగమును ప్రత్యేకముగ విడిచివేయవలెదు. పెరుగుతో కలిపి విడిచివేయవలెదు ప్రత్యాహుగముననుకూలము.

శ్రావణమున క్రమమునకు యోగములు. ముఖ్యకల్పము.

- ౧ శ్రావణపాదగః = నాలుగుపాదములను సమగ్రముగ చదివినవాఁడు
- ౨ పాదపాదగః = ౨.౪ పాదము సమగ్రముగ చదివినవాఁడు
- ౩ అశోగీ = శోగరహితమగువాఁడు
- ౪ చరిత్ర వర్ణః = ఆశ్రమవిధమునును నెరవేర్చినవాఁడు
- ౫ విద్యాశీలగువానివర్ణః = విద్య, అచరణము, సద్గుణములగువాఁడు వ్రుఁడు
- ౬ శ్రోత్రీయపుత్రః = శ్రోత్రీయపుత్రునా
- ౭ శ్రోత్రీయః = శ్రోత్రీయమగువాఁడు
- ౮ బ్రహ్మచరీ = బ్రహ్మచరీ
- ౯ యువా = యువమగువాఁడు
- ౧౦ కేశాచరిత్ = కేశాచరము తెలిసినవాఁడు
- ౧౧ క్షేప్తసామః = “క్షేప్తసామక్రమ” అను సామము నిర్ణయము గానము చేయువాఁడు.
- ౧౨ శ్రీమధుః = “మధువారా” అను ఆనవాళము నెఱపుడు పఠించువాఁడు
- ౧౩ శ్రీదాదికేళిః = నారికేళిపాఖ్యానము సదాఃపఠించువాఁడు
- ౧౪ శ్రీసుబ్ధకః = శ్రీసుబ్ధానువాకమును సర్వదాపఠించువాఁడు
- ౧౫ కర్మనిష్ఠః = శాస్త్రీయకర్మల నొనర్చువాఁడు
- ౧౬ కపాచిష్ఠః = కపముచేయువాఁడు
- ౧౭ సుంవాక్తిః = సుంవాక్తి మధ్యమున తపస్సుచేయువాఁడు
- ౧౮ బ్రహ్మచారి = బ్రహ్మచారి
- ౧౯ విశ్వదూర్మవరః = మాతాపితరుల పూజించువాఁడు
- ౨౦ ఘోషాః = శామశబ్దము చదివినవాఁడు
- ౨౧ పేదవిద్యావ్రతస్సాతకః = పేదము చదివి స్సాతకవ్రతముచేసికొనినవాఁడు
- ౨౨ పృథ్వీవిరతః = పృథ్వీరమగువాఁడు
- ౨౩ కాన్తః = కాన్తమగువాఁడు
- ౨౪ యతిః = సన్యాసి
- ౨౫ సాధుః = సద్వృత్తిగలవాఁడు
- ౨౬ భాతుర క్షః = వానప్రస్థుఁడు
- ౨౭ ఉదాసీనోగృహస్థః = సుఖంభవములేని గృహస్థు
- ౨౮ మునిః = మననగిలుఁడు
- ౨౯ బ్రహ్మచరీయాయతః = బ్రాహ్మచారి సామగ్గత కన్యకు జవించినవాఁడు
- ౩౦ భావకర్తః = భావకర్తగలవాఁడు
- ౩౧ సమానవః = సమానగోత్రుల దానము చేసినవాఁడు
- ౩౨ చాంద్రాయణ వ్రతచరిః = చాంద్రాయణ వ్రతముచేసినవాఁడు
- ౩౩ సర్వవాదీ = సర్వములనుకువాఁడు
- ౩౪ పురాణవీరః = పురాణధ్వాఁడు
- ౩౫ సర్వవిద్యామళతః = అన్నివిద్యలయందు శేషుర
- ౩౬ విముక్తః = విముక్తాభిరామ, ఎడలికవాఁడు
- ౩౭ ధీరః = ధీరుఁడు
- ౩౮ అనమిక్రిః = సర్వసముఁడు
- ౩౯ యోగపరః = యోగాభ్యాసుఁడు
- ౪౦ విరాగీ = వైరాగ్యముగలవాఁడు
- ౪౧ భ్యానకీలః = భ్యానముచేయువాఁడు

అనుకల్పము.

ద్యుప్రయోగః = చేర్చబడినచూపుడు
 ఋత్విక్ = ఋత్విక్కు
 జామాతా = పుత్రికాధర్మ
 యాజ్ఞః = యాజ్ఞాదు
 శ్వశిరః = పిల్లనిచ్చినమామ
 దాహిత్రం = మాతులకాదు
 శిష్యః = శిష్యుడు
 సంబంధి = వియ్యంకుడు ముదలగువారు
 రాంధివా = బంధువులు
 బోతామహా = విల్లితండ్రి

గురుః = గురువు
 ఆశిథిః = ఆశిథి
 సోదర్యః = భాగ్యమును
 పింఛః = పింఛ
 పితృవ్యాధిః = పితృశత్రుత్వం, తనపితృ
 శత్రుత్వం = పితృశత్రుత్వం
 మాతృత్వం = మాతృత్వం
 ఆయాచక = పరులయొద్దించనివాడు
 భాగినీయః = అక్కలమ్మ

ప్రమాణవచనములు.

శ్లో॥ అనుకల్పస్తవ్యయం శ్రేయ సదానద్ధిరయమీతః॥

మాతామహం మాతులంచ స్వప్రీయం శ్వశురంగురుం॥

దాహిత్రం విట్పరింబంధు నృత్విగ్యాజ్యాచ భోజయేత్॥

మను॥ ౩॥ ౧౪౭, ౧౪౮.

సూ॥ గుణదలలాభ సోదర్యంఽపి భోజయితవ్యః । ఏతేనాస్తే
 వాసినో వ్యాఖ్యాతాః॥

అనుభవ్యం ౧౨-౩-౧౩.

సూ॥ తదథా వేరహన్యవిత్ ఋచోయజాంపి సామావీధి క్రా
 ద్ధన్యమహిమా తస్మా దేవం విధం నపింశమస్మాకయేత్॥

బోధా॥ స్మృతి ౨-౮, ౧౪.

శ్లో॥ విశ్వస్య గురు దాహిత్రా నృత్విగ్యాజ్యాచ స్వప్రీయమాతులం॥

పూజయేద్ధన్యకశ్యప వృద్ధా నతిభిషాన్ధవా॥ విష్ణుపురాణం.

శ్లో॥ ఏకా ఏకామహా భాగికా పుత్రోవాఽథనపింశకః॥

నచరస్వరమధ్యస్త్వయః చక్రాధిగ ఋత్విజస్తథా॥

ఋత్విక్కుక్రావయోవ్యేతే సకుల్యాక్రావ్యాగాద్విజాః॥

విశ్వదేవనియోక్తవ్యా యద్యేతేగుణస్తరాః॥ అత్రి.

ఏతేనాస్తే వాసినో వ్యాఖ్యాతాః॥

చను॥ ౧౩ ౨-౩-౧౩.

* ఏదిని బోధించునామమునందు నిమంత్రించవలయును

3. భోక్తృనిమిత్తగా వర్జనీయబ్రాహ్మణాః.

లోగి = లోకముగలవాఁడు
 హీనాతిరిక్తాంగః = ఎచ్చరిగ్గులుగల ఆ
 యమములు గలవాఁడు
 కాఁగ = ఒంటికంటివాఁడు
 హావగ్గుః = మారుమనుగులవ శ్రీః
 పుట్టినవాఁడు
 అనశీర్షి = క్షురప్రకుఁడు
 కుండః = గర్భయంతరగా జారునిపుట్టిన
 వాఁడు
 గోరకః = ౧. పోయినవచన చారునిపు
 ట్టినవాఁడు
 మనశీ = ఘస్పిగోటివాఁడు
 శ్యావదన్తః = పొయినదంతవాఁడు
 ద్యౌరకాధ్యాపకః = నియమితమగు వేదన
 ముతో వేదము చెప్పువాఁడు
 శ్రీః = నపుంసముఁడు
 కన్యామాఙ్గి = అవివాహితియును కన్యను
 చెతించినవాఁడు
 అభిగ్రహః = అగమ్యా గమనముచేరి నిం
 న్ముఁడు
 మిశ్రక్రొహి = మిశ్రక్రొహముచేసినవాఁడు
 పిశునః = కొండెగాఁడు
 సోమవిక్రయకః = సోమవిక్రయము చే
 సినవాఁడు
 పరివేత్త = ఆన్నమవివాహముకాక ముందు
 వివాహము చేసికొనినవాఁడు
 మారాపితృగురుత్వాగ్నితల్లిని తండ్రిని గు
 రువును ఆకారముగ విడిచినవాఁడు
 కుంధాశీ = కుండునియవ్వము తినువాఁడు
 స్వపలాక్యః = వివాహము కాకముందు
 రజస్వలుఁడయినదాని వివాహవంశర
 మునపుట్టినవాఁడు
 సుపూర్వాత్మి = వివాహిత యయినదాని
 ని మరల వివాహము చేసికొనినవాఁడు

శ్వేనః = దొంగ
 కర్మగుప్తః = దుష్కర్మ బానర్హువాఁడు
 పతికః = చూడఁచాక నిర్జనుల విడిచిన
 వాఁడు
 నా సికః = నా సేకర్మ త్రగలవాఁడు
 అనభయానః జటిలః = అన్యాయముచేయ
 ని బ్రహ్మచారి
 కుర్బులః = గుర్బులగలవాఁడు
 కిరణః = కాదరి
 పూగయాజకః = బహుయాజకుఁడు
 చికిత్సకః = దగ్ధశని
 రసలకః = పయలదేవార్చనముచేతశనిండు
 వాఁడు
 మాంసవిక్రయః = మాంసము విక్రయించు
 వాఁడు
 విచిత్రీ = స్వధర్మమునువిడిచి || క్షకము
 చేయువాఁడు
 ప్రేచ్ఛః = స్వధర్మమునువిడిచి కూలిపోవు
 వాఁడు
 రాజసేవకః = స్వధర్మమునువిడిచిరాజసేన
 చేయువాఁడు
 గురుప్రతిరోధా = విహితస్పృహగల గురువు
 నెదిరించువాఁడు
 క్యౌక్యాగ్ని = కార్త్యాగ్నిని విడిచినవాఁడు
 వాధుగ్నికః = స్వధర్మమునువదిలి ఆవ్యాధి
 మున నిర్దిష్టాపారముచేయువాఁడు
 కనువారకః = స్వధర్మమునువదిలి కనువారు
 నచేరి జీవించువాఁడు
 నిరాకృతిః = కేరమువగువనివాఁడు
 బ్రహ్మద్యక్షి = బ్రాహ్మణుల ద్వేషించు
 వాఁడు
 గణాన్యస్తరః = సంఘ ద్రవ్యముచే జీవించు
 వాఁడు
 నటః = నాట్యశిలి

నృసింహతిః - రజనృతయనదానిని వివాహ
 యు చేసికొనినవాఁడు
 గృహీతిః - గృహమునందే జాగ
 రుచుకొనిన భార్యగలవాఁడు
 భృతకార్యాపిః - నియమితమయిన భవ
 తుతో అభ్యయనము చేపట్టవానిదగ్గిఁ
 చేరినవాఁడు
 కూద్రకింః - కూద్రువకు కియ్యుఁడు
 కూద్రగురిః - కూద్రువకు గురువు
 పరితపంపః - పరితపితో పంకరముల
 వాఁడు
 అగారహిః - కొంపలకాట్టువాఁడు
 గరహిః - విషముపెట్టువాఁడు
 సముద్రయానిః - సముద్రయాన చేయు
 వాఁడు
 సంధిః - మురిపాళకుఁడు
 తైతికః - తిలమూరకుఁడు
 హాలకారః - అంధపు సామ్రాజు
 వాఁడు
 విరావినదహః - తండ్రితో పోట్లాడ
 వాఁడు
 కింకః - విల్లమూపులవాఁడు
 తుద్యమః - కట్టు బ్రావువాఁడు
 దాంధికః - దాంబికుఁడు
 రసవిక్రయా - రసవిక్రయము చేయువాడు
 సమర్థకర్త - విల్లనంబుల చేరువాఁడు
 ఆశ్రదిధిషూతిః - ఆశ్రమ పెల్లికాక
 ముంగు వెల్లెరిని వివాహముచేసికొనిన
 వాఁడు
 సూర్యేంద్రః - రథముతోలి జీవించువాఁడు
 పుత్రాచార్యః - పుత్రుఁడు గురువుగాగల
 వాఁడు
 భౌమరీ - అపారకతోగముగలవాఁడు
 ఆర్థః - గుడ్డివాఁడు

నేతనిందకః - నేతనిందచేయువాఁడు
 హానికః - వీనుగులకాచువాఁడు
 ఉష్ణివమకః - పింఠెలకాపాడువాఁడు
 సత్తైతీవీణవల - తోర్తికాస్త్రముచే నీ
 రించువాఁడు
 పక్షిహానికః - పక్షుల హానించువాఁడు
 యుద్ధాచార్యః - యుద్ధసౌఖ్యములతోడించు
 వాఁడు
 సోమోభేదకః - సునహించు జలముల భే
 దించువాఁడు
 ఆపవనరితః - ప్రవాహములనాపువాఁడు
 గృహసంహారకః - వాస్తువిద్యచే నీవించు
 వాఁడు
 పృథ్వీహారకః - కూలిః పట్టుపారువాఁడు
 శ్వేతీ - తేనుక్కలతో నాట్లాడువాఁడు
 శ్వేతశపి - శీల విక్రయించి జీవించు
 వాఁడు
 హింస్రః - జీవహింసచేయువాఁడు
 పృథ్వీలబ్ధి - కూద్రులనలన జీవించు
 వాఁడు
 సూర్యహారకః - సూర్యుగము చేయువాఁడు
 ఆచారహీనః - ఆచారములేమివాఁడు
 నిత్యయాచనకః - సర్వదాయాచనమే పృ
 త్తిగాగలవాఁడు
 కృషిశీలి - ప్లవర్తమునువదలి న్యాయ
 ముచేరి జీవించువాఁడు
 కల్పశిపి - ప్లవర్తమునువదలి కల్పములచేరి
 జీవించువాఁడు
 సంపిందకః - పట్టననిందచేయువాఁడు
 చౌరభిక్తః - మేకలపెంచువాఁడు
 మాహాపితః - వృధాచారిజీవును భార్యగల
 వాఁడు
 కైతవిర్యాతకః - కనవహనమే నృత్తిగా
 గలవాఁడు.

ఏరంపలు నిమంత్రితమునకు తగరని తాత్పర్యము.

ప్రమాదవచనములు.

శ్లో॥ యే సైవపతిక్లేబా యేచ నా సైకవృత్తయః॥
 తాః పాప్యకవ్యయోర్విప్రా ననర్హాన్మనురబ్రవీత్॥
 బటిలం చావధియానం దుర్బలం కీరవంతథా॥
 యాజను నిచ యేమాగా రాంశ్చత్రాజ్ఞే నభోబయేత్॥
 చీత్సకా నైవలకా స్తాంసవిక్రయిణస్తథా॥
 వివక్షేనచ జేనస్తో వర్జ్యాన్మ్యర్థవ్యకవ్యయో॥
 ప్రేక్ష్య గ్రామపృథాజ్ఞశ్చ కునశి త్యావదస్తకః॥
 ప్రతిరోధాగురోశ్చైవ త్యక్తాస్మి ర్వాప్తపస్తథా॥
 యత్ప్రచ పశుపాలశ్చ మివేత్త నిరాకృతిః॥
 బ్రహ్మద్వితీయమితిశ్చ గణాభ్యస్తర ఏవచ॥
 కుశీలనోఽవర్ణిత పృషతీపతిరేవచ॥
 పౌనర్భవశ్చకాగశ్చ యన్యచోపపత్తిర్నహే॥
 భృతకాభ్యాపకో యశ్చ భృతకాభ్యాపితస్తథా॥
 కూస్తశిష్యగురుశ్చైవ వాగుష్టః కుడగోలకా॥
 అకారణపరిత్యక్త మాతాఽత్రో ఘరోస్తథా॥
 బ్రహ్మయానైశ్చ సంబన్ధే స్సంయోగం పతితైర్గతః॥
 అకారవాహీ గరదః కుండాశీసోమవిక్రయా॥
 పముర్రయాయా బన్ధితై లిక్కుటాకారకః॥
 వీత్రావివదమానశ్చ కీరనో మద్యపస్తథా॥
 పాపరోగ్యభిక్తస్తశ్చ దాద్భురో రసవిక్రయా॥
 భనుశ్చరాణాం కర్తాచ యశ్చాగ్రేదిధిషూపతిః॥
 మిత్ర భృగీ స్థితవృత్తిశ్చ పుత్రాచార్యస్తథైవచ॥
 భ్రామరీగంధమాలీచ త్విత్యభోవిశునస్తథా॥
 తిన్నతోఽన్యశ్చ వర్జ్యాన్మ్యర్థేదనింజక ఏవచ॥
 వాస్తవోఽశ్వేష్యకమకో నక్షత్రైర్యశ్చితవతి॥
 నక్షిణాంపోషకోయశ్చ యుద్ధాచార్యస్తథైవచ॥
 ప్రాతపాం భేదకోయశ్చ తేమంచావరణేరతః॥
 గృహపంపేళకోదూకో వృక్షారోహకఏవచ॥

శ్రీకృష్ణ శ్యామశరీర శన్యాదూషక ఏవచ।
హింప్రస్థమలవృత్తిశ్చ గణానాంనైవయాజకః॥
ఆచారహీనః క్షీణశ్చ నిత్యంయాచనః స్తథా।
కృషిశరీర శిష్టశరీర సద్భిర్నిర్దిత ఏవచ॥
బీరభ్రాతృమాహిషీః పరిపూర్వాపరి స్తథా।
ప్రేతవిర్యాశక్తశ్చైవ వృషసేయాః ప్రయత్నతః॥
ఏతా నిష్కర్షితాచారా వపాంశ్చేయా వ్యవధిమాన్॥
ద్వితీయప్రవరో విద్యా నుభయత్ర వివర్ణయేత్॥

మనుః ౩: ౧౫౦-౧౫౬

పిండ ప్రమాణము

ప్రత్యార్థికమునందు పిండప్రదానమును ఉచ్ఛిష్టపాత్రలగమీచముననే చేయవలయును. బ్రాహ్మణ సుపయోగించిన వర్ణంజనములన్నియు కలిపి ౩ పిండములను చేయవలయును. ప్రత్యార్థికమునందును మానికమునందును నాలోకపరిమాణముగల పిండముల నొప్పునలయించని కాస్త్రపీఠాంతము, కపిలే లిల్వ ఫలమానముగ నివర్తనచ్యవనియు కొండజీనుకము.

ప్రమాణవచనములు.

శ్లో. కపిలేలిల్వమాత్రాన్వా పిండాన్ వద్యాత్ప్రమాహితః।
తత్ప్రమంవికరంకద్యా త్పిదాంశేషునుపంయతః॥ మను స్మృతి
శ్లో. ఏకోద్దిష్టేనపిండేచ కపిలేస్తు విధియతే।
నారీకేళి ప్రమాణంతు ప్రత్యజ్ఞే మాసికేతథా।
తిర్థేధర్మేచసంప్రాప్తే కుక్కుటాంశ ప్రమాణతః॥
మహాలయే గయాత్రాదే కుర్యాదామలకోపనుః॥ హేమాద్రి।

పిండ ప్రదానమునందు:—

శ్లో. శమీచత్ర ప్రమాణేన పింసందద్యాద్గయాశిలే।
ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్తరం శతం॥
అని చెప్పియున్నది అందువలనో త్తరశతములమంజు వివర మీదిగముగ చెప్పబడియున్నది.

శ్లో. పితా మాతాచ భార్యా చ భగినీ దుహితా తథా।
పితృ మాతృవ్యసా చైన సప్తగోత్రాణివై విదుః॥

శ్లో. కత్వాని వింశతి స్పృశా ద్వాదశై కాదకా దళి
అష్టా విశిషాన్త్రాణాం కులమేనో త్తరం కరం।

పిండవినియోగము.

పుత్రార్థి యగువాడు మధ్యమపిండమును (పితౄమహాపిండమును) “శ్లో. ఆధ త్రిపిత
తోగర్భ ముత్త్రసంశాసవర్ధవమ్” అను మంత్రముచేసింపి తనభార్య కిచ్చవలయును. అది
నికకు పుత్రులులేకపోయిన ధర్మనితయనుగాని ఉన్నయెడల అక్కరలేదు. పితరుల
యందు శ్రద్ధలేనిభార్యను ఇవ్వఁగూడదు. పుత్రార్థికానివాఁడు ఆపిండమును తక్కిన
పిండములతోపాటు ఆవుడు పెట్టవచ్చును. లేక జలమునందు కలపవలయును.

ప్రమాణవచనములు.

శ్లో. చత్వైవీప్రచార్థం దద్యాత్తు మధ్యమం మంత్రపూజ్యమ్।

వాయుపురాణము.

శ్లో. పతిస్త్రీకాధర్మపత్నీ పితృపూజనతత్పరా।

మధ్యమస్తు తతఃపిండ మద్యాత్నమ్యక్తుతార్థినీ మహా.

పత్నీమధ్యమపిండమక్షీయా దార్తవన్నాతా। శంఖాధికా.

ఆర్తవన్నాతా=అగృహీతగర్భా.

తతః కర్మణి నిర్వృతై పిండాశ్చ తదనంతరం।

బ్రాహ్మణోఽగ్నిరజ్ఞోగౌర్వాధ్యాయేదప్పువాక్యే పేత్। కనలః.

పితల్ పుత్రార్థికార్యభావవిషయం, తత్పద్ధానేమధ్యమపిండవ్యతి

రి క్షపిండాంతరవిషయంవా.

పైత్య, బ్రాహ్మణాగే.

అగ్నాకరణవిధి.

బ్రహ్మసాన్నియంను అగ్నాకరణహోమము “రిల్ల తం ద్రుతశ, మారామూ
మూకామహీయశ, క్షృణ్ణభౌత సాపత్నిమాత” యాల్లికములందుమాత్రమే బ్రహ్మసా
నాన్నియందు చేయవలయును. తక్కినవారి యాల్లికములందు బ్రాహ్మసాన్నియందే చేయ
వలయును. విధులుఁడు బ్రహ్మచారి వీరు తాము పెట్టనలసిన అల్లికములందు బ్రాహ్మసాన్ని
యందే అగ్నాకరణహోమము చేయవలయును.

పాత్రచాలనము.

భోజనాంతరమన స్వనివాచనముకంటె పూర్వమున భోక్తలు భుజించినపాత్ర
ములను తాముగాని కుమారుఁడుగాని లేక శిష్యుఁడుగాని ఏ క్రి పానినిగోత్రమందుపూడ్చి
పైన మట్టికప్పువలయును. ఉపవేశనముగాని తాంబూలు స్త్రీలను వానిని ఏ క్రమాడదు.
వానిని మక్కలు మొదలగునవి తాగునటుల పోరనేయుట తప్ప.

ప్రమాణచనములు.

- శ్లో. "భావనేమచ తిష్ఠతుః పవ స్తికుర్వన్తి యేద్విజాః।
రద్ధ త్తమనురై ర్ముక్తం నిరాశైః విత్పభి ర్గలైః। బృహస్పతిః.
- శ్లో. పాత్రాణి చాలయేచ్ఛాద్ధే స్వయం తిష్ఠ్యైవ వా సుతః।
వత్ప్రీతిర్న చతా లేన నానవాత్మాకథంచన। బాకుర్గర్భి.
- శ్లో. శ్రాద్ధ ఉచ్చిష్టపాత్రాణి గ్రతే నిశ్చయగోపయేత్।
స్ఫుట్వి రాచ్ఛాపయేచ్ఛాద్ధి ర్యథానస్పృశ తేతథా।
న ద్యవాభీతు స్పృతిముక్తాఫతే శ్రాద్ధకాంతే.

శ్రాద్ధదిక ర్మక శ్రాద్ధవిధి.

శ్రీలుగాని అనుచరితులుగాని శ్రాద్ధము చేయవలసినవయస్సుకేని "మదర్థం భవన్తః కుర్వన్తు" అని చెప్పి ఒక బ్రాహ్మణుని నియమించి వానిచేతనే శ్రాద్ధార్మక సంకీర్తన జరిపించవలయును. శ్రీకర్మకమగు ఆర్చికమునాడు ఆశ్రీరజస్వలయుని నేని విధమునాడు కుద్దిస్తూనయిచేసినవదలకే నేతొక బ్రాహ్మణుని నియమించి వానిచేత ఆర్చికకర్మ జరిపించవలయును. జననముదత్తాశ్చ ములం దంతరించినాడు ప్రత్యర్థిగ మును కుద్దిదినమున స్నానమునర్పి జరిపించవలయును. దర్శశ్రాద్ధము కూర్చియులు ఇది ఆశ్చర్యమునవయస్సుకేని వానిని కుద్దిస్తూనానంతరమున జరిపించ నక్కరలేదు.

శ్రాద్ధసామాన్య విధినిచారము.

ఇది కూరలు, ఇదిపచ్చడి, ఇదిభక్ష్యములు అని వస్తువులనుగుఱించిచెప్పి వడ్డించ వలయునుగాని "ఇదిరుచిగానున్నది, ఇదిచౌలముందిది" అని పదార్థముల నుగాయుల విధిం చి వడ్డించకూడదు, శ్రాద్ధమునకయ ప్రయత్నముచేసి సంపాదించిన వస్తువులలో భోక్త యాచించినవస్తువు నవిశ్యము వడ్డించవలయును. పదార్థముల తీసికొనిరాక "కూరలు కావలయునా, పచ్చడికావలయునా?" అని అడుగరాదు. పదార్థముల తెచ్చికావల యేనా అని అడుగవలయును. వ్యంజనముల అన్నింటిని పాక్రతోకెచ్చి పాక్రతో విధించవలయునుగాని చేతితో వడ్డించకూడదు. ఆయఃపాక్రతో శ్రాద్ధకాలమున వడ్డిం చకూడదు. శ్రాద్ధవిధమున సిక్కుశేతరు భుజింపవలయును గాని నైశ్యదేశము భుజింపరాదు. ఆదివసున క్యావలి నేయకూడదు, ఆర్చికదినమునందును ఆదివ మువకు పూర్వోక్తవిధములందును కైరాభ్యంగనాదికములను విధుపవలయును. ఈ దినములందు బ్రహ్మచర్యవ్రతమును పరిపాలించవలయును. సామాన్యముగ శ్రాద్ధ ములందు దేవపితృర్మహాత్ములమున పుష్పధూపముల నుపయోగించక అన్నింటికీ "తదానంబులకు తోటకూరొట్ట" యనులా"క" ననునంది "పుష్పార్థ ఇమే ఆత్మ

రా, భూపార్థా ఇమే అక్షరాః, పుష్పార్థా ఇమే తిలాః, భూపార్థా ఇమే తిలాః అని జరుపుచున్నారు. స్వల్పప్రయత్నమున లభించు పుష్పగులకయి ప్రయత్నముచేయక క్రమశాస్త్రముయే మత్తలల నుపయోగించుట దూష్యము. కొందఱు శ్రద్ధాశుభలుచేత ము ఉపేక్షాబుద్ధిగల కొందఱుపురోహితులు చెప్పితి నచనములనన్ని ఆర్థికాదులయందు పుష్పగుల్ఫపదారము తవనపరములను తిలంపు కలిగియుంటచే నిలుల వ్రాసితిమి.

క్రొత్తమునకయిచేసి వడ్డించినవస్తువులలో తనక్లిష్టమయినవస్తువును ఫోక్తయగున వస్తువును. కాని తనవి వర్ణియందు వడ్డించనివస్తువుల నడుగఁగూడదు. ఆత్మర్థికముగ వడ్డిం యకొనుటయితప్ప. వడ్డింపవచ్చిన వస్తువులు తన కక్కరలేనియెడల "ఎర్గు" అని వోటి తోచెప్పుక చేతితో ఎద్దవి సంబంధించునయితి. కావలసియున్నను అట్లే సంబంధించున యితి. ఏ క్రాపాలకులయితి పెట్టుకూడదు. చేసినపదార్థములు మొదలగునవి రుచిగా ఉన్నచో అవి కర్తవ్యతీతములు రుచిగా ఉన్నవి అవి ఫోక్తములగునాదు. ఫోక్త రాక రిపోకరు తాఁగకుండునయితి కూర్చొని భుజింపవలయును ఒకవేళ పాఠశాలయేత రా కిరని అయన్నమును పరిశ్రమించక భుజించి తద్దోషపరిహారము గాఁగట్రిజము గింక పర్యాయములు చేయవలయును. జలపానముచేయువపుడు సకముక్తాగి వానిని విలంబించి ఆమిగిలినజలమును ములల త్రాఁగఁగూడదు. పంచపాత్రయందు కావలసి నంతజలముగే పోసికొని వానినిత్రాగి ములల కావలసినవచ్చుడు పంచపాత్రయందు జలము నుంచుకొనవలయును. భక్ష్యములకయినను మునుకొటి కక్కినవడమును ములల భుజింపకూడదు. చేదిగ నున్నయెడల విషవకర్త చేరదినురుకొనవలయునగాని పోటితో తినుకొనకూడదు. ఫోజనావంతిరమున ఫోక్త దూర ప్రయాణము చేయఁగూడదు. పా యింకాలమున గింక పర్యాయములు గాఁగట్రిమంక్రిముచేత జలపానముచేసి గింక ప ర్యాయములు గాఁగట్రినిజపించి తరువాత దూకూలుగ సంధ్యాపిండవాది నిత్యకర్మలను చేసికొనవలయును. అదినమున ఔరాగ్ధంగములు చేసికొనకూడదు ద్వితీయపర్యాయ ము భుజించకూడదు. విషుక్తిగ్రాహితమునందును క్రొత్తదినమునందును బ్రహ్మచర్యవియ మును పరిపాలించవలయును.

ఆర్థికదినమున ఖంటానాదము చేయకూడదు. దేవతార్చన ముయమునం దయి కను ఖంటానాదము చేయరాదు. క్రొత్తదోషముగా తెచ్చినవస్తువులను పికిరుల కెవ్వరికి జ్వరముకు వినియోగించ వలనుపడదు. ఫోక్తలకు ఆహారము ఇచ్చువర్త్యంకము ప్రథమ మన విశ్వచేతులకును తరువాత పికిరులకును అన్యనాదికము సర్వము జరుపవలయును. పాస్తాదక మిచ్చునప్పుడంతయు ప్రథమమున కొను పాస్తాదకము గ్రహించి తరువాత ఫోక్త కెవ్వరయినను. పికిరుల కర్మము ముపునప్పుడును పిత్తగ్ధిపాత్రయందు

Te/20.5/A1234

తీర్మానము నుచునున్నదను ఎడమమోకాలును ధూమిపై వానించి చేయవలయును. భోక్తగా కూర్చున్న బ్రాహ్మణులకు తానుచెప్పవలసిన మంత్రములను వాక్యములనుమాత్రమే చెప్పవలయునుగాని ఇతరభోక్త చెప్పవలసినట్టియు కర్త చెప్పవలసినట్టియు మంత్రముల చెప్పకూడదు. కర్తకు మంత్రముదానియెడల వచ్చిన ముఖోద్దిష్టని మంత్రము చెప్పుటకు ఎలవలయును. బ్రాధ్దతనమునం దివకు ప్రాతికారమున కుదిర్చు స్నాన మొనర్చుకొని సుకార్యపాపవాదుల చేసికొనవలయును. జోపాపవాన్ని అనుగత మగు నని (పోవునేని) చతుష్పాత్ర ప్రయోగముచేసి అన్నిని సంపాదించుకొని తరువాత జోపాపము చేసికొనవలయును. ఈ యోపాపవాన్నియంటే అగ్నికరణము చేయవలయును. బ్రాధ్దపాకమునందు గోధుమల, తిఖల, అనాలు ఇవి తప్పక చేయవలయు ప్రయత్నించవలయును బ్రాధ్దదీనమున వైశ్వదేవమునకు ప్రత్యేకముగ వంటచేయించి వైశ్వదేవము చేసి దేవతానిచేదనము చేయవలయును. అప సుంబమాత్రులు ప్రత్యాధ్వికములందు ప్రత్యేకముగ నిష్ఠుపాకమున జొకభోక్తను నిమంత్రించి అర్పింపరాదు. సామగ్రానుమును సమాపమునం దుంచుకొని బ్రాధ్దకర్త సమాప్తిచేయవలయును. బ్రాధ్దశాస్త్రమును కూడా చూడవలయు పెట్టకూడదు. విశ్వదేవులను పితరులను పాద ప్రక్షాళనము చేసినతాళవ ఒకరిపాద్యజలము ముఖోకరిపాద్యజలమును తాగకుండునట్లు ప్రయత్నించవలయును.

ప్రమాదపరిశోధనము.

అర్హమంత్రములు ప్రతి బ్రాహ్మణులలోహితునకు అవ్యక్తమగుటచేత కొంచెముయు తక్కువగ బ్రాహ్మణులలోహితులందఱు చదివియున్నారు. కావునను నేటికాలపుపురోహితులలో వలపురు సాహిత్యజ్ఞానము లేనివారగుచున్నారు. వానివలన నిందుకొన్ని విషయములు అవ్యయరహితములుగ నున్నను వానినిగుఱించి విచారించుటలేదు. పాండిత్యముగతాచలకు లేదనిషయములందు ప్రతేకమతేకపోవుట సామాన్యలక్షణముగ నేటికి పరిణమించినవి. ఇందువలన ప్రయోగవాక్యములందు కొన్ని త్యక్త్యానములు గనంబడుచున్నవి. కురులకుండును నూత్రిములందును ఈ త్యక్త్యానముండదు. ఒకవేళయెన్నడు వ్యాఖ్యాత లింతకుముందే మీమాంసలేటి పిఠాంతము లేనియందురుగాన మనమా విషయమునుగూర్చి ప్రయోగపడ నక్కరలేదు.

౧. పరిశేషతానంతరమున అన్నమును త్యక్తముచేయవలెనను "అన్నాగులను ప్రవృత్తివ్యూహమును వర్ధముగ చెప్పదు చింత "గయేయంభూః, గదాధరో భూతావ్" అని కొందఱు చెప్పుచున్నారు. దీనివలన ప్రకృమధంగ మగుటయేగాక అర్ధమయవను వదిగలేదు. అర్ధమున "గదాధరోభోక్తా" అని చెప్పవలయును. వైశ్వనాథీయస్మృతి ముక్తాంత బ్రాధ్దకాండమునంగును ఇవిధిధంబుగ నున్నది. —

శ్లో. అన్నం బ్రహ్మత్సకం ధ్యాత్వా ద్విజమాత్మాన మేవచ।
 శ్రాద్ధభూమింగయాంధ్యాత్వా భోక్తారంచగదాధరం।
 ఉదీర్యగోత్రసంబంధ నామానిచ తతఃపరం।
 ఇదమన్నం తతస్సాప్తహః స్వధాశక్త్య యథోచితం।
 ఉదీర్యచనమశ్శబ్దం నమమేతి తతోవచేత్।

అని చెప్పియున్నది.

ప్రయోగచంద్రికయందు.—

“దక్షిణహస్తేన యవనహిత ముదకమాదాయ....ఇయం భూ
 ర్గయా” అయంభోక్తా బ్రాహ్మణో గదాధరః.

అని చెప్పియున్నది.

ఇంతయే “గదాధరోభూత్వా” అని చెప్పిడివాడు సైతము ఆ యాత్మిక
 మంత్రములందు ఆచారము నిర్దించుకొనునందు “ఇయం భూర్గయా, ఏతే బ్రా
 హ్మణా గదాధరాః” అని గూఢకముచేసి చెప్పవచ్చును.

౨. నామమయోక్త్య చివర పురుషులకు శర్యయని చేర్చువల్లు స్త్రీలకు ఏవము
 చేర్చవలసినదనువిషయమయి “అయుగ్మంత్రం స్త్రీణాం” గో.లి.వి.గృ.మా.౨.౮.౧౬.
 వలన వాచాంతమున “దా” శబ్దమును చేర్చువలయునని నిర్దించుచున్నది. ప్రయోగ
 గ్రంథమున ఆంధ్రవిల్లపు క్రియందు, “ఏత త్రేమాతః యజ్ఞ కేయాశ్చత్వా మను
యజ్ఞదా మిత్రజనిదా విష్ణుజనిదా.....నరవీర స్త్రీనామాస్తే ధా
 శబ్దః ప్రయోగవ్యవస్థః” అని చెప్పియున్నది.

౩. అర్చికారులయందు పిండప్రదానము భోజనానంతరము చేయఁబడుచున్నది.
 దీనియందు పిండప్రదానార్థము క్రిందఁజూపఁబడిన దర్శన (సర్వదాన్నిష్టదర్శనం)
 పఠించిన పిదప “ఏతః....గోత్ర....శర్కా వసుసూప అవనిని క్త” ఈమాటలు
 చెప్పఁబడుచున్నవి. దీనిని అవినేదనమునందు. ఇందును మూలమున సరాశరమాధియై
 మన అచారకాండ ౩-వ అధ్యాయమున పిండప్రదానమున

తతోఽవనేదనం కుర్యాత్ తదాహ మున్నః.—

శ్లో. అసావననేనింక్ష్యతి పురుషం పురుషంప్రతి।

త్రిస్త్రీరేకేవహస్తేన విదధీతావనేదనం।

అని చెప్పియున్నది. దీనివలన ఏతః....గోత్ర....శర్కా వసుసూప
 అవనేనింక్ష్య” అని చెప్పుట కుద్ధమునయు “ఏతః....అవనిని క్త” అనిచెప్పుట చిం
 ర్యమనియు తెలియవచ్చుచున్నది. ఈపదము దీక్షర్కచహాసగయో, అను ధాతువు

వజ్రపుట్టివది. ఇది ఉత్తరమునది. ఇది బోటులకు మధ్యమపురుషైకవచనమని తెలియ
వచ్చెడిది. అవసరి క్త అనిన బోటు మధ్యమపురుష బహువచనమగును. కావున 'అనని
నిక్త' అనుపదము ప్రామానికమని తోచుచున్నది. అయినను భూవిషయము చదువరుల
ఎదుట ఉంది పదవ గ్రాహ్యమయినచో చేర్చవచ్చునను తలంపుతో వర్ణించి సజ్జరితిమి.
విద్యాంశు లింగుతమ తగిన అభిప్రాయమనిచ్చెదరు గాక ఇదివరకున్న విధింబుగనే ఈ
గ్రాథమునకు ముద్రించితిమి.

వివిధవిషయములు.

శ్లో. శ్రాద్ధే విసర్జనా తుర్వం భోజయేన్న మవాసినిం।
తచ్ఛ్రాద్ధం విఫలం ప్రోక్షం శ్రాద్ధం కుర్యా త్పరే హని।

స్మృతిపాఠం.

ఈ. శ్రాద్ధమునకును శ్రాద్ధావిసర్జనమునకు ముందుగ మవాసినిభోజనము పెట్ట
రాదు. అట్లు పెట్టినచో శ్రాద్ధము నిష్ఫలమగును. మరల మహానాథు ఆర్థికముపెట్టినత
యును. (ఈ వచనము మవాసిని ముగించినపుడు ఆర్థికమునకు నొకమవాసినికీ భోజ
నము పెట్టినతయునను అర్థముగల నొకవాక్యమునకు విషయస్వరూపమయ్యెదయెను భోక్తవో
పాటు పెట్టకూడదనియు శ్రాద్ధావిసర్జనానంతరమున పెట్టవలయుననియు నియమమును
తెలిపెడిది).

శ్లో. పితృక్షేత్యకృతం పాకం యోజేవేభ్యః ప్రయచ్ఛతి।
తద్దినేనోపవాసంచ శ్రాద్ధం కుర్యా త్పరే హని।

స్మృతిపాఠం.

ఈ. పితరులకుని చేసినపాకమును దేవతానివేదనమున కుపయోగించునని అవా
చువననింది మరల మహానాథు శ్రాద్ధమును పెట్టవలయును.

శ్లో. శ్రాద్ధభోజనకాలేతు దీపో యది విసర్జ్యతి।
పునరన్నం సభోక్తవ్యం భుక్త్యా చాంద్రాయణం చరేత్।

బోధనస్మృతి ౫ అధ్యాయం.

ఈ. భోక్తలు భుజించుచుండగా దీపమువల్లారునని మరల అయిన్నమును (దీప
ము ముట్టించుదనుక) భుజించకూడదు. అట్లుగాక భుజించునని చాంద్రాయణ వ్రతము
చేయవలయును.

సనక్తంగృహీతనోదగేన శ్రాద్ధకర్మకుర్యాత్। చిష్టా.

ఈ. రాత్రియందు సంగ్రహించియుంచిన ఉదకముచేత శ్రాద్ధము చేయరాదు.
ఈ శ్రాద్ధమునగా కేటిరాత్రి సుత్యేయముగ నుదకమునీయించినను ఆయుదకముచేత
శ్రాద్ధపాకము చేయకూడదని యర్థము.



శ్రాద్ధశృద్ధ్యుక్తవాసాస్సృత్ ప్రచారాః.

తా. శ్రాద్ధమును చేయునరకు తెల్లనివస్త్రములధరించి చేయవలయును.

శ్లో. కాపాయవాసా కురుతే జపహోమ ప్రతిగ్రహాః।

న త ద్వేగముం భవతి హవ్యకర్ష్యవ్యభోహవిః।

తా. కాపిలంగు గలనస్త్రముధరించి జపహోమములను చేయునీని ఆచేపికర్షార్యము దేవతలనుపాదగు. హవ్యకర్ష్యములగును ఇదివిధముగ గ్రహించునది.

శ్లో. నగ్నస్సృగ్న స్థలనచాసా నగ్నఃకాపీనశేవలః।

ద్వికర్ష్యోఽను త్తరీయశ్చ ఆకర్ష్యోఽవస్త్ర పవచః।

నగ్నఃకాపాయవాసాస్సృగ్న స్సగ్న శ్చార్ద్రైమలస్సుతః।

తా. కురినవస్త్రుడు, శేవల కాపీనము ధరించినవాడు, ఆ త్తరీయములేనివాడు, శ్చార్ద్రులైతనివాడు, ఇందుకచ్చలుగ వస్త్రము ధరించినవాడు, కచ్చరేక ధరించినవాడు, కాపిలంగుగల నుద్దగలవాడు, తదినుద్దగలవాడు వీరికి నగ్నులనిపేరు. అనగా దిగంబరుడై ఏకార్ద్రము నటుల చేయకూడదో వైధవేషివ తిరునకుండియు శేవీయు చేయకూడదని భావము.

శ్లో. భాగ్యకాన్యా భోజయేచ్ఛాగ్నే పుత్రంబాఽపివశుశ్రుతం।

ఆత్మానం నాఽపి భుజ్జితే న విప్రం వేదవర్జితం।

తా. శ్రాద్ధభోజనమునకు సోదరులనుగాని పండితుడగు పుత్రునిగాని నిమంత్రించవచ్చును. లేదాతావైవశ ఆర్యవాదికమంత్రియగునీని ఆయన్మును భుజించవలయునుగాని వేదవిద్యావిహీనునను నిమంత్రినముచేయవలయు అని వేదవిహీనుని నిందించుట గలది ఈనివచనము చెప్పబడినది.

శ్లో. స్త్రీశేషం పితృశేషంచ శూద్రశేషం తథైవచ।

విభవా పుష్పిణీశేషం భుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్।

తా. స్త్రీశేషమును, పితృశేషమును, శూద్రశేషమును, విశంతుశేషమును, రజస్వలాశేషమును ఆయురయశ్చయును భుజించినయెడల చాంద్రాయణవ్రతము సమాప్తమగుచును.

శ్లో. పితృవ్యవ్య గురోర్వాపి మాతలవ్యమహాత్మనాం।

త్యేషభాగితృశ్చ పుత్రస్య బ్రహ్మనిష్ఠస్య యోగినః।

ఏతేషాం శ్రాద్ధశేషంతు భుక్త్వాదోషానవిద్యతే।

తా. పితృవ్యుడు, (పితరం ద్రిపెద్దరం ద్దుగ్ధం) గురువు, మేనమామ, మహాత్ములు, త్యేషాన్ముగాను, పుత్రుడు, బ్రహ్మనిష్ఠుడగుయోగి, విరియాత్మికములయందు పితృశేషమును భుజించినయెడల దోషములేదు.

శ్లో. అద్భిన్నాగ్ర హ్యకుష్మాగ్ర ప్రసావ్యైస్సప్రమాణతః।
కుతపా ఇతి విశ్లేయా మైత్త్ర్యాన్ధంతు సమాచరేత్। కాశ్యాననః.
ఉపమూలం బూనాః పిత్తకార్యమ। గోవిందః.
ఉపమూలం కథాబూనాః శ్రాద్ధార్థంతు కుకాస్పృశాః।
తదలాభేచనీవారా దూర్వాచసముదాహృతా।

తా. కొనలుగలిగినవియు, ఎండవి కొనలుగలిగినవియు, ప్రాప్తపరిమాణముగలిగినవియు నను దర్శనము కుతపము అనఁబడును. ఇట్టి దర్శనంతో శ్రాద్ధమువహింపబడును పిత్త కార్యములందు మొదటిసభకు భేదించినదర్శనము ప్రశస్తము. అది దొరకవిదొదల నెవరి గొడ్డిగాని, చూర్వముగాని ఉపయోగింపబడును

శ్లో. అమాయాం మానమాత్రంస్యాత్ ప్రోక్షపద్యాస్తు పత్సరం।
భానువారే త్వష్టరాత్రం నిత్యేదై సంధికం స్ఫుతం।
దర్శాత్స న్యాయమానేయా దక్షిణా ప్రణాలోభ్యవాః।
తర్పణాద్యుచ్చితాయై ఇత్యాద్యాశ్చవిసర్జయేత్।

బృహత్పిరాకరమహితా.

తా. అమావాస్యయంగ తెచ్చినదర్శనము దశమపక్ష్య స్తము ప్రశస్తము. భాద్ర పక్షకుర్త పూర్ణిమయందు తెచ్చినదర్శనము సంవత్సర పర్యంతముగయోగింపబడును. అది భాద్రమసూయా తెచ్చినదర్శనము ౮ దినముల పర్యంతము ప్రశస్తము. సాధారణజనము లురిదు తెచ్చినది యోగవాటికి మార్తమ ప్రశస్యము.

శ్లో. కుకాభావేకుశస్థానే కాశదూర్వాశ్చరద్యాత్।

తా. దర్శనము లభింపనిదొదల దగ్గరకు ప్రత్యాక్షాయముగ రల్లుగాని సూర్యుని గాని గ్రహింపబడును.

శ్లో. ఉభాభ్యామపి హస్తాభ్యాం ద్విజైర్దభపవిత్రతే।
భారణేయే ప్రయత్నేన బ్రహ్మగ్రన్థిపసున్వితే। అత్రిః.

తా. బ్రాహ్మణులు దర్భపవిత్రములను తమహస్తద్యయమునందు భరింపబడుదును.

శ్లో. కూర్చనవా పవిత్రేణ యేనకర్మాణికారయేత్।
తస్యగ్రంథిం విసృజ్యైవ శర్బాంశేతు తతస్త్యజేత్।
పవిత్రకూర్చయోప్యాశే సగ్రంథోస్తుప్రమాచరేత్।
ఉపవాసం చరేదేక ముపవాసద్యయంతువా।

స్మృతిముద్రాధత అహ్నిగంధీ భరదవాః.

తో. కర్మయందు పడెనాగించిన కుర్చునగాని పవిత్రమునగాని కర్మాంతమునం దుముడివిప్పి పారవేయవలయును. ముడివిప్పక కుర్చునగాని పవిత్రమునగాని నివలించి ఒక నాడుగాని కందునములుగాని ఉపవాసము చేయవలయును.

ఆశోచాంతరిత శ్రాద్ధవిషయము.

నిర్ణయసింధు. 335-336 పుటలు.

జననమరణా శోచములలో ఒకటివచ్చియుండగా శ్రాద్ధదివసువచ్చినయెడల ఆ యాశోచములకుద్ధి చేసినాడగుచో నాడుశ్రాద్ధమును ఆచరింపవలయును.

శ్రాద్ధమును ప్రారంభించినయెడల ఆశోచముసంభవించినయెడల శ్రాద్ధము నును దీయును నంతవరకు ఆశోచములేదు. శ్రాద్ధ ప్రారంభమనగా శ్రాద్ధదివసునందు నుండి ల్పించి “పితృపితృమహా ప్రసితా మహానాం... గోత్రజాం... కర్మజాం నమస్తుద్ధాది త్యుపాసానాం సోశీ అహవీయాధ్యేభవన్తి. తుంః ప్రసాదః కరణీయః” అని చెప్పెడి ద్వితీయసరగమని కొందఱిమతము. శ్రాద్ధలో కృత్యప్రాప్తా భోజనాద్ధము పాకమును ప్రారంభించుటయు శ్రాద్ధ ప్రారంభమని కొందఱిమతము.

ప్రమాణవచనములు.

ఆశోచమధ్య శ్రాద్ధదివసాస్తాతు మాధవీయే కాళాదర్శన ఋష్యశృణ్ణః— జేయే పితౄణాం శ్రాద్ధేతు ఆశోచం జాయతేయదా! ఆశోచమధ్యశ్రాద్ధే తేభ్యశ్శ్రాద్ధం ప్రదీయతే!

వైద్యనాథీయేచ! ఋష్యశృణ్ణః శ్లో! శుచీభూతేన దాతవ్యం యాతిభిః ప్రతివద్యతే! పాతిభిః ప్రత్యక్ష రవ్యా సత్వన్యానైకదాచన! శుచి నాతావచ్చాద్ధంశ రవ్యం, తత్రముఖ్యకారే కస్తు శ్శుద్ధ్యభావే శుద్ధ్య నంతరం యాతిభిః ప్రతివద్యతే. అభ్యతే సాగ్రహ్య, ఆశోచమస్తాతు సగ్రహ్యేత్యర్థః!

ప్రసంగా చ్ఛాన్దిష్టోపక్రమానంతర మాగతాశోచవిషయం కించిదు క్తం తద్యథా:—

శ్లో! వర్ష శ్రాద్ధేతుసంస్తాప్తే పిత్రోరాశోచపంథవే! తదావీమకు చిర్మస్యా క్కుర్యాచ్చాద్ధంమృతేచన! నిమంత్రి తేషు విప్రేషు స్తా రభ్యే శ్రాద్ధకర్తృణి! నేహే పితృషు తిష్ఠత్యు నాశోచం విద్యతే క్వచిత్! ఇతి ఛాగలేయవచనాత్.

శ్రాద్ధోపక్రమశ్చ, కుతవకాలే ద్వితీయవరణం యద్యా, శ్రాద్ధపా
కపరిక్రియా, తదవ్యక్తంబిష్టునా, శ్లో! వ్రతయజ్ఞవివాహేషు శ్రాద్ధే
హోమోఽర్చనాజపే । ఆరభ్యే సూతకం సస్యా దనారభ్యేతు సూతకం ।
శ్రాద్ధే ప్రారంభ స్తేనైవోక్తః, ప్రారంభోపరణాయజ్ఞే సంకల్పో వ్రతసత్త
యోః । నాందీయుఖం వివాహాదా శ్రాద్ధే పాకపరిక్రియా! గ్రంథాంత
రే:— విమంత్రిణో త్వరంశ్రాద్ధే ప్రారంభః స్యా దితి స్మృతిః.

మలమాసాగత వార్షిక శ్రాద్ధవిషయము.

అధికమాసమునచ్చివచ్చుడు అధికమాసమునందును, నిజమాసమునందును, ప్రత్యే
క్షికశ్రాద్ధముల నాచరింపవలయును అధికమాసమునందు చేయునట్టి ప్రత్యేక్షికశ్రాద్ధమా
ను, పిండహోమముగను, నిజమాసమునందు పెట్టెడిశ్రాద్ధమును పిండయజ్ఞముగను చేయ
వలయును.

అధికమాసమునందు మరణించినవారికి ప్రతివర్షము అమాసమునందు శ్రాద్ధ
మునుపెట్టవలయును. కాని అయధికమాసము నచ్చినసంవత్సరమునందు మాత్రము అధిక
మాసమునందు మాత్రమే పిండయజ్ఞముగ శ్రాద్ధమునుపెట్టవలయును. నిజమాసమునందు
పెట్టవక్కరలేదు. నిజమాసమునందు మరణించినవారికిన్ని ప్రతివర్షము అమాసమునందు
శ్రాద్ధమునుపెట్టును అధికమాసము నచ్చినసంవత్సరమునందుమాత్రము నిజమాసమునందు
మాత్రమే పిండయజ్ఞముగ శ్రాద్ధము పెట్టవలయును.

• గణించినసంవత్సరములోపల అయామాసములందుపెట్టెడి అనుమాసికశ్రాద్ధముల
ను మాత్రము రెండుమాసములందును పిండసమన్వితములుగనే పెట్టవలయును.

ప్రమాణవచనములు.

మధీవిరోచనే గాతము:— ద్వామాసావేకనామానా వేకస్మి
న్వత్పురేయది తత్రా ద్యౌదైవకార్యాణి పితృకార్యాణిచోభయోః ।

వ్యాసోఽపి:—మష్టిలిర్ద్రివసైర్నాపి కధ్యతే రాదరాయతై ।
పూర్వార్ధంతురత్యాజ్య ముత్తరార్ధంప్రకస్యతే ।

అన్యత్త. ఉత్తరేదేవకార్యాణి పితృకార్యాణి చోభయోః,
ఇతిన్నరగాత్, మష్టిదినాత్సమేమాసే భాగవ్యయంప్రకల్ప్య పూర్వ
మసంక్రాంతిపండ్లకం. ఉత్తరం మూర్త్యసంక్రాంతి పహిత మితివేకః ।
“పితృకార్యాణిచోభయోః” ఇతి గాతమువచనేన మలమాసే శుద్ధమా

సత వార్షిక శ్రాద్ధాచరణం విహితమితి ప్రతీయతే, ఏతదనుసారేణ శిష్టానామాచరణం వ్యవహితం ప్రచలతి.

అత్రకిందిద్విశేషము క్తం శ్రాద్ధదినామణః—

శ్లో. సంక్రాంతేపింఢసంయుక్త మసంక్రాంతేత్వపింఢకం, మాస ద్వయేఽపి కర్తవ్యం శ్రాద్ధంవా పితృశ్చ నయోఽభివచనాత్. అపార్వణం శ్రాద్ధం మలమాసే, సపార్వణం శ్రాద్ధం శుద్ధమాసే కర్తవ్యమితి విచేః.

మలమాసమృతానాం యదాకదావా పునఃసవపమాసః అధిక మాస అగతశ్చ తస్మిన్మలమాస్యేవ వార్షిక శ్రాద్ధంకార్యం, సతుశుద్ధమాసేఽపి.

ఏతత్కాదాచిత్కం, అత్ర శృణుః—మలమాసమృతానాంతు యచ్ఛ్రాద్ధం ప్రతిపత్తిరం । మలమాసేతు తత్కార్యం నాన్యేషాంతు కథంచన! అన్యేషాంశుద్ధమాసమృతానాం మలమాసేవకార్యం, కింతు శుద్ధమాసవకార్యమిత్యర్థః.

సత్యతపాశ్చ. శ్లో. వర్షే వర్షే తు యచ్ఛ్రాద్ధం మృతాపేతస్మరి ఋచే! కుర్యాదత్ర ప్రమీతానా మన్యేషాముత్తరేతను! అత్ర ప్రమీతానామిత్యుక్తే, మలమాసేశుద్ధమాసమృతశ్రాద్ధనిషేధః, మలమాస మృతస్య శుద్ధమాసే శ్రాద్ధనివర్తకః, తుశ్చల్ల.

మధీవిరోచనకారుని అభిప్రాయము.

అధికమాసశ్రాద్ధవిషయమై కించిద్భేదముగనున్నది. అది అంధ్ర రేళశిష్టాచారమునకు విరుద్ధము.

మలమాసమృతానాం యదాకదావా సవపమృతమాస అగతశ్చ తస్మిన్మలమాసే శ్రాద్ధంకార్యం సతుశుద్ధే, శుద్ధమాసమృతానాం శుద్ధ మాసవస!

యుగాదికం శ్రాద్ధపంచకం. మాసద్వయే, శుద్ధేషు లేచకార్యం, (యుగ, మను, అవరపక్షిక, మాసిక, తైర్థికం.)

శ్రాద్ధాంగతర్కము.

శ్రాద్ధాంగతర్కమును కౌన్సి శ్రాద్ధములమందు శ్రాద్ధము అరచించి భుజనతి దివము ప్రాతఃకాలమునందు చేయవలయుననియు, మఱికౌన్సి దీయందు ఆదివసమృతం

శ్రాద్ధము ఆచరించి త్రాహ్మణవిష్ణువానంతరము ఆచరించనలయుననియు శాస్త్రప్రమాణముగలది. "పరేఽహనిక ద్దవ్యం" అని మునునెరిపినమనముచే చేయుదానికిన్ని "సద్య పితరీర్హుః" అని శ్రాద్ధానంతరమునందే ఆచరించుదానిని జేయ.

శ్రాద్ధానంతరమే అంగధూతశిలశర్పణము ఆచరించు శ్రాద్ధమరేవియనగా:—
 ౧. పక్షశ్రాద్ధము. ౨. హిరణ్యశ్రాద్ధము. ౩. అప్తకాశ్రాద్ధము. ౪. ఆనుమాపిక శ్రాద్ధము. ౫. సంవృతవిహిత శ్రాద్ధము. ౬. సపిండీకరణ శ్రాద్ధము. ౭. కారుణ్యశ్రాద్ధము. ౮. శివపిర్వికర్తక సూక్ష్మశ్రాద్ధము.

౨. శ్రాద్ధమునెరిపి మునునెరిపినము ప్రాంతకాలమునందు శ్రాద్ధాంగశర్పణము చేయఁదగినశ్రాద్ధము రేవియనగా:—౧. తీర్థ శ్రాద్ధము. ౨. గయాశ్రాద్ధము. ౩. ప్రత్యాశ్చిక శ్రాద్ధము. ౪. సకృన్మహాలయ శ్రాద్ధము.

పక్షశ్రాద్ధము. సకృన్మహాలయ శ్రాద్ధము, అనిమహాలయ శ్రాద్ధముద్వివిధము. పిర్విపక్షమున భాద్రపదకృష్ణమునందు ప్రత్యహము శ్రాద్ధమును ఆచరించవలయును. ఇదిపక్షశ్రాద్ధముఅనియును, సదిష్ఠిదుదినములలో ఒకదినమునందు ఆచరించుదానిని సకృన్మహాలయ శ్రాద్ధముఅనియునుచెప్పెను. ముఖ్యము పక్షశ్రాద్ధము, గౌణము, సకృన్మహాలయ శ్రాద్ధము.

ప్రమాణవచనములు.

ప్రయోగ వాచిత్యాది నిబంధన గ్రంథములయందు ప్రమాణవచనము లనేకము లుగలవు. సంగ్రహమున కొన్నిటినిమాత్రము ఉదాహరించుచున్నాము.

శ్లో. పక్షశ్రాద్ధ హిరణ్యేచ పశ్చాద్దద్యా త్తిలోదకం |
 తథాచైవాప్తకాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధేచైవానుమాపికే |
 తీర్థశ్రాద్ధే గయాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధే ప్రత్యాశ్చికేఽపిచ |
 పరేఽహని ద్విజః కుర్యాత్ తర్పణం తిలసంయుతం |
 పక్షశ్రాద్ధంతు నిర్వర్త్య తర్పణం తదనంతరం |
 సకృన్మహాలయే శ్రాద్ధే పరేఽహనితిలోదకం |

శ్రాద్ధమునకు భూర్యమునందే శ్రాద్ధాంగధూతమును తర్పణమునుఆచరించి పదన శ్రాద్ధమును ఆచరించవలెననిశ్రాద్ధములు, 250

శ్లో. దర్శ పాతేచ సంక్రాంతౌ యుగముస్వంతరాదివృత్తిః |

తర్పయత్వా పితౄ నృశ్చా చ్ఛాశ్రద్ధంకుర్యాత్ త్ప్రియత్నతః |

దర్శశ్రాద్ధము, వ్యతిపాతశ్రాద్ధము, సంక్రాంతి ౧౨, యుగారంభం ౪, మన్వామూ ౧౪, పనియందు తర్పణంబునుజేయగల పిర్వియజ్ఞమునుచేసిపదన దర్శాదిశ్రాద్ధముల నివర్తించును.

మత్స్యపురాణః—పితృయజ్ఞంతు నిర్వర్త్య తర్పణాభ్యం ద్విజోత్తమః!
ఃంతాన్వాహర్యకం బ్రాధం కుర్యాదిందుక్షయేఽపిచ!

అను విచనమునుబట్టి తర్పణమును పూర్వముచేయవలెనని నిజము దర్శాదిశాస్త్రము
అను ఆచరించవలయునని స్పష్టమగుచున్నది.

తం ద్రిశీలించియుండి తల్లిమాత్రము పృథివీదేవతలకు పుత్రుడుతల్లి! ఆత్మ
మునుమాత్రము ఆచరించవలయునుగాని శాస్త్రానంతరమువందుగాని మరునాడు ప్రాతః
కాలమువందుగాని శాస్త్రాంగతత్వము ఆచరించజగను. శాస్త్రాంగతత్వమునుమాత్ర
ము తం ద్రియే చేయవలయునుగాని పుత్రుడు చేయవలయు అని విచనముంగలవు:—

శ్లో. తనమానః పితా యస్య మాతాయది విషద్యతే!
మాతుశ్చాధ్యం సుతః కుర్యాన్నకుర్యా త్రిలతర్పణం!
శ్లో. నతపపితృకః కుర్యాచ్చాస్త్రాంగం త్రిలతర్పణం!
బ్రాధమాత్రం ప్రకుర్వీత తర్పణంతు పితాఽచరేత్!

అనియున్నది.

ఈయాచారము భర్తృకర్తృకశాస్త్రమునే ప్రాధాన్యముగ గమనించు వ్రావిడా
చారముగాని ఆంధ్రాచారముకాదు.

స్మృతిరత్న మహాదధి గ్రంథకర్త

“శ్లో. తనమానః పితా యస్య మాతాయది విషద్యతే!
మాతుశ్చాధ్యం సుతః కుర్యాన్నకుర్యా దంగతర్పణం!
ఇతి సామాన్య నిషేధ పదనమపి.

శ్లో. మాకుక్షయా హే సంప్రాప్తే యదితపపితాభవేత్!
పరేఽహని తథా నైవ కర్తవ్యం తర్పణం బుధైః!
ఇతివిశేషపదనబలత్ పరేహనికర్తవ్య తర్పణనిషేధ పరమేవ,
ననద్యస్త్రిల తర్పణ నిషేధవిషయ ఇతి.”

అని స్మృతిరత్నమహాదధియందు సమన్వయముగలుగుగాన తం ద్రి శీలించి
యుండి కుమారుడు తల్లి! శాస్త్రమును ఆచరించవచ్చుడుమాతా శాస్త్రాంగతత్వమును
శాస్త్రానంతరము చేయవలయును

మరియు శాస్త్రాంగతత్వంబునతర్పణము శాస్త్రము ఆచరించునియు మాతా
సమన్వయము చేసియున్నాడు.

నిత్యపితృతర్పణమునందు ఎదురుబ్రాహ్మణుల పనుల నున్నరీతిగూడదు. నిత్యశ్రాద్ధమునందు ఎదురుబ్రాహ్మణుల పనుల నున్నరీతిగూడదు. నిత్యపితృతర్పణమునందు పితృవాగ్దికారుణ్య దేవతలతోపాడే తర్పణము చేయవలయును. కాబట్టి నిత్యపితృతర్పణమునకు నిత్యశ్రాద్ధమునకును విశేషభేదముగలదని గ్రహించవలయును.

ఈచర్చయందు తేలిన సారాంశములివి.

౧. నిత్యపితృతర్పణము నిత్యశ్రాద్ధముకంటె భిన్నమైనది.

౨. తల్లికంఠులయొక్క ప్రత్యాభిక్ష శ్రాద్ధమునందును, నిత్యపితృతర్పణమును శ్రాద్ధానంతరము చేయవలయును, శ్రాద్ధాంగభూతతల్లితర్పణమును పరదిన ప్రాతఃకాలమునందు వర్గత్రయమునకే చేయవలయును.

౩ తండ్రి జీవించి తల్లిగలిగించినప్పుడు ఆశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధాంగతర్పణమును శ్రాద్ధాంతమున ఆదితమునందే చేయవలయును.

౪. నిత్యపితృతర్పణముపితృపూర్వకముగాన తల్లికంఠుల ప్రత్యాభిక్షకాదులయందు శ్రాద్ధదినమునందు శ్రాద్ధానంతరమునందే నిత్యపితృతర్పణమును చేయవలయునుగాని పితృవాగ్ది కారుణ్యశ్రాద్ధములయందుమాత్రము శ్రాద్ధానుష్ఠానమే నిత్యపితృతర్పణమును చేయవలయును.

౫. దర్ప, పాత, యుగ, మనవంతరము మొదలగు శ్రాద్ధములయందు తర్పణమును ముందాచరించి పిదప శ్రాద్ధము నాచరించవలయును. పక్ష, కారుణ్య, అష్టక, ఆనుమాసిక, జనత్పితృకర్తృకమాతృ శ్రాద్ధములయందు మాత్రము శ్రాద్ధాంగతర్పణమును అంతమునందే చేయవలయును.

“వశేహని కర్తవ్య శ్రాద్ధాంగతర్పణము చేయుక్రమము.”

శ్రాద్ధాంగతర్పణమునకు శ్రాద్ధానంతరము మిగిలిన తిలదర్పణను బాగ్రత్తిచేసి మరునాటిదినమున ఉదయాత్కూర్వమే లేచి బాహ్యకార్యముల నిర్వహించి స్నాన మొనర్చి బాగ్రత్తిచేసిన శ్రాద్ధాంగతర్పణమే శ్రాద్ధాంగతర్పణమును ఆచరించవలయును, పిదప తిలదర్పణమునకు సంధ్యావినిర్వహణకాలమునకు వలయును ఈయభిప్రాయమును హరివల్మీకిచరమమున్న పారివార గ్రంథకారునిచరమమున్న బలరామచరమముననున్నది:—

శ్లో. తతః పరేహి కుర్వీత తర్పణం పురుష సుసేధీ॥

తదైహి తిలదర్పణస్తు ప్రాతస్నానానంతరే॥ అనియం,

శ్లో. పరేఽహన్యుషిసిస్సాత్వా కృత్వా క్రాధాంగతర్పణం |

పువస్నాత్వైవ కుర్వీత ప్రాశస్త్యంధ్యాం సమాహితః ||

ఇందువలన బ్రాహ్మకర్త "పరేఽహన్యుషిసిస్సాత్వా క్రాధాంగతర్పణం" క్రాధాంగతర్పణమునకును మూర్తియు క్రాధాంగతర్పణమునకు తొంటూలచర్పణము, మంచమునందు శయనమున్న కూడదు. అంగభూతుడును క్రాధముపూర్తికాశేనుజనుకర్త మూర్త్యును విధియని గ్రహించువలయును. పర్వ స్థితకర్పణముచేయుచున్న క్రాధమునందు తొంటూలచర్పణాదికము నిష్కర్పణముకావని గ్రహించవలయును.

ఉపసంహారము.

ఈ ద్వితీయముద్రా పీఠికయందు ప్రథమముద్రామణంను చేర్చినదియునునుగాక మఱిగొన్ని విషయములనుమాడ ప్రమాణిచనములతోడ చేర్చితిమి. మఱియునిందు చేర్చవలసిన విషయములు అత్యావశ్యములగుచోదినవానిని పాఠకులు తెలిపినయెడల వానిని తృతీయముద్రామణంను చేర్చగలము. ఈద్వితీయముద్రామణంను గ్రంథాంతమునందు ఆర్థికముక్తిమునందుచెప్పి డైని పౌరాణికమంతములకు అంధిబ్రహ్మకర్పణముల చేర్చియుద్రించితిమి. బ్రాహ్మణులందఱు తమతమసితరులగుర్చి క్రాధాంగతర్పణపురముగచేయునట్టికర్పణములచేత క్రాధముని రూఢివానముగ స్వయవారంబులగుచున్న యీ క్రాధాదిధికి సంబంధించిన విధానమును మంత్రాధిపతిబ్రాహ్మణ్యముగ వానరంబి ట్టికర్పణవలయాదికర్పణములవలన పుత్ర పౌత్రాదుల కిశ్వర్యములునుమధమించెదరుగాక.

రక్తాక్షి పొల్లగా బహుళ పంచమి,
ఆతిథారము.

ఇట్లు, సవారనధర్మపరామర్శలు:

శ్రీ. దై. శోటికర్పణకర్తాశ్రీ.

బృందానంద, కీరపాను, మచరాను.

క. మార్కంజేయకర్త.

సవరణ.

ఈ గ్రంథాంతమునకుల బ్రహ్మకర్పణములలో ౧౨ పుట.
౧౩ పంక్తి తరువాత ఈక్రిందివాక్యములనుచేర్చి చదువుకొనవలయును.

"కృతువిత్ - యజ్ఞాంగముల నెఱింగినవాఁడును, యజ్ఞము - యాగములవాచరిం
యటయందు పునుగుఁడును, పశోకా - దేవతలనాహ్వానము చేయువాఁడును, (అను) అగ్ని -
అగ్నిహోత్రుఁడు, దేవాశా - దేవతలను, ముత్యశః - ఆయాముత్యపుర నతుగనించి, యి
కారి - భూరింతువాఁడు."

అకారాదిమంత్రసూచిక.

33

పుట. మంత్రము.	స్థాననిర్దేశము.	పుట. మంత్రము.	స్థాననిర్దేశము.
33 అగ్నిక	త్రై. సం. ౫. ౫. ౫	3౨ * ఇంద్రుని	త్రై. సం. ౧. ౨. ౫
33 అగ్నియోగ్య	త్రై. బ్రా. ౧. ౬. ౫	౩౩ ఉపాసకా	త్రై. బ్రా. ౧. 3. ౧౦
3౩ అగ్నియే	వా. సం. 2. ౨. ౫	౩౪ ఉపాసక	వీకా. ౧. ౫
౩౪ అగ్నియే	త్రై. ఆ. ౧౦. 3౨	౩౫ ఉపాసక	అగ్ని. బ్రా. ౧. ౧౦. ౬
౩౫ అగ్నియే	త్రై. సం. ౪. ౪. ౪	౩౬ ఉపాసక	త్రై. సం. ౨. ౬. ౧౨
౩౬ అగ్నియే	త్రై. సం. ౪. ౪. ౪	౩౭ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. ౧
౩౭ అగ్నియే	త్రై. సం. ౧. ౫. ౫	౩౮ ఉపాసక	త్రై. సం. ౫. ౬. ౪
౩౮ అగ్నియే	త్రై. ఆ. 3. ౧౩	౩౯ ఉపాసక	త్రై. సం. ౨. ౨. ౧౨
౩౯ అగ్నియే	త్రై. బ్రా. 3. ౩. ౧౧	౪౦ ఉపాసక	వా. సం. ౨. 3. ౪
౪౦ అగ్నియే	త్రై. ఆ. ౪. ౧	౪౧ ఉపాసక	త్రై. సం. ౪. ౫. ౫
౪౧ అగ్నియే	త్రై. ఆ. ౧౦. 3౧	౪౨ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. ౧౨
౪౨ అగ్నియే	అగ్ని. బ్రా. ౧. ౩. ౧౩	౪౩ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. ౨౫
౪౩ అగ్నియే	వా. సం. ౨. ౨. ౫	౪౪ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. ౨౩
౪౪ అగ్నియే	అప. బ్రా. ౧. ౫. ౫	౪౫ ఉపాసక	త్రై. సం. ౪. ౫. ౬
౪౫ అగ్నియే	త్రై. ఆ. ౧౦. ౬	౪౬ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౪. ౪. ౩
౪౬ అగ్నియే	"	౪౭ ఉపాసక	త్రై. సం. 2. ౧౦
౪౭ అగ్నియే	"	౪౮ ఉపాసక	త్రై. సం. ౧. ౨. ౧౪
౪౮ అగ్నియే	ము. సం. ౫. ౫. ౫	౪౯ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. ౧
౪౯ అగ్నియే	త్రై. సం. ౧. ౫. ౫	౫౦ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. ౧౨
౫౦ అగ్నియే	త్రై. సం. ౧. ౫. ౫	౫౧ ఉపాసక	త్రై. సం. 3. ౧౨. ౩౪
౫౧ అగ్నియే	వీకా. ౧. ౫. ౫	౫౨ ఉపాసక	త్రై. ఆ. 3. ౧
౫౨ అగ్నియే	త్రై. బ్రా. ౨. ౫. ౫	౫౩ ఉపాసక	త్రై. ౪. ౫. ౫
౫౩ అగ్నియే	త్రై. సం. ౫. ౪. ౧౧	౫౪ ఉపాసక	భిక్షులక్రమ
౫౪ అగ్నియే	త్రై. సం. 2. 3. ౧౦	౫౫ ఉపాసక	త్రై. బ్రా. 3. ౫. ౫
౫౫ అగ్నియే	త్రై. సం. 2. ౫. ౧౦	౫౬ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. 3౨
౫౬ అగ్నియే	త్రై. బ్రా. 3. ౫. ౧౩	౫౭ ఉపాసక	త్రై. సం. ౧. 2.
౫౭ అగ్నియే	త్రై. సం. ౧. 2. ౫	౫౮ ఉపాసక	త్రై. సం. ౧. ౧. 2
౫౮ అగ్నియే	త్రై. సం. ౪. ౬. ౫	౫౯ ఉపాసక	త్రై. సం. ౪. ౨. ౪
౫౯ అగ్నియే	వా. సం. ౧౫. ౫. ౫	౬౦ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౧౦. ౨
౬౦ అగ్నియే	అప. బ్రా. ౧. ౫. ౫	౬౧ ఉపాసక	త్రై. ఆ. ౨. ౧
౬౧ అగ్నియే	త్రై. బ్రా. ౧. ౬. ౫	౬౨ ఉపాసక	త్రై. సం. 3. ౨. ౫

* ఈ గురుకుల మంత్రము వేదపుస్తకమునకు గలదు.

పుట. మంత్రిము. సాననిదేశము. పుట. మంత్రిము. సాననిదేశము.

౬౦ పరక	తై. సం. ౧. ౮. ౫	౩౫ రుద్రాగారి	తై. ఆ. ౨. ౧. ౨
౧౨ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౧. ౧౧. ౫	౪౨ రుద్రాగారి	తై. సం. ౧. ౩. ౨
౧౩ పరిత్రాణ	తై. శ్రా. ౩. ౪. ౩	౨ లోకన	తై. సం. ౩. ౧౨. ౪
౬౯ పునర్జన్మ	తై. సం. ౧. ౮. ౨	౨౪ వాణివాస	తై. సం. ౧. ౮. ౨
౯౩ పునర్జన్మము	తై. శ్రా. ౩. ౩. ౧౧	౩౫ వామదేవాయ	తై. ఆ. ౧. ౧౦. ౪౪
౩౧ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౫. ౪. ౫	౯౬ విశ్వదేవశిఖర	తై. సం. ౨. ౪. ౧౪
౬౩ ప్రాణానా	తై. ఆ. ౧౦. ౩. ౬	౧౧ విశ్వదేవశిఖర	తై. సం. ౨. ౪. ౧౪
౩౫ ప్రాణానా	తై. సం. ౪. ౬. ౩	౨౪ శివశిఖర	తై. సం. ౨. ౩. ౧౧
౪౫ భక్తి	తై. సం. ౩. ౨. ౬	౬ శివశిఖర	తై. ఆ. ౪. ౪. ౨
౮౬ మహానా	తై. ఆ. ౩. ౫. ౧	౬౯ శివశిఖర	తై. సం. ౬. ౨. ౧౧
౩౩ శివశిఖర	తై. ఆ. ౧౦. ౧౦	౩ శివశిఖర	తై. సం. ౧. ౧౧. ౧౦
౯౬ మహానా	తై. సం. ౧. ౮. ౫	౩౫ శ్రీధరాయ	తై. ఆ. ౧౧. ౩౩
౯౪ యశ్వంత	తై. శ్రా. ౩. ౩. ౧౧	౩౬ శ్రీధరాయ	తై. ఆ. ౧౦. ౩౪
౯౫ యశ్వంత	తై. శ్రా. ౩. ౩. ౨	౬౩ శ్రీధరాయ	తై. ఆ. ౧౦. ౩౬
౩ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౨. ౮. ౧౪	ప్రాణానా	తై. ఆ. ౧౦. ౩౬
౩౦ యశ్వంత	తై. సం. ౧. ౮. ౫	౬౪ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౩. ౩. ౪
౩౮ యశ్వంత	తై. సం. ౪. ౬. ౬	౩౬ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౨. ౧. ౧౧
౩౯ యశ్వంత	తై. శ్రా. ౧. ౮. ౪	౩౪ శివశిఖర	తై. సం. ౫. ౨. ౩
౧౩ యశ్వంత	తై. శ్రా. ౫. ౪. ౫	౩౬ శివశిఖర	తై. సం. ౫. ౪. ౧౨
౧౩ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౩. ౧. ౨౧	౩౫ శివశిఖర	తై. ఆ. ౨. ౧. ౧
౪ యశ్వంత	తై. ఆ. ౨. ౧. ౫	౫౮ శివశిఖర	తై. ఆ. ౩. ౧౨
౩౯ యశ్వంత	తై. సం. ౧. ౨. ౧౩	౩౯ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౧. ౮. ౩
౧౫ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౩. ౬. ౧	౫౫ శివశిఖర	తై. సం. ౧. ౧. ౫
౩౩ యశ్వంత	తై. శ్రా. ౨. ౧౮. ౩	౫౬ శివశిఖర	తై. సం. ౧. ౧. ౫
౩౯ యశ్వంత	తై. సం. ౧. ౪. ౧౦	౩౪ శివశిఖర	తై. సం. ౪. ౬. ౨
౬౬ యశ్వంత	తై. శ్రా. ౨. ౬. ౩	౧౩ శివశిఖర	తై. శ్రా. ౫. ౨. ౪
౬౬ యశ్వంత	తై. శ్రా. ౨. ౬. ౪		

అభిక్రమ్యోగ విషయసూచిక

35

విషయము	పుట.	విషయము	పుట.
సంకల్పము	౧	అధిక్రమము	3౯-౫౩
విషయశాస్త్రము	3	వైష్ణవసంగ్రహములు	3౯
ధ్యానము	౪	రత్నోపన్యాసములు	౪౦
పాద్యము	౫	పైర్వీ మంత్రములు	౪౨
విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణపాదప్రసాదము	౬	ఇష్టకోపధా నాదికము	౪౩
శిల్పబ్రాహ్మణపాదప్రసాదము	౭	అగ్నిప్రణయవ్రాహ్మణము	౫౦
బ్రాహ్మణోపనేశము	౮	దయవప్రకరణము	౫౧
క్రాంతసంకల్పము	౧౦	పుణ్యమనూక్తము	౫౨
విశ్వేశ్వరవాఙ్మహానామము	౧౧	వధుపరివేషణము	౬౧
అర్చనాదికము	౧౨	విశిరాన్నానామము	౬౨
పితృర్చనసంకల్పము	౧౫	ఉత్తరాపాశనానామము	౬౩
పితృవాసనము	౧౬	పిండప్రవాససంకల్పము	౬౪
అర్చనాపాదానామము	౧౭	పిండప్రవాసనామము	౬౫
అర్చనానామము	౧౮	పిండోపస్థానము	౬౬
పితృర్చనము	౧౯	పిండోర్చనము	౭౦
మణిదలకరణము	౨౦	అగ్నిపూజనామము	౭౦
అగ్నికరణము	౨౧	సప్తసీమానము	౭౧
సప్తధానివాయునము	౨౩	దక్షిణారానామము	౭౨
అన్నమూక్తసంకల్పము	౨౪	సప్తధానానము	౭౩
అన్నమూక్తము	౨౫	ప్రార్థనాదికము	౭౩
శ్రీమత్ప్రన్నము	౩౧	బ్రాహ్మణోపాసనము	౭౫
దేవతాస్మరణము	౩౩	అను ప్రజనము	౭౫
అన్నానుమంత్రము	౩౪	క్రాంతాంగగర్భము	౭౬
ప్రసాదపరాసము	౩౬	ప్రాయశ్చిత్తపాపము	౮౧
గాయత్రీజపాదికము	౩౭	జ్ఞాపాపము	౮౨
అధిక్రమసంకల్పము	౩౮	పంచస్థూపాదికము	౮౫
		మంత్రములకు టీకాతాత్పర్యములు	౯౩

ప్రత్యాభిక్రమమునకు ఆవశ్యకముగవలయుసంభారాదికము.

శ్లోక(౧)శ్లోక

౧ పవిత్రములు ౨	౧౩ ఆద్యము
౨ కుక్కర్చ ౧	౧౪ అర్చనాపాత్రలు ౫
౩ ప్రాచీనమాత్రపరి	౫ అర్చనాపాత్రలు ౫
మాణముగలదర్శములు	౬ పవిత్రములు ౫
౪ కొనలుగలమూలము	౧౬ గంధము
పొడుగుదర్శములు	౧౭ గుగ్గిలము
౫ యవలు, లేక అక్షతలు	౧౮ దీపము
౬ తిలలు	౧౯ వస్త్రములు ౩
౭ పుష్పములు	౨౦ భోజనపాత్రలు ౨౨
౮ సరిష్టదక్షిణలు	౨౧ అన్నకరణపాత్ర ౧
౯ గోమూత్రము	౨౨ మేయము (పలుచని
౧౦ గోమయము	కొయ్యకేమ)
౧౧ పీటలు ౨	౨౩ తేనె
౧౨ దర్శనములు ౩	౨౪ విననకర్త

ప్రాయశ్చిత్తపానమునకు కావలసినవి.

౧ సుక్కు	౫ కొనలుముగలదర్శములు
౨ సువము	౬ ఆద్యము
౩ నేరిగిన్న	౭ తండులములు
౪ ప్రోక్షణపాత్రము	౮ సమిధలు

ఇవి కావలయును.

శ్రీః ప్రత్యాబ్ధిక ప్రయోగము.

కర్తా. (ఉపపీఠి.) (కర్తా 'ఉపపీఠియై')

పురాణాచమనం కృత్వా: — (పురాణాచమనము ఈ దేవుచోట ప్రకారము చేసి.)

ఓం కేశవాయ స్వాహా । ఓం నారాయణాయ స్వాహా । ఓం
మాధవాయ స్వాహా । ఓం గోవిందాయ నమః । ఓం విష్ణవే నమః ।
ఓం సుఖసూదనాయ నమః । ఓం త్రివిక్రమాాయ నమః । ఓం వాసు
దాయ నమః । ఓం శ్రీధరాయ నమః । ఓం హృషీకేశాయ నమః ।
ఓం చక్రవాళాయ నమః । ఓం దామోదరాయ నమః । ఓం సంకర్షణాయ
నమః । ఓం వాసుదేవాయ నమః । ఓం ప్రద్యుమ్నాయ నమః । ఓం
అనిరుద్ధాయ నమః । ఓం పురుషోత్తమాయ నమః । ఓం అఢోగజాయ
నమః । ఓం నారసింహాయ నమః । ఓం అచ్యుతాయ నమః । ఓం
జనార్దనాయ నమః । ఓం ఉపేంద్రాయ నమః । ఓం హరియే నమః ।
ఓం శ్రీ కృష్ణాయ నమః ।

స్మృత్యాచమనం చ కృత్వా (స్మృత్యాచమనమునుచేసికర్తా)

౧. ఉత్తిష్ఠన్తు శ్రీహరిశాచా: । య ఏతే భూమి భారతా: ।

ఏతేషా మహిరోధేన । బ్రహ్మోక్త సమారభే ।

ప్రాణానాయమ్య (ప్రాణానాయమము చేసి.)

కర్తా. ప్రాచీనాపీఠి: — శ్రీ గోవింద గోవింద (అని స్తోత్రం) (వక్తృ
మూలప్రకారమున దేశకాలసంక్షిప్తము చేయవలయును.)

1. కీరితయంతు పీఠియైన్మి. నివరమును యిడుదు. 2. "భూరిపీఠాచా:" అని
ప్రాణాంతము. 3. "ఏతే భూమి భారతా:" అని పాఠాంతము.

౧. దేశసంకీర్తనము:—పంచాంగతో, టియోజనవిస్తీర్ణముహీనుం
డలే, లక్షయోజనవిస్తీర్ణజంబూద్వీపే, భరతవర్షే, భరతఖండే, మేరో
ర్వక్షీణదిగ్భాగే, 'శ్రీశైలస్వేతావప్రదేశే, కృష్ణాగోదావర్యోర్ధ్వదేశే,
సమస్తదేశరాష్ట్రాక్షాణసన్నిధౌ, (విప్రు) (వృ) (బంధు) గృహే:—

౨. కాలసంకీర్తనము:—శ్రీమహావిష్ణో రాజ్యయా ప్రవర్తమానస్య,
అద్యుబ్రహ్మణో, ద్విలియదరాత్, శ్వేతసరాహశ్చ, వైష్ణవ మవస్థ
ప్రతే, లష్టావింశతుహాయుగే, కలియుగే, ప్రథమపాదే, పంచమింశా
ధిక పంచపాత్రతమే, వర్తమానవ్యావహారికచాంద్రమానేన 'రక్షాక్షి
వామనంపశ్య ద్దే.....యతే.....మా నే.....పతే.....తిథౌ,.....
వాసరే.....నక్షత్రే.....యోగే.....కరణే, ఏవంగుణ విశేషణ
విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ;

౩. సంకల్పము:— 'మమ 'విశ్వ, పితౄణామహా, ప్రపితౄణామహానాం,
..... గోత్రాణాం, కర్మణాం వసు రుద్రాదిత్య రూపాణాం;

' ఇత్యదుల ప్రదేశవిశేషమునందు కర్త నివసించు వేదం మాన్యు రెవ్వకొనవలెను.

' ఇతివరకు "మహాపంక్ష్యాదులనందు "అష్టావింశతహాయుగే" అని చెప్పి
యన్నది. అయినను "అష్టావింశ" అనునది విశేషణవాచికాసామోన్యముగ వాడ
బడుచుండుటచేత నిందు బానిని చెప్పితిమి. వివరమును వీరికొందురు చూచును. ఇదిగాక
సామాన్యముగ కర్త్యానములేని యాజ్ఞీలచేత పారలౌకుగో తెలియకయో కొన్ని పర
ములు ఆరంభింపఁబడుచున్నవి. వానిని చాలవరకు జంక్షించి
ఇందు చేర్చగలము. ఎట్టివోటుల నెట్లుల వ్యవహరించినదీయు మొదలగునవి తెలిసికొన
కోరువాడు సావధానముగ వీరికను యోచనము గాక.

' సంవత్సర లింగ్యదులకు రేఖిష్ట విధములు మాన్యుకొనవలెను.

' (కర్త స్వయముగా లేకునచో నిది యథోచితముగా "యజమానస్య"
మొదలను రేఖలను మాన్యుకొనవలెను.)

' (కర్త యార్హికమునయైనదల.)

౧. మమ మాన్యు, పితౄణామహా, ప్రపితౄణామహానాం, గోత్రాణాం,
వసు రుద్రాదిత్య రూపాణాం అనియు;

పుత్రపార్థవ సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం జేవానాం చ, తృప్త్యర్థం, మమ
'మమః ప్రతిపాంవత్సరిక మృతాహఃపృష్ఠాన్త్ర్యం అన్నేవ హవిషా
పార్థివవిధానేన యుష్మదనుజయా సర్జిత మద్య కరిష్యే :

బ్రాహ్మణాః—కురువ్య. (అని బహుళ మునుమరు.)

కర్తా, ఉపవీతి—కారే అధికాంసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవ
కర్త్రయశ్చిత్తం కరిష్యే. (అని మునుమరు.)

బ్రాహ్మణాః—కురువ్య. (అని బహుళ మునుమరు.)

కర్తా, ఉపవీతి—కుశ-పుష్పాక్షత పానీః, పరిపత్సార్థిగాంచ గృ
హీత్యా. (కుశః, పుష్పములు, అక్షతలు, పరిపత్సార్థిగా వీరిని చేరిన గ్రహించి.)

పరిపత్సార్థము.

౨. శ్లో. నమస్తసంపత్సమృవాప్తిహేతవ సముత్థితావత్కులధీమతేతవః ।
ఆపారసంసారనముత్రనేతవః పునస్తు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥
- శ్లో. ఆవస్థనధ్యాంతసమృత్తానన సుమీహితాగ్ధార్మకామధేనవః ।
సమస్తశీఘ్రాంబు పవిత్రమూర్తయో రక్షస్తు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః
- శ్లో. ఆధివ్యాధిహరం స్వగౌం మృత్యుదారిద్ర్య నాశనమ్ ।
శ్రీపుష్టికీర్తనం పంచే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్ ।
- శ్లో. విప్రేభునర్కనాశ్చవ్యః క్షీయంతే పాపరాశయః ।
పంచనాస్తంగివాప్తి రర్చనా దమృతం భవమ్ ।
- శ్లో. నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణ హితాయద ।
జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో నమః ।

౨. (మాతామహాని యార్చితమునయెడల)

మమ మాతామహా, మాతాః పితామహా, మాతాః ప్రపితామహావాం.....గోత్ర
జాం.....శర్వణాం వసుధాద్భిత్త్య గోత్రాణాం అనియు,

౩. (మాతామహీ యార్చితమునయెడల)

మమ మాతామహీ, మాతాః పితామహీ, మాతాః ప్రపితామహీవాం.....
గోత్రాణాం.....జానాం వసుధాద్భిత్త్య మాతాణాం (అనియు చెప్పకొనవలెను)

మాతాః, మాతామహాన్య, మాతామహాన్య, అని మాత్రమొనవలెను.

ఫలస్తుతి:—

౩. యావత్తీర్తి దేవతా స్తాస్మర్యా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి । తస్మా
బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్యో దివే దివే నమస్కుర్యాన్నాక్లిం కీర్తయే
క్షతా ఏవే దేవతాః క్రిణాతి ।

(అని పై శ్లోకములను, పంచమమన బలింపుచు ముహూర్త బ్రాహ్మణులకు ద్విగ్ధిగా నమస్కారము లొనర్చించి.)

కర్తా, స్తానీవావీతి:—మమ 'పితృ' ప్రతిసాంవత్సరిక మృతా
హోమ్యన్నశ్రాద్ధం కర్తుం ముఖ్యకాలో భూత్యా అధికారసంపదస్వీతి
భవన్తో బ్రువన్తు ॥

(అని కర్త దక్షిణను దుశ్శ్రుష్టులగు నమర్చించును.)

బ్రాహ్మణాః—అధికారసంపదస్త్వ; కాంక్ష్య ముఖ్యకాలోఽస్తు ॥

(అని బడులు బలకుదురు.)

కర్తా, ఉపవీతి:—చాకాదీనాం పవిత్రరాక్షిస్తు । (అని బలుకును.)

బ్రాహ్మణాః—సర్వేపాతా శ్శుచయో భవన్తు ॥ (అని బడులు బలకుదురు.)

కర్తా, ఉపవీతి:—ధ్యావమ్.

౪. శ్లో. దేవతాభ్యః, పితృభ్యశ్చ, మహాయోగిభ్య ఏవ చ ।

నమ స్ప్రీధాయై, నావేదాయై, నిత్య మేవ నమో నమః ॥౧

శ్లో. శుభానః, పితృహృదా మహాదేవో మహేశ్వరః ।

ప్రియతాం భగవా నీశః పరిమాత్తా సర్వాశివః ॥ ౨

(అని భాగించి)

నిమంత్రణము.

పురూరవార్తవనరిజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహ
వనీయాశ్చ భవద్విః శూణః ప్రసాదః కరణీయః ॥

¹ మాకు, మాతాపితృ, మాతానుభ్యః మొదలగు పదముల నవసరమువెంటి
మాద్యుక్తవలెను

ఇది కర్తకు ప్రాప్తమగు నానందము విశ్వేశ్వరస్వామిని ప్రార్థించి నిమంత్రించు చేయుచున్నాడు.)

విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణః — అస్తుకరణీయః । (అని బదులు పలికి గ్రహించుడు)

కర్తా ప్రార్థనావీతిః — తును పితృ, పితౄణాం, ప్రపితౄణాం నాం.....గోత్రాణాం.....శర్వణాం వసుధాద్రాదిత్యయాపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థం భవద్భిక్ష్యమిదం ప్రసాదేః కరణీయః ।

(అని కర్తకు, తిల, పుష్పముల నొసంగుచు పితృర్హిత్యాచారాని నిమంత్రించు చేయును.)

పితృబ్రాహ్మణః — అస్తుకరణీయః । (అని బదులు పలుకును.)

కర్తా ఉపవీతిః —

౫. శ్లో. ఆక్రోధవైశ్చైవపరై స్తుతకం బ్రహ్మచారిభిః ।

భవితవ్యం భవద్భిక్ష్యమయా చ శాస్తకర్తరి ।

(అని బ్రాహ్మణులకు ప్రార్థించును.)

తతో నృపాంగణే గోమయవహిరేవ గోమూత్రేణ ఉదక్ష్ణవం దక్షిణాష్టవం చ మండలద్వయం చతురశ్రం, వస్తులంఛన క్రమేణాదీచార్యం దక్షిణాష్టం చ దిశి యజ్ఞోపవీతినా ప్రార్థనావీతినా చ గోమయేషాను రిస్తాయాం భువి కర్తవ్యం ।

(పిదప వాకిల ఉచితముచోట గోమయముతో నుండి యిచ్చుచు గోమూత్రముతో రెండుమండలములను చేయవలెను. అందు ఒకటి, ఉత్తర దిక్కున ఉత్తరముగా నోడునటుల, నలువదరముగా ఉపవీతయయి చేయవలయును.

రెండవది దక్షిణాభిముఖ, దక్షిణముగా నోడునటుల సుంక్రముగా ప్రార్థనా వీతియయి చేయవలెను.)

1. ఇట్టికావుల యజ్ఞోపవీతముగ భూర్భువోమండలయును.

కర్తా, ఉపవీతి, ప్రాజ్ఞుః—పునరవార్తవసంజ్ఞకానాం విశ్వే
మాం దేవానాం పాద్యస్థానే, ౧. స్వామితా ఇమే కుళాః, ౨. పుష్ప
సహితా ఇమే అమతాః, ౩. అయంగంధః, ౪ ఇమే కుళాః; నకల
రాధనై స్పృశ్యత మస్తు ।

(అది కరుగ్రహండలమున, గ్రహముగ, ౧. అక్షతలు మేలము; ౨. పుష్ప
ములు, నక్షత్రము; ౩. గంధమును; ౪. మేలము ఉంది; ఈ భూమి వ్యయము
రెప్పజునుగా, యనుచు గూర్చికల మిచ్చును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:—పితౄ, పితౄణాం, ప్రపితౄణామహానాం
.....గోత్రాణాం.....శర్తాణాం పనురుద్రావిశ్వేహసాగాం పాద్య
స్థానే, ౧. సతిలా ఇమే కుళాః, ౨. పుష్పసహితా ఇమేతిలా, ౩.
అయంగంధః, ౪. అలంకరణార్థా ఇమే క్షేత్రాః; నకలరాధనై
స్పృశ్యత మస్తు ।

(అది వర్షులకుండలమున గ్రహముగ, ౧. మేలము తిలము; ౨. పుష్పములు,
తిలము; ౩. గంధమును; ౪. వర్షమును, ఉంది ఈ భూమి వర్షము రెప్పజును
గా యనుచు గూర్చికల మిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతి, త్రైత్యాంబికాః—పునరవార్తవసంజ్ఞకా విశ్వే
దేవాః స్వాగతం ।

(అది కర్మత్రైత్యాంబికాయ, కనకముల ప్రాజ్ఞులము యందు విశ్వరేవ త్రైత్య
ముని స్వాగతము (కుళాగమనము) చేయుచు అది యనును)

విశ్వేదేవప్రాప్తాః—నుస్వాగతమ్ । (అది పలుకును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—పునరవార్తవసంజ్ఞకానాం విశ్వేమాం దేవా
నాం పాద్యస్థానే ఇన మానవం ।

(అది మాన్యులకుండల రీతమున పైని కర్మావళమును ఇచ్చును.)

విశ్వేదేవ ప్రాప్తాః—నుమానవమ్ । (అది మాన్యులకును.)

కర్తా:—ఉపవీతి:—

విశ్వదేవ బ్రాహ్మణపాద ప్రత్యక్షనము.

౯. శం నో దేవీ రభిప్రయ ఆపా భవన్తు వీరయే శంయో రభిప్రసంతునః |

పురూరపార్థవ సంజ్ఞా విశ్వదేవాః ఇదం నః పాద్యమ్ |

(అని పాద్యముకొరకయి యందకము నివేదించును.)

విశ్వదేవ బ్రాహ్మణః—సుపాద్యమ్ | (అని ప్రతివచన జెప్పును)

కర్తా. ఉపవీతిః—

౧౦. శుక్రమసి జ్యోతిరిసి తేజోఽసి క్షమా వ సువితో స్పృహశ్చ
ద్భిద్రేణ పవిత్రేణ వహా నుస్సువిష్య రశ్మిభిః | (అని పాదములు వేయి రాదు.)

౧౧. చరణం పవిత్రం వితీతం పురాణం యేన పూత స్తరితి దక్ష్య
తాని | తేన పవిత్రేణ శుద్ధేనపూతా అతిపాపాన మరాలిం తరేమః |

౧౨. లోకస్య ద్వార మర్చియ త్వవిత్రేం | జ్యోతిష్త్వ ద్భ్రాహ్మణానం
మహస్వత్ | అమృతస్య ధారా బహుధా దోహమానం | చరణం నో
లోకే సుధిరాం దధాతు |

౧౩. క్లోనమా బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణ హితాయనః |

జగద్ధితాయ శృష్టాయ గోవిందాయ నమో నమః |

(ఇతి ధ్యానం పాదా ప్రత్యక్ష్య నిర్మాలోకకం శిరసా స్పృష్టాతి)

(అని ధ్యానము చేయును పాద్యముకొరకయి నివేదించియందక యందకముతో పాదముల గడిసి యా నిర్మాలోకకము శిరమున జల్లుకొనును.)

విశ్వదేవ బ్రాహ్మణః—

౧౪. మమి మహా మయి యశో మమియాంధ్రియం వీర్యమ్ |

(అని దక్షపాదేయై; తన పాదముల గడిసి కర్తకు పాదజంతు స్పృశించి తన
వ్యాదమును పాదేదేన స్పృశించి నను.)

కర్తా, ఉపదీపి:—పితృ, పితామహ, ప్రపితామహాః, స్వాగతమ్.
(అది పితృకావగ్రహణా దగ్గరను నిర్వహింపబడును.)

పితృబ్రాహ్మణః—సుస్వాగతమ్ || (అది ప్రత్యక్షతర మిచ్చును.)

కర్తా, ప్రాచీనాచీపి:—పితృ, పితామహ, ప్రపితామహానాం
గోత్రాణాం.....శర్మాణాం వసుకుద్రాదిత్య గూపాణా మిద మాసనమ్.
(అది పితృ నిర్వహింపబడును.)

పితృబ్రాహ్మణః—సుఖాసనమ్. (అది పితృనిర్వహింపబడును.)

కర్తా, ప్రాచీనాచీపి:—

౧౨. శంసో వేదీ రభిష్టాయ ఆపో భవన్తు నీతయే. శంయోరభిష్ట
వన్తు నః. పితృ, పితామహ, ప్రపితామహాః.....గోత్రాః.....శర్మాణాః
వసుకుద్రాదిత్యగూపాః ఇదం నః పాద్యం.

(అది పాద్యమును అభిషేకమును నివేదించును.)

పితృబ్రాహ్మణః—సుపాద్యమ్. (అది ప్రీతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ప్రాచీనాచీపి:—

౧౩. కుక్రమసి శ్శోకిరసి తేజోఽసి దేవో వ స్సప్తశ్శోక్తవాత్స్య
చ్చిత్రేణ ప్రవిత్రేణ వస్తో నూర్యన్యరశ్శిధిః. (అది పాదములకు నేయి రానిది.)

౧౪. చరణం ప్రవిత్రం విరతం పుత్రాణం యేవ పూతస్తుతి మహ్మ
తాని. తేవ ప్రవిత్రేణ శుద్ధేవ పూతాతితి పాపాన మరాలిం తరేను.

౧౫. లోకస్య ద్వార మర్చిమ క్షేపిత్రేం. శ్శోకిష్ట ద్వాపిమానం
మహావత్. అమృతస్య భారో బహుభారోహమానం. చరణం నో
లోకే సుఖతాం వధాతు.

విశ్వేదేవ పితృబ్రాహ్మణ ఉపవేశనము.

౧౮. శ్లో. సమా బ్రహ్మణ్య దేవాయ గో బ్రాహ్మణ హితాయచ ।

జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయనమా నమః ॥

(అది ధ్యానముచేయుచు పాద్యముతోఁబయి వివేచించుచుండు యథావిధమున పాదములఁ గడిసి విరాజితములగు శరమున జల్లుకొనును.)

• • పితృబ్రాహ్మణః—

౧౯. మయి మధుకో మయి యశో మయూర్విద్యాయం వీర్యం ।

(అది తన పాదముల గడిసిన కర్ణము లాను దర్శింపఁజేయుచు పాదములను పుష్పించి తన వృద్ధమును పాదచేత పుష్పించికొనును.)

• కర్తా ఉపవీధిః—(స్వయంచ పాతా ప్రత్యేక్య తు శాసముఖ ఉపవిశ్య, ఆచమ్య,

(తాను, పాదముల గడిసికొని తానాసముఖముగా నూర్పుండి పుష్కారమున మునర్పును.)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—ప్రాప్తుఖ ఉపవిశ్య ఆచమ్య.

(నూర్పుముఖముగ నూర్పుండి పుష్కారమున మునర్పును.)

పితృ బ్రాహ్మణః—ఉపప్రప్తుఖ ఉపవిశ్య, ఆచమ్య.

• (ఉత్తరముఖముగ నూర్పుండి పుష్కారమున మునర్పును.)

• కర్తా, ఉపవీధిః— “పునారవార్తన సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః । సమాధ్వయే” (అది విశిష్ట.)

• (ఇది సవ్యేన పాదేనా ఆననం పుష్కరం దక్షిణేన బ్రాహ్మణంచ పుష్కరం.)

(అది విశుత్తరేణ విశ్వేదేవాననుమతానుమ, దక్షిణేన బ్రాహ్మణవి పుష్పించును.)

“భూకృష్ణవస్సువసాస్విహా । ఆయం వో విష్ణుః । ఆశ్రోపవిశస్సు భవత్స” (ఇత్యువవేశయతిః) (అది పీఠవిధ గూర్పుండబద్ధము.)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—ఉపవిశామః ॥ (అది గూర్పుండము.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధిః— “పితృః పితామహ, ప్రపితామహః సమాధ్వయే” ॥ (అది విశిష్ట.)

ఇతి సత్యేన వాణినా ఆననం స్ఫురణ దక్షిణేన బ్రాహ్మణం
స్ఫురణ.

(ఎడవైపు విశ్వబ్రాహ్మణుని పీటన కాకులు కడిచేత బ్రాహ్మణుని స్ఫురింపును.)

“భూస్యైవ స్ఫురణ స్వధా । ఆయం వో విప్రః । ఆశ్రమవిశేష
భవన్తు ॥”

(ఇత్యుపవేశయతి) (అని పీటమీద కూర్చుండబెట్టెను.)

విశ్వబ్రాహ్మణః — ఉపవిశాముః (అని కూర్చుండును.)

కర్తా, ఉపవీతీ: —

౧౧. శ్లో. బ్రాహ్మణామాయాం ధ్యాత్యే ధ్యాత్యే దేవంగదాధరం ।
తాభ్యాం చైవ సమస్కృత్య తతశ్చాద్ధం ప్రవర్తయేత్ ॥

అవన్యైః ప్రాణానాయన్యైః.

(అని గయ్యను గదాధరుని ధ్యానింపుచు కమస్కరింపును.)

(ప్రత్యాఖ్యచమనముచేసి ప్రాణాయామ మొనర్చి.)

ఏవంగదా విశిష్టాయాం పుణ్యలిథా శ్రీవరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
విత్తం ప్రతిపాదయేత్ సమతాహాభ్యాన్చ బ్రాహ్మే భవదనుజ్ఞయో
ప్రత్యాఖ్యం బ్రాహ్మకర్త కరిష్యే । (అని కూర్చుండును.)

దేవ విశ్వబ్రాహ్మణః — కరుణ్య । (అని బదులు తలుపుడును.)

కర్తా, ఉపవీతీ: —

౧౨. శ్లో. దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యశ్చ ఏవచ ।
సమస్కృత్యాను వాహాయే విత్యమేవ సమో నమః ॥ ౧

శ్లో. ఈశానః పితృహవీణ మహాదేవో మహేశ్వరః ।

ప్రియతాం భగవా నీశః పరమాత్మా సదాశివః ॥ ౨

(ఇతి త్రిః పఠిత్యై) (ఈ రెండు శ్లోకములను కర్త మువ్వురు పఠించును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతీ: — (కర్త ప్రాచీనావీతియై.)

౨౦. అవహా అనురాగం గంఠి విశాచా యేక్షయంతి పృథివి
మయ్య. అన్యజ్ఞో న ద్విష్టుయో ద్రేహం గతం మహా.

౨౧. ఉపీతా నంద ఉత్పరాన ఉత్పర్యమాః పీతం ప్సమాప్యః ।
అనుం య క్షయ రన్యకా ఋశ్మిన్ దేహం వేదం విశ్వో హవేతు ॥
(ఇతి తిలగా విశేషం.) (ఆ మంత్రము చెప్పి తిలగము నలుగడంబు
దల్లవలయును.)

కర్తా, యజ్ఞోపవీతి: — పురూరవార్త్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం
దేవానా మిదమావసం ।

(అని ౩౬ దర్శనము నుడిచి దక్షాభ్యుక్తముగ బ్రాహ్మణ్యమున నర్పించును.)

విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణ: — నమః సనం (అని బదులు చెలుకును.)

కర్తా, ఉపవీతి: — హస్తాదకం దత్వా (విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణునకు హస్త
దా మిచ్చి.)

విశ్వేశ్వర! దైవేక్షయః క్రియతాం (అని దర్శనము అత్తరలను
విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణుని చేతి కిచ్చును.)

విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణ: — ఓం రథా ।

(అని క్రుత్రివచన మిచ్చి దర్శనములను గ్రహించును.)

కర్తా, ఉపవీతి: — ప్రాప్నోతు భవాన్ । (అని చెలుకును.)

విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణ: — ప్రాప్నోవాసి । (అని బదులు చెలుకును.)

కర్తా, ఉపవీతి: — పురూరవార్త్రవ సంజ్ఞకాం విశ్వో దేవాన్
భవత్యా వాహయిష్యే । (అని చెలుకును.)

విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణ: — అవాహయ । (అని బదులుచెలుకును.)

కర్తా, ఉపవీతి: —

౨౨. విశ్వేశ్వరవాన ఆగత శ్రుతాకామ ఇమం మావం ।

ఏనం బర్హిర్హ్యుతత ।

౨౩. క్లీ. ఆగచ్ఛస్తు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః ।
యే అత్ర విహితా శ్చాద్ధే సావధానా భవన్తుతే ।

(ఇత్యావాహయతి) (అని ఆవాహనముచేయును)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—సావధానా స్తుః (అని పలుకును)

(ఇతితానావాహ్య) (ఇట్లావాహనముచేసి)

౨౪. విశ్వేదేవా శ్శ్రుణుతే మగ్ధంహసం మే యే అచ్యుతే య ఉప
ద్యవిష్ట । యే అగ్నిజహ్వ ఉతనాయజత్ర అపద్యాన్తి వ్యర్హిష్ఠీ మావ.
యధ్యం ॥ (ఈ మంత్రము జపించును)

౨౫. ఏషభయ స్సంవదంతే సోమేన నహ రాజ్ఞా ।

యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణ స్తగ్ం రాజ స్సారయాయసి ।

ఇతిమన్తవాది వక్ష్యగపాదావ్రమక్షతా విశేత్.

(ఏ మంత్రము పఠించుచు విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణుని కిరముచేయుటకు కుడిపాదములను
పక్షులకు జల్లవలయును.)

తతో వైశ్వదేవార్థ బ్రాహ్మణభూమిం ప్రాదక్ష్యేష్య యవై
రాత్రీభ్యః.

(ఏదమ విశ్వదేవ బ్రాహ్మణుని ఎదుటజంతు ప్రదేశమున ప్రదక్షిణముగ యవల
చేర జల్లి.)

(ప్రాగవవర్ణం) అర్హ్యసాత్రే ఆసాద్యః ఉత్రానే ప్రోక్ష్యః

(అరల (తూర్పుసమాక్షిగమంతువర్ణం) అర్హ్యసాత్రలమి బోధించును)

(పరిగ ఆ సాత్రలను త్రిప్పి వానిమీద జలముతో ప్రోక్షించును)

౨౬. కవిత్రేష్ఠో వైష్ణవీ వాయుర్వాం మనసా పునాతు ।

(ఇతి కవిత్రే కృత్యా) సాత్రయో ర్నిధాయ

(ఏ మంత్రము పఠించుచు కవిక్రములను కట్టి సాత్రలయం దా పవిత్రములగుం
చును.)

౨౭. కన్నో దేవీ కలిప్తయః ఆపాదపన్థః ప్రకయే ।

శంయో రభిప్రవక్ష్యః ।

(ఇతి సవిత్త్రయోః పాత్రయోంః ఓప్తయి)

(పై మంత్రము పఠింపుచు పదిత్రయల మంచిత పాత్రలనుం దురకము నొందును.)

౨౮. యవోఽపి భాస్వరాజోవా వాయవో మధుసంయుతః ।

నిర్ణోత స్ఫుర్వపాపనాం సవిత్త మృషిభి స్సస్పృతం ।

(ఇతి యవాః ఓప్తయి) (అనుచు యవల మంచవలయును.)

అర్ఘ్యపాత్రయో రమీగంధాః; ఇమాని పుష్పాణి; ఇమేకుశాః;

(అని గంధము పుష్పము, కుళ్ళులు భివి అర్ఘ్య పాత్ర ములయం దుంచవలయును.)

పకలాఽరాధన్తే స్పృశ్యత మస్తు ।

(అని కుశాళము పర్ణ్యపాత్రలయం దుంచవలయును.)

“స్వాహార్ఘ్య స్వాహార్ఘ్యః”

(ఇతి మంత్రేణ దేవతార్థ బ్రాహ్మణ సమీపే నిశ్చి పత్)

(పై వాక్యము పఠికి విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణమీసమునందు పాత్రల మంచవలయును.)

విశ్వేశ్వర బ్రాహ్మణః--సంత్సర్హ్యః । (అని ప్రతివచన వియ్యమ.)

కర్తా ఉపపితః--హస్తోదకం వత్వా (హస్తోదక విద్వి.)

౨౯. యాదివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవు ర్యా అంతరిక్ష ఉత

పార్థివీ ర్యాః ।

౩౦. హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞయా స్థాన ఆప శ్చగ్నో హ్యనా (స్పృహవా)

భవన్తు ।

(ఇతి సవిత్తా స్పృశ్యే బ్రాహ్మణమాసే “ఇదం వో అర్ఘ్యం” ఇత్యు

దకపూర్వకం ప్రత్యేక మర్ఘ్యోదకం వినిశ్చి పత్.)

(పై మంత్రము పఠింపుచు బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు పాత్రయందున్న పదిత్రయంద

“ఇదం వో అర్ఘ్యం” అను వచనము పఠికి ప్రత్యేకముగ అర్ఘ్యోదకము వక్ష్యమాన్త్రా

రముగా నొందువలయును.)

పురూషసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా! ఇదం వో అర్ఘ్యం.

(ప్రత్యాక్షికము పఠి విశ్వేదేవ ప్రస్తావనమునందు అర్ఘ్యము నివహించును.)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—సంశ్చర్యాః॥ (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—తత శ్శుద్ధోదకం; (ఉప్తాహ మిచ్చి.)

౩౧. యాదిన్యా ఆహుతీనా సంబంధపు ర్వా అప్తరీతి ఉతపాధి
వీర్యాః॥

౩౨. హిరణ్యవర్ణాయశ్శయాస్తాన అపశ్యన్ శ్యేనా(పుష్పవాహ)భవన్తుః
అగ్రసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా! ఇదం వో అర్ఘ్యం.

(అని పరిశ్రమ ప్రస్తావనమున నుంచి "ఇదం వో అర్ఘ్యం" అని అర్ఘ్యపాత్ర
యందలి నీలము విశ్వేదేవ ప్రస్తావన అంజలియై రుండును.)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—అప్తరీతి॥ (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—తత ఉదకం దత్వా (తతవత వాస్తవ మిచ్చి.)

౩౩. గర్భత్వానాం దురాధర్షాం విశ్వపుష్టాం కరీషిణీం | శుశ్కరీగం

సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేత్రియం॥

పురూషవార్తసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా! అమీవోగంధాః॥

(అని గంధము నిచ్చును.)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—నుగంధాః॥ (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—

౩౪. అర్చిత ప్రార్థిత ప్రియమేధానో అర్చిత | అర్చిస్తు పుత్రా

ఉతపుత్రంన కృష్ణవర్చః॥

పురూషవార్తసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా! ఇమాని పుష్పాణి॥

(అని పుష్పముల నిచ్చును.)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—నుపుష్పాణి॥ (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—

3. భూ రక్షి భూర్వ భూర్వశ్చ భూర్వశం యో. 2. స్వా
హ్మోస్తి తం భూ ర్వశ్చమం వశ్చం భూర్వాశ్చమం ॥

పురూరవార్ధవనంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః! ఆయుం వో ధూవః ॥

• శ్రీ (శ్రీనిధి ధూపము విచ్చును.)

విశ్వేశ్వర గ్రంథము:—మధ్యము: || (అది ప్రతిభాసన మిట్లును.)

३४. उत्तरार्धः—

33. ఉద్యోగస్థుల వారసత్వం కష్టమని నిరూపించిన మును +

ప్రశ్న:-గోత్రమున్న మా పిత్రు ఊరపంపు దిశ? దిశ.

అనుభవార్థవంతంగా విశ్లేషించు. అయిం నా దీక్ష.

విశ్వేదవ ప్రాస్తానాః — మదీకః || (అని బదులు వ్రాసుమఱు.)

కర్త, ఉపకర్త:—

32. యవా ద్రువాస్తాః పరివీత తగా భృతశ్రేయః శ్శాంతి మామ
మానః | తంధీరానః శ్రవయ తిన్వయంతి హ్యభియోమనసో దేవయజః |

పురూరవార్తనసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః | అంతఃప్రపంచార్థం బహిః

ప్రపంచార్థం తిచ్ఛారనార్థం పవిత్రార్థమలంకరితార్థమిదం వో వాసః ।

(అని వస్త్రవిని నిచ్చును.)

పిళ్ళేదేర గ్రామానికి—సువాసం ॥ (జన బదులు పలుకుదు.)

ఉదాహరణ:—నామకా యమ కుళా: । (అని పూర్వకం వివృతం.)

విశ్వేదేవార్కచం సమాప్తమ్.

2002.02.20

(అవధానము పితృధర్మము కుశాల్)

(పీఠ్యపితామహాదుల యర్హత ఉత్తమస్థితియగు కొనర్హతవలనయెను.)

శర్మ, ఉపనిషత్:—భవనస్వభూతాః పితృశక్త్యనం కరిష్యే ।

(అని విశ్వదేవాదుమరినొంది సుకల్పించి.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతః—విశ్వస్థానస్య హస్తోదకం దత్వా :
(విశ్వస్థానమునకు హస్తోదకము నిచ్చి.)

మమ విశ్వ, పితామహ, ప్రపితామహానాం.....గోత్రాణాం
.....శర్వణాం వసురుద్రాదిత్యసూర్యాణా మితమావనం ||

(అని యువకానానాదులుగ దర్శాపన మిచ్చును.)

విశ్వబ్రాహ్మణః—మహావనం || (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతః—హస్తోదకం దత్వా (హస్తోదక మిచ్చి.)

పితూః ప్రతిసాంవత్సరికమ్మతాహాభ్యానప్రాధ్విక్షణః క్రియతాం ||
(అని ప్రార్థించును.)

విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణః—ఓం తథా || (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతః—ప్రాప్నోతు భవా || (అని పలుకును.)

విశ్వబ్రాహ్మణః—ప్రాప్నువాని || (అని చెప్పులు పలుకును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతః—పితౄ, పితామహ, ప్రపితామహా.....
గోత్రా.....శర్వణః, వసురుద్రాదిత్యసూర్యా భవత్యావాహయిష్యే ||
(అని ఆహుకును.)

• విశ్వబ్రాహ్మణః—అవాహయ || (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతః—

౧౩. ఉశస్తస్త్య హవామహ ఉశస్తస్త్యమధీమహి | ఉశన్నుశత అనహ
విశ్వం హవిష్మ అత్రితే || (అని లిలకుల పుష్పముల శిరమునం దుంచవలయును.)

౧౪. సమోనః పితరో రసాయ సమోనః పితర త్సుప్తాయ సమోనః
పితరో జీవాయు సమోనః పితర స్ప్వభాయై సమోనః పితరో మున్యజే
సమోనః పితరో ఘోరాయ పితరో సమో వోయ పితస్తి లోకేష్వ
యుస్తాం నేను యేన్తి లోకే మాం తేను య పితస్తి లోకేష్వ
యూయం తేనాం పసిష్టా భూయాన్త యేన్తి లోకేహం తేనాం
పసిష్టాభూయానం ||

ః (ఇతి మస్తకాదివక్ష్యేణపాదాంతం తిలా నవరేణా నమస్కరోతి.)

(ఈ మంత్రము నశింపుచు మస్తకము మొదలు రక్షిణపాదము దహన్ తిలము వర్తి నమస్కరించును.)

౪౦. ఆయన్తు నః పీతర స్సామ్యాసోఽగ్ని స్యాత్తాః కథిభి ర్దేవ
యానైః । అస్మిన్యజ్ఞే స్వభయా మతం త్వద్విబ్రువన్తు తేఅవస్తస్యాః ।

ఇత్యుపసాయ. (అని యానసానము చెప్పవలయును.)

౪౧. అవహతా అసురా రక్షాగంపి విశ్వానా యేషయంతి మృగీనీ
మను । అవ్యతైతో గచ్ఛంతు యత్రైషాం గతం మనుః ।

(ఇతి త్రిస్సర్వతోదిశంతిలాః ప్రక్షిపతి.) (అని నాంగునైపుల తిల
లను చల్లవలయును.)

తతోరక్షిణాశ్రేణుః కశ్యపా వక్షిణావర్ణతయా అర్హ్యపాత్రా
న్యాపాద్యః ఉత్తానానిప్రాక్ష్య.

(రక్షిణాగ్రములగు చక్రములందు రక్షిణసహస్రిగ మూడు అర్హ్యపాత్రలను
బోల్లించవలయును.) (వర్ణాః ౩ పాత్రలను త్రిప్పి వానిమీద బలముతో ప్రక్షింపును.)

౪౨. ఛవిత్రాణిష్ఠ వైష్ణవాని హాయుర్వో నునసా పునాకుః ।

ఇతి మదిత్రాణి కృత్వాపాత్రేషు నిధాయ. (అని పదిత్రములను కట్టి
మూడు పాత్రలందు దుంచవలయును.)

౪౩. కన్నోదేవీ కథిష్ఠయ ఆపో భవన్తు పీతయేః ।

శంయో కథిప్రసప్తునః ।

ఇతి నవనిత్రేషు పాత్రేష్యః క్షిప్తాన్వ. (అని పదిత్రయతములగు
పాత్రలందు దుదకము పోయవలయును.)

౪౪. తిలోఽపి నామ కేవలశ్లోగోపవేదేనన్తిరితః ।

ప్రక్ష్యవర్జ్యం ప్రత్నవపువధవహి ।

• మమ పితరం.....గోత్రం.....శర్మాణం వసుమావం ఇమాం
లోకాం ప్రణయాహీన స్పృహనము: ||

(అని పితృభావమునం దంగుష్ఠముతో తిలల మందును.)

౪౫. తిలోఽస్తి సోమజేష్ఠశ్లోగోస్తవేదేవనిర్భత: ||

ప్రత్నవద్భి: ప్రత్నవస్పృహ వీహి: ||

మమ పితామహం.....గోత్రం.....శర్మాణం రుద్రరూపం
ఇమాం లోకాం ప్రణయాహీన స్పృహనము: || (అని పితామహ పాత్ర
ముఖం దంగుష్ఠముతో తిలల మందును.)

౪౬. తిలోఽస్తి సోమజేష్ఠశ్లోగోస్తవేదేవనిర్భత: ||

ప్రత్నవద్భి: ప్రత్నవస్పృహ వీహి: ||

ప్రపితామహం.....గోత్రం.....శర్మాణం అధిశ్ఠ్యరూపం ఇమాం
లోకాన్ప్రణయాహీన స్పృహనము: || (అని ప్రపితామహపాత్రముఖం దంశ
వ్దముతో తిలల మంచవలయును.)

ఆర్ఘ్యపాత్రేష్వయం గంధః; ఇమానిపుష్పాణి; ఇమేకుళా: ||
(అని గంధాదీశు పాత్రలయందుంచును.)

సకలారాధనై స్సన్ధిత్ మస్తు: || (అని మాధ్విలో పాత్రలయం దుద
కము నుంచును.)

"స్పృహన్యాః, నృహన్యాః"(ఇతి మం త్రేణ పితృబ్రాహ్మణసమీప
నిక్షిపేత్.)

(పై వాక్యములను చెప్పి ఆర్ఘ్యపాత్రలను పితృబ్రాహ్మణసమీపమున నుంచును.)

పితృబ్రాహ్మణ:--సంకర్షన్యాః || (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:--హస్తావకం దశావ్. (పితృబ్రాహ్మణులకు
హస్తావ మిచ్చి.)

౪౭. ౧. యాదివ్యా అహ: సయసా సంబధూపు ర్యా అస్తరిక్ష ఉత
చాగ్నిర్యా: || హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞయాస్తాన అప్తశ్శ్చగ్నోస్తోనా (మృహవా)
భవన్తు ||

“విత్తః.....గోత్ర.....శర్కా” వస్తురూప ఇదంతే అర్ఘ్యం || (అని పితృ పాత్రమునది పితృమున ప్రార్థనాని చేరియందు అర్ఘ్యము నిర్వహించును.)

పితృప్రాహ్లాదః—అస్తవ్యర్ఘ్యం || (అని ప్రతివదన మిచ్చి గ్రహించును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీరీః—తతశ్శుద్ధోదకం. (దీపన వాస్తోదక మిచ్చును.)

౪౪. ౨. యాదివ్యా అప్తః పయసా సంబభూవుర్యా అస్తవిక్ ఉత పార్థివీర్యాః | హిరణ్యవర్ణాయుజ్జయాస్తాన అప్తశ్చగ్గోద్యోనా (స్తుహవా) భవన్తు |

పితృముహః.....గోత్ర.....శర్కా వస్తురూప ఇదంతే అర్ఘ్యం ||

(పితృస్థానమునకువలె పితృముహస్థానమునకును అర్ఘ్యము నీయవలయును.)

పితృప్రాహ్లాదః—అస్తవ్యర్ఘ్యం || (అని ప్రతివదన మిచ్చి గ్రహించును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీరీః—తతశ్శుద్ధోదకం. (దీపన వాస్తోదక మిచ్చును.)

౪౫. ౩. యాదివ్యా అప్తః పయసా సంబభూవుర్యా అస్తవిక్ ఉత పార్థివీర్యాః | హిరణ్యవర్ణాయుజ్జయాస్తాన అప్తశ్చగ్గోద్యోనా (స్తుహవా) భవన్తు |

ప్రపితృముహః.....గోత్ర.....శర్కా అదిత్యరూప ఇదంతే అర్ఘ్యం ||

(అని భూవ్యమువలె ప్రపితృముహస్థానమునకును అర్ఘ్యము నీయవలయును.)

పితృప్రాహ్లాదః—అస్తవ్యర్ఘ్యం || (ఇది ప్రతివదనం) (అని బహులు మరల గ్రహించును.)

అర్ఘ్యం దత్వా.

(ఇట్లు అర్ఘ్యము నిచ్చి.)

కర్తా, ప్రాచీనావీరీః—“పితృభ్యో స్థానమసి” ఇతి తేషా ముహ్యోదకానాం సంప్రావా వివ్రహస్తోభ్యో పాత్రేషు గరితాః పితృపాత్రే సంగృహ్య తత్పాత్రం మృజ్జం భూమా విధాయ;

(ప్రాహ్లాద పాత్రమునుండి ప్రసరించిన ఆ యభ్యోదకమును) (దీనితో సంప్రావము అని చేరు.) పితృపాత్రమునందు ఆ పాత్రను “పితృభ్యో స్థానమసి” యని పరిభాషించుచు చోల్లించవలయును. (దీనిని దేవపితృప్రాహ్లాదుల చుట్టూ చోల్లించుట సంప్రదాయమైయున్నది.)

అప్రవర్తిత కళా దర్శనః; గంధ, పుష్పధూప దీపాచ్ఛాదనాని యథాపూర్వం దద్యాత్ :— దీనిపై న దర్శన సంకలనమును; గంధ, పుష్ప, ధూప, దీపాచ్ఛాదనముల దేవస్థానమునందులకై క్రతుముగా నియమమును.

కర్తా, ప్రాచీనావీధి:—నాస్తవకం దత్వా || (విశ్వబ్రాహ్మణమునకు నాస్తవక మిచ్చు.)

౧౦. గంధద్యారాం దురాధర్మాం నిత్యపుష్టాం కరిష్యే ||

శుశ్రోగం సర్వభూతానాం తా మిహోపహ్వయే శ్రియం :

విశ్వ, విశామహ, ప్రవిశామహః; అమీ వో గంధాః ||

(అని గంధ మిచ్చును.)

విశ్వబ్రాహ్మణః—నుగంధాః || (అని ప్రతివచన మిచ్చి గ్రహించును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధి:—

౧౧. అర్చిత ప్రార్చితప్రియమేధాస్తే అర్చిత |

అర్చస్తు పుణ్యేణ తేజపురం న శృణ్వేరర్చిత |

విశ్వ, విశామహ, ప్రవిశామహః; ఇమాని పుష్పాని ||

(అని పుష్పముల నిచ్చును.)

విశ్వబ్రాహ్మణః—నుపుష్పాని || (అని ప్రతివచన మిచ్చి గ్రహించును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధి:—

౧౨. ధూరసి ధూర్వధూర్వస్తం ధూర్వితం యోస్తా స్థూర్వతి

తస్థూర్వయం వయం ధూర్వామః |

విశ్వ, విశామహ, ప్రవిశామహః; అయం వో ధూపః |

సా: (అని ధూప మిచ్చును.)

విశ్వబ్రాహ్మణః—నుధూపః || (అని ప్రతివచన మిచ్చి గ్రహించును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధి:—

గతే. ఉద్దీప్యన్య చాతవేదోపముం నిర్ముఖిం నమః ।

ప్రహూగ్శ్చ మర్యా మానహా జీవంత దిశోదిశః ।

పితృ, పితామహ, ప్రపితామహః, ఆయం వో దీవః ।

(అని దీవము నిచ్చును.)

పితృబ్రాహ్మణః—సుదీపః । (అని బడులు వలుకును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతిః—

గతే. యువా నువాసాః పరివీత అగ్నా త్పక్షశ్రేయా నృపతి జాయమానః । తంధీరానః శవయతిన్నయంతి స్వాధీయో మనసా దేవయవః ।

పితృ, పితామహ, ప్రపితామహః, అంతఃప్రాచరణార్థం బహిఃప్రాచరణార్థం చ, అచ్ఛాననార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థ మిదం వోవాసః । (ఇతి వస్తుం దదాతి.) (అని వస్త్ర మిచ్చును.)

పితృబ్రాహ్మణః—నువాసః । (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతిః—భవదనుజాయా మంచలాద్యర్చనం కరిష్యే—

కర్తా, ఉపవీతిః—ఆచమ్య; ప్రాణానాయమ్యః । (పుష్కాకవశ ముపర్వి ప్రాణాయామముచేసి.)

ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యరిథో మమ పితృః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహుభ్యాన్నైత్రాధే అన్న సంస్కారార్థ మగ్నాకరిష్యేః—(అని సంకల్పించును.)

విశ్వేదేవ, పితృబ్రాహ్మణః—కురువ్యః । (అని ప్రతివచన మిచ్చెదవను.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతిః—

* బ్రాహ్మణులు మంచలే ప్రతేకము కాగుచేసి విశ్వేదేవస్థానమున నలువదలముగను, పితృస్థానమున గుండ్రముగను మంచలములాపర్వి కానియైన భోజనపాత్రలను చేయవలయును.

అన్నమగ్నా వధిశ్రిశ్చ; ఉరగుదావ్యస్య; అద్విష్ట్రాక్ష్య; అన్నం
చతుర్థావిభజ్య; ఈకాన్యభాగే అభిఘార్య; తూష్ణీమప్రదక్షిణం
పరిషేచ్య ॥

(అన్నపాత్రను అన్నిమీద ఉంచి (అనగా) కాచి, (అపాత్రకు) ఉత్తరత్రైపునకు
నింది యునుచేత ప్రక్షింది, అన్నమును వానిను భాగములుగా విభజించి అం దీకాన
భాగమున కభిఘరించి, ఉరకు అప్రదక్షిణముగ అన్నికి మార్చుతో నంపేవనము చేసి.)

కర్తా, ఉపస్తీతి:—మేక్షణ ఉపస్తీర్య; తేనావదాయ; అభిఘార్య;
హవి:ప్రత్యభిఘారయతి ।

(మేక్షణమును కుడిచి కుద్ధిచేసి; అమేక్షణముచేత ఈనానభాగమునందు నగము
గ్రేరి; దానియందభిఘరించి; తక్కిన నగమునందు ప్రత్యభిఘారము చేయవలయును.)

౫౫. ౧. సోమాయ విశ్వ వీశాయప్రధా నమస్తుస్సహ ।

(అర్థంజహోతి.)

అని నగము హోమము చేయవలయును. (తక్కిన నగము పాత్రయందుంచుట
సంప్రదాయమై యున్నది.)

సోమాయ విశ్వవీశాయేవం, నమమ ।

మేక్షణ ఉపస్తీర్య; తేనావదాయ; అభిఘార్య; హవి:ప్రత్యభి
ఘారయతి ।

(మేక్షణమును కుడిచి కుద్ధిచేసి; మేక్షణముచేత ఈనానభాగమునందున్న తక్కిన
నగము గ్రేరి; అభిఘరించి; దిగిలిస మూడుభాగముల చొదిమ్మునందభిఘరించవలయును.)

౫౬. ౨. యమాయాంగిరస్వతే విశ్వమతే ప్రధానమస్తుస్సహ ।

(అర్థం జహోతి) (నగముమాత్రము హోమముచేయవలెను)

యమాయాంగిరస్వతే విశ్వమతే ఇదం నమమ ।

హోమస్వయశిష్టమాదాయ; అనువర్తనాభిఘారితేన జహోతి: ॥

(ప్రథమాశుతియొక్క నగభాగమును ద్వితీయాశుతియొక్క నగభాగమును
గ్రహించి; ఉత్తరత్రయ అభిఘారము, తోడే వక్ష్యమాణ యంత్రముచేత హోమము
చేయవలయును.)

౫౭. ౩. అగ్నియే కవ్యవాహనాయ స్వధావతు స్స్వహా.

(ఇతి నర్వం జహోతి.) (అని అంశము హోమము చేయవలయును.)

అగ్నియే కవ్యవాహనాయేవం నమః.

. . కర్తా ప్రాచీనావీతి:—తూష్టి మ్రతవక్షిణం వరిషిచ్య; క్షేమణ మగ్నా ప్రహరతి.

(అమంత్రకముగ అనవక్షిణముగ అగ్నికి భూభూతో పరివేదముచేసి; క్షేమణము అగ్నియం దుంచవలయును.)

. కర్తా ఉపవీతి:—

చతుస్సగరవర్ణంథం గోబ్రాహ్మణభ్య త్సృథం భవతు.....వైవ రాన్వీత.....గోత్ర: యజచ్ఛదీ, వై త్తిరియశాభాభ్యాయా, అవస్తంబ మాత్ర:.....కర్తాఽళం భో అభివాదయే.

స్త్రోత్యాచమనం కృత్వా: (స్త్రోత్యాచమనముచేసి.)

కర్తా:—పితృస్థానస్య హస్తోవకండత్వా; వాయువ్యభాగ మాదాయ: | భోజనపాత్ర ఉపస్తీర్వ; "వ్యధేయం, వ్యధేయం, స్వధేయం" (ఇతి త్రి. దక్షిణావవర్ణం దదాతి.)

. (పితృస్థానమునందున్న బ్రాహ్మణునకు హస్తోవ దిచ్చి; (అగ్నికరణ పాత్ర యందు) వాయువ్యభాగముననున్న అన్నభాగమునుగ్రహించి పితృబ్రాహ్మణుని పాత్రయం దభిషేకించి; ఈ వాక్యము చెప్పెను ముమ్మాది దక్షిణావవర్ణమున ఆ పాత్రయం దా భాగాన్నము నుంచును.)

పితృబ్రాహ్మణ:—అస్తుస్వధా: (అని బదులు చెప్పెను.)

* అగ్నికరణము చేయవలయును హోమార్థము లెచ్చిత యన్నమును నాలుగు భాగములుగ విభజించుచున్నారు. అం దీశానభాగముచేత అగ్నికరణహోమము చేయు నున్నారు. వాయువ్యభాగముచేత పితృపాత్రయందు స్వధానయనము చేయుచున్నారు. అగ్నియభాగముచేత బ్రాహ్మణభోజనాంతమున వికారాన్నమును లేద పితృపాత్రల నమీ పమున నుంచుచున్నారు. వైవరాణభాగమును పంచములుచేయు అన్నమునందులేక పిండ ముల వ్రాసెర్చుచున్నారు.

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:—పువరభిభూయ; పువ, హస్తాదళం దత్తాః
(మరల సభిభూవంది; మరల పిత్వబ్రాహ్మణునకు బాహ్యదళాద్వి ఈ క్రింది
మంత్రమును జపించవలయును.)

౫౮. అన్వభేత్వాశ్రావయతి | అన్వప్రభేతి ప్రత్యాశ్రావయతి |
ప్రభావను ఇతివత్పల్కోతి | ప్రవహాకారోహి పితౄణాం ||

అన్నసూక్తసంకల్పః.

కర్తా, ఉపవీతి:—ఋచమ్య; ప్రాణానాయమ్య |

(ప్ర్యుక్తాచమము చేసి; ప్రాణాయామము ముహూర్తంబు)

ఏరంశుగ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ పితౄః ప్రతిసాం
వస్తుణి మృతాహాభ్యామ్ ప్రాథే అన్నకుద్ధర్థం అన్నసూక్త మంత్ర
పఠనం కరిష్యే ||

బ్రాహ్మణా:—కురుష్యే || (అని బదులు పలుకుదురు.)

కర్తా:—నుహాభవైస్సుహ ఆశ్రావయిష్యే || (అని పలుకును.)

బ్రాహ్మణా:—ఆశ్రావయ || (అని బదులు పలుకుదురు.)

(ఈ క్రింది మంత్రము ముహూర్తంబు జపించి అన్నసూక్తమును జపించును.)

౫౯. సమోబ్రహ్మణే సమోఅన్వగ్నయే సను, పృథివ్యై సమహివే
ధీభ్యః | సమోఛాచే సమోఛాచస్పతయే సమో విష్ణవే బృహతే
కరోమి | ఓం శాంతి శాంతి శాంతి: || ఏవంత్రీ: ||

* అన్నసూక్తమునకు వేదమునకు దోహదముగల మంత్రసమూహముకాదు. క్రద్ధతో
చేయు అర్చికాదులయందు వనబ్రహ్మమును అన్నమును ముపించుమంత్రముల నేర్పరిచి వాని
కి శుభపట్టిని, ప్రార్థనాశ్రవణికయందు వేదప్రకారము వనసల సంఖ్యచేసిన పులివిడ్రో
తమునందు విరోధమువచ్చునని ఇంగ్లీషు అంకెలతో వనసల సంఖ్యనుచేసి పూజనిర్వహణ
ననుసరించి ఇందు ముద్రించినారు.

ఆన్నసూక్తం.

౬౦. సహ నై దేవానాం చానురాగాం చ యజ్ఞే ప్రతతా వాస్తాం
 వయో వ్యర్థం లోక మేష్యామా నయ మేష్యామ ఇతి తేనురా
 స్తన్నహ్య సహస్రే వాచరా బ్రహ్మచ ర్యేణ తవస్స స దేవా స్తేనురా
 అయహ్యగ్న్ స్తేన ప్రాజాపగ్న్ ప్రేతరాధిపా తేన వ్యర్థం లోక మాయ
 స్తస్మతేన వైయజ్ఞేన దేవా వ్యర్థం లోక మాయన్న ప్రస్థ లేనానురా
 నురాధావయ స్తస్మతో హవై యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోప్రస్థతోఽనువ
 దీతిజ్ఞో యత్కించ బ్రాహ్మణో యజ్ఞోపవీత్యధీశ్చే యజత ఏవ తత్
 స్తాన్యజ్ఞోపవీత్యే వాశీయాత యాజయే వ్యతేత వా యజ్ఞస్య ప్రస్థ
 త్యా అజనం చాసోవా దక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణం బాహు ముద్ధర తేన
 ధతే సవ్య మితి యజ్ఞోపవీత మేత దేన వివరీతం ప్రాచీనావీతగ్ం
 సుందీతం మానుషం ॥ (1)

రత్యోగింసి హవా శురోఽనువాశీ తపోగ్ర మలిష్ఠంత తా
 స్త్రహపతి ర్వలేణోసామంత్రయత తాని వర ముప్పటితా ఽదిత్యో
 నో యోజ్ఞా ఇతి తా స్త్రహపతి రబ్రవీ ద్యోధయధ్వ మితి తస్తా
 దుత్తివంతగ్గోర హవాతాని రత్యోగి స్యాదిత్యం యోధయంతి యావ
 దస్తమవ్యగ్ తాని హవా ఏతాని రత్యోగింసి గాయత్రియా ఽభిమం
 త్రిలేనాంభసా శామ్యంతి తమహవా ఏతే బ్రహ్మచాదిసః పూర్వాభి
 ముఖా పుంధ్యాయాం గాయత్రియాఽభిమంత్రితా ఆప ఉర్ధ్వం విక్షి

వంటి లాభకా అపా వత్త భూతా లాని రక్షానామి ప్రజ్ఞాపాపకే
ద్వీప ప్రజాపతి యశ్చివక్షణం ప్రక్రమంతి తేన సాచ్చాన మపహా
స్వంశ్యుద్యంత మన్తంయంత మాధిశ్య మభిధ్యాయ మ్మర్వస్మాత్త
నా నిధ్యా శ్చుకలం భద్ర మక్కుతే నావాదిత్యో బ్రహ్మాదిబ్ర
హ్మవన స్ప్రహ్మవ్యగ్ని య ప్రసంపదః (2)

అహ మస్మి ప్రథమహ ఋతస్య పూర్వం దేవేభ్యో అమృత
స్య నాభిః యానూ దదాతి స ఇ దేవ మావాః అహ మన్న మన్న
మనంత మద్ధిః పూర్వ మగ్నేరసి రహత్యన్తం యత్రోహసా తే అహ
మునరేషుః వ్యాత్ర మన్య వతేన స్సుబంధం పశ్యంతి ధీరాః ప్రచరంతి
పాశాః జహాన్యస్య స్మ జహాన్యస్యం అహ మన్నం నత మిచ్ఛ
రామి (3) ౧. ప్రమాన మర్థం పర్యేయ భుంజత్ కోమా మన్నం
మనుష్యానయేత్ వరాక్షే అన్నం నిహితం లోక ఏతత్ విశ్వేంద్రైః
పితృభిర్భువ మన్నం యతద్యతే బ్రువ్యతే యశ్చివ్యతే శత్రతమీ
సా తనూర్తే బభూవ మహంతౌ చహ పశ్య ద్భుగ్ధేన వహ్రా దివంత
మృశ్శ్చి మృధివీంచ సాశం తస్మంపిబంతో నమివంతి వేధసాః సైత
న్యూయో భవతి నోకనీయః (4) ౨. అన్నం ప్రాణ మన్న మహాన
మాహుః అన్నం సృత్యం తము శ్చనాతుమాహుః అన్నం బ్రహ్మనో
జరణం వదంతి అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజానాం మోక్ష మన్నం
విష్వతే అప్రచేతాః సత్యం బ్రహ్మిణి వధ ఇక్ష్వతస్య నార్యమర్థం
బ్రువ్యతి నానభాయం శేనలాభో భవతి శేనలాదీ అహం ద్రుఘ

స్తవయ స్వర్ణమ్మ స్తి : మామదంత్యహమస్యన్యథా (5) ౩. ఆహాసం వ
ద్విమృశో భవామి । మదాదిత్యా అభినవ్యే తవంతి ॥

క్ష్ణస్య దాసీ త్పూర్వచిత్తిః క్ష్ణస్య దాసీ క్షృణహన్వయః । క్ష్ణస్య
దాసీ త్పిశంగిలా క్ష్ణస్య దాసీ త్పిలిత్పిలా ౧. క్షాతాసీమావ్యచిత్తి
రశ్యే అసీ క్షృణహన్వయః । కాత్ర రాసీ త్పిశంగిలా ఏరాసీ త్పిలిత్పిలా.
౨. క్ష్ణస్య వేదాకీ చంతి క్షిప్య క్షాయ తే పునః । క్ష్ణస్య ద్విమస్యభవజం ।
క్ష్ణస్య క్షావవనం మహత్ ౩. సూర్య ఏకాకీ చంతి చంద్రమా
వాన్మతే పునః (6) అస్మి ద్విమస్య భవజం । భూమి క్షావవనం మహత్.
ఈశ్వర్యామి త్వా వర్తమంతం పృథివ్యాః క్షృణ్హమి త్వా భువస్య
నాభిం । క్షృణ్హమి త్వా సృష్టో అశ్వస్య కేశః క్షృణ్హమి వాచః
పరమం వ్యోమ ౪. వేది మాహుః పరమంతం పృథివ్యాంజ్ఞ
మాశ్చుర్భువస్య నాభిం । వామ మాహుః క్షృణ్హ అశ్వస్య కేశో
బ్రహ్మణ వాచః పరమం వ్యోమః ౬.

తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన త్యుర్జితే । యోఽశ్వమేధ
నయజతే । హోతాచ బ్రహ్మచ బ్రహ్మజ్యోతిరవతః । తేజసా చైవైవం
బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్థయతః (7) దక్షిణతో బ్రహ్మభవతి । దక్షిణత
అయతనో వై బ్రహ్మ । బార్హస్పత్యో వై బ్రహ్మ । బ్రహ్మవర్చస మేవాస్య
దక్షిణతో దధాతి తస్మాద్దక్షిణార్థో బ్రహ్మవర్చసేతరః । ఉత్తరతో హోతా
భవతి ౧. ఉత్తరత అయతనో వై హోతా । అగ్నేయో వై హోతా ।
తేజోవా అస్మిః । తేజ ఏవాస్యోర్తరతో దధాతి (8) తస్మాద్దుత్త

రోగ్య స్వస్థితరః । యూషమభిలో వచకః । యజమానదేవత్యోవై
 యూషః । యజమాన మేవ తేజసాచ బ్రహ్మవర్చసేనచ సమర్థయతః ।
 క్లీప్సదానీ క్షుప్తచిత్తి రిశ్యాహ । జ్యాయై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః ॥ ౨.
 దినమేవ వృష్టిమవయంధే । క్లీప్స దానీ క్షుప్తహృదయ ఇశ్యాహ ।
 అశ్వేనై బ్రహ్మద్యయః । అశ్వమేవావయంధే (౩) క్లీప్సదానీ ద్విశంశ
 తిశ్యాహ । రాత్రిరైవ విశంశిలా । రాత్రి మేవావయంధే । క్లీప్స
 దానీద్విలిప్త తిశ్యాహ । శ్రీరైవ విలిప్తిలా । అన్నాద్య మేవావయంధే ॥ ౩.
 క్లీప్సదానీ చరతిశ్యాహ । అస్థావా అదిక్య ఏకాకీ చరతి । నేత్రవా
 వయంధే । క్లీప్సజ్జాయతే పునరిశ్యాహ ॥ (10) చంద్రమానై కాంతై
 పునః । ఆయురేవావయంధే । క్లీప్సద్ధిమస్య భవజ రిశ్యాహ । అగ్ని
 రైవ హిమస్య భవజం । బ్రహ్మవర్చసే మేవావయంధే । క్లీప్స దాన
 సనం మహా దిశ్యాహ ౪. అయంనై లోక ఆవసనంనుహత్ ।
 అశ్విశ్చైవ లోకే ప్రతిష్ఠతి । పృథ్వామిత్యై పరమంకం పృథివ్యా
 ఇశ్యాహ । వేదిరైవ ప్రహస్తః పృథివ్యాః (11) వేది మేవావయంధే ।
 పృథ్వామిత్యై భువనస్య నాథి రిశ్యాహ । యజ్ఞేనై భువనస్య
 నాథిః । యజ్ఞ మేవావయంధే । పృథ్వామిత్యై పుష్టో అశ్వస్య రత
 ఇశ్యాహ । నామోనై పుష్టో అశ్వస్య రతః । సోమదీధ మేవావయంధే ।
 పృథ్వామి తాచః పరమం వ్యోమేశ్యాహ । బ్రహ్మనవాచః పరమం
 వ్యోమి । బ్రహ్మవర్చసమేవావయంధే (12) ౫.

అబ్రహ్మ నాబ్రహ్మగో బ్రహ్మవర్చసీ కాయతా మానీ నామే

రాజవ్య ఇవవ్యశ్శూరో మహారథో బ్రాహ్మణాం దోగ్ధీ భేరువ్యోధాన
జాన్తాశున్నప్తిః పురంధి ర్యోషా జ్ఞానా రథేష్టాన్తథేయో యువానవ్య
యజమానవ్య వీరో బాహుతాం నికామనికామనః పర్జన్యో వర్జతు
స్థలిన్యోజ్జ ఓషధయః పవ్యంతాం యోగక్షమోనః కల్పశంః (13)

అలప్తా నాప్తానో అప్తావర్తనీ బాహుతా మిత్యాహా ।
బ్రాహ్మణప్తవ అప్తావర్తనం దధాతి । తస్మా త్పురా బ్రాహ్మణో అప్తా
వర్తనవ్యాపాయతః । ౧. అస్మి న్రాష్ట్రే రాజవ్య ఇవవ్య శ్శూరోమహా
రథోబాహుతా మిత్యాహా । రాజవ్య ప్రవ శౌర్యం మహిమానం దధాతి ।
తస్మా త్పురా రాజవ్య ఇవవ్య శ్శూరో మహారథో ౭ బాహుతః । ౨.
దోగ్ధీభేరు రిత్యాహా । భేన్వా మేన పయో దధాతి । తస్మా త్పురా
దోగ్ధీభేరు రిబాహుతః । ౩. వోధా నద్యా నిత్యాహా (14) అనయ
హ్యేవవీర్యం దధాతి । తస్మా త్పురా వోధానద్యా నబాహుతః । అశు
స్సీప్తి రిత్యాహా । అశ్వేష్టవ అనం దధాతి । తస్మా త్పురానశు రిశ్వే ౭
బాహుతః । పురంధి ర్యోషేత్యాహా । యోషీ త్వేవ గూఢం దధాతి ।
తస్మా త్ప్రియవ్రతిః ప్రియా భావతాః జ్ఞానా రథేష్టా ఇత్యాహా । అనావై
తత్ర జ్ఞానా రథేష్టాబాహుతే (15) యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే బ్రాహ్మణా
యజేత్యాహా । యోవై పూర్వవయసీ । నప్తథేయోయవా । తస్మా
దవ్యవా పుమాన్ప్రియో భావతః । అవ్యయజమానవ్య వీరో బాహుతా
మిత్యాహా । అథావై తత్ర యజమానవ్య వీరో బాహుతే । యత్రైతేన
యజ్ఞేన యజంతే । నికామ నికామనః పర్జన్యో వర్జత్యిత్యాహా ।

నికామ నికామ హవై తత్ప్రవృత్త్యా వర్తతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన
యచంతే । ఫలిన్యా నటపథయః పచ్యంతా మిత్యాహ । ఫలిన్యా
హ వై తప్రపథయః పచ్యంతే । యత్రైతేన యజ్ఞేనయచంతే ।
యోగజ్ఞేమానః కల్పతా మిత్యాహ । కల్పతేహ వై తత్ప్రవృత్త్యా
యోగజ్ఞేమః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యచంతే । (16).

అన్నాదైవ ప్రజా ప్రజాయంతే । యా కాశ్చ పృథివీగ
క్రితాః । అహోలన్నైవ చివంతి । అహోన దపియంత్యంతకః । అన్నగో
హిభూతానాం క్షేపం । తస్మా శ్శూన్యపథ ముచ్యతే । వర్షం వై
తేనన్న మాపునంతి । యేనన్నం బ్రహ్మోపాకతే । అన్నగోహి
భూతానాం క్షేపం । తస్మా శ్శూన్యపథ ముచ్యతే । అన్నా ధూతాని
చాయంతే । చాతాన్యన్నేన వర్ధంతే । అవ్యతేన త్థివ భూతాన ।
తస్మా దన్నం తదుచ్యత ఇతి । తస్మాద్వా ఏత స్మా దవ్యుచిత మయూత్ ।
అన్యోంతర ఆత్మా ప్రాణమయః । తేనైవ పూర్ణః । ననా ఏవ పురుష
విధప్రప । తస్య పురుష విధతాం । అన్వయం పురుష విధః । తస్య
ప్రాణ ఏవ శివః । వ్యాకో దక్షిణః ప్రకుః । అపాన ఉత్తరః ప్రకుః ।
ఆకాశ ఇత్తా । పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదవ్యవ శ్లోకో భవతి ।

సహ నా నవతు । సహ నా భవతు । సహ వీర్యం కరవావహే ।
తేజస్వి నావధీక నుస్తు మావిద్విషావహే । ఓంకాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః ॥

ఇత్యన్నసూక్తం.

కర్త, ఉపవీతి:—

౬౪. యేదేనాదివ్యకాదశస్థ పృథివ్యానుధ్యేకాదశస్థాప్రసవదోష
హిస్తకాదశస్థ తేదేనాదుబ్ధ మిమం జపధ్యం ।

(అనిభోక్తు నమర్చించును.)

కర్త, ప్రాచీనావీతి:—

౬౫. దేవ సవిత్త ప్రసవ: ।

(ఇతి పితృబ్రాహ్మణం పాత్రసహిత మప్రదక్షిణం జరిషీచ్య)~

(ప్ర మంత్రముచే అప్రదక్షిణముగ పితృబ్రాహ్మణులకు పుషేచనముచేసి.)

౬౬. పృథివీ తేపాత్రం ద్యాంపితృధానం బ్రహ్మణస్తావ్యముఖే జహోమి ।
బ్రాహ్మణాస్తావ్య ప్రాణాపానయో ర్భుభోమ్యక్షేత మప్తి మైవోంతే
హా అముత్రాముష్మీక లోకే ॥

౬౭. ఇదం విష్ణు ర్వచక్రమే త్రేధా నిజధే వదం । వసుధనువ్య
హగం పురే, స్యధా ॥

(ఇతి) పితృవాస్తం అంగుష్ఠ రహితం గృహీత్వా.

(ప్ర మంత్రముచేర్చి పితృబ్రాహ్మణుని హస్తము అంగుష్ఠరహితముగ గ్రహించి.)

శ్రీ విష్ణో! కన్యం రతువ్యే; పితృ, పితృమహా, ప్ర పితృమహా:.....
గోత్రా:.....శర్కాణ: వసు రుద్రాదిత్యసూర! వీరవ్య: కన్యం సవరి
కరం; పితృ, పితృమహా, ప్ర పితృమహా:.....గోత్రా:.....శర్కాణ:,
వసురుద్రాదిత్యసూర! దేవతా; ఇదమర్చం కన్యం; బ్రాహ్మణస్తావ్యసూ
వరీయాధే, దత్తం దాన్యమానంచాశ్చ వై తస్యైవం; గయేమంభూ;
నిదాధనోభోక్తా; అన్నంబ్రహ్మ; అహంచబ్రహ్మ; భోక్తావబ్రహ్మ; రాజ
తమిదం పాత్రం; అక్షయ నటచామేయం; పితృ, పితృమహా, ప్ర పి
తృమహాధ్య:.....గోత్రేభ్య:.....శర్కాభ్య: వసురుద్రాదిత్యసూరేభ్య:

ఇకనున్నం అమృతస్వరూపం; అక్షయశ్చ క్షయగ్ధం యథాభాగం కన్యం
తత్సత్, స్వధా; సమమ. "గయాయాం శ్రీవిష్ణుచాదాది సమస్తతీర్థము
దత్తమస్తి"తి భవన్తో బ్రువంతేు.

(అది చిత్తోనకమంక్రించి విమలవలయము.)

• పితృబ్రాహ్మణా : - గయాయాం శ్రీవిష్ణుచాదాదిసమస్తతీర్థముకత్త
మస్తు. (అది ప్రతివదన మిచ్చును.)

• రా, ఉపవీతః :-

౬౮. యేచేచా పితౄణాం యేష నహ యాగో శ్చ చిత్త యాగో ఉచ్యత
ప్రచ్ఛిన్నః | అక్షే న్యంవేద్య యత్తతే చాతివేద స్సవిధాభి ర్వర్జిత్యం సుకృతం
జామయే.

(అది విష్ణుభక్తుల శుభస్ఫురింపును.)

౬౯. శ్లో. సర్వవ్యాధా రక్షాక్షేమః; బృహః కాలాంబనో గిరీశ.

చక్రవాకా శ్చరదీప్తిః; హంసా స్ఫురసి మూససి || ౧

శ్లో. సుస్పృహతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః |

ప్రస్థితా దీర్ఘచుధావనం యూయం తేభ్యోఽపనీదతః || ౨

శ్లో. అమూర్తానాం చ మూర్తానాం చిత్తానాం దీప్తతేజసాం |

సచుస్యారు సదా తేహం ధ్యాంతుకాం యోగచక్రమాం || ౩

శ్లో. చతుర్భుజే, చతుర్భుజే, దావభ్యాం, పంచభి, శేషచ |

సూర్యులేచ పునర్దావభ్యాం, సమేవిష్ణుః ప్రసీదతు || ౪

శ్లో. బ్రహ్మపురాం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మగౌ బ్రహ్మదాహుతం |

బ్రహ్మం తేవ గిరిశయం బ్రహ్మర్షి సమాధినా || ౫

శ్లో. యత్కేశ్వరోహస్య సమస్తకస్య భోక్తాఽన్యాయాత్మా హరిరీశ్వరోఽత్ర |

తత్సన్నిధానాదపయూర్మునద్యోమహేంస్య శేషాన్యసురాశ్చనర్కః || ౬

శ్లో. తావం యోగిన శ్చిన్మయేన్తి తావం యజన్తివ యజన్తిః |

హస్యకవ్యభి రేక స్తవ్యం కింబుదేవ హోహస్యభిః || ౭

శ్లో. కర్తా త్రయాగాం ససభిర్వైతేక్రతు స్సవచ తత్కర్తృఫలం చ యచ్చ |
 నృగాదియ త్సాధన మవ్యశేషం మాదే ర్నకించి ద్వివ్యతిరిక్తమస్తి | ౮
 శ్లో. గయామాం ధర్మిచ్చప్తే చ సచసి బ్రహ్మణస్పతేః |
 గయాశీలే వత్సనైవ పితౄణాం దత్త మక్షయం |
 (అని జపించి.)

దేశకాల పాత్రమంత్రశంత్ర కర్తృభోక్తృ హవిర్థల ప్రవ్యానిభ్యః
 “సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిర మస్తీవోతి భవంబో బ్రువన్తు |
 (అని జలాక్షరలక్రింప విమవలయము.)

బ్రాహ్మణః—సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిరమన్తు |
 (అని ప్రతిపదం విత్తును.)

కర్తా, నివీతిః—

౭౦. శ్లో. ఈశాన విష్ణుకమలాసన కాంతికేయః
 వహ్నిత్రయార్క రజనీశ గణేశ్వరాగాం |
 క్రంవామరేస్త్ర కలశోద్భవశక్యపానాం
 పాదాన్న మామిసతతం విశ్వముక్తిహేతూ |
 (అని ఈశానవిష్ణునకు నమస్కరించును.)

కర్తా, ఉపవీతిః—

ప్రత్యాక్షమనునంకృతాః; ప్రాణానాయమ్య. (ప్రత్యాక్షమనునంకృతః ప్రాయశామయమనేన.)

ఏనంశుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ; పితౄ, పితామహా
 ప్రపితామహా.....గోత్రా.....శర్షణః, సమరుద్రాదిత్యహూపా,
 పురుషార్ద్రనసంజ్ఞకా, విభావీ ద్వేవాశోద్భిశ్చ, కృతేన; పితః
 ప్రతిపాంపత్తిరిక మృతాహాభ్యాన్నత్రాద్ధేన; విశ్వ, పితామహ, ప్రపితా
 మహానాం.....గోత్రాగాం.....శర్షణాం సమరుద్రాదిత్యహూపాగాం
 ఏతేషాం గయాత్రాద్ధేనేవ అక్షయా శృతి స్మృతాన్ “పునరావృత్తి
 రహితకాశ్యత బ్రహ్మలోకనివాస సిద్ధిరిస్తీవోతి భవంబో బ్రువన్తు |
 (అని జలాక్షరలక్రింప విమవలయము.)

బ్రాహ్మణాః—పునరావృత్తి రహితకాశ్యప బ్రహ్మలోక నివాస
సిద్ధిరస్తు॥ (ఆం ప్రతివచన మిత్తు)

కర్తా, ఉపవీతిః—

21. సమాక్షేపేభ్యః॥ పుష్కా విశ్వేభ్యః॥

(ఆం బ్రాహ్మణులకు సమాన్వితులగును)

విశ్వేదేవ, విశ్వ బ్రాహ్మణాః—

స్మృత్యాచమనం కృత్వా (స్మృత్యాచమనమునకు)

22. ఓం తత్సప్తమ్॥ ఓం తద్వాయుమ్॥ ఓం తదాత్మా॥ ఓం తత్సత్త్వమ్॥

ఓం తత్సంస్థమ్॥ ఓం తత్సర్వమ్॥ సమః॥

23. అక్షరేణ భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు॥ త్వం యక్ష
త్వం నమహ్నోరప్తవీ దిక్త త్వం దత్త త్వం విష్ణుత్వం బ్రహ్మ
త్వం ప్రజాపతిః॥

24. త్వం తదాత ఇహో జ్యోతి రహౌఽమృతం బ్రహ్మ భూ ర్భువ
స్సువరోమ్॥

25. శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జహోమి॥ శ్రద్ధాయా
మప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జహోమి॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽమృతం
జహోమి॥ శ్రద్ధాయా ముదానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి॥ శ్రద్ధా
యాగ్ం సమానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి॥ బ్రహ్మణి మిత్తత్సామృత
త్వాన్యమ్॥

కర్తా, ఉపవీతిః—

26. ఓం భూర్భువస్సువః॥ తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి॥
ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

22. ప్రశ్నంత్వేన పరిపించామి (ఇతి సాత్రం పరిపించతి)

(ఈ సంక్రమణో విశ్వేదేవ ప్రాప్తావృత్తయన క్షణికం ముందున; అనంతముదేవ అన్తమున విశ్వేదేవ ప్రాప్తావృత్తయన ప్రాప్తించును.)

హస్తోదకం దత్వా ||

(కర్త ప్రాప్తావృత్తయన హస్తోదకం విచ్చును)

అథ పిశ్యుస్థానః—

కర్తా, ఉపవీతి:—

23. ఓం ధార్యవన్తురః । ఓం తన్నుభిరున్వీర్యైః భర్గోదేవస్య
ధీనుహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

24. ప్రశ్నంత్వేన పరిపించామి । (పూర్వమునగ్నే యుక్తం నమనన్తి.)

కర్తా, ఉపవీతి:—

హస్తోదకం దత్వా । (పిశ్యుస్థానీయ ప్రాప్తావృత్తయన హస్తోదకమిచ్చును.)

౨౫. పిశ్యుభ్యః—అమృతమస్తు । దేవేభ్యః—అమృతమస్తు ।

(అని విశ్వేదేవ, పిశ్యుప్రాప్తావృత్తయన, అహోనము వర్జించును.)

విశ్వేదేవ పిశ్యుబ్రాహ్మణ్యైః—అమృతోన్వేన ప్రరణ మసి ।

(అని వారు అహోనమున ప్రవృత్తమగును)

కర్తా, ఉపవీతి:—

ఇయంభూగ్ధయా । ఏతే బ్రాహ్మణా గదాధరా । పిశ్యయాపీ శ్రీ
జనార్దనః । ప్రియశాం । తన్నుత్ అహోర్భూతమస్తు ।

(అని శ్రీంక జలముంచును.)

౨౬. శ్రద్ధాయాం ప్రాణేనవిష్టేనమృతం జహోమి । శివోమా

విశాప్రదాహయ । ప్రాణాయస్యహే । గ.

శ్రద్ధాయా మహానేనవిష్టేనమృతం జహోమి । శివోమా

వీశాస్రదాహయః | అనానాగ్రహాహః || ౨.

శ్రద్ధాయాం నానావిశేషాన్మృతం జహోమి । శ్రితౌ మా
విశామ్రతాజాయ । నానానామస్మిన్ ॥ ౩.

శ్రీధాయా ముదా నేనోజ్యైతం జహామి । లిప్తామిహ
ప్రదాహయ ॥ శ్రీధానామస్తోత్రం ॥ ౪.

శ్రద్ధా నూనం పరమా నసేష్టైః శృతం జహామి । శివో మా
విశా ప్రదాహయ ॥ పరమా నామస్వాహా ॥ బ్రహ్మశివు శత్రా
మృతశ్వయ ॥ ౫.

ఇది ప్రాణహంతి, కృష్ణాతి* (ఆ ప్రాణహంతిని గ్రహించును.)

కర్త, ఉపసభ్య:-

౫౨. ఓంభూశ్చక్రమ్మనః । శక్త్యైతేనా వ్యోమేంద్రాభిర్యోగేనావ్యధీమహి ।
ధీయోయోనః స్వప్నోదయాత్ ॥

(ଉତ୍ତର) ନାୟକ, ଶ୍ରୀବାଚସପତି.

(శ్రీ గానపాత్రాధిపతి వైష్ణవము సమీపవలయును.)

౮౩. మధునా[॥]తామూతా[॥]దులే[॥]మధుమరంజి[॥]సింధవ[॥]మాధ్వీర్మ[॥]ప్రసం
త్వోప[॥]వధీ[॥]౧. * మధుశ్శ[॥]శ్శుతో[॥]వతి[॥]మధునూ[॥]తా[॥]ధ్వీర్మ[॥]ప్రసం[॥]రబ[॥]మధు

ప్రాణామారుల్లొ పుచ్చకొనవలసివలయు పలువులకు తెలియదు, కావున
వ్రాయుచున్నాము. —

3. ఈ సందర్భమునందు బాబు ప్రభావంతో, ముఖ్యవానికాని
మృత్యువానికానియైనది. ముఖ్యవానికానిమృత్యువానికాని ఇవలయును. కష్టమును
మృత్యువానికానిమృత్యువానికాని. మృత్యువానికానిమృత్యువానికాని మృత్యువానికాని

ಪ್ರಕಾಶನಮಾಧ್ಯಮ. ೧ ಅಧ್ಯಾಯ. ೨ನೆಯ.

ద్యౌఃస్వః శ్రితా ౨. మధుమాన్తో వనస్పతిర్మధుమాన్ అస్తు
నూన్యః । మాధ్వీర్దావోభనంతుః ॥ మధు, మధు, మధు.

(అని రేసెను వడ్డించును.)

యథానుఖంజవత్స్వం. (అని యనమానుడు చలువను.)

విశ్వేవచ పిశ్యబ్రాహ్మణాః—జమానమే. (అని ప్రతివచనమిత్తురు.)

కర్తా, ఉపవీతి:—

౧౭. శ్లో. కలా కలికృతాన్తోమాస్త్వదేహాత్త సంభవాన్ ।

సర్వాః హరి చిత్తప్తో భగవాన్దేవకీనుతః ।

శ్లో. మంత్రమధ్యే శ్రియామధ్యే విష్ణో స్తురగాపూర్వకం ।

యస్మిందిత్రియతే క్షతత్కర్తృ నభిభంభవత్ ।

శ్లో. అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యంచైవాపేక్షితం ।

ఉపవిశ్యమభేదైవ భోక్తవ్యం సప్తమూనసైః ।

(ఇతివకతి) (అని షైలోకముల పఠించును.)

౧౮. యదక్షిప్యత్ప్రవిహే మక్షీ కాశ యద్వాప్యకాస్సభితౌర్తిప్రమస్తే ।

యన్తస్త్వయా క్షిప్తుం వ్యన్తభేదం సర్వాతాతే అపి దేవేష్యస్తు ॥

మక్షీ కాశాధానిస్పత్తిరిస్తు । (అని చలువను.)

కర్తా, ఉపవీతి:—స్త్రాత్యాచమనం కృతాన్; ప్రాణనాయవ్య

(స్త్రాత్యాచమన మనర్హం; ప్రాణనాయవము చరితి.)

ఏవంశుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ పితూః ప్రతిసాం
వత్సరిక స్మరణానాభ్యాన్నత్రాధీయ బ్రాహ్మణభోజనకాలే రాక్షసఘ్న,
దైత్యన, పైతృక, అప్రతిరిథ, పురుషసూక్త ఇత్యాది మంత్రవచనం
కరిష్యే:—మహాబ్రహ్మహ ఆశ్రయిష్యే:—(అని మంత్రించును.)

బ్రాహ్మణాః—ఆశ్రయయ ॥ (అని ప్రతివచన మిత్తురు.)

అధ్యక్షపదము.

(విజ్ఞానము.)

యమంజలే నమః ఉత యమంజలే శివయోనిస్తా విప్రస్యబృహతో
 విప్రశ్చిత్తః । విహోత్రా నభే నయవావిదేక ఇహా దేవస్య సైమః పరి
 ప్తౌతిః । నునా క్షేప మర్హానం అమః కేనశ్రుతో దేవేషామహామే
 ధామానో వీరో బాయశాం కర్తవ్యయగ్ం సర్వేఽపరతవామ యో
 బహునా మపత్వశీ । ఇవం విష్ణు ద్విదక్రమేత్రేణానభే కరం ।
 సమూధ మస్యః ॥ ౧. ఉగ్రంస్తుర ఇరావతీ భనుభరీహి భూతగ్ం
 సూయకశీనీ మనవే యశశ్శీ । వ్యసాశ్చా ద్దోశశీ విష్ణు కేతే దాధార
 పృథివీ సుభిశో మయూఖైః । వ్రాతీ ప్రేత సుధ్వగం కుంభయంతి
 ఉర్ధ్వం యజ్ఞం నయశంనూశీహ్వగ మశ్ర రమేధాం వ్యగ్ పృథివ్యా
 దిహోవా విష్ణ ఉతవా పృథివ్యా మహోవావిష్ణ ఉత వాంతరితా
 భ్రష్టాపృథివీ బహుభి నిప్తత్యై రాత్రయచ్చ ॥ ౨. వశీకాదోత
 తవ్యాత్ । విష్ణోస్తుకం వీర్యాదేత్రవోచంయః పార్థివాని విప్రమే రహ
 గంపి యోఅస్మథాయ దుశ్శంగం ప్రధిభం విదక్రమూణ స్తేహోను
 గాయో విష్ణో రరాటమపి విష్ణోః పృష్ఠమపి విష్ణోశ్చ ప్రేహో విష్ణో మ్యాంపి
 విష్ణో ధ్రువ మపి నైష్ఠవ మపి విష్ణవేత్వా ॥ ౩. (ఇత్య యద్యైకామ్న
 చత్వారిగ్ంశచ్చ) .

వాగ్దేవతానానాం । యస్తావ్ స్యోవ్య స్సహిత్యా అగ్న ఉపయాతి
 వినుమతా రథేన । తస్య త్రాతాభానా తస్య సఖా యస్త అతిభ్య
 మ్మమృత స్థుజోషతు । మహామహిమః ॥ ౭. ౭౦భుతా సహాభివ్రన్తా
 వీశ్యోతిమా వవ్యయాయ । క్షేంసో అయ్య విచన శ్చిద్ధిహోతర్యవిష్ట
 ముక్రగో డమూనాః । అవ్యృజ స్థరణయ స్సుశేవా అశంద్రాసోఽ
 పృతా అశ్రుష్టాః । తేప్రాయస పుద్రియంచ విషద్యాన్తే తపనః
 హంశ్వయూర । యేప్రాయసో మాయతేసుం తే అగ్నే పశ్యంతో
 పంథం ముతా వర్షమ్ । తరత్ తా శ్చ్యవో విశ్వేదేదా దిప్తంశ
 ఇద్రికవో నాహ ॥ ౮. దేధుః । శ్వినా వయగ్ం సద్భవ్యస్తావతా వ్రత
 ప్రజేశ్యప్యామవాతా । ఉభాశగ్ంనా సూరయ సశ్యతా తేఽనుష్ఠయా
 శ్చ్యవహ్యప్రాయాః । అయా తే అగ్నే నమధా విధేతు ప్రతి స్తోమగ్ం
 శ్వసమాసం శృభాయ । వహశసో రక్షః । స్వాహాస్తా ద్రుహోవిహో
 విత్ర మహో అవద్యాత్ । రక్షోహగం వాజన మాశఘ్ని మిత్రం
 ప్రధిష్ఠ ముచయామి శర్మ శిశానో అగ్నిః ప్రతీభి స్సమిక్ష స్సవోదివా ॥ ౯.
 సర్వమః పాతు సత్తం । విశ్వేతిమా బృహరాభా త్యగ్ని రావివ్యశావి
 శ్చ్యవశే మహితాః । ప్రాచేవీర్తాయా సృహతే దురేవా శ్చిశే తే శ్చ్యంశే
 రక్షసే వినిక్షే । ఉతస్తానాసో దివిషం త్యగ్నే స్తి న్నాయథా రక్షసేహంత
 నాది । మదేదివస్య ప్రరుజంతి భామా సవరం తేఽరితాత్ అదేవీగం
 (అభుశగ్ంస్తా సతేజరతాగ్ం మహావిహాదివై కచత్యాగ్ం సచ్చ) ।

(విశ్వేశ్వరం బ్రా. ౧.)

రత్నోహణో వలగహనో వైష్ణవా స్థవామీద పుపాంకంబుగ్
ముష్టిరామి యన్నస్సమానో యమమనో వైష్ణవేర మేన మధరిం
కరోమియోన స్సమానో యోజనమానోఽరాతీయతి గయత్రేన
భంకరావతాథో వలగః కినుక్రేల్లక్రం నేన్న కహ విరాచసి సవత్సహ
ప్రమాచసి శ్రాశ్చవ్యహా న్వరాచవ్యభియాశిహా విత్వారాచసి విశ్వ
హం వాష్టాదాగ్ం హంతా ॥ ౧౧. రత్నోహణో వలగహవః ప్రాయామి
వైష్ణవా రత్నోహణో వలగహనోఽవయమామి వైష్ణవా యవోఽసి
యవయాస్థద్యేహో యవయారాతీ రత్నోహణో వలగహనోఽవస్థరామి
వైష్ణవా రత్నోహణో వలగహనోఽభిహహారి వైష్ణవా రత్నోహణో
వలగహనా పువదధామి వైష్ణవీ రత్నోహణో వలగహనో వహ్యహమి
వైష్ణవీ రత్నోహణో వలగహనో వరిస్థరామి వైష్ణవీ రత్నోహణో వలగ
హనో వైష్ణవీబృహస్పసి బృహద్రావా బృహతీమస్త్రాయా వంశవ ॥ ౧౨
(హంశేద్రాయ ద్వేప ॥)

(వైష్ణవాః విశ్వేశ్వరం బ్రా. ౧.)

సామాయ విశ్వమతే పురోవాశేగ్ం పల్కుపాం నోవోతి
విశ్వభ్యో లక్ష్మీవద్యోశానాః విశ్వభ్యోఽస్మిహావైశ్యోఽభిరా
న్యాయ దుగ్ధే పుంథ మేతతే తత యేషల్యా మన్వేతతేః కిశామహ

“విశ్వబ్రాహ్మణం అమరాః” “రత్నోహ విశ్వేశ్వర్య” ఇతి ౧౨ అమరాః
అస్మిన్నగ్రహణ ఉత్తరక్ర మన్వేతే.

(1) విశ్వ బ్రాహ్మణం బ్రా. ౧. ౧. ౧.)

ప్రతిరాసునూ యేదైత్య సువ్యక్త పితరో యథా భాగం సంపద్యోగం
 సుపంపుకం త్యాగముం మఘన క్షండిషీనుహి ప్రకూసం పూర్ణం
 ఘన స్తుతి యాపికళానం అను | యోజావ్యంక్రతేహరీ || ౧౩. అక్ష
 స్మరీనువంత హ్యసప్తయా అధూయత | అస్తామత స్వభావతో విస్తా
 వద్విష్టయా ముతీ | యోజావ్యంక్రతేహరీ | అక్షస్మికరోఽరీ మువంత
 పితరోఽరీకృష్ణ పితరోఽరీమృజంత పితరః | పరీతపితర సస్మయా
 గంభీరైః కథినిః పూర్వైవ్యః | అథా పిత్రోగ్ త్పులికత్రానం అపీత
 యమేనయే పద్మనూతం మువంతి | మనో నాస్తిహావామహే నారాత్తం
 నేవస్తామీపపిత్రానం నువంతి || ౧౪. వ ప్త ముతః పుత్రః క్రత్య
 కమోయత్రాపీ | జ్యోత్స్న మూర్ఖంశ్చశేః పుంశ్చః పితరోమతో దదాతు
 దైవ్యోవసః | శ్రీం వ్రాతగ్ం సచేమహి | యంతంకరీం పృథివీ ముత
 వ్యాం యన్తాకరం పితరీంవాజిగోంపీమ | అస్మి రాతస్తాదేవస్తాగార్
 హతత్యైః ప్రమిందసు మతా యాని చక్రను కరోతు మా మదేనసం |

(పితృపంక్త్రా) |

క్షతంత స్తావో హవాసువా క్షతంత స్ఫురిధిమహి | క్షతం సుశత
 సహా పిత్రోగ్ చాదిషే అత్తవే | క్షతం సోమప్రదీతో మదీవాత్వగం
 రిశవ మునన్షి పంథాంకవప్రదీతి పితరోన ఇందో దేవేషు రత్న మభ
 వంత ధీరాః | క్షతయా హి సః పితర సస్మిను పూర్వోక్త్యాః పత్రైః పవ
 మావ ధీరాః | పవ స్మహాకః పరిధిం రహస్య పితృ రత్నైవ ర్మమహా

భవః ౧౬. ప్రా. త్వం సోమ పృథ్వీ స్సంవిత్వానోఽను ద్యావా
 పృథ్విరతితంధ । తస్మై త ఇంకో వాచిమా విధేసు వాయుస్ పృథ్వీ సువతయో
 రన్యూనాం । అగ్ని స్యాత్వాః పితౄ వహః పృథ్వీ సవస్సురపువత సుప్రణే
 తయః । అత్తా వాచీనోఽపి ప్రయతాని బర్హిష్యభా రన్యూనం సన్వి
 పీరం వధాతన । బర్హిష్యభాః పితర ధౌత్యత్వా నీమా నో వాన్యా
 చక్ష్మయా జవభ్యం । శశగతా వహా శంత మేవా భావభ్యం । ౧౭.
 తంయో రర్హా వధాత । అహం పితౄ స్సువిక త్రావం అత్త్వి నహ
 తం చ విక్రమణం చ పితౄః । బర్హిష్యదో యే వ్యభయా ముకవ్య
 భజంత పితౄ ప్ర బ్రహ్ అగ్నిష్వాః । ఉపమాతాః పితర వస్సమ్యాహ
 బర్హిష్యేషు నిధిషుప్రియేషు । త ఆగనుతు తి బ్రహా శ్చీరం త్వీర
 బ్రువంతు తే అపంత్విన్సా । ఉపీతా మవర్త ఉత్సరాప ఉత్తగ్నినాః
 పితర వస్సమ్యాహః । అనుం ౧౮. యజ్ఞయం వ్రతకా ముత్తమా గ్రేహే
 అపంతు పితర్లో హ గేషు । వ్రవం పితౄభ్యో నమా అప్ర్యగ్య యేహా
 రావ్యహా యజిషరాన బ్రహ్మః యే పార్థివే రజజ్వలంషత్తా యేవా
 న్మానం సువ్రజనా సువిశ్వు । ఆధా యథానా పితరః పరానః స్వత్వాహ
 అగ్నముక మాశుష్మానాః । శ్రుచీ వయం దీధితి ముక్తవాహః యేమా
 భింకంతో అరుకో రవప్రకా । యదగ్నే ౧౯. కవ్యవ్రాహవప్రేహా
 యశ్యతావృథః । ప్రవ హవ్యాని వశ్యసిదేవేభ్యశ్చ పితౄభ్య ఆ
 త్వయగ్న ఉత్తితో హత వేహో హ ద్భవ్యాని సువభీశీకృత్వా । ప్రాహాః

విశ్వేశ్వర స్వస్తికాయా కే అయి శ్చుద్ధి శ్చింతే శ్చ ప్రయతా హువింఽమ్ |
 మాతలి క్షత్త్యర్థమా అంగిరోభిర్ బృహస్పతిర్ రావీధి రావీశ్వరాన |
 యూగ శ్చ దేవా వాత్సవ శ్చ దేవా వాస్పతిర్ అశ్వ వ్యవధూర్ అశ్వ
 మదంతిః ॥ ౩౦ ॥ ఇదుం యును ప్రక్షర మాహిసీదాంగిరోభిః విశ్వభి స్సంవిదా
 వః | అత్రైవ మంత్రైః కవిశ్చైవ వహం దేవీనా రాజా హువిహ మాత
 యస్వ | అంగిరోభి రాగహి యజ్ఞయేభి ర్యను వైహువై నిహ మాత
 యస్వ | వివస్వంశిన్ ఉహవే యః | కితా తేఽస్మా యజ్ఞేభిర్ హిష్యా
 విషస్వ | అంగిరోభా వః కితా వావస్వ అభిర్యానో భ్యసిం హసయూసః |
 తేహం వయం మహతే యజ్ఞయావా నవిభక్తే హువతసే స్యునుః ॥ ౩౧ ॥
 (భవానభ్యమభుం యుః గ్మీ మదంతి సా మహావకంఠ)

భక్తిహీనా మానవ దీప్తానుత్పత్తయ శంకననాత్పత్తయ నాయ
 జ్ఞానాదు పుష్పే నానాభావాద్యేహి ననా పురోహితా స్త్రీయోమే
 పూజోఽప్యశ్చివోన్వానైవమభ్యాసం సఖ్యానం స్పృహకనం తావదవ
 సాను పుత్రతా అవిభేదం మంద్రాభిహారిః కేసు రక్షిణానాం వాద్ధ
 పూజా సామవ్యక్త్యవ్యతు మంద్రావ్యవహరిత్యపి రసాసాతకీర్త్యే వాద్ధ
 పూజా సామవ్యక్త్యవ్య కేవల విశ్వచరణతః ॥ ౨౨ ॥ శంభా
 రయోధూ పుష్పస్తిమా హరివర్త ప్రచర శ్రతేవ జహాయ రాయ
 సాహాయ సుప్రీతతయై మా మా రాజా విభీతిభా మా మేహరి
 త్విహా పథి ॥ పృథ్వీ శుక్లాయాఽయుతే పర్వతే ॥ ననుమదనావ్య

సోమదేవతే మతివిదః ప్రాశస్త్యవస్య గాయత్రీధంజన ఇంద్రవీరస్య
 సరాశింసవీర్య పిశ్యవీరస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో
 భక్షయామి దుప్రస్థానస్య సోమదేవతే మతివిదో మాధ్యంధిస్య
 సవనస్య త్రిష్టాంధ్రంజన ఇంద్రవీరస్య సరాశింసవీర్య . ౨౩. పిశ్య
 వీరస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యా దిర్యవస్య
 దాస్య సోమదేవతే మతివిద స్త్రోత్యుస్య సవనస్య జగతీధంజన ఇంద్ర
 వీరస్య సరాశింసవీర్య పిశ్యవీరస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూ
 తో భక్షయామి . అత్యుత్తమ సమేతుతే శిశ్యోస్సాను సృష్టియం ।
 భవా వాజస్య సంభే । హిన్వి మే గాత్రా హిహో గతాన్తే మువితీ
 కృమః । శివో మే సర్వర్థే సుపరిధ్యస్య మా కే వాష్ణాభియతి । ౨౪. గూః ।
 అపాను సోమ ముమృతా అభూమా సంభోజ్యతి నిదిహతి దేవాః ।
 కిమస్తాః కృణాన్ జరాతిః కిమి ధూన్తి రన్యతే మ్యస్య । యస్య తత్తతో
 మిందాభా క్షిప్తమృత రాజా హృతేవేదా విచక్రమణః । పున క్షిప్త
 క్షిప్తమిందా త్పుత రింద్రోబృహస్పతిః । పునర్దే అశ్వినా యుజం చతురా
 భత్రుత్వోః । ఇప్తయజాచ వేదేవసోమ ముకస్తానుస్య । ౨౫. శస్త్రోష్ణస్య
 హరివశే ఇంద్రవీరస్య మధుమత ఉపహూత స్యోపహూతో భక్షయామి
 ఆపూర్వాస్థా మాపూరయత ప్రజయూత భవేనచ । ప్రకత్తే తత యేత
 త్వా మత్వే తత్తే పితామహ ప్రపితామహ యేతత్వా మన్వశ్రీపితరో
 యథాత్మాగం సంకర్త్యం నమోనః పితరో రసాధుః నమోనః పితర

$$\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) \delta(x-a) dx = f(a)$$

అంబాదే, నామ, విశిష్ట, పుస్తక, నామ, విశిష్ట, పుస్తక, నామ

సీతమ్మ నమ్మోహం యువకుల లా కేంద్రమునా 2020

అక్షరములు పేరులు యిచ్చుటకు అక్షరములు పేరులు నిర్ణయము

భూయాప యోగః భూభాగం శిష్టాం నశ్చభూయాపం

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible][illegible]

కృతి సూత్రకేమ యజ్ఞమ సూత్రసామన్య శబ్దవర్ణయో భిన్నోఽశ్చఃసి

అక్షరములు పాఠమునందును, అక్షరములు పాఠమునందును

ಶುಕ್ರಯಾಮ || ೨೮ || (ವಿಷ್ಣುವ್ಯಾಸ) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಂ ನಮಃ ಕಂಠಶತಪದ್ಮ ಪತ್ರಂ

శా. ౧. పరిశ్రమితుః పుత్రవృత్త్యై జనాయా చక్షుః కింకారాః పశ్యంతః

ఉత్పత్తివాదానింశచ్చ ౩)

[illegible]

ప్రవాచి 2 కనుక 2 స్తుతావిశిష్టా మృతా । మాతాస్య

శ్రుతాశ్చిదన్యోన్యైశ్చ సుత్యైశ్చైవైకమనాన్యైశ్చైవంభాన్యైశ్చైవ | ప్రభావతి

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

1. *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.

పృథ్వీ భూమి భూమి సృజితా విశ్వదాతా విశ్వస్య భవస్య
 భూమి పృథ్వీ యద్భుతం పృథ్వీ మాహింసీ ద్విశ్వ
 పృథ్వీ ప్రాణాయా వానాయా వ్యానాయా వానాయా ప్రతిష్ఠాయా . ౩౦.
 ప్రతిష్ఠాయా గ్నిస్తావోభిరాతు మహ్య స్తప్త్యా భద్రా శంకమేత
 తయా భేతయాఽంశిభ్య ద్భువా సీవ . కాంహర్కాంహత్ప్రో
 హంతి కరుషః పశవః పరి . ప్రితా నో మాత్యే ప్రసమ ప్రహస్తే
 శతేన చ . యా శతేన ప్రశనోషి ప్రహస్తేన విహాసి . తప్త్యాస్తే
 తేవిష్ణుకే విభేమ హవిహ వతుం . అహాఽస్తి సహమానా సహవా
 రాతీ సహవా రాతీయత విహావ్య పృథ్వా సహావ్య పృథ్వ్యకః .
 ప్రహస్తరీద్యా . ౩౧. అస్తి సా నూ శవ్యః మధు వాతా ఋతాయతే
 మధుక్షరంతి సింధవః . మాధ్వీక్ష స్సంత్యోచధిః . మధు వక్ష ముతో
 పరి మధురు త్సర్థవం రజః . మధు వ్యాంస్తు నః పితా . మధునూ
 త్సోఽవప్త్యుర్ధ్వమూం అస్తు మూర్ధ్నః . మాధ్వీక్షావో భవంతూః .
 మహి వ్యాః పృథ్వీర సత్తమం యజ్ఞం మమితతాం . పితృతా న్సో
 భవీమధిః . తద్విష్ణోః పశునం . ౩౨. ప్రసంపదా వశ్యంతి సూరయః .
 తిరీవ చక్షు రాతతం . ధ్రువాఽస్తి పృథివి సహస్య పృథ్వ్యకః .
 సూతా దేవేభి ర్భృతే నాగాః . యాస్తే అగ్నే సూత్యే రుచ
 ఉత్యతో వివ మాతవ్యంతి రక్షిభిః . తాభిశుశ్వాభి రుచే జనాయ
 సస్యభి . యావో దేవా సూత్యే రుతోగోవ్యక్షేషు యారుచ .

ఇంద్రాగ్ని రాభి సుర్యాగ్ని దువ న్నోధత బృహస్పతే । విరాట్ ॥
 ౩౩. జ్యోతి రభారయ త్సమా జ్యోతి రభారయ త్వరా జ్యోతి రభా
 రయత్ । అగ్నే యుత్వాహి యోతవా శ్వహా దేవ ప్రాథవః । అగ్నిం
 వహంత్యా శవః । యుత్వా హి దేవహూతమాగ్ం అశ్వగ్ం
 అగ్నే రభ రవః విహోతా పూర్వ్య పురః । ద్రపు శ్వస్కంద పృథివీ
 ననుద్యా మిమంప యోని మను యక్చ పూర్వః । తృతీయం యోని
 మనునంచరింతం ద పుం అహోమ్యను సప్త ॥ ౩౪. హోత్రాః । అహో
 దివం విశ్వప్య భువనప్య వాచవ మగ్నే రైవశ్వసరస్వత । అగ్ని జ్యోతి
 తిహ జ్యోతిహ్య మ్ర్యో వర్చహ వర్చస్వా । ఋచేతావ సుచేత్యా
 వమిత్ ప్రసంతి సరితో వధేనాః । అంతర్ హృదానుసనా పూయ
 మానాః । ఘృతప్య ధారా అభిదాశేమి । హిరణ్యయో వేదిహా
 భువ్య గవామే । తిష్ఠే త్సుప్త్యో మధుశ్చ త్కులాయా భవ న్నాస్తే
 మధు దేవతాభ్యః । తస్యాపతే హాయ ప్ర సరిరే ప్రవహం దుహవా
 అమృతప్య ధారాం ॥ ౩౫ ॥ (ప్రతిష్ఠాయే సహస్ర వీర్యావరమం విరా
 బ్రహ్మ తి తే దైత్యావరిత)

తై. సం. ౪౩. ౨౫. ౧॥

(అప్రతిభవాగ్ం. *)

అతః శ్వహానో నృపభో న యువో ఘనాఘనః క్షోధగ శ్వర్
 తదేవాం । సంక్రంతవాః ౭ నిమిష ఏకమీద శ్వశిగ్ం కేనా అవయ ద్భాగ
 మింద్రః । సంక్రంతవానిమిషేణ జ్యేష్ఠా నుత్కారేణ దుశ్శ్యవ

* వీర్యవరినియోగః ॥ తై. సం. ౪౩. ౪౩. ౨౫. ౧॥ అవహోతవీయం.

నేనధ్యక్షువాఁ । తదింత్రణ జయతే తత్సహధ్యం యథోపర ఇమహస్తేన
 పృష్టా । సఇమహస్తే పురిషంగభి ర్వ్యో సగ్గప్రహ్లాసయుధ ఇంద్రో
 గజేన । నగ్గం పృష్టజి స్సోమహ బాహు కర్ణాన్వర్షిర్భవ్యా ప్రతిహి
 తాభి రస్తా । బృహస్పతే సరిదియ ॥ ౩౬ ॥ రథేన త్రోహమిత్రా
 గ్గం అప్రతాధమానః । ప్రభంజా తేనాః ప్రస్తుగో యుధాజయ
 త్నస్తాక మేధ్యవితా రథానాం । గోత్రభిషం గోవిషం సజ్జతాహుం
 జయంతి మజ్జప్రస్తుణంత జూజనా । ఇసుగ్గం సవాతా అసుపీరియధ్వ
 మింద్రగ్గం వఖాయోమసుగ్గంభధ్యం । బ్రవిజ్ఞాయ ధవీరః ప్రవీర
 పుహవాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః । అభివీరో అభిసత్వా సహోహ
 తైత్ర మింద్రరథ మాతిష్ఠ గోవత్ । అభిగోత్రాణిసహవాగాహమా
 నోఽతామః ॥ ౩౭ ॥ వీర శ్మశనుస్య రింద్రః । దుశ్శృప్తవః పృశనాహ
 దయథోవ్యుచ్చగ్గం సేనా అవతు ప్రయుత్సు । ఇంద్రకవాంశేతో
 బృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞః పురవితు సోమః । దేవసేనానా మభిధంజ
 త్రినాం జయంతినాం మునుశోయం త్వగ్గే । ఇంద్రవ్య పృష్టో వరుణవ్య
 రాక్ష అదిత్యానాం మరుతాగ్గం శర్ధ ఉగ్రం । మహాసువసాం భువనవ్య
 నానాం ఘోహా దేవానాం జయతాముదథాత్ । అస్తాక్ష మింద్ర, పుష్ప
 తేమ ధ్వజేవ్య స్తాకం యాజుషర స్తా జయంతి ॥ ౩౮ ॥ అస్తాకం వీరా
 ఉత్తరే భవం త్వస్తా దేవా అసత్సాహసేషు । ఉత్తరపయ మఘన
 న్నాయుధా న్యుశ్శుక్తవాం మామకానాం సుహగ్గం ౯ । ఉష్పిత్ర

హా నాజనాం చాజనా న్యద్రధానాం జయతా మేతు ఘోషః ।
 ఉపవ్రత జయతా సంస్థిరావ స్పంతు భావాః । ఇంద్రోజ శ్చర్చ య
 చ్చక్రవా ధృమ్యో యథాఽనథ । అపస్పృహా పరావతే శరణ్యే బ్రహ్మ
 పగ్ంతికా । గచ్ఛాదుత్రాస్య । ౩౯ • విశ్వమేహం కంచనో చ్చిహ్నః ।
 మర్దాణీతే వర్ణభి శ్చావయాదు సోమస్తావరాహాఽమృతేనాభి విస్తాం ।
 ఉరో ధ్వజేయో నరపస్తే అస్తు జయంతీం తావ మనుమదంతు దేవాః ।
 యత్రభాగా స్సంపతంతి కుమారా విశ్వాభవ । ఇంద్రోజ సత్ర స్మ
 త్రహవిశ్వాహ శర్మణుచ్చతు ॥ ౪౦ ॥ (దీయదాయో జయస్తస్మిత్తా
 న్మవ త్వారిగ్ంతకచ్చ) ।

తై మం ౪౧ ౨౧ ౪

(అగ్నిప్రవాహనబ్రాహ్మణం.)

ఉదేవ ముత్తరాం వయే తి సమధ రవధాతి యథా జనం
 యతేఽవసం క్రోతి తాశ్చ కేన తి త్తిప్ర రవధాతి త్రిసృవాన్ అగ్ని
 ర్థావా వేవాగ్ని ప్తస్థై భాగభయం క్రోతి త్యామంబరీ ర్భవంత్యూ
 ర్వా చిదుంబర ఉర్జి మేవాస్తా అపిరధాత్య మత్వా విశ్వే వేవా
 ఇత్యాహ ప్రాణాన్ విశ్వేదేవాః ప్రాణైః ॥ ౪౧ ॥ ఏదైవ ముష్యచ్చతే
 క్షేధంతు చిత్తిభి రిత్యాహ యస్తా ఏదైవం చిత్తాయో ద్యచ్చతే
 తేనైవైవగ్ం సమర్థయతి పంచ దిశో దైవీ ర్భజ్జ మంతు దేవీ రిత్యా
 హ దిశో హ్యహోఽనుక్రచ్చతే ఽవామతిం దూతీం బాధమానా

ఇత్యాహ రక్షణ మపహత్యై రాయస్సమే యజ్ఞపతి మాధవంతి
 రిత్యాహ పశ్యో జై రాయస్సమే ॥ ౪౨ ॥ ప్రశంసేవాపరుంధే ప్రద్భిర్
 హంతి చ ద్వా ఋతవ ఋతుభి ర్జేతైవగ్ం హంతి ద్వే పశ్యహంతి
 భవతో రక్షణ మపహత్యై మాయస్సతి హంతకః పుంస్తా దిత్యాహ
 ప్రమాత్యై తతిః పాపకా ఆశిషో నో జపంతా ఋత్యాహమ్నందై హ
 శోఽస్మే మేవాపరుంధే సేవాసురా స్సంయతా అపం జేజేవా ప్రశ
 దప్రతిరథ మవత్త్యం తేవైవే జేప్రతి ॥ ౪౩ ॥ అసురానజయం తవ
 ప్రతిరథస్య ప్రతిరథస్యం యవప్రతిరథం ద్వితియో హోతాఽవ్యాసో
 ప్రత్యేవ జేష యజమానో భ్రాతృవ్యా ప్షురుత్యభో అశభిజితి మేవాభి
 జయతి దత్త్యం భవతి దశాక్షరా విరా ద్విరాజేమా లోకా విద్యతా
 వసయో ద్దోయో ద్విభృత్యా అభో దశాక్షరా విరాజస్సం విరా
 ద్విరాజ్యేవాన్మాద్యై ప్రతిష్ఠిత్య సదివ అంతరిక్ష సుంతరిక్ష మివా
 గ్నీధ్ర మాగ్నీధ్రే ॥ ౪౪ ॥ అశ్వాశం నిదధాతి పశ్వాయద్యాభ్యం
 ప్రద్యిత్యై విమాన ఏష ద్విహ మధ్య ఆప్త ఇత్యాహ వ్యేవతయా
 మియాజే మధ్యే ద్విహ విహతః పృత్తి రక్షే త్యాహమ్నం తై పృత్తిస్మ
 మేవాపరుంధే చక్రస్థి రాత్రుచ్ఛా జేతచక్వారి ఛందాగ్ంసి ఛందోభి
 రేవేంద్రం విశ్వ ఆవివృథన్మ త్యాహ స్థిమే వోహస్సరేవాహన్మాం
 సత్పతింపతిం ॥ ౪౫ ॥ ఇత్యాహమ్నం తై వాజోఽస్మ మేవాపరుంధే
 మన్ముహూ ర్యజ్ఞో జేవాగ్ం ఆచనత్ దిత్యాహ ప్రజాతై ప్రశవ

మృత్యుం ప్రహ మేవ ప్రహ వాన్తే ధర్మే యత్ సత్త్వికేనో దేవాగ్ం
అచక్ష దిత్యాహ వ్యోమైశ్చైవ వాచస్పతీహ ప్రవహేన్ ద్వాదశోవ
సృజీదిత్యాహవాచా = దిశ్య ఉచ్య స్మద్వాచ ఏవ ని మ్రాచిన్మిద్రాహ
ప్రమాదే వా తాన ముక్త్యహేన్ ప్రమాదా త్వాన్మిద్రం నిమగ్నాది || ౪౬ ||
(ప్రాణైః వాహేన్ ప్రత్యగ్జ్విభే అతిమేషకతేన) || ౧౦౦౫౦౪౬ ||

(దశవక్రము.)

అగ్ని ఉచధే యాత్రేషు గ్రహ వాను తయా నోమృత
తవ్యా నే నమస్త వ్యాప్తవేతేనో భూయాన్వాగ్ం దుగ్ధగహ్లాగ్ం
శిలవస్యయాశిషు గ్రహ వాను తయానో మృత తివ్యాస్తే నమ
స్తవ్యాస్తే ఉచహేన్ భూయాన్వ సంభవా ప్రతేగ్గయో యద్విశేయ
ఉచధేన వాను ప్రతరూ దుగ్ధైః || ౪౭ || ద్విశేయో నివ్యాస్తే
తేయః కిగ్ంశిల శ్చత్రుభో నస్యః సంభవ స్తేభ్య యదాహాతీ ర్షహ
హుయా దధ్వగ్ంచ మదనూంచ ప్రవహేయై ర్విదేతా అహాతీ
స్తహాతీ భాగధేయై నైవవా ఇమయతి వాన్ మార్భ శ్చిత్త్యగ్ం
ర్షయజమాతో వాద్విజివి న్నవా ప్రాణోఽగ్ం శ్చత్రుః కర్షిథో
శ్చోక్త్రంబాహునో ర్భు మూనునో ర్భాహోఽరిస్తా విశ్వా న్యంనాని
త్తియా || ౪౮ || తయవా మే ప్రహ నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ం
రప్తవా ప్రతస్తాత్పదా తానుంతి యోఽగ్ం చిచ్ఛ స్పథిశానుతి
వాద్వి ఉచ న్నవా ప్రాణ ఇత్యాహ వ్రాణా నేవాఽగ్ం ధర్మేయో

దుద్రో అగ్ని యోగపు యుటపథము యాదు ద్రో విశ్వా భువనా
 ౭౭వివేకశిష్ట ముద్రాను నమా అస్తావ ముతిభాగా నా అస్య
 ముద్రా హవిర్యాగాః ॥ ౫౮ ॥ అస్య కేతరుద్రీయగ్ం హుతావ గావి
 భుకం చను మేతేన యజనా చరమాయా నిష్కకాయాం నిసభ్యాద్యా
 గభయే వై వైసగ్ంకమ యతి నిష్కత్యైకేతరుద్రీయగ్ం హుత టత్కా
 హు ర్యస్తైకే దగ్ం ॥ ౫౯ ॥ ఇతి వసస్తావదుద్రై పురస్తాత్పాంతు
 వితిర స్తా యనురాజాః ॥ పృథిర్ద్రక్షణతః పాంతావ దిత్యా స్తావ
 శ్రేష్ఠేష్ఠైః ॥ ౬౦ ॥ కాంతు ద్యుతానస్తావ మానుతో మరుద్భృ రుద్ర
 రితః పాతు ॥ ౬౧ ॥ దేవా స్తేంద్రశ్యస్తా సురరాజానో౭భస్తాశ్చ
 రిష్టాశ్చ పాంతు ననా వ్రతేన పూగో నమశ్చోఽన ప్రక్షీతో యదేన
 మతిః ప్రాచీనం ప్రాక్షతి యస్సించిత మాత్యన ప్రాక్షతి తేనపూశ
 స్తేన మేభ్య స్తేన ప్రక్షీతః ॥ ౬౨ ॥ (దుద్ర ప్రమాద్యవిర్యాగాః పాంతు
 ద్యావగ్ంకభ్య.)

తై || ౫౦౦ || ౫ || ౫ ||

శివో నా పితృష్టశ్చ మృత్యువిభాసం ప్రాగా ఉపరవాహవిర్యానే
 భాసుంతే తస్మా చ్చీర్వనన్తా ఆధస్తా భాయంతే తస్మా దధస్తా
 చ్చీర్వన్తః ప్రాగా రక్షోహగో నలగహనో వైష్ణవా స్థనామిత్యాహ
 వైష్ణవాహిదేవతయోవరవా అనురావైనిర్యంతో దేవానాం ప్రాణేషు
 నలగా స్థభవన్తాన్పాహుమా శ్రేష్ఠవింతః తస్మా ద్భావమాత్రా
 భాయంశ్చైద మహం తం నలగ ముప్యహమి ॥ ౬౩ ॥ యస్మ స్థమానో
 యనుపహనో నిరభానే క్యాతా ద్వవాంపురుషా యశ్చైవసమానో

యశ్చానమో యమేవాన్తి తోషం ని ఖననమో న్యతి
 సంస్కృత్య తన్నా సంస్కృత్య అంతరితః ప్రాణా నసంభవతి తన్నా మం
 భిన్నాః ప్రాణా అపౌఽపవయాత తన్నా దాస్తా అంతరితః ప్రాణా యవ
 నుతీ రవనయతి ॥ ౫౩ ॥ ఉత్త్యయః ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వ
 ర్శ్చిం వధాత బర్హి వసప్త్యగాత తన్నానోమతా అంతరితః ప్రాణా
 ఽత్యేవ వ్యాఘరయతి తేజోవా ఉద్యం ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణే
 ష్వవతేగో వధాతీ వానూ వా ప్రతే యజ్జప్త్య యవధిమః తే
 సంస్కృత్యాన్తి సంస్కృతే హి హమా అథో ఖలు దీప్యంతే సంతృప్త్యే
 పృత్యై శిరోవా ప్రత్యజ్జప్త్యయన్తవిధాం ॥ ౫౪ ॥ ప్రాణా ఉపరవా
 వానూ అధిమః తే జహ్వచర్హ గ్రావానోఽంతా ముఖ మాహవనీయో
 వాసిరోక్తరజేః కుచర్హం సదో యదా కలువ జహ్వయా దస్యిధి
 భావ శ్శక్త ముఖం గచ్ఛతి యదా ముఖం గచ్ఛ శ్శక్తోగం గచ్ఛతి
 తన్నా త్థవిధానే చర్హ స్పర్ధిగాఽతి లభిమత్యా హవనీయే హుత్యా
 ప్రతిష్ఠంచః ప్రతేత్సః సవసి భక్షయంతి యోజై విరాతో యజ్జముఖే
 దోహం వేద దుహ ప్రజై వా మిఃసుంవై విరా ల్లప్త్యై శ్శక్తోగోఽ
 ధిమః తే సవా ఉపరవా గ్రావానోఽంతా బుద్ధ్యతో దుహంతి సానుః
 వయో యవ్రం వేద దుహ ప్రజైవాం ॥ ౫౫ ॥ జేః సంతాం ॥ ౫౬ ॥

(వహ్నియ యవనుతీ రవనయతి వావిధావవేన త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ)

అరావాదితోఽన్తి లోక అనీ శ్చిందేవాః పృథ్వీపరిగృ
 హ్య మన్మం లోక మగమయన్తురే కవసాః పిన్ద్యగ్మహ్నివా శ్చైత్యేవ

నాప్రకారే లోక ప్రత్యక్షావయవములై: పరస్పరప్రత్యక్షావయవములై నుచు
 వారోహం కృవా బ్రవా వాదిత్యముమీద లోక నిరైరుభయతః
 పరిగృహీతో యత్ప్రమాణి భవంతి సువర్ణ మేవ తై ర్లోకం యద
 చూచా యంతిపరై: పరస్పరప్రత్యక్షాంతి దివాక్ ర్ద్రవ్యం . ౧౬ . సువర్ణే
 లోకే ప్రతీతిప్రంతి పరై: పరస్పర ప్రత్యక్షాంతిప్రత్యక్షై నుచువారోహంతి
 యత్ప్రకారే పరస్పర ప్రమాణి: ఏకాంత సువర్ణా ల్లోకాన్నిష్ఠ ద్వైరవ్యవధా
 వ్తాన్న సుప్రకృత: ప్రవా నిర్దేహాయు రభిలో దివాక్ ర్ద్రవ్యం పరిసృచూనో
 భవంతిసువర్ణ మేవైవా లోక ఉభయతః పరిగృహీంతి యదమానా
 వై దివాక్ ర్ద్రవ్యం సంవృత్త: పరిసృచూనోఽభిలో దివాక్ ర్ద్రవ్యం పరిసృ
 చూనో భవంతి సంవృత్త మేవోభయతః . ౧౭ . ప్రతీతిప్రంతి ప్రవృత్తం
 వై దివాక్ ర్ద్రవ్యం ప్రార్థ్య పరిసృచూనోఽభిలో దివాక్ ర్ద్రవ్యం పరిసృ
 చూనో భవంతి తత్ప్రతీతి: ప్రవృత్తం ప్రార్థ్య భూమిష్ఠా గ్రహ గృ
 హ్యంతే భూమిష్ఠా శస్యతే యజ్ఞపైతృన తత్ప్రవృత్తతో గ్రంథిం గ్రహా
 త్యవిప్రగంసాయ తత్ప్రవృత్త్యాంతే పరివైశ్చికోపై: ప్రాణా: ప్రాణా నేవ
 యదమానామ ఉభయై యస్మిన్దాచీనాని ప్రవృత్తాని భవంత్యము మేవ
 తైర్లోక సుభావోహంతి యదియం లోకం . ౧౮ . ప్రత్యక్షవారోహాయ
 సాక్షా మాద్యేయం ర్విదమానా: ప్రవా నియేర న్యస్మిన్దాచీనాని
 ప్రవృత్తాని భవంతియ మేవ తైర్లోకం ప్రత్యక్షవారోహంకృతో బుద్ధిప్రేర

లోకే ప్రతిష్ఠితం త్వమన్యథా యేంద్రోవా ఆప్రతిష్ఠితం అనీ త్వత్తా
 పతి ముచాధాన త్వస్మాపత మేకవిగ్ంశతి భాత్రం ప్రాయచ్చ తమాహర్
 త్రేనాయజన తతో వై సప్రత్యతిష్ఠ ద్యే. బహుయాజనోఽప్రతిష్ఠి
 తాః ॥ ౫౩ ॥ మృత్యు ఏకవిగ్ంశతిభాత్ర మానీక వ్యావత్త మాసా.
 సంక్షరవ శ్రుయ ఇమ లోకా అనా వాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ప్రతాపంతో
 వై దేవలోకా నైష్యేవ యథాపూర్వం ప్రతిష్ఠిస్త్యనావా దిశ్యోవన్య
 రోచత సప్రజాపతి ముచాధాన త్వస్మా పతమేకవిగ్ంశతి భాత్రం ప్రాయ
 చ్చ తమాహర్ త్రేనాయజన తతో వై సోఽరోచన యవవం విద్యా
 గం ఏకవిగ్ంశతిభాత్ర మాసే రోచత ప్రతాపంతి భాత్రో
 భవతియగ్వా ఏక విగ్ంశో గుచ మేవ గచ్ఛంత్యథోప్రతిష్ఠా మేవ ప్రతిష్ఠా
 ప్యోకవిగ్ంశోఽపిభాత్రా పతితో భవతో. బ్రహ్మగర్భసప్త్య పతి
 గృహీత్యై.

శ్లో॥ ౫౩ ॥ ౭౩౩.౧౮.

(గృహ్యంబి దివాక్షేప్త్య వైవోభయతో నాప్రతిష్ఠితా ఆసత్తఏక
 విగ్ంశతిశ్చ)

పురుష సూక్తమ్.

—•—•—•—

ఓంకర్పంచాయా రావృణీమహే । గ్రాతం యజ్ఞాయ ॥ గ్రాతం
యజ్ఞపతయే ॥ దైవీ సప్తస్థి రస్తునః । సప్తస్థి ర్నామపేథ్యః । ఊర్ధ్వం
ఆగ్రాతం భేదజం । శంసో ఆస్తు ద్విపదే । శంచతుష్పదే । ఓశాంతి శ్శాంతి
శ్శాంతి ॥

సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్ష సప్తహస్తచాత్ । పథామం
విశ్వసో వృతాన్ । అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులం । పురుష ప్రవేదగ్ం సంస్థం ।
యన్మానం యచ్చ భవ్యం । ఉతా మృతీత్వస్యేశానః । యదన్ననా త్రి
మాశి । సైతావా నస్య మహిమా । ఆసో జ్యాయాగ్ శ్చ పూరుషః ॥ ౧ ॥
చాదోఽప్య విశ్వో భూతానీ । త్రిచానప్త్యామృతం దివి । త్రిచా ద్మాధ్వ
సద్భిర్మృతమః । చాదోఽ నేత్యహాభజా త్పునః । కశో విప్రభ్యస్య
ప్రానుత్ । నాశనాశకనో భిభి । తప్తా ద్విరా జజాయతే । విరాజో
భిపురుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । ప్రశ్నా ద్భూమి మధో పురః ॥ ౨ ॥
సుత్పురుషేణ మానివా । దేవా యజ్ఞమతస్వతే । నసంతో అస్మాఽస్మీ
మాద్యం । గ్రీష్వ త్తత్య శ్శ్చ ద్దవిః । ప్రస్తాస్యాన స్పరిభయః । త్రిష్వప్త
మమః కృతాః । దేవా యత్యజ్ఞం తస్మానాః । అబధ్న స్పురుషం
సశం । తంయజ్ఞం బర్హిష్ఠి ప్రానున్మ । పురుషం జాత మగ్రతః ॥ ౩ ॥

తేన దేవా అయజంత | సాధ్యా ఋషయశ్చయే | తస్మా ద్యక్షా
 త్సర్వమాతః | సంభృతం వృషదాద్యం | ప్రశూగ్ పూగ్ శ్చైత్రే
 షాయ్యావ్యాః | ఆరణ్య స్త్రామ్యాశ్చయే | తస్మా ద్యక్షా త్సర్వ
 మాతః | ఋష సామూని జజ్ఞరే | ఛందాగ్ంసి జజ్ఞరే తస్మాత్ | యజ్ఞ
 స్తస్మా దజాయత | ౪ | తస్మా దశ్వా అజాయంత | యేకేహోభయం
 దత్ | గావోహ జజ్ఞరే తస్మాత్ | తస్మా జ్ఞాతా అజా వయః | యస్మిన్
 రుషం వ్యదధుః | క్రితీహ వ్యకల్పయన్ | ముఖం కిమన్య కా బ్రాహ్మణా |
 కావ్రాహ్మణా వాదా వృత్యేతే | బ్రాహ్మణోఽన్య ముఖ మాసితే |
 బ్రాహ్మణా గాజవ్యైః కృతః | ౫ | ద్రాహ్మణ తదన్య యదైవశ్యే |
 ప్రచ్ఛాన్యగ్ం శూద్రో అజాయత | చంద్రమా మనహ జాతః | చక్షో
 మ్నాశ్యో అజాయత | ముఖా దింద్రశ్చాగ్ంశ్చే | ప్రాణా దావయు
 రజాయత | నాభ్యో అపీక్షంతరియం | శీర్ణోద్యాస్సమవర్తత | ప్రచ్ఛాన్యం
 బామి ర్రిక్ష శ్చేత్రాత్ | తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్ || ౬ || వేదాహ
 మేతం పురుషం మహాంతం | ఆదిత్యవర్తం తమన స్తు వాచే | సర్వాః
 సూహాగే విదిశ్యధీరః | నామూని కృతావభివదన్ యదాస్మే | ధాతా
 పురస్తా న్యముదాశహరః | కేక్రః ప్రవిద్యాన్ ప్రదిశ్ శ్చత్రః | తమేవం
 విద్యానన్మృతే భవాభంతి | నాన్యః పథా అయనాయ విద్యతే | యజ్ఞేవ
 యజ్ఞమయజంత దేవాః | తాని ధర్మాని ప్రథమాన్యాసన్ | శేషా నాగ్ం
 మహి మానస్సుచంతే | యత్ర పూర్వే పాథ్యా స్సంతి దేవాః | ౭ ||

అశ్వశృంగభూతః పృథివ్యైరసాచ్ఛ | విశ్వోర్ధ్వ సమవర్తతాథి |
 తస్య త్వష్టా విసథ ద్రూప మతి | తత్పురుషస్య విశ్వమాహవ మగ్రే |
 వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం | అదిత్యవర్తిం తమస్యః సరిస్తాత్ |
 తమేవం విద్యా వస్తుత ఇహ భవతి | నాస్యః సంధా విద్య తేఽయ
 నాయ | ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అంతః | అహయమానో బహుభా
 విజాయతే ||౮|| తస్య ధీరాః సరిజానంతి యోసిం | మరీచీనాం సదమీ
 చ్ఛంతి వేదసః | యోదేవేభ్య ఆకపతి | యోధేవాసాం పురోహితః |
 పూర్వా యో దేవేభ్య జాతః | సమా ద్రుచాయ బ్రహ్మయే | రుచం
 బ్రహ్మం జనయంతః | దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ | యస్తైవం బ్రహ్మణో
 విద్యాత్ : తస్య దేవా అహః సశేః | ప్రాశ్చ తే లక్ష్మీ శ్చపత్నీ |
 అహోరాత్రే పార్శ్వే | సక్షత్రాణి నూపం | అశ్వేహ వ్యాజీం |
 ఇష్టం మ నిషాణ | అముం మ నిషాణ | సర్వం మనిషాణ ||౯||

ఓంకర్ష్యంయో రాన్విశేయహే | గ్రాతుం యజ్ఞాయ | గ్రాతుం
 యజ్ఞపతయ | ధైవీ వ్యస్తి రిస్తునః | వ్యస్తి ర్దానుపేభ్యః | ఊర్ధ్వం
 తగాతు భేషజం | శంవో అస్తు ద్విపదే | శంచతుష్పదే | ఓంశాంతి
 శాంతి శాంతిః |

కర్త, ఉపవీతి, గాయత్రిం త్రివారం జపేత్ :—

౨౪. ఓం భూభువ స్సవః । తస్మిన్మమ నిరర్థకం భగ్నో దేవస్య
ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ (అని గాయత్రిని ముత్యము
జపించును.)

౨౫. ౧ మధునాతా ఋతానుతే మధు కిరంతి సింధవః ।
మాధ్వీన్మి త్సంతోషధీః ॥ ౨ ॥ మధు స్య ముత్తోషస్తే మధును త్సార్థ
వగ్గం రహః । మధు ద్యా రస్తు నః పితా ॥ ౩ ॥ మధుమాన్వో వనస్పతి
ర్మధుమాగ్ం ఆస్తు సూర్యః । మాధ్వీ న్నావో భవంతునః ॥

మధు, మధు, మధు, (అని మ్రోస్తాడును లేనిన ఇచ్చును.)

కర్త, ప్రాచీనావీతి:—పితృ, పితామహ, ప్రపితామహః;
‘తృప్తాః, తృప్తాః’ (అని పలుకును)

పితృబ్రాహ్మణః—తృప్తాః : (అని ప్రతివచనమును)

కర్త, ప్రాచీనావీతి:—

౨౬. శ్లో॥ అనంస్కృతా ప్రమాతా యో త్యాగినోఽయాః పులిస్తీయః ।
దానాన్మమ తేభ్యో విడిర మన్నం తాభ్యశ్చి వైశ్యకం ॥
(అనివిశ్వామును పితృకాత్రిపు మడిచిత్తన దక్షిణపరిమార్చిననుచును.)

అప్రదక్షిణం పరిపిచ్య, (విశిష్టామునః ప్రదక్షిణమున పరిపిచనము పరిపి.)

కర్త, ఉపవీతి:—పునారివార్తవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః! ‘తృప్తాః,
తృప్తాః’ (అని పలుకును.)

విశ్వేదేవబ్రాహ్మణః—తృప్తాః : (అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

కర్త, ఉపవీతి:—

౨౭. శ్లో॥ అసామవాక్యే యేదేవా యజ్ఞభాగవిసర్జితాః ।
తేహ మన్నం ప్రదానాన్మమ విడిరం వైశ్వదేవకం ॥

(౧౪) విజయ దత్తా ప్రదక్షిణం పరిపేద్య. (అని విజయమును
విజయదత్తాదుల పదమైపున ప్రాప్తిమాప్తిగ నుంచవలయును; ప్రదక్షిణముగ పరిపే
దనము చేసి.)

కర్తా, ప్రాచీనాచీతః—దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య; తిలవర్షా వా
స్త్రీః; తేషు తిలోదకం నివీయ.

(దేవపితృపాత్రుల మధ్యభాగమునందు ప్రోక్షించి; ఆరబు తిలను దర్శనము
పఱచి. వానియందు తిలోదకము నుంచి.)

౧౫. శ్లో. యోగస్మిదగ్ధా యోగస్మిదగ్ధా యోవాణాథాః కులే మను ।

భూమా దత్తేన పితౄన స్మృప్తా యాంతం పరాం గతిం ।

అగ్నిరగ్ధేభ్యః, అనగ్నిరగ్ధేభ్యః, అన్యత్కులప్రసూతేభ్యః ఏవ
పింశ ఉపరిషత్తు ॥ (అని విజయము నుంచవలయును.)

అగ్నిరగ్ధాశ్చ అనగ్నిరగ్ధాశ్చ మార్గయం తాం ఏతద్వేదిలోదకం;
(అని చరిత తిలోదకము పింజరీయమున వదలవలయును.)

(౧౬) విజయదత్తా ఇట్లు విజయమునంది.

కర్తా, ఇవచీతః—నాదా ప్రత్యక్ష్య; ఆచమ్య. (పాదప్రక్షాళనము
చేసి; స్మృత్యాచమనముచేసి.)

సాత్వోద్భిష్టభాగ్భ్యం నైవేందీయతాం ॥ (అని పఠకును.)

పితృబ్రాహ్మణాః—

౧౭. శ్లో. యజమానకులేనాథా దానాదాసోఽన్న కాంక్షిణః ।

తేనర్వే తృప్తి మాయాంతం మయా దత్తేన భూతతే ।

(అని ప్రతివచన మిచ్చును.)

విశ్వే దేవపితృబ్రాహ్మణాః—

౧౮. అన్యుతాపీధానయసి । (అని యుక్తిరాపోదనము గ్రహించి)

* ఈ శ్లోకము చెప్పి పితృబ్రాహ్మణులు ఈ బ్రాహ్మణులను భుక్తకేషును
పాత్రమునంది క్రిందికి నోయట సంప్రదాయముగ నున్నది.

౩౨. శ్లో. కాఽవేఽ పుణ్యనిలయే పద్మాశ్చరణివాసినాం ।

అర్చినా మునికం దత్త ముత్తయ్య ముచిత్రమథు ॥

తతికరకుద్ధిం శృణ్వః పాదా ప్రత్యుత్తరణి ఉత్తరాణి పరేయః—

(శ్లోకులు ౩౩కికావి; పాదములు ౩౩కికావి; ఈ క్రింది మంత్రముల బలంబవయము.)

౩౩. శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామ్యుత్తరం హుతం । ప్రాణ మన్నే

నాఽప్యాయన్వ । శ్రద్ధాయా మపా నే నివిశ్యామ్యుత్తరం హుతం । అ

పాన మన్నే నాఽప్యాయన్వ । శ్రద్ధాయాం వ్యా నేనివిశ్యా మ్యుత్తరం

హుతం । ప్రాణ మన్నే నాఽప్యాయన్వ । శ్రద్ధాయా ముదానే నివి

శ్యామ్యుత్తరం హుతం । ఉదాన మన్నే నాఽప్యాయన్వ । శ్రద్ధాయాగ్ం

పమానే నివిశ్యామ్యుత్తరం హుతం । పమానమన్నే నాప్యాయన్వ ।

ప్రాణే మ అత్తాఽమ్యుత్తర్యామ ।

౩౪. ప్రాణానాం గ్రంథిని హస్తోమా విశాంతకః । తేనాన్నే నాఽ

ప్యాయన్వ ॥

౩౫. సమా దుద్రాయ విష్ణవే హృత్య శ్చ పాహి ॥

౩౬. అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచ సమాశ్రితః । ఈశ

స్పర్శవ్య బగతః ప్రభుః ప్రీతాతి విత్త్వభుక్ ॥ (అని వచించి)

కర్తా, ఉపవీతః—అచన్య

(ఈవచించి యుక్తకాలమున తిసర్పి, ప్రాణాయామమురేపి.)

పూర్వోక్తవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం పుణ్యదిగ్గా శ్రీవరమే

శ్చోప్రీత్యర్థం మహాపితూః ప్రతిపాదకృరిక మృతాహాళ్యాన్న శ్రాద్ధీ

మరితోదకపిండప్రదానం కరిష్యేః—(అని వచును.)

గ్రాహణాః— కురుష్యః (అని ప్రతివచనవిత్తురు.)

* కర్తా, ప్రాచీనావీతిః—

౯౭. అపాం మేధ్యం యజ్ఞాయగ్ం సదేనగ్ం శివ మస్తుమే । ఆచ్ఛే
త్తాత్ మాఢిష్ఠంజీవాని కైరవ క్షృతం ॥

(ఇతి) ఆచ్ఛేపతి అప ఉపస్థుశ్యః ।

(అని దర్శన శ్రుంచికేయవలయును, జుమును స్పృశించి.)

౯౮. అపరాతా ఆమరా రత్యాగ్ంసి పితౄచా వేదిషదః ।

తూష్టింప్రఘృష్య (తూః గోమయముచేత అరికి)

శుంధంతాం పితౄః; శుంధంతాం పితౄమహా; శుంధంతాం
ప్రపితౄమహాః (ఇత్యుదకంపత్యా)

(అని జుము ముక్కును ఆయలికిన ప్రదేశమున నుంచును.)

౯౯. ఆయంతు పితరో మనోజవనః (అని ఆశీర్వాదించి)

౧౦౦. పశుబాద్ధిష్ఠం బర్హి హృణామృదు ధ్యోనం పిశ్యభ్య
స్త్యాభరామ్యహం । అస్తి త్విదంతు మే పితర స్సాయాః పితౄమహా
ప్రపితౄమహా త్వామగై స్సహః ।

(ఇతి) దర్భావా పీఠ్యః ।

(ఈ మంత్రము నశించి దర్భలను దక్షిణాగ్రములుగా వరచవలయును.)

౧. పితః. గోత్ర . . . శర్దూ! వమరూప! అవనినిక్త (ఏవంత్రీ)

౨. పితౄమహా. గోత్ర . . . శర్దూ! రుద్రరూప! అవనినిక్త (ఏవంత్రీ)

౩. ప్రపితౄమహా. గోత్ర . . . శర్దూ! ఆదిత్యరూప! అవనినిక్త (ఏవంత్రీ)

(అని నలుగురు యాగజలిన దర్భలమీద ముక్తును జుమునంపవలయును.)

ఏత తే పితః... గోత్ర... శర్మ! వసుదూ! యేచత్వామను, తేభ్య
శ్చాయం పిద్య, తస్మై తే స్వధానమః॥ (అని పితృపిండము నుంచుచును.)

బ్రాహ్మణాః—గయాయాం దత్తమస్తు॥ (అని ప్రతివచన మిత్తును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధిః—

• పితామహ... గోత్ర... శర్మ! వసుదూ! యేచత్వామను, తేభ్య
శ్చాయం పిద్య, తస్మై తే స్వధానమః॥ (అని పితృ పితృపిండము నుంచుచును.)

బ్రాహ్మణాః—గయాయాం దత్తమస్తు॥ (అని ప్రతివచన మిత్తును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధిః—

• ప్రపితామహ... గోత్ర... శర్మ! ఆదిత్యదూ! యేచత్వామను,
తేభ్యశ్చాయం పిద్య, తస్మై తే స్వధానమః॥

(అని ప్రపితృపితృపిండము నుంచుచును.)

బ్రాహ్మణాః—గయాయాం దత్తమస్తు॥ (అని ప్రతివచనమిత్తును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధిః—

౧౦౧. అత్ర పితరో యథాభాగం మండధ్వం । (అని పఠితి)

కర్తా, ఉపవీధిః—

ఇత్యేక్యాః ఉదమ్ముఖమావృత్య (అని పఠితి; ఉ తరనుఖముగ గిరిగి)

౧౦౨. అమీమదంత పితరోఽతీత్యవంత పితరోఽమీ మృజంత పితరః॥

(ఇతి జపిత్యా) అచమ్య; ప్రాణానాయమ్య; అనుచ్ఛ్వసన్నేవ
పర్యావృత్య

(అని జపిం; ఇచ్ఛ్వశ్చార మనముచేసి; ప్రాణాయామమొనర్చి; నిశ్వాసము
విడువగాయి గిరిగి.)

౧౦౩. అమీమదంత పితరోఽతీత్యవంత పితరోఽమీ మృజంత పితరః॥

“అమీమదస్తేతి” మనసి జపిత్యా ఉచ్ఛ్వసేత్ ।

(“అమీమదస్తే” యనుకుంత్రమను మనస్సునందు జపించి నిశ్వాసమును విడువ
చుచును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:—అమీమదంతేత్యభిమంత్య||

(శక్తినిదిమంత్రముతో పభిమంత్రము చేయఁబడును.)

౧౦౪. అమీమదంత పితరో. ౭. తీత్యదంత పితరో. ౭. మీ మృజంత
పితరో. (ఇత్యభిమంత్య) (అని పిండముల పభిమంత్రించి.)

౧౦౫. ౧. యేసమానా స్సమవసః. పితరో యమరాశ్చే. లేమా. లోక
స్వస్థా నమః. యజ్ఞో జేవేషు కల్పతాం||

౧౦౬. ౨. యేసమానా స్సమవసః. పితరో జేవేషుమామకా. లేమాన్
శ్రీర్మయ కల్పతాం. అస్మిన్ లోకే శతగం నమాః||
(ఇతి లేపా నిశ్చయ) (అని లేపముల పిండములపై పుంధి)

౧౦౭. కర్తా, ఉపవీతి:—నీరంభత్యపితరో.

అప్రాయ ఆచమ్య. (అన్నము నామ్రాణించి; స్పృశ్యాచమన మొనర్చి.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:—మార్జయంతాం పితరో, మార్జయంతాం
పితామహః, మార్జయంతాం ప్రపితామహః||

(అని పిండపూజమున తిలోకము ధనువలయును.)

- ౧* అభ్యక్ష్య పితః ...గోత్ర...శర్మణ వసురూప!
- ౨ అభ్యక్ష్య పితామహ ...గోత్ర...శర్మణ రుద్రరూప!
- ౩ అభ్యక్ష్య ప్రపితామహ...గోత్ర...శర్మణ అదిత్యరూప!
- ౧ అభ్యక్ష్య పితః... గోత్ర...శర్మణ వసురూప!
- ౨ అభ్యక్ష్య పితామహ... గోత్ర...శర్మణ రుద్రరూప!
- ౩ అభ్యక్ష్య ప్రపితామహ...గోత్ర...శర్మణ అదిత్యరూప!

* ౭వదర్శనమున అభ్యక్ష్యమును గ్రహించి ౩ పిండములందు “అభ్యక్ష్య” అనుపదము
చేత కాఁగింది పదప “అభ్యక్ష్య” అనుపదముచేత చర్మణ ఉదకమునందు నుంచి
పిండములపై పుంధులు పంపదాయవయియున్నది.

ఆత్మార్థ్యభ్యర్థన పితరః, (అని పఠింపి)

పితర్యః పితరో వాసా మానుగతోనోఽవ్యతే పితరో యద్భ్యం॥

(ఇతి వస్త్రం దత్వా)

(అని వస్త్ర మిచ్చి.)

• • కర్తా, ఉపవీతి:—చార్వణపూజాం కరిష్యే:—(అని ఇహోర్ధ్వం చి.)

పిండపితృదేవతాభ్యో నమః ఇతి యజ్ఞోపవీతాని సర్వోపచారాణాం కుర్యాత్:—

• పిండపితృదేవతాభ్యో నమః, యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥

యజ్ఞోపవీతానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥

పిండపితృదేవతాభ్యో నమః గంధాకౌ సమర్పయామి; పుష్పైః పూజయామి:—

౧ ఓం కేశవాయ నమః	౧౩ ఓం సంకర్షణాయ నమః
౨ ఓం నారాయణాయ నమః	౧౪ ఓం వాసుదేవాయ నమః
౩ ఓం మాధవాయ నమః	౧౫ ఓం శ్రీకృష్ణాయ నమః
౪ ఓం నోవందాయ నమః	౧౬ ఓం అనిరుద్ధాయ నమః
౫ ఓం విష్ణవే నమః	౧౭ ఓం పురుషోత్తమాయ నమః
౬ ఓం మధుసూదనాయ నమః	౧౮ ఓం ఆధోక్షికాయ నమః
౭ ఓం త్రివిక్రమాయ నమః	౧౯ ఓం నారసింహాయ నమః
౮ ఓం వామనాయ నమః	౨౦ ఓం అచ్యుతాయ నమః
౯ ఓం శ్రీధరాయ నమః	౨౧ ఓం జనార్దనాయ నమః
౧౦ ఓం హృషీకేశాయ నమః	౨౨ ఓం ఉదేంద్రాయ నమః
౧౧ ఓం సద్మనాభాయ నమః	౨౩ ఓం హరయే నమః
౧౨ ఓం దామోదరాయ నమః	౨౪ ఓం శ్రీకృష్ణాయ నమః

పిండపితృదేవతాభ్యో నమః ధూపపూజనయామి॥

• పిండపితృదేవతాభ్యో నమః దీపం దర్శయామి॥

ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥

౧౦౭. ఓం భూభువస్సువః । తత్సత్తతం ర్వరేణ్యం భక్తో దేవవ్యభీమ
హి । ధియో యోసః ప్రచోదయాత్ ॥

౧౦౮. స్వర్గం త్వదేవపరిపించామి అమృతమస్తు అమృతోఽస్తరణమసి
హి దేవతాభ్యోనమః..... వైవేద్యం సమర్పయామి ॥

౧౦౯. ౧ ఓం ప్రాణాయాస్వాహా । ౨ ఓం అహనాయాస్వాహా । ౩ ఓం
వానాయాస్వాహా । ౪ ఓం ఉదానాయాస్వాహా । ౫ ఓం స
మానాయాస్వాహా ।
మధ్యే మధ్యే వానీయం సమర్పయామి ॥

౧౧౦. అమృతాపిప్లాసమసి ॥ ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి, హస్తా
ప్రయోశయామి, పాదాప్రయోశయామి, (అని ఉదాహరించుదును)
తాంబూలం సమర్పయామి । సువర్ణ దివ్య మంత్రిపుష్పం సమర్ప
యామి । అత్సప్రదక్షిణ సమస్కారాక్ సమర్పయామి ।
(అని తాంబూలము మంత్రిపుష్పము ఇచ్చి సమస్కరించవలయును.)

కర్తా, ప్రాచీనావీధిః—

౧౧౧. ఊర్జం వహంతీ రమృతం శ్మతం వయః కీలాం వాప్యలేం
స్వధాన్త తర్పయత మే పితౄగ్ స్తృప్యత తృప్యత ॥

(ఇతి ఉదకపాత్రంతేషా మువరి నిక్షిప్య)

(అని ఉదకపాత్రమును ఆనగా పిండములు కలిపిన ఆకునందు జలముంచి అహ
త్రను) పిండములకు ప్రదక్షిణముగ (లిప్తి పిండములపై న బోర్లొడకలయును.)

౧౧౨. సమోవః పితరో రసాయ సమోవః పితర శ్శుష్మాయ సమోవః
పితరో జీవాయ సమోవః పితర స్స్వధాన్త సమోవః పితరో మున్యజే

నమోవః పితరో మూరాయ పితరో నమోవో య పితస్మిన్. లోకేస్థ
యుష్మాన్ పైఽను యేఽస్మిన్ లోకే మాం తేఽను య పితస్మిన్
లోకేస్థ యూయం తేమాం వసిష్ఠా భూయాన్ యేఽస్మిన్ లోకేఽహం
తేమాం వసిష్ఠా భూయానం ।

౧౧౩. మనోఽన్వాహువామహే నారాశ్చన్ద్రేన స్తామన పితృణాం
మన్మథః అనపితు మనఃపునః క్రతేవత్యాయతనసేవ్యోన్మూర్ఖంధ్వశే।
పునర్నః పితరో మనోదదాతు దైవ్యో జనః త్రీవం చారగ్ంనచేమహి॥
(ఇతి జపిత్యా) (అని జపించి)

కర్తా ఉపవీతి:—రచమ్య, ప్రాణనాయమ్య

(స్మృత్యాచమనముచేసి; ప్రాణాయామ మొనర్చి)

ఏవం గుణవిశేషణవిశిష్టాయాం పుణ్యక్షిణ్ శ్రీ సరమేశ్వర పీ
ఠ్యర్థం (మమ) పితృ, పితామహ, ప్రపితామహా... గోత్రాణ... శర్మణా;
వసురుద్రాఽదిత్యరూపాణాం ఉద్దిశ్య మయాకృతేన ప్రతిసాంవత్సరికమృతా
హుభ్య న్నశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండ ప్రదానేన పితృ, పితామహ, ప్రపితా
మహానాం... గోత్రాణాం... శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతేమాం
మయాదత్తాః పిండాః గయాపిండనద్య కా భవంత్యేతి భవంతో బ్రువన్తు॥
(ఇతి తిలోదకం విస్మశేత్) (అని తిలోదకము విడువవలయును)

విశ్వేదేవపితృ బ్రాహ్మణాః—గయాపిండనద్య కా భవంతు॥

(అని ప్రతివచనముక్తును)

౧౧౪. పతేరపితర స్సమ్యా గంభీరైః ప్రథిభిః పూర్వై స్త్విః అథాపి
శ్చోక్తుప్రదత్తాగ్ం అపితయమేన యేన కమాదం మదంతి॥
(ఇతి జపిత్యా) (అని జపించి)

కర్తా, ఉపవీతి:—పిండనుచ్చాలయి పేయ:—(అని పలుకును.)

విశ్వేదేవవీత్యబ్రహ్మణా:—ఉచ్చాలయ: (అని ప్రతిపదపఠితుడు.)

౧౧౧. శ్లో॥ అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ ఆవంతికా ।

పురీ ద్వారవతీ చైవ సప్తైతా మోక్షదాయకా: ॥ ౧॥

అహం కాశీం గమిష్యామి తస్మై వ నివసామ్యహం ।

ఇతి బ్రహ్మ సంగతం కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ ౨॥

శమీపత్ర ప్రమాణేన సింహం దద్యాద్దయాశీరే ।

ఉద్ధరే తస్మాత్కాణాం కుల మేనోద్ధరం శతం ॥ ౩॥

(ఇతివర్ణ పిండనుద్ధరేత్)

(అని సింహము నెత్తును.)

పిండమునెత్తునప్పుడు మధ్యమ పిండమును ప్రథమమున నెత్తుచుండును.

కర్తా, ఉపవీతి పిండస్థానే:—కాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । కృష్టి

రస్తు । వృద్ధిరస్తు । అవిఘ్నమస్తు । అయమ్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు:

(అని పిండము లందిన పులమనం దక్షిణ చిల్లకలయను.)

కర్తా, ఉపవీతి:—

౧౧౨. ఆగ్రే తనుద్యా శ్వన్నస్తమై: క్రతున్న భద్రగం హృద్వి
స్పృశం । ఋధ్యా మాత ఓహే: ॥

(ఇతి అగ్నిం ప్రతిగత్వా)

(అని అగ్ని సమీపమునకు పుటాను.)

౧౧౩. యదంతరికుం పృథివీ ముతద్యాం యన్మౌరరం శీతరం వాన
హిగంప్తిను అగ్నిర్మౌరస్మా దేవస: ప్రముంచతు దురితా యాని చక్ర
మ క్రోతు మా మనేకసం॥

(ఇతి అగ్నిముఖతిష్ఠేత్)

(అని యన్నృపస్థానము కేయలయను.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:—వాస్తోదకం దత్వా: కుశలిలపుష్పాని;

(విశ్వరూపానునతి వాస్తోదక మిచ్చి కుశ, లిల, పుష్పముల నివర్ణనయను.)

కర్తా, ఉపవీతి:—(హస్తాదకం దత్వా) ఈ పుష్పాక్షతాంశ్చ
దద్యాత్ ॥

(విక్రమేంద్రాచార్యులునకు హస్తాదామిచ్చి జలపుష్పాక్షతలను ఇచ్చునలయును.)

విశ్వేదేవపితృబ్రాహ్మణాః—తా సుచాదేశేవిస్వ జేత్ ॥

(రావిని కులియుని ప్రతీకమున విడువలయును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—పునః హస్తాదకం దత్వా; పుష్పాక్షతాంశ్చ
చ దద్యాత్ ॥

(మరల హస్తాదామ ఇచ్చునలయును, పుష్పాక్షతల నీయనలయును.)

౧౧౧. ౨. కర్తా,
అఘోరాః పితరస్సృతు
అస్మిన్తోత్రంవర్ధతాం
దాతానోనోఽభి వర్ధంతాం
నేదా స్సంరతిరేవనః
శ్రద్ధాచనో మావ్యగమత్
బహుదేయంచ నోఽస్తు
అన్నంచనో బహుభవేత్
అతిథీగ్శ్చ లభీమహి
యాదితారశ్చ నస్సంతు
మాచయాదిభ్య కంచన
సత్యావతా అశిషస్సృతు

భోక్తృబ్రాహ్మణాః,
సంత్వఘోరాః
స్వస్తివర్ధతాంనోత్రం
దాతానోనోఽభి వర్ధంతాం
నేదా స్సంరతిరేవనః
శ్రద్ధాచనో మావ్యగమత్
బహుదేయంచనోఽస్తు
అన్నంచనో బహుభవేత్
అతిథీగ్శ్చ లభధర్మం
యాదితారశ్చ నస్సంతు
మాచయాదిభ్యం కంచన
సంత్యాగిమః

(ఇటుల కర్తయుభోక్తయును పలుకవలయును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—భోజనచోక్తావ్యచ్చాలయిష్యే (అని పలుకును)

భోక్తాః—ఉచ్చాలయః॥ (అని బదులు పలుకుదురు.)

కర్తా, ఉపవీతి:—పితృ, పితామహ, ప్రపితామహః । “స్వస్తి”
ఇతి బ్రూత్ ॥ (అనిపలుకును.)

పితృబ్రాహ్మణాః—స్వస్తి॥ (అనిప్రతివచనమిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—

పితృ, పితామహ, ప్రపితామహా: ! మయా ఆచరితం శ్రాద్ధం
“అక్షయ్యమస్తు” ఇతిబ్రూత; బ్రాహ్మణహస్తే జలంవద్యాత్ ||

(అని పితృబ్రాహ్మణుని చేయించు జలమును విడువవలయును.)

పితృబ్రాహ్మణ:—అ స్వక్షయ్యం || (అని ప్రతివచనముచును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—పురూరవార్ధ్వవసంజ్ఞానా విశ్వేదేవా: ! మయా
ఆచరితం శ్రాద్ధం “అక్షయ్యమస్తు” ఇతిబ్రూత ||

(అని విశ్వేదబ్రాహ్మణుని హస్తమునందు జలమును విడువ.)

విశ్వేదేవబ్రాహ్మణ:—అ స్వక్షయ్యం || (అని ప్రతివచనముచును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య: దక్షిణా: పాంతు: ||

(అని భోక్తృబ్రాహ్మణుల దక్షిణ దక్షిణ నిడుచును.)

విశ్వేదపితృ, బ్రాహ్మణ:—పాంతుదక్షిణా: || (అని ప్రతివచనముచును.)

కర్తా, ఉపవీతి:—

౧౧౬. ఋతేత్య రుతేత్వా నమి త్రైవంతి సరితో నభేనా: | అంత
ర్హవా మనసా పూయమానా: | పుతస్య ధారా అభి చాకశిమి |

హిరణ్యయా వేదేనా మధ్య ఆసాం | తస్మిన్ త్వష్టో మధ్యకృ త్సు-
లాయీ భజన్నాస్తే మధు దేవతాభ్య: | తస్యాసతే హరయ స్సప్త

తీరే | స్వధాం దుహనా అమృతస్య ధారాం |

(ఇతికూర్పం వివృజ్య)

(అని భూర్పమవిష్టి)

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:—పితృ, పితామహ, ప్రపితామహేభ్య:...

...గోత్రేభ్య: ...శర్మభ్య: వసురుద్రాదిత్య రూపేభ్య: స్వధోవ్యతాం ||

(ఇతిభూమాజలంసించేత్)

(భూర్ప విష్టిక దర్శనమునది భూమియందు జలము నుంచవలయును.)

పితృబ్రాహ్మణాః—అస్తుస్వధా॥ (అని ప్రతిపాదముచేయును.)

కర్తా, ఉపవీతీ:—

పునూరవార్ధశ్రవ సంజ్ఞ కా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రియంతాం ।

(అని ఆచార్యులమీదనే జలమునుంచి వానినిఃకుంత్రకములుగ పడవేయవలయును.)

విశ్వేదేవబ్రాహ్మణాః—ప్రియంతాం విశ్వేదేవాః॥

(అని ప్రతిపాదముచేయును.)

కర్తా, ఉపవీతీ:—

౧౨౦. ఆమూవాజప్య క్షస్తవో జగన్మూ దాద్యావామ్భధివీ విశ్వశంభూ ।

ఆమూగంతాం పితరా మాతరా చా మా పామో అమృ

తత్త్వాయ గమ్యాత్ ॥

ఇతి పవిత్రం విస్తస్య

(అని పవిత్రమున విప్పి)

కర్తా,

భోక్తృబ్రాహ్మణాః

దాతాగోవోఽభి వర్ధంతాం

దాతాగోవోఽభివర్ధంతాం

నేదా స్సంతతి గేవనః

నేదా స్సంతతి గేవనః

శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్

శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్

బహుదేయంచవోఽస్తు

బహుదేయంచవోఽస్తు

అన్నంచవోబహుభవేత్

అన్నంచవోబహుభవేత్

అతిథీగంశ్చుభధమహి

అతిథీగంశ్చుభధమహి

యాచితారశ్చవస్సంతతు

యాచితారశ్చవస్సంతతు

మాచయాచిష్టకంచన

మాచయాచిష్టకంచన

కర్తా, ఉపవీతీ:—అన్న శేషః కింక్రియతాం? (అని ప్రశ్న చేయును)

విశ్వే పితృబ్రాహ్మణాః—“ఇష్టైస్సహభుజ్యతాం”॥

(అని ప్రతిపాదముచేయును.)

కర్తా, ఉపవీతీ:—

౧౨౧. శో! అద్యమే సఫలం జన్మ భవత్పాదాభివందనాత్ ।

అద్యమే మహా సుశ్రేయో యాతా వోఽను గ్రహాద్విషం॥౧॥

శ్లో॥ పత్రశాకాదిదానేష క్షేణితా యూయ మీద్యశాః।

తస్యైశాచరం చిత్రేషు విస్ఫుర్త్య కుంతు మర్హధి॥ ౨౧

౧౨౨. స్వాదుష్కం సదః పితరౌ వదౌగాధాః కష్టేచ్ఛ్రీత శృక్తివంతౌ
గభీరాః, 1 చిత్రసేనా ఇషబలా అముధా స్సతోపీరా ఉరవౌ
వ్రాతసాహః। బ్రహ్మణానః పితర స్సమ్యాసత్కివతో ద్యావాభృషి
అహసా॥ పూసాసాసాగు దుశితా దృతా వృథో రక్షమాశ్చోల్ల
ఘశ్శంస శశత॥

విశ్వేదేవ, పితృబ్రహ్మణాః—

౧౨౩. ఇహోవ స్తం మావియోస్తం విశ్వ మాము ర్వ్యక్షుతం।
శ్రీదేకు పుత్రై ర్నప్తభి ర్మోదమాతౌ స్వేద్యహే।

సర్వస్యైస్త్వసర్వస్యైస్త్వసర్వస్వేనాఽహ్నితి సర్వంజయతి॥

౧౨౪. కతమానం భవతి శతాయుః పురుష శృతేంద్రియ ఆయుష్యే
వేంద్రియే ప్రతిష్ఠతి॥

౧౨౫. శ్లో॥ ఆయుః ప్రజా ధనం విద్యాం స్వర్గం మోక్షం నుఖానిచ॥
ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం శ్రీత్య నృగాం పితామహాః।
*ఉత్తానం పాత్రముద్భుత్య (హర్షించిపాత్రన పరిగ్రహిత్వి)
కర్తా ఉపవీరిః—

౧౨౬. † వాకవా జీవతవాజనోస్తోధ నేషు విప్రా ఆమృతా ఋతజ్ఞాః।
అన్య మధ్యః పితృ నూదయధ్వం తృప్తా యాత పథిధి నైవయానైః॥

౧౨౭. ఉత్తేత పితరః ప్రేతమౌరా యమస్త్వ పంథా మనశేతా పు

* పితృర్వపాంతమున పత్నిరాహ్వన సమీపమున శోధించుట.

† ఈముక్తిను వర్ణపాదేయై పఠించుట సంప్రదాయము.

కాదు । భక్తా దస్యాను ద్రవిం యచ్చభద్రం ప్రసోబ్రాతా ద్యాగ్ధా
ధాం దేవతాసు ।

కర్తా, ప్రాచీనావతీః తస్య పితామహాః పితామహః; ఉత్తమంతుః
(అవి పితౄణా క్షత్రాచార్యుణామకు దర్శన నిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతిః—అయా త్తమంతు విశ్వదేవాః ।

(అవి విశ్వదేవభా క్షత్రాచార్యుణామకు దర్శన నిచ్చును.)

కర్తా, ఉపవీతిః—అసీమాంతమయన్తజేః (అవి పలుకును)

భాక్తార్తః—అనువ్రజః (అవి ప్రతిపదన మిస్తును.)

౧౨౨. కయాన శ్చిత్త ఆభువ దూతీ సదావృద్ధ స్సఖా । కయా శచి
ష్టయా స్వతా ॥

౧౨౩. వాయుదేవానుసమో శ్వేష్టానుసమో శ్వేష్టాను సమోర్జురాయ
వమః కాటాయ ననుశలవికరణాయ నమోబరవికరణాయ నమో బలా
య నమో బలప్రమథనాయ నను స్సర్వభూతదమనాయ నమో ముక్త
స్మనాయ నమః ॥

౧౨౪. త్వష్టాశ్చ తస్యేషు భిష్టిమేషూదధా త్వష్టాశ్చః ప్రశవః
ప్రశూ కేవానకుంధే వజ్జాగ్ధాలీయే వజ్జా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై
దేవాః పితర ఋతూ కేవ దేవాః పితౄణా ప్రీతాః ॥

అన్య గృహే శ్రీమహాలక్ష్మ్యైః స్థైర్య సిద్ధిరస్తు ।

అన్యయజమానస్య స్వధర్మానుష్ఠానాః కరిషిద్ధిరస్తు ॥

ఆచంద్రార్కం శంఖాభివృద్ధి రస్తు ॥

ప్రత్యాగ్భోక ప్రయోగ స్సమాప్తః ॥

కర్తా, ఉపవీతి:—

అచమ్య

స్మృత్యాచమన ముపర్వి

ప్రాణానాయమ్య

ప్రాణాయామముచేసి,

ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ శ్రీసరమేశ్వరస్మిత్యర్చం
వితు: ప్రతిసాంవత్సరక మృతాహాభ్యాన్నశ్రాద్ధే పరేఽహని కర్తవ్య
శ్రాద్ధాం తర్పణం నిద్య: తిలై: కరిష్యే.

ఇతిసంకల్ప్య

(అని సంకల్పించి.)

కర్తా, ప్రాచీనావీతి:—

గవితరం ... గోత్ర..శర్మాణం వసుయాం స్వధానమస్తర్పయామితి॥
అపితామహం..గోత్రం..శర్మాణంరుద్రయాపం స్వధానమస్తర్పయామితి
3 ప్రవీతామహం..గోత్రం..శర్మాణంఆదిత్యయాపం స్వధానమస్తర్పయామి
ఇతిత్రివారం తర్పయత్వా (అని మూడు తర్పణమువర్చి)

౧౩౧ శ్లో॥ యేకేవాస్మత్కులేభాతా అపుత్రాగోత్రణో మృతా: ।
తేగ్భవ్దాంతమయాదత్తం సూత్రనిష్ఠేదనోదకం ॥ *

ఈతర్పణమునుకూర్చిన వివరమును పీఠికయందు చూడవలయును.

శ్రాద్ధాంగతర్పణం నమాక్షమ్.

* ఈశ్లోకము వెట్టి యజ్ఞోపవీతపు బ్రహ్మకుడిని తీసి కమలు కుడుముకొని
పిదప పాదప్రక్షాళనము చేసికొనుట సంప్రదాయముగ మున్నది. దీనిని నిర్వహించిన వివరము
పైకము పీఠికయందు సావధానముగ చూడవలయును.

ల ఘు పు న స్స ం ధా న మ్

(ప్రాయశ్చిత్త పాపనమ)

శ్లో(౧)శ్లో(౨)

అచమ్య

అచమనము చేసి

సానానాయమ్య

ప్రాణానామము చేసి

దేశకాలానంత్య

దేశకాల సంస్కారమునన్ని

అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే :—

శ్వేతతద్బలచూర్ణేన ప్రాదేశమా త్సైవిష్య త్రిపిండితో ప్రాదేశసూత్ర
త్తం స్పృశేంతతురశ్రమద్బలంకల్ప ము చతురశ్రమద్బలము నొకదాని తేర్ప
యిత్యా, ద్వాభ్యం దర్శాభ్య తేది, తింతు దర్శలచేత నీశ్రింది విగముగ
ముల్లిఖ్య:— పండు గీడువలయును.

౧. శ్లో * పాచీన పూర్వ మువక్సంస్థం దక్షిణారమ్భమాలిఖేత్ |

అభోదీచీః పునస్సంస్థం వత్సేమారమ్భ మాలిఖేత్ |

శ్లో † అవాక్సోఽభ్యుక్త్య నిధాయ వహ్ని

ముల్పిచ్యతేఽహోఽగ్రతోయశేషం

ప్రాక్తోయ మచ్యన్నిదభాత్యుదగ్యా

యథా బహిస్సోచ్య పరిస్తరాణామ్ |

“భూర్భువస్సురారో” అగ్నిమిధ్యా | (అగ్నిని ప్రజ్వలించుచేసి)

ధ్యానం:—

౨. చక్వారిశ్చైన్ క్రమో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే వైప్రవాస్తాసో
అస్య | త్రిధాబద్ధో వృత్తభో రోరవీరి మహా దేవో మర్త్యాక్షం
అవివేక |

* తా | మంట్రిమునకు ప్రాగ్గోలు రంధ్రువర్ణలతో మూడుహిమలగీడువలయును.
ఆ గీడువర్ణము దక్షిణమున వారంభించి ఉత్తరమున సమాప్తికొందించవలయును. వివేక
మత్తరస్మగ్గము ౩ గీడువలయును. వానిని పశ్చిమమున వారంభించి తూర్పున
సమాప్తి చేయవలయును. — ౧.

† తా | అభోవాక్తుడై ఆశ్వినిమునైన అభ్యుక్తముచేసి, అచట అగ్నిమంది
అభ్యుక్తముచేయగా మిగిలినవలయును వైకి ఎగజల్లి చేయబోవు పరి పరణములకు నెల
వలనుండువలయు అలక్షాత్రముకొకదాని తూర్పువగాని యుత్తరమువగాని ఉంచవలయును

శ్లో॥ సక్తహస్త కృతుత్పన్న స్సక్తజహ్వో ద్విశీర్షకః॥

త్రిపాత్యసన్నవదన స్ఫుటాసిత శ్శుచిస్మితః॥

౧

శ్లో॥ స్వాహా ను దక్షిణ పార్శ్వే దేవీం వామే వ్యథాం తథా॥

చిత్త ద్దక్షిణపాదైస్తు కక్తి మన్నం సృచం సువమ్॥

౨

శ్లో॥ తోమరం వ్యజనం వామైర్ధృతపాత్రం తుధారయః॥

మేహరూఢం జటాబద్ధం శౌరవర్ణం మహాశాసమ్॥

౩

శ్లో॥ ధూమధ్వజం లోహితాశీం సప్తార్చ్య స్సర్వకామదః॥

అత్మాభిమాఖ మాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥

౪

(అని అగ్నిహోత్రుని ధ్యానించి)

సముఖోకరణమ్:—

౩. * ఏవ హి దేవః ప్రదిశో ను సర్వాః పూర్వో హి కాల సృ

క్షి గచ్ఛేత్తతః॥ స విజాయమాన సృ జన్తిష్యమాణః ప్రత్యజ్ఞుభా స్తి

వ్యతి విశ్వతోముఖః॥

(ఈ మంత్రముచే జలమును అక్షరలను గ్రహించి యగ్నికిః మార్పన జలమును బద్ధము వక్షరలను నిధువలయును)

ప్రాజ్ఞుభాగ్నే ! మమ అభిముఖోభవ, సముఖోభవ.

నుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ, యథోక్త జహ్వాయా హవిర్గ్రవణః॥

(అనుచు నగ్నిని సముఖునిశీలించి.)

అగ్ని పరిసమూహనమ్:—

౪. ఓం భూ ర్భువ స్స్వహ, త త్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమ

హిః ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥

సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ అని పఠించుచు ప్రదక్షిణముగా నుడు

మగ్నిం పరిసమూహ్య పాణియై నగ్నికి మట్టును తుడిచి.

అలబ్ధరణమ్:—

एवम्—

ప్రొఫెసర్లలో ఈ దినపరిధి మున అన్ని
మూలముల నా దిక్కుల పరిధిలించుచున్నాను.

అగ్ని ధేనుమః

అది కూర్చున్నది

హరిత్రవహాయుగము.

అని ఆశ్చర్యపోయినను

హుతా : నేనను :

అవి మక్కిగారునకు

కృష్ణ రత్నావళి:

అని పేర్కొనిదిక్కుపడు

దేవమూర్తయనమ.

అది సర్వసమమము

సాంఘికాభివృద్ధి

అధి వాచుష్కమునము

వై శాస్త్రి రామకృష్ణమూర్తి

అని యే తేజోమంపన

జాతీయదేశము:

అని ఈశానదికేమ అలంకరింపవలయును.

ప్రకృతిలో భగవంతుని పరిస్థితి
ఆ; పాపముల కారణము

అన్ని మృదువును ప్రాగ్రమలుగా చేసి,
యొక్కాగ్రమలుగా చేసి దర్శన పరచి
మరియును.

వక్రీణాను శ్రీరామ్మోరి

దక్షిణామూనమమీమనది ప్రేతుల పునః పురిని
విలయము.

ఉత్తరానందరాజు

ఈ తీర్మానమును సమీక్షించి ప్రతిపక్షమును
వ్యతిరేకించు వలయును.

ఉత్తరగోక్షింధర్వా నక్షత్రము

అన్ని కు తగ్గమున చర్మలనుపరచి,

ద్వైత్యం న్యక్షపాత్రాణి (౨)
యునః కి దేవసంయుగాని

(అవస్థలవివర) కౌడేసిపాత్రలను ఇం
టగా జోక్రించి ఉంచవలయును.

దక్షిణ¹, ఆంధ్రనాటి², పాక్ష
నీ³, ఇతరదక్షిణ⁴ భరి.

అపూత్రుల వివిధమైన క్రుత్కు. అపూత్రుల
త్ర, ప్రాకృతీపూత్ర, క్రుత్కు అనినానానా

అర్చనాగ్రామన పరకా
సాదేశమాత్రే విత్త

వియ్యవినోదముగల్గిన బోపగర్భములేని
 బెండువర్ణలచేతలాడితేను జాలతగల బెండు
 పన్నితమలను లేదుమలయును.

తృణం కాష్ఠం వాఽంతర్భా
య, చింతి

(అపచిత్రములనుచేసి) అవర్ణశేషమును
తృణముగాని కట్టగాని అద్దముగానుంచుగా
నిచేయించులయును.

వనభేద
అపచిత్రములను
అద్భుతములను
ప్రాక్షణ్యమువధాయ
ప్రాక్ష్య
తస్మాత్తే అనీయ
వాస్తవో రంగునోపకరిషి
కాభ్యా ముదగక్రే గృహీత్యా

గోటిచేత భేదంపమాదను
నీటినితాళి
అపచిత్రములను నీటిచేతయెదిరి
ప్రాక్షణ్యేపాత్రయందుంచి
(నీటిచేత) ప్రాక్షించి
అపాత్రయందుగోళమును పోసి
నీటివలన ప్రేరేపించి చిటికెన ప్రేరేపి
ప్రకృతులందు ప్రేరేపించి ఉత్తరపు కొన
లంగులపట్రములను (చేతికి) తీరినది.

ప్రాచీన్త్రుత్వమునాభిమంత్రి

ఉత్పన్నమునగా ప్రాక్షికయంతరంధం
చి పడమటదిక్కునకుతీసుక వెల్లి ముఖా
క్షికయందు సమాధిచేయుట ఉత్పన్నము
ఇదియ ముమ్మా కొనర్చి, అభిమంత్రించి,
పాత్రములను ఎత్తి(చేతికిలగా) తీర్చివేటి.

ఉత్తానాని పాత్రాణి పర్యా
వృత్త
ప్రాక్షణ్య
తేషముత్పన్న

ముమ్మాను ప్రాక్షించి
ప్రాక్షణ్యేపాత్రయందు మిగిలిన (ఉదక
మును) ఎగబల్లి

అజ్యం విలాస
అపకేగాక్షిం పవిత్రాస్త్రా
తాయా మాజ్యస్థానా మాజ్యం
నిరూప్య

కేతనికాచి (మురికిని తీసివేసి)
అగ్నికి పడవంటిదైత్రున పవిత్రముచేత
కప్పులది యుండు అజ్యస్థానయందు వేతిని
పోసి.

ఉదీచోఽంగారా నిరూప్య

అగ్నికి ఉత్తరపుదిశయందు అగ్ని
నుండి కొంచెము నిప్పులను బయటికితీసి.
అనిప్పులయందు అజ్యపాత్రను పెట్టి

తేష్యధిశ్రిత్య

జ్వలతాఽ (తృణేనాథోగా
మిన్యాదీప్త్యాఽఽ శ్చైవ తిష్ఠతి
కృత్య) వచ్యత్య
శ్చైవ ర్థాన్తే చిచ్ఛత్య
అతాత్య
అవతానత్య
అశ్చైవ ప్రాత్య

• త్రి. వర్తగ్నికృత్య

ఉదగుద్వాత్య
అంగారాన్త ప్రమాత్య

ఉదగుద్వాత్యం పవిత్రాభ్యాం
పునరాహార (మాద్యం) త్రిరు
త్పాయ

• పవిత్రగ్రంథి వివ్రత్య
ప్రత్యాశ్య
ప్రాగగ్రమగ్నాపవిత్రే అను
ప్రచారతి

• యేన అహోతి తదగ్న ప్రతి
త్య
• తదైవ స్పృశ్యత్య

పునః ప్రతిత్య

మందుమన్నుకృమముకృమ్ క్రిందికి
ప్రవరించిన కాంతిచేత నేరియందు ప్రతినిం
బము కలుగునట్లుచేసి
రెండువర్ష కొనలను క్రింది
(అవర్షకొనలను) నీటితోకడిగి
నీటిని తాచి
అభ్యుమనందు (అ రెండు దర్శాగ్రము
లను) చేసి

(దర్శనము జరిగించి) అయాజ్ఞా పాత్రకు
ముమ్మారు ఉదగ్గరమా ప్తిగా మట్టితిడ్డి
అజ్ఞపాత్రకు ఉత్తరపుస్తాపుగా పెట్టి
నిప్పులను (గిరిగి అగ్నియంటే) చేసి,

ఉత్తరపు కొనలు గరిగిన రెండు పవిత్ర
ములచేత మాటిమాటికి పైకి యెత్తి యెత్తి
ముమ్మారు తనకుముందుగా ఆరంభించి ఎదు
రుగా తీసుకొని పోయి గిరిగి ముందుగా
తీసుకొనివచ్చి ఇటులు ఉత్పవనముచేసి.

పవిత్రములయొక్క ముడిని విప్పి
అపవిత్ర దర్శనము కడిగి
అపవిత్ర దర్శనము అగ్నిలో కూర్చుకొ
నలంగలుగునట్లు పోమము చేయవలయును.

• దేవదేవతామము చేయుచున్నాడో
దానిని (సుప్తమయము) అగ్నిలో కాచి,
దర్శనచేత, దుడిచి,

మఱియు పోమసాదనములను దర్శనముచే
లగు వానివికాచి,

ప్రత్య
నిధాయ
దర్శనద్వైతస్వత్వగ్న
ప్రవారణ
అగ్నిం పరిషిజ్ఞుతి:—

“అద్వితేననుమన్యస్వ” ఇతి
దక్షిణతః ప్రాచీనం
“అనుమతేననుమన్యస్వ”
ఇతి పశ్చాదుదీచనం
“సరస్వతేననుమన్యస్వ”
ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనం
“దేవనవిత్రః ప్రస్తుత” ఇతి
సమంతం
ఏకం, ద్వై, త్రిణి, చత్వారి.

అవర్ణి మేదలగు వానిని ప్రాక్షించి
(దర్శనమొనరించి) తనముందుంచుకొని
దర్శనము నీటియందు కాకించి అగ్నిలో
సంహరించును
అగ్నికి వలదివృత్తుల ఉదకముతో ఈ
క్రింది మంత్రములతో పరిషేదము చేయి
వలయును:—

ఈమంత్రము చెప్పి అగ్నికి దక్షిణపు
తైపు మొదలు తూర్పువై పుంజు పరిషే
చనము చేయవలయును
ఈమంత్రము చెప్పి పడమటివై పుంజుండి
ఉత్తరపువై పుంజు పరిషేచనము చేయవల
యును
ఈమంత్రము చెప్పి ఉత్తరపువై పు మొద
లు, తూర్పువై పుంజు పరిషేచనము చేయి
వలయును.
ఈమంత్రము చెప్పి అగ్నికి యజ్ఞ
పరిషేచనము చేయవలయును.
అని గ్రుమ్మముచేత గ్రుమ్మనందు ర
సాని లాక్ష్యము గ్రహించి యీ క్రింది ౨
మంత్రములతో హోమద్వయము చేయవల
యును.

అలంకారము:—

గీ. అయాశ్చాగ్నేవ్యసభిస్తీకృ ప్రత్యమిత్య మయాఅసి అయ
స్తా మనసా కృతోయసా హవ్యమూహిష్టే యానోధేహి భేషజ్గోస్యా
హా అయశేఽగ్నయ ఇదం॥

పాశయజ్ఞలోపస్థాయశ్చితార్థం సప్తహోతారంహోమ్యామి:—

౬. మహాహవి ర్హోతాప్రత్యహవి రధ్వర్యుః అచ్యుతసాహ అ
గ్నిర్ అచ్యుతమనా ఉపవత్తా అనాక్షుప్త్య క్షా ప్రతిభుప్త్య క్ష
యజ్ఞ స్మృభిక్షకా అయాస్య ఉద్ధాతా వాచస్పతే హృద్విధేనా మహా

లఘుపునస్సంధాన ప్రకరణమ్.

౧౭

విధేమ తే నామ । విధేస్వ మస్మాకం నామ । వాచస్పతి స్సామ మ
సాత్ । మాదైవ్య స్తంతు శ్చేతి మా మమస్యః । నమో దివే । నమః
స్కతివైస్వాహా । వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం ।

నర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యేః—(అని సంతరించి ప్రముఖతర అర్చ
నా గ్రహించి యా క్రింది మంత్రముతో హోమము చేయవలయును.)

౨. ఓం భూర్భువస్సువ స్సాహా । ప్రభావతేయ ఇదం ।

ఉ త్తరపరిషేచనంక్య త్వాః—	ఉ త్తరపరిషేచనముచేసి అవగా
అదితేఽన్వమగ్న్యః	అని నక్షత్రమునుండి తూర్పునకును
అనుసుతేఽన్వమగ్న్యః	అని మనమునుండి ఉత్తరమునకును
నరస్యతేఽన్వమగ్న్యః	ఉత్తరపువై పుమిందలుతూర్పువైపునకును
దేవనవిత్తః ప్రసావీ॥	ఈశానము, మొదలగు ముఖల ఈశానము నకును ఉత్తరపరిషేచనము చేయవలయును.

౩. శ్లో॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్ ।
ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే మావ్యవాహనమ్ ॥

శ్లో॥ యన్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషుః ।
స్యానం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే హుతాశనమ్ ॥ ౨
శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశనమ్ ।
యన్ధతం కు మయా దేవ పరిపూర్ణం తే దత్తుతే ॥ ౩

చతుస్సాగరవర్ణస్తం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతం ।
అగ్రరవః, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, త్యాగ్నేయ ప్రనరాన్విత భారద్వాజన
గోత్రః, యజుర్వేది తైత్తిరీయశాఖాభ్యామీ అప స్తవ్యసూత్రః, నారా
యణశర్మాదహం భో అభివాదయే॥

న మి థా థా న మ్.

అచమ్య || ఏవంప్రీత్యర్థం * ప్రాతరాపాననం నమిథాథాన
పూర్వకం తుమలైన్దోహ్యమి (అని సంకల్పించి తాకించి మంత్రముతో, చమి
క్రుతు అగ్నియాయంచి పివప దోహదనమును చేపకొనవలయును.)

౬. ఉపాసకోహ జాతవేదః పున స్త్వం. దేవేభ్యో నామ్యం వ
హా నః ప్రజానాం । ఆయుః స్తజాగం రయి ముష్మాసు ధేహ్యో జప్రో
దీదహి నో మరోజః॥

నమిథారోపణమ్.



అచమ్య, ఏవంప్రీత్యర్థం, * ప్రాతరాపాననాగ్నిం నమి
థారోపయిష్యే:—(అని సంకల్పించి)

౧౦. అయం తే యోనిర్ బుధ్వియో యతోహో అరోచథా॥
తం తాన న్నగ్న ఆరోహథానో వర్థయా గ్న యమ్॥

గ్రాహారిరయి చిత్తపరివర్తనయేదల దోహదవాచనమున నమిథారోపణ సంకల్ప
ము సంకల్పించి "అగ్నం తే" అను మంత్రముచెప్పిపమిత్తును అగ్నియాయంచి అగ్నమును
ద్వల్పముగకాన్పి అనమిత్తుకు వర్థనుజాట్టి జాగ్రతగావించి మఱి దోహదనముచేపకొ
ను సమయమునందు సమిథాథాన సంకల్పపూర్వముగ సంకల్పించి "ఉపాసకోహ" న
నునుంక్రముతో అగ్నియాయ పమిత్తునుంచి దోహదనము చేపకొనవలయును.

* ఇచ్చు పాద్యంకారమున "సాయమాపాననం" అని సంకల్పమును మార్చుకొ
నవలయును.

దౌపానన హేమామృతకరణమ్.

◆◆◆◆◆

ప జ్యో- అర్చి:

అచమ్య, పునరాచమ్య

పురాణావధున మొవర్చి: ముఖం
పృథ్వీకావధుననుజేసి
3 | పాదాంగ: భుములుచేర్చి

తీ. పాణానాయక్

3. ప్రా.కా. గణాభ్యుదయ చరిత్ర.

ఏనంగుణవిశేషముగల పుష్ట శుభకార్యములను మునుపటి శ్రీమహా...
 గోత్ర... శర్వాభిధేయ, భర్తృపత్ని సమేతోఽహం, శ్రీమతః... గోత్రస్య
 ... శర్వాభిధేయస్య, భర్తృపత్ని సమేతస్య మమోపాత్త ముచితమయద్యా
 రా శ్రీవరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం * ప్రారంభించినది తద్వలె నోహ్యమి
 (ఇతిసంపూర్ణం) అం సమస్తమునన్ది

(ఇతరసభ-అ. 8)

ఆంధ్ర సాహిత్యమునకు

என்கிறார். அப்படியானால்,

భూగర్భవస్తుచర్రోహం

ఆంధ్ర శాస్త్ర విద్య పరివర్ధింపఁజేసి (1800)

(ဒုတိယ ဗဟိုကော်မတီ)

మ. శ్రీమహాభారతమునందు భాగ్యనింతవలయును,

ధ్యానమ్:—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

* $\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$ అని చూపండి.

౧౨. శ్లో. సప్తహస్త శృకుశ్చుద్ధి, సప్తజహన్వ ద్విశేర్షకః ।

త్రీపా త్రనన్నపదన, స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥ ౧.

శ్లో. స్వాహాస్తు దక్షిణే పాశ్వే దేవీం వామే స్వధాస్తథా ।

చిత్ర ద్దక్షిణవాస్తైస్తు, శక్తి మన్నంసుచం సువం॥ ౨.

శ్లో. సోమరం వ్యజనం వామై, ర్భుకపాత్రస్తుధారయన్ ।

మేపాయాధంజటాబద్ధం, గౌరవర్ణం మహాజనం॥ ౩.

శ్లో. ధూమధ్వజం లోహితాక్షం, సప్తార్చి స్సర్వకామదం ।

ఆత్మాభిముఖ మాసీన, మేవన్ధ్యాయే ధృతాశనమ్॥ ౪.

౧౩. ఏవహిదేవః ప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహితాశనస్సర్వైశ్చైవ॥

సప్తబాహుమాన స్సజన్మహానః ప్రత్యబ్జుభాస్తివతి విశ్వతోముఖః॥

(ఈమంత్రముచెప్పి జలాక్షరలంకారముని కూర్చున జలమును పదమంట నక్షత్రలను విడువవలయును. తరువాత ఈ క్రింది వాక్యములచే నన్నిని ప్రార్థించవలయును.)

ప్రార్థనమ్.

ప్రాబ్జుభాగే 1 మమూభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్ర
సన్నోభవ, వరదోభవ, యథోక్తజహ్వయా హవి ర్గృహాం॥

వైసమూహనమ్.

౧౪. ఓం భూభువస్సువః । ఓం తర్హితుర్వరేత్యం భర్గోదేవస్య
ధీమహి । ధియోయోవః ప్రచోదయాత్ ॥

సోదకేన పానీనా ప్రదక్షిణ తుభ్యై మునుచెప్పి అన్నికి మట్టు ప్ర
మగ్నిం పరిసమూహ్య । దక్షిణముగ సోదకమునుపానీతో కుడువ
వలయును.

అలంకారము

౧. అగ్నేయేనము:

౨. పౌత్రవహాయ నమః

౩. హుతాశినే నమః

౪. కృష్ణవర్ణనే నమః

౫. దేవముఖాయ నమః

౬. సప్తజహ్నాయ నమః

౭. వైశ్వానరాయ నమః

౮. చాతవేదసే నమః

(ఇత్యలంకారాః)

అనితూర్పునమః,

అనిఅగ్నేయమునమః,

అనిదక్షిణాయనమః,

అనినిరోధితిష్ఠునమః,

అనిపశ్చిమమునమః,

అనివాయవ్యమునమః,

అనిఉత్తరమునమః,

అనివిశానమునమః,

ఇట్లు ౮ దిక్కులయందు త్తవ్యములచేతను అక్షరాలచేతను అలంకరింపవలయును,

ఇతి పంచనమః.

అద్వితీయేనమన్యన్యః ఇతిదక్షిణ
తః ప్రాచీనం ॥

అనుమతేనమన్యన్యః ఇతి
శ్చ దక్షిణీనం ॥

వరస్త్వతేనమన్యన్యః ఇత్యు
త్తరతః ప్రాచీనం ॥

దేవనగ్రతః ప్రస్తుత-ఇతినమంతం
పరిషిచ్ఛ ॥

అని దక్షిణమున, పడమరనుండిగూర్చునకును,

అని పడమర, దక్షిణమునుండియుత్తరమునకును,

అని ఉత్తరమున, పడమరనుండిగూర్చునకును,

అని ఈశానమునుండి ప్రదక్షిణముగ మరల దిశానమునకును పరిష్కేచనము చేసి

తత్త్వ లి పాఠా ము :—

(సాయంప్రాతరతఃస్థిర్ధ్వం) హస్తేనై తేఽసూతీతన్దులైర్వై ర్వాజా హరి గౌరీ (౨ భాగములుచేసి) రెండా హరిలను హోమము చేయవలయును.

౧౫. ౧. అగ్నేయేస్విహోమః*॥ అగ్నేయం ఇదం, నమమః ।

మధ్యేఽగ్నేజాహోతి (ఈ మంత్రము చెప్పి ౧ భాగమును) అగ్నిమధ్యాయందు హోమమొనర్పవలయును.

౧౬. ౨. అగ్నేయేస్విష్టకృతేస్విహోమః॥ అగ్నేయేస్విష్టకృత ఇదం, నమమః

అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశేజాహోతి॥ (ఈ మంత్రముచెప్పి ౨-౩ భాగమును) అగ్నిలో నీశాస్త్రిభాగమున హోమము చేయవలయును.

వనస్పతిహోమః:—

ఆహుతినంనర్గదోష నివృత్త్య అని పంకల్పముచేసి ఈక్రిందిమంత్రము ర్థం వనస్పతిహోమంశరిశీః— తేత సమిధాన అగ్నియందుంచులయును.

౧౭. యత్త్ర వేదో వనస్పతే దేవానాం బుష్ట్యానామాని తత్ర హవ్యాని గామయః॥ వనస్పతయ ఇదం, నమమః ।

* స్థానీహోమవైభవగం పూర్వోర్వాహుతిః ప్రాతరీశ్యేణి అప 1 ౩.౨౦.౨౧ అని యుండుచుచేత సాయంప్రాతఃకాలములందు 'అగ్ని' అగ్నిస్విష్టకృతలను దేవతలను సూక్ష్మియే హోమముచేయుట అపస్తంబాభిమతము. కొందఱు ప్రాతఃకాలమున " కూర్వాయతస్విహోమ " యని ప్రథమాహుతి నొనర్తురు.

ఉత్తరకరిషేచనమ్:—

౧. అన్తి కేఽన్వమ్య్ స్థాః | అన్తి పక్షిణమున పడమరనుంచి తూర్పునకును
 ౨. అనుమతేఽన్వమ్య్ స్థాః | పడమర దక్షిణమునుండి తూర్పునకునకును
 3. సరస్వతేఽన్వమ్య్ స్థాః | ఉత్తరమున పడమరనుండి తూర్పునకును
 ౪. దేవనవిత్రః ప్రాసాఫీః | ఈశావయునుండి ప్రదక్షిణముగ మరల
 (పూర్వవక్ర్యథా శ మంతరిషీచ్య) ఇలానము చమకను పరిక్షించుముచేసి
 ఇటుల నునుపటివలె ఉత్తర పరిక్షించుచుచేసియునుండి ఈశ్రొందిమర్మగముచేస
 న్నుష్ఠపక్షానముచేసి మార్పుంచులయము.

ఉష్ణస్థానమ్:—

౧౪. అశ్వేర్వన్వో అష్టమః | ఉత్త త్తాతా వీనో భవ వరూభ్యః |
 తంత్యాశోచివ్యదీదివః | సుమ్నాయ న్నాన మీమహే నభభ్యః | వసు
 ర్నీర్వమశ వాః | అచ్ఛానక్షీర్వమత్ర మో రయన్దాః | ననో బోధి
 శ్రుగ్రీహవ మురుమ్యాదో అభూతుతస్సమస్మాత్ ||

అనాజ్ఞాతాది మస్త్ర సతనమ్:—

- హోమసామ్యజ్ఞార్థ మనాజ్ఞాత అని సూక్ష్మించి.
 త్రయమస్త్ర జపంకరిష్యే:— ఈమూడుమర్మత్రములఁబఠింపవలయును.

౧౫. అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రీయశే మిధు | అశ్వే
 తదస్య కల్పయ త్వగం హివేధ యథాతథమ్ ౧ ||
 ౧౬. పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞః పురుషసమ్మితః | అశ్వే
 తదస్య కల్పయ త్వగం హివేధ యథాతథమ్ || ౨ ||

౨౧. యత్పక్షా మనసా దీనదత్తావ యజ్ఞస్య మన్వజ్ఞ మర్తనః |
అగ్నివృద్ధోతా క్రతువిద్వజ్జనా యజ్ఞో దేవాగం బుతుశో యజాతి ||
ఈశ్వరార్పణమ్.

అనేన ప్రాత రాపావనపలామేన జపేనచ భగవాన్ సర్వాత్మ
కః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు || (ఇతి జలాక్షతా విన్యజతి) ఈవాక్యము
య్య జలాక్షతక్రింద విడువబడును,

ప్రార్థనా, అభివాదనంచ:—

ప్రతి.

౨౨. శ్లో. క్రద్ధామేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుధిం శ్రియంబలమ్ |
ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన | ౧.

శ్లో. యస్యస్పృశ్యాచ నామోక్త్యా తపో జ్ఞామక్రియాదిషు |
న్యూనంసంపూర్ణ తాంయాతి సద్యోవందే హుతాశనమ్ | ౨.

శ్లో. మస్త్రహీనంకి యాహీనం భక్తిహీనంహుతాశన |
యద్ధతం తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే |
చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రహ్మణే.....అభివాదయే ||

పురాణాచమనంకృత్వా

| అని సంకల్పించి.

ఈశ్వరార్పణమ్.

౨౩. కాయేనవాచా మనసేన్ద్రియైర్వా
బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతే స్వభావాత్ |
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి ||

ఈ దై శ్లోకము పఠించి జలాక్షతల క్రింద విడువబడును.

ఇతి నిత్యోపాసనమ్.

నమస్య హేమామః.

౯౫

అచమ్య

స్మృత్యాచమనముచేసి.

ప్రాణానాయమ్య

ప్రాణాయామముచేసి.

ఏవంగుణవిశేషవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీసరమేశ్వర ముద్దిశ్య
శ్రీమమేశ్వర శ్రీత్యర్థం సాయమాసావనం నమస్య హేమామః. మా
శ్రీత్యర్థం తద్దంతోహ్యమి.

ఇతిసంకల్ప్య

అని సంకల్పించి

అస్మిదిధ్యా

అస్మిని ప్రజ్వలంపజేసి

“చత్వారిశ్శతే”త్యది హిమేచనా

“చత్వారిశ్శతే” అను మంత్రముతో ■
స్మి ధ్యానము మొదలుకొని జైహేమ
నమపండువలె పూర్వపరిశీలనము ద
మో సలిపి

సంకల్ప్యా

౨౪. అగ్నయైశ్వాహే! అగ్నయ ఇదం, నమమ!

ఇతిమధ్యేఽగ్న ఆహుతి ద్వయం
జాహోతి

అని అగ్నియైశ్వా హధ్యమునందు రెం
డు పర్యాయములు రెండులాహుతుల
ప్రేరణలయినను.

౨౫. అగ్నయే స్విష్టకృతేస్వాహే! అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ!

ఇతి అగ్నేరుత్తర పూర్వ దేశే
జాహోతి

అని అగ్నియందీకానమున ఈతవ ఆహుతిని
ఆహుతిద్వయము హోమము చేయవలయును

౨౬. యత్త్రవేత్తవపస్పతే దేవానాం గుహ్యనామాని । తత్త్రహవ్యాని
గామయ! పనన్వతయ ఇదం, నమమ!

ఉత్తరపరిశీలనంకృత్యా

ఉత్తరపరిశీలనముచేసి

అన్యత్యర్థం జైహేమనమః *

అన్యత్యర్థముమొదలుకొని జైహేమనమః వ్రము
సర్వము జైహేమనమతో సమానము.

*దీనిని గుహ్యంబైన దివ్యము నిత్యంకృత్యావ్రత గ్రంథపీఠాయందు యాచ్యుతయను.

పక్ష హోమాదుః

ప్రాతరాసాసనంపూజ్యా
అచమ్య
స్నానానాయమ్య

ప్రాతరాసాసనము చేసికొని
ముఖ స్మృత్యచమనముచేసి
3 ప్రాతరాసాసనములొనర్చి

ఏవంబుగనిశేషణ విశిష్టాయాం సుభతిభాశ్రీ పరమేశ్వర ముద్దిశ్య శ్రీ
పరమేశ్వర 'ప్రీత్యర్థం* ప్రతిపత్తాయం ప్రభృతిచతుర్దశీవర్షం చతుర్దశ
హోమానావశ్యవ్యవత్ హోమానుదత్తమాశ్రిత్య తదిమత్రైహోమ్యామి

ఇతి సంకల్ప్య
తత్సంఖ్యయాఅపాలతి ద్రవ్యోన్న
యనం కార్యం

అని సంకల్పించి
తా నన్నిదివములకు హోమముచేయుఁ
దలచివాడో అన్నిదివములకుచాలిదలచి
హోమవర్షవ్యము గ్రహించవలయును.

అస్మిన్నపిపక్షే ఔషధ్యేహం
సాయంహోమఃకర్తవ్యః

ఈవిధమునందును పక్షహోమము
చేయుచివమున సాయంహోమం చేసిన హోమ
ము చేయవలయును.

ఏవమేవ ద్వితీయాయాం పక్షదిన
సంఖ్యానం పూర్వపత్

ద్వితీయాతిథియందు పక్షహోమమున
ప సంగల్పించు నేని "ద్వితీయా సాయం
ప్రభృతి చతుర్దశీవర్షం చక్రియోవశహో
మావశ్యవ్య" అని సంకల్పించవలయును.

అత్రయజనీయేహం ప్రాత్రహో
మః కర్తవ్యః*

ఈహోమము చేయవలయునప్రాతరాం
మున ఔషాసనహోమముచేయవలయును.

ప్రయోగము.

చంకల్పన వ్రతమున "ఓం భూభువస్సుకోం" అని అన్నిది ప్రజ్వలంబుజేసి
"చక్వారికృంగా" యమమృతముతో ధ్యానముమొనర్చి పూర్వపరిచనము నమః
నమః అని అనితీద్రవ్యముగ్రహించి హోమము పదిపది వవస్పతిహోమ మొనర్చి ఉత్తర
పరిశీచనము చేసి అన్నివృషస్థానమొనర్చి "అనాజ్ఞాతాది" మృత్యులపరిహరి "క్రేధాం
రూధాం" అను వ్లోకములతో నమస్కార మొనర్చి అభివాదన మొనర్చవలయును.

సర్వము పూర్తము.

* దీనియొక్క విధమును నిశ్చయకర్తవ్యక గ్రంథసీతయందు విపులముగ వర్ణించి
క్రాయుఁబడియున్నది. సావధానముగ వర్తించి చూడవలయును.

ప్రకటన

ఆర్థికమంత్రి ములకు

అంధ్ర టీకాతాత్పర్యములు.

ఆర్థికములకు తాత్పర్యమున్నూ, మంత్రిములకు ప్రతిపద
టీకయున్నూ, అనవరతమునచేత టీకాతాత్పర్యములు రెండున్నూ
వ్రాయబడును.

* ఈ గుర్తు మంత్రిముల కుంచబడును.

౧. ఈ ప్రదేశమునందు భూమికి భారములు యున్న భూశ్రేణికి
చాచి దుష్టగణము లన్నియు తొలగి పోవుగాక, ఇట్టి భూశ్రేణికిరావముల
యొక్కవిరోధము చేయుదులచేత నే నిప్పుడు శ్రమిశక్త్యమును ప్రత్యార్థిక
క్రొత్తమును చేయుట నుపక్రమించుచున్నాను.

౨. ౧. సకలసంపదలను కలుగజేయుటకు కారణభూత ప్రావీణ్యము,
సకలపదల సంపదలకువచ్చునట్టియు, దరిగానరాని సంసారసాగరమును రాటుటకు
భారభీయునగు బ్రాహ్మణపాదధూరి నన్ను పవిత్రునిగఁ జేయుగాక.

౩. ౨. ఆపద యను గాధాంధకారమునకు నిరర్థకమందిరియు, కోకిన
కోకిల, పక్షులము చేయుటకు కామధేనువువంటియు, పుణ్యస్థానములకు
పరిశ్రమింపబడియు అను బ్రాహ్మణపాదధూరి నన్ను కాపాడుగాక.

౪. ౩. మనుష్యులనుగల దేహ,మనోవ్యాధులను తొలగించుననియు,
జాతీయగృహద్రవ్యములను సంపదలననియు, సంపత్తి, పుష్టి, శీర్షలను
ఇచ్చుననియు అను బ్రాహ్మణపాదపద్మములకు నమస్కారము.

౫. ౪. బ్రాహ్మణసంఘమును నిమలారఁ గాంచినకోడలే కాఁ దొనర్చిన
సాగురాశి వశించుచున్నది. ఆ బ్రాహ్మణులకు నమస్కరించిన కుభవ కలంకును,
కాలని ప్రాణించిన అక్షయమయిన దోషము లభించును.

౬. ౫. బ్రాహ్మణదేవునకు నమస్కారము. గోవులకు బ్రాహ్మణులకు హితము
చేయువాడగు, లోకములకు హితము లోకువాడగు, నేరమేముడును అను శ్రీ
కృష్ణునకు నమస్కారము.

౭. ౬. (యాదవీ, క్రి.కా. ౧౨. ౧౨. ౧౩) దేవతా (అన్ని దేవతలు)

కొని నిష్కృతములు(గల) వేరకలు, యాకలి. కై = ఎంచులు గలలో, కా = సకా = అనేకకలందలు, వేదవిది = అర్థమీతముగ వేదమును పఠించిన, బ్రాహ్మ = బ్రాహ్మణునియందు, వసంతి = నివసించుచున్నారు. కస్మాత్ = (బ్రాహ్మణుడు సర్వజేతశాస్త్రయోధుడు) గజక, వేదవిద్యుత్ = వేదము తెలింగిన, బ్రాహ్మ గోధ్యు = బ్రాహ్మణులకోరిక, వివేక = ప్రతినికృత్యము, నమస్కుర్యాత్ = నమస్కరించవలయును, ఆశీలం = (అబ్రాహ్మణులయందున్నట్టియు, లేనట్టియు) అమంగళమును, వశీర్తయేత్ = పలకఁగూడదు. (బ్రాహ్మణులయొద్ద నిట్లు ప్రకర్తించిన యిది) ఏతాః దేశతా ఏన = ఈదేశకలు (ఆందలు), ఏతారి = ఏతరిసాంకుచున్నారు.

౪. ౧. దేశకలకు, విద్యుదేవకలకు, మహామోగులకు నమస్కారము. స్వధా, స్వాహాదేశకలకు నిల్ల ప్పడు నమస్కారము.

౪. ౨. స్వహంప్రకాశః(దుః), స్వనియామకః(దుః), వక్ష్యతైశ్వర్యసంపన్నః(దుః), స్వశీలః(దుః), న చా శివస్వయోభుడును అను పరమాత్మ విద్యుదేవతా స్వయాపియై ఇష్టాశా సేను చేయుగర్భర్యమయే సుకుప్తః డగః(గాక).

౫. (విభోక్ష) బ్రాహ్మణోత్తమలారా! మీరు) నేను చేయుచున్న యా బ్రాహ్మణర్యమందు, కోపరహితులై, పరిశ్రమయు నిల్ల ప్పడు బ్రహ్మవిభారము చేయుచున్న కారణము ఉండవలయును. నేనున్నా ఆశ్లే యుండును.

౬. ౧ (శంసో...౨౧) దైవః = ప్రకాశించుచున్న, ఆపః = జలములు, నః = మోషు, అభిష్టయే = ప్రియమయిన, ఏవయే = త్రాగుటకొరకు, శం = ముఖమునకు, కారణముగా, భవంతు = ఉను(గాక. (మఱియు) నః = మోషు, శం = ముఖము కలుగనట్లుగను, మోః = గుఱుము పోవునట్లుగను, అభిప్రవంతు = ఆవరటను ప్రవహించు(గాక).

౭. ౧ (కుక్రమనీ...రక్తిభిః॥ కై-౧౦-౧-౧-౧౦-౩) (బ్రహ్మయో నీతు) కుక్రం = దీప్తికలదానపు, అనీ = అగుచున్నాపు, క్కీలిః = కాంతిగలదానపు, అనీ = అగుచున్నాపు, వేదః = వేదముగలదానపు, అనీ = అగుచున్నాపు, వః = (బ్రహ్మయో మలారా!) మిమ్ములను, విచితా = ప్రేరకుఁడగు, దేవః = పరమేశ్వరుఁడు, అద్భిద్రేణ = విద్రుములేని, పరిత్రేణ = పరిశ్రమలేత, కసో = కిరణకాంతిగల, సూర్యస్య = సూర్యునియొక్క, రక్తిభిః = కిరణములచేత, ఉక్తునాకు = పరిశ్రమ అయినదానిని గాక చేయు(గాక. ఈపాదప్రత్యక్షవశమయినందు నేలని పాదములకు రాచి ఉచితముతో పాదములను కడుగుచున్నాఁడు కనుక కొంతభాగము లాభ్యమనకు కొంత ఉచితమునకు మంత్రిభాగము వంబంధించి యున్నది.)

౨. • (చరణం...కరేణుః తై-బ్రా-౩-౧౨-౩-౪) యేన = ఏతాన్యాయిన
బ్రాహ్మణసాచయచేత, భూతః = పవిత్రకుండుగాఁ జేయఁబడినవారై, దుష్కృతానిఁ
సకలపాపములను, కరణి = అతిక్రమించుచున్నాఁడో, (అట్టి) చరణం = (ఈ
బ్రాహ్మణ) పాపము, పవిత్రం = పవిత్రమైనది, కరణం = ప్రసిద్ధమయినది,
భూతాని = అతిపాచీనమయినది, (వయం = మేము) కుద్దేన = స్వనామముగా పరికుద్ధ
మయివడియు, పవిత్రేణ = (ఇతరులనుకూప) పవిత్రగులముగాఁ జేయఁబడియు నను,
తేన = ఆబ్రాహ్మణసాచయచేత, భూతాః = పవిత్రగులముగాఁ జేయఁబడినవారభ
యి, అతిపాస్యానం = మహాపాతకయౌపమను, ఆరాతిం = శక్రువును, రతేన = అతి
క్రమించుచుగాక. (పాపమును నశింపఁజేసికొనుచుగాక అని భావము.)

౩. • (లోకస్య...దధాతుః తై-బ్రా-౩-౧౨-౩-౪.) లోకస్య = ఇహపర
లోకములకు (అతఁగా ఇహపరలోకములును పోయెటకు) ద్వారం = ద్వారధూత
మయినదియును, ఆర్చితౌ = పూజింపఁబడినదియును, పవిత్రం = పవిత్రమైన కలంగఁ
జేయునదియు, స్తోత్రీయౌ = ఇతరులమహావి ప్రశంసించఁజేయునట్టి కాంక్షింపని
యును, భౌజమానం = విక్లి-రి ప్రకృతించునదియును, మహాన్యౌ = మహాత్మ్యము
కలదియును, బహుధా = అనేకవిధములుగా, ఆచ్యుతస్య = ఆచ్యుతమయింక,
ధారాః = ధారలను, దోహమానం = విసుఖనదియు, అనఁగా ఇచ్చువట్టిదియునను,
చరణం = బ్రాహ్మణసాచయము, వః = నూన, లోశి = ఇహపరలోకములందు, కుధి
తాం = కుఖిలిని, దధాతుః = కలంగఁజేయుఁగాక.

౧౦. (యాదుఁడు. ౨. ౫. శ్లో.)

౧౧. • (మయి...వివర్తం. పితృగ్ని ౧౨-౯-౧౪.) మయి = నాచందు, మహః =
పూజ, మయి = నాయంగు, యశః = కీర్తి, మయి = నాయంగు, ఇంద్రియం = శీత్రము
మొన్నగు ఇంద్రియములపాటవము, విర్యం = పరాక్రమము, (అస్తు = కలిగియుండుఁ
గాక.)

౧౨, ౧౩, ౧౪, ౧౫, ౧౬, ౧౭, (యాదుడు ౬-౭-౨. ౯-౧౦-౧౧ సంఖ్యలు.)

౧౨. కర్త యనువాఁడు తా నెచ్చట నివసించి యున్నను టిక్కర్పటి
క్రాద్ధము వాచరించునపుడునునందు గయను, గయనుండుండు గచాధరుని స్మరించి
తానికి ననుష్కరించి తరువాత క్రాద్ధమును చేయవలయును.

౧౩. (యా. ౪ సంఖ్య)

౨౦. • (ఆపహతా...సుననః అప-కా-౧-౭-౧౩) యేనపి, ఆసురాః =
అసురులును, రక్షంపి = రక్షింపబడుదు, విశాచాః = విశాచములును, పృథివీం అను =
భూధామి ననుసరించి (నేను జేయునపుడును విధ్ముమును కలంగఁజేయవలయు నను

జలంధ్రుడో), శయంతి=వివసించుచున్నాడో, (శే=వారు), ఇతః=ఇతఃప్రదేశము నుండి, అవహతః=తలుచుకొట్టబడినవా రగుదురుగాక, (అ అనుర, రాక్షస, వికారాదులు), ఇతః అన్యత్ర=ఈ ప్రదేశముకంటె వేరొకచో, ఇత్ర=ఏ ప్రదేశ మనకు, ఏవం=ఏవియుక్క, మనః=మనస్సు, గతం=పోయినదో, తత్ర=అ ప్రదేశ మనకు వారు గచ్ఛంతు=పోవుదురుగాక.

౨౧. * (ఉదీరణ...పాశు, శై-౧౦-౨-౧౨-౧౩-౩) పితరుల మూల విధులుగా నున్నారు:-

౧. మథాదిధిగ కారకర్మములను చేసి పితృలోకమును పొందినవా రుత్తములు.
౨. స్మార్తకర్మముమాత్ర మాచరించి పితృలోకమును పొందినవారు మధ్యములు.
౩. స్మార్తకర్మములందు కొన్నిసంస్కారములు ఆచరింపకముందే కాలవశము వందినవారు పాధారణులు. ఉదా=స్మార్తకర్మములన్నియు సమగ్రముగ నాచరింపకముందే మరణము వందిపాధారణపితరులు, ఉదీరణం=ఉత్తమములన పొందుదు పొందెదరుగాక, పరాసః=త్రేమలగు పితరులును, ఉత్=ఉత్తమము లయిన పాశువులను పొందెదరుగాక, మధ్యయః=మధ్యమ పితరులును, ఉత్=ఉత్త మములనపొందెనును పొందెదరుగాక, (అపితరులందఱు, సోమ్యాః=మూలం ధిను గ్రహముద్ధి కలిగియుండుదుగాక, శవ్యకా=హింసారహితులగు, యే=ఏపితరులు, ఋతక్షా=మే మొనర్చుచున్న పితృయజ్ఞ ము నెఱంగినవారలయి, ఆనం=మో ప్రాణనంతకార్యము, ఈయః=వచ్చియున్నాడో, తే=అట్టిపితరులు, పాశు= మాయాచ్యవములయందే, నః=మమ్ములను, అవంతు=సంరక్షించుదురుగాక.

౨౨. * (విశ్వదేవా-విషీరితః ఋ-౧౦-౨-౪౧) విశ్వదేవాః=విశ్వ దేవతలారా! అగతః=ఈ ప్రదేశమునకు) వచ్చుచేయుడి, ఇయం=ఈ, హవం= జలంధ్రుడు, శ్రుణుత=వినుడో, ఇదం బ్రహ్మ=ఈ బ్రహ్మయందే, అవిషీరత=మాయం పోయెను.

౨౩. మహాత్ములగు, పరాక్రమవంతులగు ఆగు విశ్వదేవతలారా! ఈ పితృకాన్ధమునందు ఆహ్వానింపబడినమీరు పాదధామలరయి యుండవలయును.

౨౪. * (విశ్వదేవా...యధ్యం శై-౧౦-౨-౪-౧౪-౫) అంతరిక్షమునకు పితృలోకమునందు, యే=విశ్వదేవతలు గలదో, ఉపద్యులి=పృథ్విలోకమునందు, యే=విశ్వదేవతలం, ధృ=ఉన్నాడో, అగ్నిశివ్యం=అగ్నిముఖముగాగలవార లయి, యే=విశ్వదేవతలు గలదో, ఉతవా=మఱియు, యజత్రా=యజ్ఞము చేయుచున్నవారగువారలయి విశ్వదేవతలుగలదో, (అట్టి)విశ్వదేవాః=విశ్వదేవ

దేవతలారా ! ఇమరకము, మేఘవాయుకృ, ఈవం=అహ్వనమును, క్రుణుక=వివండి, అస్మికా బస్తి=ఈయ్యలమందు, అనన్య=మోహ్యుండి, మానవధన్యం=నందోమనమును.

౨౧. * (ఉపధయ... పారయామసి || తై-౧౦-౪-౨-౨-౧) రాక్ష=ఓ. రాక్షాః బ్రాహ్మణః = బ్రాహ్మణులు, యస్మి=ఎవనికోసము, ప్రోగ్గిజోజకు) కరోతి = (మామూలకచేతలోగవిరిచ్చను) చేయుచున్నాడో, తం=అట్టికోసని, పారయామసి=మేము వ్యాధిని పోగొట్టి కాపాడుచున్నాము. (అని) ఉపధయః=ఉపధ్యధిమానిజేతలు, రాక్షా=రక్షమపు) ప్రభువరు, సోమేనహ=జంఘ్రునితోడ, సంవంశే=సంవాహముచేయుచున్నది.

౨౨. * (పవిత్రే... పునాకు || తై-బ్రా-౩.౨-౨-౧౧) =ఉపవిత్రములారా ! (వ్రాదు) పైష్ఠి=విష్ణుసంబంధముగలవాలు, ప్త=అగుచున్నాడు, వాం=మిమ్ములను, వాయుః=వాయుదేవత, మనసా = మనస్సుచేత, పునాకు = పాశనమలగుగా చేయుగాక.

౨౩. (చా. ౬ మంత్రము)

౨౪. (యతో... పృథం ఆత్మణా నవగృహ్యపరిభృదు ఆ-౨) యతః=ఓయనధాన్యమో ! (నీవు), ధాన్యకాః వా=ధాన్యములన్నిటికంటె శ్రేష్ఠమయినదానవు, నాథుః=వరుణదేవతను సంబంధించినదానవు, మధుసంతుః=మౌఢురగ్యముగలదానవు, సర్వసాపానాం=సకలసాసములను, నిగ్గోదః=నగింపజేయువాసేవును, అసి=అగుచున్నావు, (మజియ) బుధిభిః=మహర్షులచేత, పరిక్రం=పాదవమయినదానవు, అసి, పృథం=చెప్పబడినదానవగుచున్నావు.

౨౫, ౩౦, ౩౧, ౩౨. * (యాదివ్యా... భవతు || తై-బ్రా-౩-౧-౨-౩; ఆశ్వ-గృ-పరి.) యాః=ఏ, అరుః=ఉచితములు, నివ్యాః=దుర్గలోకమునకుసంబంధించినవో, యాః=ఏయుచితములు, పునసా=పాలతోడ, సంభూతుః=కలసియున్నవో, యాః=ఏయుచితములు, అంతరిక్షే=అంతరిక్షమునం దున్నవో, ఉత=మఱియును, యాః=ఏయుచితములు, పార్థివః=భూలోకమునను సంబంధించియున్నవో, సౌరగ్ధ్రవర్ణాః=బంగారుచాతుశిబిచాయగధ, యజ్ఞయాః=యజ్ఞార్థములయిన, తాః=అపః=అయుచితములు, నః=మామ, స్యాహాః=శేతుమును కలగాజేయునదియు, శం=స్థూముకలగాజేయునదియు, భవంతు=అగుగాక.

౨౬. * (గంధ=క్రియం || తై-ఆ-౧౦-౧-౧౦) గంధవ్యాహం=వానచేత ప్రసాంపదగివదియు, ధురాధర్మాం=చిష్టలచేత అవమానింపబడటకు కర్మము

కానిదియు, నిర్వృత్తస్థానం=ఎల్లప్పుడు ధాన్యానికిమరిఫూర్తమై యుండునదియు, కరీషి
నేం=కోమయము (పశుసంపద) గలదియు, సర్వభూతానాం=సకలభూతములకు,
శుశ్రూషిం=ఆర్థిపతియు, క్రిమిం=వేలింపఁదగినదియనగు, తాం=ఆత్మదర్శిమాని
తనకను, ఇహ=ఇవటికి, ఉపహ్యయే=ఆహ్వానముచేయుచున్నాడను.

౩౪. * (అర్చర=ర్చరః తై-ఋ-సం-ఋ-ఋ-రా) (ఓంకారమౌనలక్షణం !
విూరు) అర్చర=పరమేశ్వరుని పూజింపుడు, ప్రార్థరమస్తు సించుచు చక్కఁగా
పూజింపుడు, క్రిమి మేధానః=ఓక్రిమిమేధగోత్రముగలవారా !, అర్చర=భగవం
తుని పూజింపుడు, శ్రుత్ర, కాః=శ్రుత్రులు, అర్చంకు=పరమేశ్వరుని పూజలేని
దరుగాక, ఉర=మఱియు, కృష్ణ=శైర్యముగల, పురంశ = పురుషునికతి,
అర్చర=పరమేశ్వరుని పూజింపుడు.

౩౫. * (ధూరవి=ధూర్యాదుః తై-సం-ఋ-ఋ-రా) ధూః=(ఓంకారలక్షణం !
విూరు పాపాశ్శులము) హింసింతువారలు నగుచున్నారు, ధూర్వంశం=పాపాశ్శు
లము హింసింతువానిని అనఁగా పాపమును, ధూర్వ=వశిష్టతేయుడు, యః=
ఎవ్వఁడు, ఆహ్వానః=మధులను, ధూర్వతి=హింసింతుచున్నాడని, తం=కానిని,
ధూర్వ=నాశమున పొందించుడు, యం=మాయంద నివసించియున్న అపవృత్త
దూరాదిరూపమును ఏకశ్రువును, కనుం=మేను, ధూర్యాదుః=హింసింపనిశ్చయం
చినారము, తం=అట్టియొకసాక్షిరూపమును శక్రువును, ధూర్వ=నాశమున
పొందింపుడు.

౩౬. * (ఉద్దీప్తస్త్వ=ఉద్దీ-తై-ఋ-ఋ-ఋ-రా) ఉద్దీప్తః=ప్రకాశయొక్క
ఉదరమునందు జలరాగ్నిరూపముననున్న ఓయగ్నిదేవా !, ఉద్దీప్తస్త్వ=మయుల నకు
గ్రహించుకొను ప్రజ్వలంపును, కుదు=కాయొక్క, నిర్ఘురిం=పాపాభిమాని
తనకను, అపఘ్నన్=దోషగోష్టుచున్నవాడనై, కుహ్యం=కాగింపు, పశూ=
పశుసంపదను, జీవనంచ=దీర్ఘాయువును, అశపా=కలంగతేయును, దిశి=వేడు
సుఖముగా నుండుటకు తగినప్రదేశములను, దిశి=కలంగతేయును.

౩౭. * (యూవా=యూవః తై-ఋ-ఋ-ఋ-రా) యూవాసః=శుంభివప్త్రముల
భరించిన, యూవా=యౌవనవంశము, అగాల్=వచ్చునో, (తథా=అవిభముగా, గ
పరివితః=రశవచేతఃప్రబడిపదై ఈకర్మకుండు యూపము(అగాల్=వచ్చుచున్నది)
నః=అయూపము, జాయమానః=ఈకర్మకుండు బుద్ధిందివనై, శ్రేయాన్=దీప
దీపమునకు మిక్కిలి ప్రశస్తమైనది, భవతి=జనుచున్నది, తం=అట్టియూపమును,
ధీరాన్=బుద్ధికుండులను, కరమః=విద్యాంసులను, స్వాధీనుః=స్వతంత్రులను,

దేశములః = దేశములను పొందుట కిచ్చగించారును అను యుద్ధమునలు, ఉన్నయంతి = మునుపటి గౌరవించుచున్నారు.

మహాసా: యుధా: అనుపదములన్నంతమాత్రముచేత ఇచ్చట ఈమంత్రము పరిగ్రహింపఁబడినది. సామాన్యముగ ఇట్టిమంత్రములతోడ తలుచుగ ఇట్టిగదయములను గ్రహించుట గలదు.

౩౮. • (శై-౨౦-౨౬-౧౨-౧) (ఓయన్నిదేవా!) ఉళంతః = (పితరులను) కోరిడి (దేవు) త్యా = నిన్ను, మాచాదుచీ = పిలుచుచున్నారము, ఉళంతః (పితృదేవతలను) కోరుచున్న (మేము) సమీధుపా = ప్రబుద్ధింపఁజేయుచున్నారము, ఉళంతః = పితరులను) కోరినరాజువలయు, ఉళంతః = మేము కోరుచున్నట్టి, పితృక = పితృదేవతలను, మాచీ అత్తరే = పొదిప్పును తినుటకోరికు, అవచా = పిలుపుము.

౩౯. • (సమోహః = భూయానం శై-౨౦-౩-౨-౫-౫) పితరః = పితృదేవతలారా! వః = మీయొక్క, రసాను = శ్రేష్ఠులగుకోరికు, నమః = నమస్కారము, పితరః = పితృదేవతలారా! వః = మీయొక్క, శుష్టాయ = బలముకోరికు, నమః = నమస్కారము, పితరః = పితృదేవతలారా! వః = మీయొక్క, ఉవాహ = ఉవాహ్యుకోరికు, నమః = నమస్కారము, పితరః = పితృదేవతలారా! వః = మీయొక్క, స్వధాదు = స్వధాకారముకోరికు, నమః = నమస్కారము, పితరః = పితృదేవతలారా! వః = మీయొక్క, మస్తవే = కోపముకోరికు, నమః = నమస్కారము, పితరః = పితృదేవతలారా! వః = మీయొక్క, భూరాహ = భూరాహమును ఉగ్రమునకొర్రుముకోరికు, నమః = నమస్కారము, పితరః = పితృదేవతలారా! వః = మీయొక్క, నమః = నమస్కారము. (ఏ మీరు ఇతరులలోకాదా) ఏకస్మిత్ లోకే = ఈపితృలోకమునందున్నారో, తే = వారు, యస్మాత్ = అను = మిమ్ములను అనునదియగుగాక, యే = ఏమీరు, అస్మిత్ లోకే స్థ = ఈలోకమునందున్నారో, తే = అమీరు, మాం అను = నన్ను అనునదియెవరుగాక, యే = ఏమీరు, ఏకస్మిత్ లోకే స్థ = ఈలోకమునందున్నారలయి, యూముం = మీరు, తేహం = వారిలో, కస్మిన్ = శ్రేష్ఠులుగా, భూయాన్ = అయితిరో, యే = ఏమీరుమిమ్ములు, ఉస్మిత్ లోకే = ఈలోకమునందు, స్థ = ఉన్నారో, తేహం = వారి, అహం = నేను, కస్మిన్ = శ్రేష్ఠులగుగా, భూయానం = అయిదనుగాక.

౪౦. • (అహస్త... వస్తస్మాన్ వా. ౧౦-౧౩-౫) నః = మీయొక్క, పితరః = పితృదేవతలు, అహంతు = మౌనమొనరునపు కన్పెదరుగాక, అస్మిన్ వస్తాః = అస్మిన్ వస్త్రలనుతోరుగఁబట్టియు, సామోహః = సామోహమునందున్నట్టియు,

(మాపికరులు) దేవయాన్తిః పథిః = దేవతలతోడకలసి చరించుమాన్తములచేత, ఇచ్చి
 తిరిగిచ్చేసి, అస్తికాయశ్చ = ఈస్థియజ్ఞమునందు, స్వధర్మః = అన్నాదులచేత,
 మదంతః = తృప్తిని పొందెదమగాక, తే = అపితరులు, ఆస్తాక = భుక్తులన్నియు,
 అభివ్రువంతః = అధిపతులనటులు పలికెదమగాక. (అపితరులవాక్యాహార్యముచేత
 మేమున్ను అధికుల మయ్యెదమగాక)

౪౧. చూ-౨౦-సంఖ్య) ౪౨. (చూ-౨౬-సంఖ్య) ౪౩. చూ-౬-సంఖ్య)

౪౪-౪౫-౪౬ * (లిలో-౨-సి... ఏహి॥ ఆశ్వ-౧౫-౪-౩-౧౧) లిలః = లిలిం
 లారా! హిదు, గోపతః = వాతయగువానికి స్వర్గము నిచ్చునట్టియూ, దేవవిక్రతః =
 దేవతలచేత నిర్మింపఁబడినట్టియూ, సోమదేవత్యః = సోమఁడు దేవతగాఁగలదియూ,
 అసి = అనుచున్నాడు, ప్రత్నివత్తిః = పూర్వపులగువారిలోడ, ప్రత్నివత్ = పురా
 తనుడవగునీవు, స్వధే = పితృదేవతల కొరంగఁ దగినమున్నుకొలకు, ఏహి =
 ఇచ్చుటకు రమ్ము.

౪౭ మొదలు ౫౪. (చూ-౨౬, ౩౭. సంఖ్యలు క్రమముగ చూడవలయును.)

౫౫. * (సోమాయ... స్వాహా॥ తై-బ్రా-౧-౩-౧౦-౨) విత్సపితాయ =
 ఆస్థుకరూపమగుచుచేత పితరులచేత బ్రాహ్మణుడేడి, సోమాయ = సోమనికొలకు, స్వధా =
 ఈస్వధాకారము అగుగాక, వతుః = వతుస్కారము, స్వాహా =
 హవిస్సు ఇయ్యఁబడినది.

౫౬. * (సోమాయ... స్వాహా॥ ఆశ్వ-౧౫-౧౫-౪) అంశితస్వతే =
 అంశితములతో కూడియొప్పువాఁడను, (లేక) వాయువుతోఁ గూడినవాఁడున్ను,
 విత్సవతే = ఆస్థుముగలవాఁడనుఅను, సోమాయ = సోమనికొలకు, స్వధా =
 స్వధాకారము, వతుఃస్వాహా = వతుస్కారము. హవిస్సీయ్యఁబడినది.

౫౭. * (ఆగ్నయే... స్వాహా॥ తై-బ్రా-౧-౩-౧౦-౩) కవ్యవాయవాయ =
 కవ్యమును తహింపెడి, ఆగ్నయే = అగ్నికొలకు, స్వధా = స్వధాకారము, వతుః
 స్వాహా = వతుస్కారము, హవిస్సీయ్యఁబడినది.

కవ్యవాయవాయగా దేవతల విద్యేహవిద్యేకవ్యము. కవ్యమువఁగా పితరుల కొరంగుడ
 క్యము. పితరులకొలకు హోమ మొనర్చునప్పుడు మంత్రాంతమునందు స్వధాకార
 మును చేర్చవలయును. దేవతలకొలకు హోమ మొనర్చునప్పుడు మంత్రాంతమునందు
 స్వాహాకారమును చేర్చవలయును.

౫౮. (ఆస్వధే... విత్సానాం॥ తై. బ్రా. ౧-౬-౯-౫) ఆస్వధా = "ఆస్వ
 థా" యని, ఆక్రావయతి = వివరించుచున్నాఁడు. "అముస్వధా" ఇతి = "అమ
 స్వధా" యని, ప్రత్యాక్రావయతి = ఎదులు సమోధాన విచ్చుచున్నాఁడు.

స్వధావము ఇతి = "స్వధా వము" అని, వసుత్కూశాతి = వసుత్కూరము చేయుచున్నాడని, (వసుత్కూర మొనర్చునప్పుడు నిలుచుండి బోతుము చేయుదులు) పితృదాంతపితృదేవతలకు, స్వధాకాగః హి = (అన్నిటియందును) "స్వధాకారము" చేర్చుటను గదా, (దేవతలనుగూర్చి మనము ఏమి చెప్పినను, వారందరిలకు సమాధాన నిచ్చినను, వసుత్కూరము చేసినను, అన్నిటియందున్న "స్వధాకారము" మేలి యుండవలయును.

౫౯. (వహ... కాంతి... తై. ఆ. ౩-౧౩-౧౧) బ్రహ్మణే = వేదముకొఱకు, వహః = నమస్కారము. అగ్నేయే = అగ్నికొఱకు, వహః ఆస్తు = నమస్కారమును గాక, పృథితైః = భూమికొఱకు, వహః = నమస్కారము. ఓమధీర్వః = ఓమధుల కొఱకు, వహః = నమస్కారము. వాచే = వాగధీర్వయను సగస్వతికొఱకు, వహః = నమస్కారము. వాచస్వతయే = వాగధీపతియను బృహస్పతికొఱకు, వహః = నమస్కారము, బృహతే = బృహద్యవకుఁడని, విష్వతే = వైష్వదేవతయొక్క కొఱకు, వహః కశామి = నమస్కారము చేయుచున్నాడను.

హింకాంతి క్కాంతి క్కాంతిః = ముమ్మాటికి కాంతి కలుగుగాక.

౬౦. అన్ననూక్షముః — వేదమునం దచ్చటచ్చట గల పవిత్రతమములగు మంత్రములు కొన్ని సేకరించి వానికి అన్ననూక్షమని పేరుపెట్టిరి.

అకహస్త జేవానాం. తై. ఆ. ౩-౧ అనుప్రథమోనువాకమునందు యజ్ఞోపవీత మోహత్యము చెప్పబడినది.

"నక్షాగ్ంబి హవా. తై. ఆ. ౧-౨ అను ద్వితీయానువాకమునందు సంధ్యా సంధవదిధిప్రాక స్థలములు విగరింపబడినవి.

"అహమప్యే ప్రథమవా. తై. బ్రా. ౩-౨-౨. అను ౩వ అనువాకము, అన్ననూహత్యమును తెలుపునది.

"కిగ్గీర్వాహీత్సూర్యదిత్రి. తై. సం. ౩-౪-౧౨. యను ౪ వ అనువాకము, బ్రహ్మోద్ధమనకు సంబంధించినది. బ్రహ్మోద్ధమనగా అత్యధిపతియగు వ. ౬ తర ప్రత్యుత్తరములు.

"నేలసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన ప్రోర్ధతే. తై-బ్రా-౩-౯-౫. యను ౬వ అనువాకము. పై బ్రహ్మోద్ధమనాకమునకు ప్రాహ్లామము.

"అప్రహ్లావ్యాప్తయో. తై. సం. ౩-౫-౧౨-౧. అను ౭ వ అనువాకము దానికి ప్రాహ్లామమునకు (తై. బ్రా. ౩-౨-౧౩-౧) అనువాకమునకు వింగు పరిగ్రహింపబడినది. దేశ క్షేత్రమును అర్పించునది.

అన్నాడై ప్రణా ప్రబాహులే శై. అ. ౨-౨౧, అను రావణానుబాక
ను ఉపవిషదంతర్గతము అష్టమహిమను వర్ణింపఁచును.

౬౧ * (శేవ...గుహ శై. ౪౦. ౧-౨-౨.) సవితః = మౌక్త్యదయములం
దంతర్భూమిపై యుండి మచ్చుల నాయాకృత్యములు నేయటకు ప్రియమందునట్టి,
శేవ = ఓపర సేవ్యుర! ప్రగువ = (ఈవిశ్వ)యష్ట మును చక్కఁగా జరిపింపుము.

౬౨ * (పుణి...లోక ఏకాగ్ని. ౨-౨౦) (ఓయన్నమా!) శే = నీవే,
పుణి = భూమియే, పాత్రం = పాత్రముననున్నది, ద్యౌః = ద్యౌలోకము, అపి
ధావం = అచ్చాదనము (ప్రేమాతే) అనుచున్నది, త్యా = విన్ను, బ్రహ్మణః =
బ్రాహ్మణునియొక్క, గుభే = ముఖమునందు, నాహోమి = (విశ్వప్రేమినియొక్క)
హోమము చేయుచున్నాను. త్యా = విన్ను, బ్రాహ్మణానాం = బ్రాహ్మణులయొ
క్క, ప్రాణాపానయోః = ప్రాణాపానములయందు, నాహోమి = హోమముచేయు
చున్నాను. (ఓయన్నమా! నీవు) అమితం = అమితమైనదానవు, అపి = అనుచు
న్నావు. ఇహ = ఈలోకమునందు బ్రహ్మణులకును, ముష్టికోలోక = పరలో
కమునందు విరహులకును, మాశ్మేష్టాః = నాశనమును పొందవచ్చు.

౬౩ * (ఇమం...గుహ శై. ౪౦. ౧-౨-౧౩) విష్ణుః = ప్రవీక్షమానతాన
ధానియగు శ్రీమహావిష్ణువు, ఇమం = ఈజగత్తును ఉద్దేశించి, నిష్క్రమే = ఎప్పుడు తన
కొలు పెట్టెతో ఆకాలమునందు, శ్రేధా = మూడుగా, పదం = పాదమును, నిద
ధే = ఉంచెను. అన్యః = ఈశ్రీమహావిష్ణువుయొక్క, పాంశురే = ధూరితోఁగూడిన
పాదమునందు, సమాధిం = ఈజగత్తునందు నివర్తయియున్నది.

౬౪. * (యేదేవా...చంద్రం శై. ౪౦. ౧-౪-౩) యే = ఓదేవతలారా!,
యే = ఏరియ, నిది = ద్యౌలోకమునందు, ఏకాదశ = పదునొకండుగురుగా, ధ్వ =
ఉన్నాలో, పృథివాన్తం అధి = భూమియందు, ఏకాదశధ్వ = పదునొకండుగురుగా
నున్నాలో, మహివా = తమప్రభావముచేత, అభ్యుపదా = అంతరిక్షలోకమునందు,
ఏకాదశ = పదునొకండుగురుగా నున్నాలో, తే దేవాః = ఆమీరందఱు దేవతలు
నూ, ఇమం యజ్ఞం = ఈయజ్ఞమునుగూర్చి, కాచంద్రం = ప్రతినిదియుండును.

౬౫. ౬౬. ౬౭. (యా. ౬౧-౬౩)

౬౫. * (యే వేదా. ఏకా. ౨-౧౯-౨) ఇహ = ఈలోకమునందు, యేచ
విరగః = ఏవిరహులున్నాలో, ఇహ = ఈలోకమునందు, యేచన = ఏవిరహులెవరో,
యానాచచిద్ధ = ఏవిరహులను నేము తెలిసికొనియున్నారనగా, యానా ఉచన వది
ధ్వ = ఏవిరహులను నేము తెలిసికొనెదో, అన్న = నాశనమునకు వసు ? నున్నది నీవు.

కావ్య శక్తి అనినది = అపీతయనందంబును తెలిసిగొని యున్నాడతడు. స్వధా
 ధి = ఈస్వధాకాగ్రములచేత, ముక్తకం = భరించదలయిన, ముష్టిం = విశ్రయమును,
 కామస్య = ప్రీతిపూర్వకముగ అనుగ్రహింపుము. (అనఁగా) పీతయల కంచుకమును తుడి
 త్తయింజు పులును చెరిచి వారికి సదరులకు కలంబునకు అనుగ్రహింపు మని భావము)

౧౯. ౧, ౨. మిరచిగురును, దక్కాల్లదేశమునందు బోయపార్లంగను, కాళాంజికపర్వతమునందు తుంగమలంగను, కరద్వీపమునందు చిక్రి పాకపర్వతంగను, మావాపరలోకమునందు హంపలంగను జన్మించినవారై సత్యపాత కురుక్షేత్రమునందు బ్రాహ్మణులయి జన్మించి సాంగముగ వేదములు నదివ వచ్చినమీఁది లోకకి బాధ్యకార్థము అదనఁగ్రహించుట శ్లోయముందుఁడు.

3. మోగివచ్చే గలవారుక, శ్రావణిలరును, క్షేత్రీవంతులను అనుమానా
మో రవేరలరుకు ఎల వ్యయ నమస్కరించుచున్నాడను.

త. ఆక్రావయ, అస్తు క్రావల్, ముది, ఏమలమరీ, వసుల్, అనియం
క్రమంలోనుండులేవే ఏకనినిగూర్చి హామయ జయవరమయన్నకో అట్టి క్రిమి
విశ్లేష ప్రసన్నుడగుతాక.

౫. ఇచ్చువట్టిపాటిగడ్డు బ్రహ్మము, అగ్నిబ్రహ్మస్వరూపము, అర్చించునది బ్రహ్మమునకు, ఇట్టిదొక్క భావవల్ల నెవ్వరినః తిరిగి కన్పించునదిగా నాదిక బ్రహ్మ పాఠ కలంకము.

౬. వాశవరహితుడగు ప్రియహాస్యతపశుఃపత్నీకవ్యసాగ్రయు, ముద్గేయ
 రుద్రేను అనుచున్నాడు. అతనిమ్మి భావములన వివృతము అప్రదీక్షమనగుచుగల
 సకలరాక్షసులు, అమరులను వెల్లడించుచున్నాడు.

2. వివరణేశ్వరా! నిన్ను మోగేశ్వరులు కలంచుచుండును. దుష్టులు నిన్ను గూర్చి యాగము లొనర్చుచు వ్చారు. పితృదేవతస్వరూపముల భరించి 3 వర్ణమును పాత్యమును భుజించువాడవు ని మోక్షమడచు.

౧. కర్మముల నాచరించువాడువిష్ణువు. అతడే పూజంపఁబడుచున్నాఁడు. యోగమున్నూ అతడే. యోగముయొక్క ఫలమున్నూ అతడే. గ్రంథక్కు గ్రంథము మున్న నుచున్న పాఠమున్నీ యొక విష్ణువ్యక్తరూపములే. విష్ణువుకంటె పెన్న బయట పదార్థ మేదియును లేదు.

F. గాయత్రీమమ, ధర్మపృథ్విమనందమ, బ్రహ్మగాన్ధీతిగభయంధమ, గాయ
త్రీమనందమ, ఆశ్వినపర్యామనందమ ఏకేయమన్దేహియచ్చివది ఆశ్విన
మృగమ.

భర్తా భర్తా పృష్టమమున్న నువని గయోత్తేత్రమునందుఁ గల పనిత్రక్తములు.

౨౦. దుద్రుఁడు, దిష్ణువు, బ్రహ్మ, సుబ్రహ్మణ్యస్వామి, గార్హ పత్య--అహత
వింశతి, నాన్నలకు అగ్నిత్రయము, మార్యుఁడు, చంద్రుఁడు, కశ్యపుఁడు, గ్రాం
యఁడు, దేవేంద్రుఁడు, అగస్త్యుఁడు, కశ్యపుఁడు, అనువీరియొక్క పాదములను,
పితరులకు ముక్తిని ఇచ్చుటకు సమర్థమయినవానిని ఎల్ల వస్తువులను ననుస్మరించుచు
పూజన.

౨౧. * (నమో...శ్లో. తై. ఆ. ౧౦-౨.) దేవేభ్యః = దేవతలకొఱకు, నమః
= నమస్కారము (అని ప్రాజ్ఞానిఁడగు విశ్వదేవబ్రాహ్మణవకును) పితృభ్యః
= పితృదేవతలకొఱకు, స్వధా = (పితృప్రీత్యర్థము స్వధాకారముతో) నమస్కా
రము. (అని పితృస్థానీయబ్రాహ్మణవకును నమస్కారము.)

౨౨. * (ఓంకత్...నమః. తై. ఆ. ౧౦-౨.) ఓం = ప్రణవప్రతిపాద్యము
గుఱత = వేదాంతములచేత తెలిసికొనఁబడినదమై, బ్రహ్మ = బ్రహ్మము. ఓంప్రణవ
ప్రతిపాద్యమగు, తత్ = అదమై, వాయుః = వాయువు. ఓం = ప్రణవప్రతిపా
ద్యమగు, తత్ = అదమై, అహ = అవును. ఓం = ప్రణవప్రతిపాద్యమగు, తత్
= అదమై, ఇర్వం = నిరావరణకర్మసూపకుండయ్యు. ఓం = ప్రణవప్రతిపాద్య
మగు, తత్ = అదమై, పునః = విస్తీర్ణమగు బ్రహ్మాండమునకు కారణము. (కా
వున అదమై నమః నమః = నమస్కారము.)

౨౩. * (నమో...ప్రణవతి. తై. ఆ. ౧౦-౩.) విశ్వమూర్తిమ = దేవ
మనుష్యునింభర్తా నానావిధదేవములతోఁగూడియున్న, భూతేమ = ప్రాణుల
యందు, సుహాయం = బుద్ధి సహాయము, ఓం = ప్రణవప్రతిపాద్యుఁడగు పరమాత్మ,
చరతి = విహరించుచున్నాఁడు. (ఓంపరమేశ్వరా) త్వం = నీవే, యజ్ఞః = జ్యోతిష్టా
మాది యజ్ఞ సమూహము. త్వం = నీవే, విష్ణుః = విష్ణువు, త్వం = నీవే, కమటూ
రః = కమటూరము. త్వం = నీవే, బ్రహ్మతిః = బ్రహ్మఁడు మున్నగు ప్రణాపాలకు
లను (అనుచున్నాఁడవు.)

౨౪. * (త్వంతదా...శ్లో. తై. ఆ. ౧౦-౪) (ఓంప్రణవమా!) త్వం =
నీవే, అపః = జలసూపము, (నీవే) అపః = నదీనదనము ప్రాదులయందుండు జలస్వ
రూపము, (నీవే) జ్యోతిః = మార్కాదులయందుండు జ్యోతిస్సు, (నీవే) రసః = మ
ధురాది రసస్వరూపము, (నీవే) ఆమృతం = అమృతస్వరూపము. బ్రహ్మ = పరబ్ర
హ్మమునొకఁడనీ భూః భువఃసుఖః = భూర్భువస్సువశ్లోకములు మూడనూ, తత్
ఓం = ఆప్రణవప్రతిపాదితమై, (అనఁగా వదినదనము ప్రాదులును, మార్యచంద్రాది
జ్యోతిస్సులును, భూర్భువస్సువశ్లోకములను ఆమీయ ప్రణవస్వరూపములే అని
భావము.)

౩౫. * (శ్రద్ధాయాం...త్యామి తై. ఆ. ౧౦-౬౯.) శ్రద్ధాయాం = శ్రద్ధ
లిగినదగుచుండగా, శ్రాణే = శ్రద్ధగతములగు X వాయువులలో మొదటిదగు
శ్రాణవాయువువంతు, నివిష్టః = ఆదరముగలవాడనై, అమృతం = అమృతముతో
సమానమయిన ఈహవిష్ణును, జహోమి = హోమముచేయుచున్నాడను. శ్రద్ధా
యాం = శ్రద్ధలిగినదగుచుండగా, శ్రాణే = ఆహవమనుకేరుగల రెండవవాయు
వునీయి, నివిష్టః = ఆదరముగలవాడనై, అమృతం జహోమి = అమృతముతో స
మానమయిన ఈహవిష్ణును హోమము చేయుచున్నాడను. శ్రద్ధాయాం = శ్రద్ధ
లిగినదగు చుండగా, శ్రాణే = వ్యానమనుకేరుగల మూడవవాయువువంతు, నివి
ష్టః = ఆదరముగలవాడనై, అమృతం జహోమి = అమృతముతో సమానమయిన
హవిష్ణును హోమము చేయుచున్నాడను. శ్రద్ధాయాం = శ్రద్ధలిగినదగుచుండగా,
శ్రాణే = ఉదానమను రవవాయువువంతు, నివిష్టః = ఆదరముగలవాడనై,
అమృతం జహోమి = అమృతమునంటిహవిష్ణును హోమము చేయుచున్నాడను.
శ్రద్ధాయాం = శ్రద్ధలిగిన దగుచుండగా, సమాణే = సమానమను X వవాయువు
వంతు, నివిష్టః = ఆదరముగలవాడనై, అమృతం జహోమి = అమృతమునంటి హవి
ష్ణును హోమము చేయుచున్నాడను, మే = నాయొక్క, ఆత్మ = కీర్తుడు, అ
మృతత్వాదు = మోక్షముకొనుట, బ్రహ్మణే = పరబ్రహ్మనువందన, (వక్తవతుఁ
డతః).

౩౬. * (ఓంభూర్భువః...యాం తై. ఆ. ౧౦-౩౫.) భూః భువః సుధః ఓం
= ఓంకార ప్రతిపాద్యుడను. భూర్భువస్సువస్సుకాంతర్వామియువను, యః = ఏదో
వుడు, సః = మాయొక్క, ధిమః = బుద్ధివృత్తులను, ప్రతోదయాత్ = ఆయాశ్చ
ర్యముల నొనర్చుటకు ప్రేరేపించుచున్నాడో, తత్ = అట్టి, సవితుః = సర్వాంత
ర్వామియు ప్రేరకుడను. దేవస్య = దేవ మేయొక్క మొక్క, సర్వాంత = అతి శ్రేష్ఠ
మయిన, ధర్మః = కేవలము, ధివహి = భ్యానముచేయుచున్నారను.

౩౭. * (సత్యం...మి తై. బ్రా. ౩-౧-౧౧) (ఓమిన్నమా!) సత్యం = సత్య
స్వరూపమయిన, త్వా = విష్ణు, ఋతేన = యథార్థ కథనరూపమగు ఋతముచేత,
పరిషించామి = పరిషదను చేయుచున్నాడను.

౩౮. ౩౯. (మా. ౩౬, ౩౭.)

౪౦. * అమృతం = (పితరులగుర్వియు, కేవలఃగుర్వియు ఆహోవాగ్ధ
మియ్యులచేసిన యాయోదకము) అమృతముతో సమానమయినది, అక్షు = అగుఁగాక,
ఈప్రదేశము గదాశ్చక్రమే నునియు, ఈబ్రాహ్మణోత్తములు, X వాధర

దేశస్వరూపులనియు, పితృరూపియగు ప్రభుసానిష్ఠువు తృప్తికెందులగాక యనియు, నే నొనర్చినది అంతయు బ్రహ్మార్పణ మగుగాక యనియు తాత్పర్యము.

౮౧. * (శ్రద్ధారూం...తత్వాముః శై. ఆ. ౧౦-౬౯.) చూ. ౩౫. ఆమం త్రమునందులేని వాక్యములకుమాత్ర మర్థమిచ్చట వ్రాయబడినను, శ్రద్ధారూం ప్రా తే నిబద్ధః అమృతం జాహ్నవి = (అర్థము గతము.) శివః = (హోమము చేయబడి నయింపదార్థమే! నీవు) కాంతమైవదానతై, అప్రదాహాయ = అక్షరియే కలిగినవాహము నశించుటకుఁగాను, చూ = నన్నుఁగూర్చి, విశ = ప్రవేశించుము. ఈమూలమునర్పించిన పదార్థము, ప్రాణాయామ = ప్రాణదేవతకొఱకు, ప్యాహ = సుహృత్తునుఁగాక. ఆపానాయుస్యాహ = ఆపానదేవతకొఱకు సుహృత్తునుఁగాక. వ్యానాయుస్యాహ = వ్యానదేవతకొఱకు సుహృత్తునుఁగాక. ఉదానాయుస్యాహ = ఉదానదేవతకొఱకు సుహృత్తునుఁగాక. సమానాయుస్యాహ = సమానదేవతకొఱకు సుహృత్తునుఁగాక.

౮౨. * (చూ. ౩౬.)

౮౩. * (మధు...ధవంతు నః శై. సం. ౪.౨౯) ముతాయా తే = (పితృ యజ్ఞమును శ్రద్ధాపూర్వకముగ నాచరింపవలయునని) తిలంచినట్టి నాకొఱకు, వాతాః = వాయువులు, మధు తీరంతు = మధురముగా నీచుఁగాక. సింధవః = స మద్రములున్నా, మధు తీరంతు = మధురరసమును ప్రసించుఁగాక. కీచధిః = కీచ ధులు, మోధ్యః = మధురరసములు గలవి, ధవంతు = జరుగఁగాక. వర్షిం = వాత్రి యందు, మధు = మధువు మాకు కలిగియందుఁగాక. సాతే ఉచసి = నుతీయు ప్రా తే కృతాతమనందు, మాకు మధురరసము కలిగియందుఁగాక. పార్శ్వధ రభః = భూ మిపర్యంతమున ధూళియంతయు, మధుమత్ = సుఖమును కలుగజేయునదియై యందుఁగాక. పితా = మాకు పితృప్రాసీయమగు దుర్బలాకము, మధు అస్తు = మ ధురహియు యందుఁగాక. వసస్పతిః = ఆశ్విత్పాదివృక్షముదాయము, నః = మాకుఁ గాను, మధుమాకా = మోధుర్యధిపాక్షమై యందుఁగాక. మూర్ధ్వః = సూర్యుడు న్నూ, మధుమాకా = మోధుర్యముగ అనఁగా సంశాపము కలుగజేయక సూర్యుఁ డెందు యందుఁగాక. నః = మాముక్కు, గాతః = అవులు, మోధ్యః = మోధుర్య రసముగల తీరములు గలవి యగుఁగాక.

౮౪. ౧. ప్రాణులయొక్క అంతఃకరిగములయందున్న శ్రీకృష్ణార్ధక కామఁడు ఈకలికాంతునందు సంధివిలపింపజేయు, ద్రవ్యమునకు, దేహమునకు, మనమునకు సంధివిలపింపజేయు పతలదోషములను నిశంపజేయుఁగాక.

౨. చుర్రముల పరించువస్తుడు గాని, క్రిమాల వాచరించువస్తుడుగాని శ్రీ చుర్రబిడ్డవును స్మరించుచు ఏకర్యము చేయుటచేతో ఆకర్యము సఫలమగును.

౩. ఏ బ్రాహ్మణోక్తములారా! శక్తికొలది సమకూర్చి వివాహాశ్రమమును గేజు కట్టించినపదార్థములలో మీ కెట్లాది ఇష్టమయి యున్నదో ఆపదార్థమును తీసుకొనుడు. మీకు ఇష్టమకానివిషయార్థములున్నయెడల వానిని, పరివారింపుడో. నవ్వు పులికొలలయు కూర్చుండి నుఖము గాఢపింపుడు అని యాజుమౌనుఁడుభోక్తని బ్రాహ్మణులను ప్రార్థించినయెడలు.

౪. ౨ నాదశ్యస్య...స్వప్నః శై. సం. ౪-౬-౨.

అధిశ్రవణము:-- నాదాస్పృహితయందుగల పితృమహిమను తెలిపేడిమంత్రములను వేకరించి అధిశ్రవణ మని వేరిడివారు. గ్రంథవిస్తరభీతిచేత ప్రతిమంత్రమునకు ఆర్థము వ్రాయఁదలఁచలేదు. ఆయా యనువాకము తెలుగులకు సంబంధించినవియు ఇతరుల సంగ్రహముగ వ్రాయుచున్నారము.

౧. “యంబునే మన ఉతయంబునే” (శై. సం. ౧-౨-౧౨) అను, ౧వ అనువాకము పితృమహిమను తెలుపునట్టిది.

౨. “కృణుష్యమామి” (శై. సం. ౧-౨-౧౪) అను ౨ వ అనువాకము రక్షో ఘ్నమంత్రములగునది.

౩. “రక్షోహాహోకలగః” (శై. సం. ౧-౩-౨) అను ౩ వ అనువాకము కూడ రక్షోఘ్నమంత్రములగునది.

౪. “సామాను పితృమతే” (శై. సం. ౧-౩-౫) అను ౪ వ అనువాకము సింహపితృయజ్ఞ మునుకూర్చి ఏకరించును. దీనియొక్క బ్రాహ్మణము. శై. బ్రా. ౧-౬-౨ అనువాకము.

౫. “కళంధస్తానావామహి” (శై. సం. ౨-౬-౧౩) అను ౫ వ అనువాకము పితృమహిమనుకూర్చి తెలుపును.

౬. “భవేదీయాది” (శై. సం. ౩-౨-౫) అను ౬ వ అనువాకముకూడ పితృమహిమనుకూర్చి తెలుపును.

౭. “ధ్రువాఽసి భద్రవాఽస్త్రతా” (శై. సం. ౪-౨-౯) అను ౭ వ అనువాకము, పితృమహిమను తెలుపునది.

౮. “అభుక్యకామః” (శై. సం. ౪-౬-౪) అను ౮ వ అనువాకము అప్రతిరథాదువాక మనువేదతో దేవతాదులు ప్రసాదమును యున్నది.

౯. "ఉపేక్షా క్షరాం" (తై. సం. ౫-౪-౬) అను ౯ వ యనువాకము తెలుగునెక్కిత, 'అపేక్షావాసా' అను అనువాకమునకు వినియోగ బ్రాహ్మణము.

౧౦. "అపేక్షా క్షరాం" (తై. సం. ౫-౫-౯) అను ౧౦ వ యనువాకము దయన ప్రకరణమునకు సంబంధించినది.

౧౧. "అపేక్షా క్షరాం" (తై. సం. ౬-౨-౧౧) అను ౧౧ వ యనువాకము ఈమధ్యక్షరామమునకు ౩ వ యనువాకముగా చెప్పబడిన 'గర్భావాసా' వలన 'పాసా' అను అనువాకమునకు బ్రాహ్మణము.

౧౨. "అపేక్షా క్షరాం" (తై. సం. ౭-౩-౧౨) అను ౧౨ వ యనువాకము రాక్షసుల సంహారమునగున్చి తెలుపునది, పితృమహిమను తెలుపునది, విష్ణువు రాక్షసులను ఉగ్గడించునది, ఆ ప్రతిరక్షానువాకములని ఆర్థిక వణి ఘనబడును.

౧౩. (మా. సంఖ్య. ౧౨) ౧౬. (మా. సంఖ్య. ౨౩)

౧౪. నావికలలో ఎవరికి దళానాదిసంస్కారములు ముఖ్యముగా ప్రయుగ జయితవా, ఏకుల స్త్రీలు బ్రతుకుచేత కలుగబడియున్నానో, అట్టివారి శ్రమికోశకు ఈవికారాన్నమును ఉంచుచున్నాడను.

౧౫. దేవతలలో ఎవరికి ముఖ్య భాగముగాని, నోమహాస్యా క్షరాని లేదో అట్టిదేవతలలోను విశ్వదేవతలసంబంధమయిన ఈవికారాన్నమును ఉంచుచున్నాడను.

౧౬. నానందమునందు జన్మించి బ్రతుకలో నందినవాడిలో ఎవరు ముఖ్యముగా దళానాదిసంస్కారముల నందినానో, ఎవరు అట్టిసంస్కారముల నందలేదో అట్టివారు నే నిప్పు ఉంచినవికరిపించుచేత సంశ్చిత్తులయి ముక్తిని పొందెదరుగాక.

౧౭. మనమాయనికంశమునందు జన్మించి మృతిచెందిన దానవాణీజనములో ఎవరు అవ్యయవలించుచున్నారో, వాగంపలు నేమి గ్రహియించుచున్నారో అట్టివారు నేమి పొందుదురుగాక.

౧౮. (అనుబంధము 1 నీవు) అపేక్షా క్షరాం = వాగము లేని యాచార్యుడనునంటిదానవు, అది = ఆనుచున్నావు.

౧౯. పాపాత్ములకు నివాసభూతమును రోగవృక్షమునందు పర్యావృద్ధిసంఖ్యల సంవత్సరముల కాలమునంది వరకకాథ వసుభవించుచున్నవారను, ఇది పాపాత్ములకును నాది శ్రమికోశకు ఈయదికము ఇచ్చబడినది. ఈవలయు నాచార్యులకుగాక.

౯౩. * (శ్రద్ధాయాం...యై. ఆ. ౧౦. ౩౬.) ౧. శ్రద్ధాయాం = తైత్తిక కర్మములయందు విశ్వాసాధికాయము కలవనుచుండగా, ప్రాణే = ప్రాణ వాయువునకు, నివిశ్య = ఆవరాధికాయముంచి, అమృతం = నశించనట్టిదియు, నుచి కలిగివట్టిదియు అగు (ఈవాచిన్యు) హారం = హారముచేయబడినది. (ప్రాణవాహ్యుల్లీ మానినవగు ఓడేటి! నీవు) ప్రాణం = ముఖ నావీకొ సంచారియగు ప్రాణవాయువును, ఆశ్మేన = నేను హారమువల్లిన అన్నముచేత, ఆపాశ్మయస్వ = వృద్ధి పొందింపుము.

౨. శ్రద్ధాయాం = తైత్తిక కర్మములయందు విశ్వాసాధికాయము కలవనుచుండగా, అపానే = అపాన వాయువునకు, నివిశ్య = ఆవరాధికాయముంచి, అమృతం = నశించనట్టిదియు, నుచి కలిగివట్టిదియు అగు ఈవాచిన్యును, హారం = హారము చేసినవాడను, (అపానవాహ్యుల్లీ మానినవగు ఓడేటి! నీవు) అపానం = అపానవాయువును, ఆశ్మేన = హారమువల్లిన అన్నముచేత, ఆపాశ్మయస్వ = వృద్ధి పొందింపుము.

౩. శ్రద్ధాయాం = తైత్తిక కర్మములయందు శ్రద్ధాధికాయము కలిగి యుండగా, వ్యానే = వ్యానవాయువునకు, నివిశ్య = ఆవరాధికాయము కలిగి, అమృతం = ఆమృతమునకుంటి యీహదార్థము, హారం = హారమువల్లినవాడను. (వ్యానవాహ్యుల్లీ మానినవగు ఓడేటి! నీవు) వ్యానం = వ్యాన వాయువును, ఆశ్మేన = అన్నముచేత, ఆపాశ్మయస్వ = వృద్ధి పొందింపుము.

౪. శ్రద్ధాయాం = తైత్తిక కర్మముల యందు శ్రద్ధకలిగియుండగా, ఉదానే = ఉదానవాయువునకు, నివిశ్య = ఆవరాధికాయముంచి, అమృతం = ఆమృతమునకుంటి హదిన్యు, హారం = హారమువల్లినవాడని. (ఉదానవాహ్యుల్లీ మానినవగు ఓడేటి! నీవు) ఉదానం = ఉదానవాయువును, ఆశ్మేన = అన్నముచేత, ఆపాశ్మయస్వ = వృద్ధి పొందింపుము.

౫. శ్రద్ధాయాం = తైత్తిక కర్మములయందు శ్రద్ధకలిగి యుండగా, సమానే = సమానవాయువునకు, నివిశ్య = ఆవరాధికాయముంచి, అమృతం = నశించని నుచిగల యీహదిన్యు, హారం = హారమువల్లినవాడని. (సమానవాహ్యుల్లీ మానినవగు ఓడేటి! నీవు) సమానం = సమానవాయువును, ఆశ్మేన = అన్నముచేత, ఆపాశ్మయస్వ = వృద్ధి పొందింపుము.

౯౪. * (ప్రాణాశాం...యై. ఆ. ౧౦. ౨౪) (హృదయకుశరాంత ర్మైయగు ఓ అహంకారమా! నీవు) ప్రాణాశాం = వాయురూపములను, ఇం ద్రియరూపములను అగు ప్రాణములను, గంధిః = (వదలిపోవుదుటకుఁగాను తేలిక) యుడితంటి వాడవు, అనీ = అయితివి. (అట్టి దుష్టః = అహంకారాభిమాని దేవ తయగు) దుష్టరూపుడవగు (నీవు) అంతిః = గుఱు వివాళమిడవగు, మా =

నాశరీరమును, విక = ప్రదేశించును, తేన = ఆ, అశ్వేన = (శేనురీవివ) అన్నయన చేత, అహ్యాయస్య = నన్ను వృద్ధిని పొందించును. కా. నాహ్యాయమునందు ఆ నాంకాభిమాని నేనకత్ర యాంతు ఓద్రుదా! నియమగ్రహముచేతనే నాశరీర మునందు ప్రాణాదిపంచవాయువులు విడిపోక యున్నవి. అట్టినివ్ర నాకు వచ్చి నట్టియు రాజోవునట్టియు నకలకలుములను వశింపజేయును. నేను భుజించిన యీ యన్నముచేత నాకు వృద్ధి కలుగునట అనుగ్రహించును.

౯౫. * (నమా...పాహి. తై. ఆ. ౧౦-౩౫.) దుర్రాజు = (పార్వతీపతి యగు) దుర్రాసి కొఱకును, విష్ణుతే = (అగ్రీపతియగు) విష్ణువుకొఱకును, నమః = నమస్కారము (అనుగాక) (ఓద్రుద విష్ణువులారా!) మే = నన్ను, వృకుక్తుః = వృకుక్తువునండి, పాహి = కాపాడుడు. (ఓద్రుద విష్ణువులారా! మీకు నమస్కారము. మీయనుగ్రహమువలన నాకు అపవృక్తువు లేకపోవుగాక.)

౯౬. * (అంగుష్ఠ...భుక్ తై. ఆ. ౧౦. ౩౬.) భుక్తుః = తీనహృత్తుః వసు భుక్తుడు, అంగుష్ఠమాత్రః = తనహస్తవశ్రేణిత కొఱకలవాడై యు న్నాడు, అంగుష్ఠంబ = అంగుష్ఠము మొదలుకొని శిరస్సువరకును, నయాత్రః = ఆశ్రయించియున్నాడు. (భుక్తుడు) నర్వన్య = నమస్తమయిన, జగతి = జగత్తువకు, ఈశః = విశ్వామహుడు (కావుననే) విశ్వభుక్ = నర్వయు నమగ్ధుని యువాడు. అట్టి, ప్రభుః = ప్రభువు. శ్రీనాది = (ఈ భోజనముచేత) సంకుష్టః డెను గాక.

౯౭. * ౯౩, ౯౪, ౯౫, ౯౬, సంఖ్యగల మంత్రములను ప్రచినిత్యము బ్రాహ్మణులందఱు భౌతజానంతరము చేతుల కాశ్చక్రమునుకొన్న తర్వాతకూర్చుండి పఠించి నీగవలయును. ఈమంత్రార్థమును హృదయమునం దెరింగి ఈమంత్రముల పఠించుబ్రాహ్మణుని శానందమునకు మేర యుండగ నదా. బ్రాహ్మణులందు భూక్తుబ్రాహ్మణులమంత్రమే పరింభవదగినది యీమంత్రము లని కొందఱుజ్ఞాన ముచేత భావించుచుండటచేత ఇట్లు వ్రాడివారము.

౯౮. * (అహం...శతం॥ ఆప. త్ర. ౧. ౫. ౫.) మేధ్యం = పవిత్రమై నట్టియు, యజ్ఞే యం = యజ్ఞమునకు యోగ్యమయినట్టియు, నదేతం = నేనా పురగ నునకు యోగ్యమయినట్టియు, ఆహం = ఉదక (పానధాన) మైన యీద్రవ్యము, మే = నాకు, శివం = శుభముకలదగు జేయునది, అస్తు = అనుగాక. (ఓద్రుద లారా! నేను) ఈ = మిమ్ములను, అచ్చేత = భవించిన వాడై నైవస్పటికినీ, చూచితిం = సొంతించినవాడను కాకపోవును గాక, శతం శతదః = నూలు సంవత్సరములు, శ్రీనాది = తీవించి యుండునుగాక.

౯౮. * (అప...చదు|| తా.సం. ౨౨.౯.) తపనః = (తేజః పితృ పితృ క్ష ము నేయుచున్న ఈ బ్రాహ్మణులొక్క) తపనః, అనఁగా ఈ ప్రజేతమునందుగల, అమరాః = అమరులనాదు, తపనః = రాక్షసులనాదు, పితావః = పితావములు న్నా, అపకాతాః = ఇరటనుండి తొలగిపోవుగాక.

౯౯. * (అహంకు...సం|| అప. బ్రా. ౧-౩-౧౩) మకృతః = మకృతముతో సమానమయిన తనముగల, పితరః = పితృదేవతలు, అహంతి = ఇరటికి వచ్చెదరుగాక.

౧౦౦. * (నకృత్యాచ్యుత్తు...స్వం|| శ్రే. బ్రా. ౩. ౨. ౪) నకృత్యాచ్యుత్తుం = ఒక పితృరామముగ తోడుబడినట్టియు, తిర్ణామృదు = పట్టుకలెమ్మరు త్రేగా నున్నట్టియు, పాత్రం = ముఖకరమయిన, యి : = ఓదర్శా! త్యా = విన్ను, పితృభ్యః = పితృదేవతలకొఱకు, అహం = నేను, అధరామి = పలకుచున్నాను. అస్మిక్ = (పితరుల నిమిత్తము భూమియందు పలిచిన) యాదర్శులయందు, పాత్రాః = పాత్రపాత్రులయందట్టి, తే, మంచి మనస్సుగల, తే = నాయొక్క, పితరః, పితామహః, ప్రపితామహః = పితృ, పితామహ, ప్రపితామహులు, అన్తస్త్వహ = తమ తనకులతోడ, పీదంతు = (తచ్చ) నివసించురుగాక.

౧౦౧. * (అత్ర...ధ్వం|| శ్రే. సం. ౧-౨-౫) పితరః = పితృదేవతలారా! మీరు, అత్ర = ఇచ్చట, అతాభాగం = మీరాభాగమునకు తీవట్లు, మందధ్వం = తృప్తిని పొందెదరుగాక.

౧౦౨. ౧౦౩. ౧౦౪. * (అమితామంత...పితరః|| శ్రే. సం. ౧-౨-౫) పితరః = పితృదేవతలు (మమ్ములను) అమితామంత = ఎంతోపెట్టుదురుగాక, పితరః = పితృదేవతలు, అపితృపంత = తృప్తినిపొందింపజేయుదురుగాక. పితరః = పితృదేవతలు, అమితామంత = (మమ్ములను) పరమధ్వంతుగాక తీవదరుగాక.

౧౦౫. ౧౦౬. * (యేనమానాః...కల్పతాం|| శ్రే. బ్రా. ౧-౬-౨) మమరాత్య-యమరాత్యమునందు (ఉన్న) యే = ఏ, పితరః = పితరులు, సమానాః = వాతోసమానమయిన స్వభావము గలవారలనాదు, సమనః = సమానమయిన న నమ్ములవారలను, (ఉన్నాకో) తేనం = అట్టిపితరులయొక్క, లోకః = లోకము వాకు కలుగుగాక. (అపితరులకొఱకు) స్వధా = స్వధాకార మిట్లుబడినది. నమః = నమస్కారము చేయబడినది. అట్లు : = ఈ నాచే చేయబడిన పితృత్వము, నేతేమః = పితృదేవతలయందు, కల్పతాం = తృప్తిని కలుగజేయునది యగుగాక.

౧౦౬. ౨. * (యేనమానాః...సమా|| శ్రే. బ్రా. ౧-౬-౨) తేనం = తేనం యందు, సమానాః = వానంబులయందు, యే = ఏ, తేనః = తేనః

కా = (సహజ దరహాపమున నాతోకూడ పుట్టినానో, నమనము = (వాతో) సహజమున మనముగలవారై వారో, తేహం = వారియొక్క, త్రి = భవముమొన్నగు సంపత్తు, తురియ నాయుడు, కల్పకం = ఉండుఁగాక, అనఁగా వారు నాయుధివముగా నిండవలయును, అస్మిక్ లోకే = ఈలోకమునందు, కరం సహా = (నాయుక్కిలయ్యురదయము) నూలు సంవత్సరములుగలది (అనుఁగాక.)

౧౦౬. * (వీరం... ౨౩౩. ౨. శ్లో. ౧-౯-౧౨) వీరరః = ఓవీర్యదేవతలారా! వీరం = వీరుడను పుత్రుని, ధత్త = నాకొఱకు సంపాదించుఁడు. అనఁగా వీరుడను పుత్తని నాకు అనుగ్రహించుఁడు.

౧౦౭, ౧౦౮, ౧౦౯, ౧౧౦. (౭౬, ౭౭, ౭౮, ౭౯, ౮౦. సంఖ్యలు చూడుఁడు.)

౧౧౧. * (ఉద్ధృతం... తృప్తయః॥ పా. సం. ౨. ౩౪. ఆప. శ్లో. ౧. ౧౦. ౪) ఉద్ధృతం = అన్వరణము, ఘృతం = ఆవృతమున, పయః = క్షీరపారమున, అమృతం = అమృతమున, కీలాం = బంధనివారకముయిన, పరిక్రమం = (పుష్ప) రణమున, కహంధీ = నహించుచున్న ఓయుదకములారా!, (మిత్ర) స్వధా = పితరుల కొసంగునవిద్యుయొక్క నూపములయి యున్నారు. మే = నాయొక్క, పితౄణాం = పితృదేవతలయ, పర్వయత = తృప్తిని పొందింపుఁడు. (ఓవీర్యదేవతలారా ఈయుది కావనుచేత మిత్ర) తృప్తయః = తృప్తిని పొందుఁడు.

౧౧౨. * (శ్లో. ౪౦ ౩. ౨౨. చా. ౩౯ సంఖ్య)

౧౧౩. * (మహావాచా... న చేపహి॥ శ్లో. సం. ౧. ౮. ౫) వారాశం కేన = మనుష్య ప్రశంసాహిగ్యమయిన, ప్రామేన = వాగ్విరూహముచేతన, విద్యాశాం = పితృదేవతలయొక్క, మన్యకః = స్మరింపఁదగిన వాగ్విములతోడను (కూడకొనియున్న) మనః = (పితృదేవతా వూహాక్షిణం) చిత్తమున, ని = రిభుముగా, ఆహువాచహే = నిలచుచున్నారము. మనః = (పితృదేవతా వూహాక్షిణమునందు) జాక్షిణం మనస్సు, క్రత్యే = సత్కర్మముల వాచరించు కొఱకున, భక్షాణం = (అయాగర్మముల వాచరించుటకు తగిన) సామర్థ్యముకొనుటను, కేవలే = (నివకాలము కుఖముగా) కేవలముకొఱకున, శ్రోత్వా = చిరకాలము కేవలమును, మార్గం = మార్గమే, పృథే = నూచుకొఱకున, పునః = పలుసార్లు, నః = మమ్ములకు, ఆ పితౄ = పొందుఁగాక, పితరః = ఓవీర్యదేవతలారా! వైష్ణవః = దేవతాసంబంధితుయన, నివః = అననముదాయము, పునః = అనేకపర్యాకుములు, నః = మాకు, మనః = (పితృవూహాక్షిణం) మనస్సున, ఏదామే = ఇచ్చుఁగాక. (మేము) వ్రాతం = అనేక సంవత్సర సమాసంకాలార్థమగు, కేవలం = కేవలమున, అనఁగా అందుమ్ము, న చేపహి = పొందిముగాక. (శా. వాగ్దేవతలవారలను కొని

యాదంటు యందును, వికరముల పుటించుటయందును, రావీనమ్మ అగ్నిమయి యుండుఁ గాక. ఆయాఃత్కర్మముల ననుష్ఠించుటకు లేగిన పాతర్థము, దీర్ఘముగ్గు మౌఖి కలిగియుండుఁగాక. పితృదేవతలారా! మియానుగ్రహమువలన మేము సత్కర్మానుష్ఠా నాను క్రిగలవారలమయి చిరకాలము జీవించి యుండుముగాక.)

౧౧౪. ౨. (పరేత...మరణే శ్రే. పం. ౧. ౮. ౫.) సోమ్యాః = సోమ్యు లను, వికరః = ౬ వికరులారా! గంభీరః = అన్నోహకములు గుంభమున అభించు, తాదైష్ఠ్యః = మునుపు చేయబడిన, పథిభిః = మార్గములతో, పరేత = స్వహమనకు రంకు, అభ = (స్వహమన చేసిన) పిమ్మట, యమేన = యమధర్మరావతోడ, తే = పవితరులు, సభమాదం = కలసి జూర్పుండుటయను గంధోమమును పొంది, మేదంతి = సంకసించు చున్నారో, అట్టి, మునిధత్తా = చిరకాలము నివసించుట చేత అన్నివిధములును చక్కఁగా తెలింగిన, పితౄణా అది = పితరులనున్న, ఇత = మిగుల పొందుడు.

౧౧౫. ౧. ఆయాధ్య, ముసన, అనఁగా ఉత్తరదేశమునందుఁగల ముసన శ్రీకృష్ణవిజయస్థానము, చూయ యనఁగా హరిద్వారము, కాక, కాంచి, అనంతిక అనఁగా ఉజ్జయిని, ద్వారక యను ఈ ఏడు పట్టణములును మోక్షము నొసంగును.

౨. దేశకాలభాకర్యాద్యభావముచేత నెవ్వఁడు కాశీయాత్రకు వెంటనే తక్కు లేకపోయినను “నేను కాశీక్షేత్రమునకు పోఁగలను, అచ్చటనే నివసించఁగల” వని ఎల్లప్పుడు పలుకుచుండ నెడల దానికి కాశీనాసఫలము లభించును.

౩. గమ్యగమన విరహగు గయాక్షేత్రమునం దెవ్వఁడు పితరుల మద్దతిని దిమ్మియాంత పిండమును పెట్టినను వారియొక్క సప్తగోత్రములకు చేసిన ౧౦౦ తరములకు చేసిన పితరులన్నా ఉద్ధరింపబడుదురు.

సప్తగోత్ర, ఏకోత్తరపితరుః పరఃసంఘ.

౧. పితృకులము :—	౨౦ తరములు,
౨. మాత్రికులము :—	౧౦ ,,
౩. జామాత్య(బల్లవి)కులము :—	౧౨ ,,
౪. పితృభగిని (మేనత్త)కులము :—	౧౨ ,,
౫. మాతృభగిని(మనత్తల్లి శ్రీతల్లం)కులము	౧౦ ,,
౬. అత్తృభగిని(రెనతోబుట్టువు)కులము	౧౦ ,,
౭. శ్వశురు (మాతు)కులము :—	౧౫ ,,

మొత్తము ౧౦౦ తరములు.

ప్రమాదగోత్రములు :—గమకపురాన ప్రేతకొండ ౧౩ అధ్యాయము.

౧౧౬. * అగ్ని... పంచాక్షరే. సం. ౪-౪-౪ అగ్ని = పంచాక్షరే ! అద్యతా
ఇష్టమే. ఈవిధ్యుజ్జయమునందు, హృదిస్సుకం = మనోహరః (దేవతానాం), తం =
అవిష్టు, తే = నీయోక్తా, ప్రోమై = స్తుతియాస మంత్రములచేత, అగ్నిం = (దేవ
కలపు ముష్ణగువాని నిచ్చి) గుఱ్ఱమును వలెను, భద్రం = మంగళకరమును, క్రతుం
న = జ్యోతిష్టామదియాగమునువలెను, (తా. ప్రితిపాత్రమును అశ్వమునకు ధీనయా
హారమిచ్చి, ఎటులుచోపించెదలో, సద్గతిని కలుగజేయు జ్యోతిష్టామాది క్రతువుల
సెట్లు భక్తితో నాచరింతుకో అట్లే నిష్టు నేను స్తుతిచేయుచున్నాఁడను.)

౧౧౭. * (యదంతరితం... సమై. తె. సం. ౧-౨-౫-౩) అంతరితం =
అంతరితేశ్వరకమును, పృథువీం = భూలోకమును, ద్యౌం = స్వర్గ లోకమును, జహిం
పీతు (ఇతి) యత్ = హింసచేయువలయునని యిచ్చయించినది యెయ్యదిగలదో,
దీత = భుజీయు, మారదం = కర్లని, పితరంతా = తండ్రినిగాని, జహింపీతుఇతి
యత్ = హింసచేయువలయునని యిచ్చయించినది యెయ్యదిగలదో, తస్మాత్ =
అట్టిసంబంధముగల, ఆ, వీరవః = పాపమునుండి, గార్హ పత్యః అగ్నిః = గార్హ ప
త్యాగ్ని, మా = నన్ను ప్రమోచకు = వదిలునప్రల్లుచేయఁ గాక, యోనివ = (ఇతర
ములను) ఏ, దురితా = పాపములను, చక్రమ = చేపినాఁడనో, (అపాపములనుండి
వెట్టు విడిపించుఁ గాక.) మాం = నన్ను, అశేవనం = సర్వవిధపాపంపహితునిగ,
కరోతు = చేయుఁ గాక (తా. నేను అజ్ఞానముచేతగాని దుర్జ్ఞానముచేతగాని
భూర్భువస్సుకలోకములం, దున్నకాలలో ఎవని గూర్చికాని హింసాకరమునెట్టి
యపకారము నాచరింబియింపను, తల్లిదండ్రులను గూర్చి యెట్టిహింసాకరమును కృ
త్యము నొనర్చియున్నను ఈ గార్హ పత్యాగ్ని నేను చేసిన అట్టిదుష్కృత్యములలన
ః రిగినపాపమును పోగొట్టినట్లు నిర్ముచునిగా చేయుఁ గాక.)

౧౧౮. కర్త:—అభూతాః పితరః సంతు = మా పితరులు మామందు కాంతమయిన
అట్టిప్రాణము కలిగియుండురుగాక.

భోక్త:—మిపితరులు మిమందు సామ్యులయి యుండురుగాక.

కర్త:—అన్యత్కోత్రం వర్తతాం = మావంక మభివృద్ధి నందుఁ గాక.

భోక్త:—స్వస్తి వర్తతాం నోత్రం = మినోత్ర మభివృద్ధి నందుఁ గాక.

కర్త:—వేదాస్మంతరితం నః = మాకు వేదకాస్త్రి సంపత్తి, సంతాపము కలిగి
యందుఁ గాక.

భోక్త:—వేదాస్మంతరితం నః = మికు వేదకాస్త్రి సంపత్తి, సంతాపము కలుగుఁ గాక.

కర్త:—శ్రద్ధా ఏ నో మాశ్చగమత్ = అన్తిశ్చయిద్ధి మాకు కలిగియుండుఁ గాక.

భోక్త:—శ్రద్ధా ఏ నో మాశ్చగమత్ = మికు అన్తిశ్చయిద్ధి కలిగియుండుఁ గాక.

కర్త:—బహు జేయంచ నోఽస్తు = బహుజేయిన పదార్థము విశేషించి మాకు
యందుగాక.

భోక్త:—బహు జేయంచ నోఽస్తు = బహుజేయిన పదార్థము విశేషించి
యందుగాక.

కర్త:—అన్నం చ నో బహు భవేత్ = మాకు అన్నము విశేషముగ నుండుగాక.

భోక్త:—అన్నం చ నో బహు భవేత్ = మాకు అన్నము విశేషముగ కలిగి
యందుగాక.

కర్త:—అతిథీంశ్చ లభిమహి = అతిథులు మాకు విశేషముగ లభించెదరుగాక.

భోక్త:—అతిథీంశ్చ లభిమహి = మాకు అతిథులు విశేషముగ లభించెదరుగాక.

కర్త:—యాచితారశ్చ వస్సంతు = మమ్ముల యాచించువా నుండురుగాక.

భోక్త:—యాచితారశ్చ వస్సంతు = మమ్ముల యాచించువా నుండురుగాక.

కర్త:—మాన యాచిన్య కంచన = మేము ఎవ్వరిని యాచింపక యుండుముగాక.

భోక్త:—మాన యాచిన్య కంచన = మాకు ఎవ్వరిని యాచింప నుండురురుగాక.

కర్త:—సత్త్వా ఏతా అశిష్యంతు = ఈయాశిష్యావములు శత్రువులు లగుగాక.

౧౧౯ • (బుచ్చేశ్వర...ధారామ. తై. సం. ౪.౨౯) ఓపరమేశ్వరా!
త్వా = నిన్ను, బుచ్చే = స్తోత్రరూపమగుబుచ్చుకొఱకు, (సేవించుచున్నాఁడను.)
త్వా = నిన్ను, రుచ్చే = కాంతికొఱకు (సేవించుచున్నాఁడను.) శ్లేశా = త్రాసుటకు
చెట్టగర్భమయినపెరుగులేనెయ్య, శరీరోప = సమలవలె, శమితే = చక్కఁగా,
ప్రవంతి = ప్రవహించుచున్నది, అంతః = శరీరముయొక్కలోపల, మనసా = హృ
దయమునందుండెడి, హృదా = అంతఃకరణముచేత, భూమాయావా = పరిత్రము
లయినదిగాఁజేయఁబడిన, ఘృతస్యధారా = అబ్జధారలను, అభిరాకళిది = అను
భవించుచున్నాఁడను, అపాంమధ్యే = ఈఘృతధారలమధ్య, హిగ్ధాయా = మదర్థ
మనుమునలె శిశోరూపమయిన పురుషునియొక్క శిరస్సు, తేరసః = ప్రవాహోద
కముయొక్క మధ్యభాగమునందుండు ప్రబ్బలిచ్చెఱురలె ప్రకాశించుచున్నది.

రష్మిశ్ = అతేరసవృక్షమునలె మధ్యభాగమున ప్రకాశించుచున్న పురు
షునియొక్క శిరస్సునందు, కుపర్గః = మంచితొక్కలు కలిగినట్టియు, కులాయా =
స్వదివాఁడైనకుతోడూడిన, మమకృత్ = ఇకకుమ్మెద, దేవతాభ్యః = దేవతల
కొఱకు, మధు = అమృతమును, భజన్ = సంపాదించుచు, అస్తే = తిన్నది,
తస్య = అపురుషునియొక్క, తీరే = సమీపమునందు, సప్త = ఏడయిన, హరయః =
అత్యుత్తమును పరిగ్రహించెడి స్వభావముగల కుమ్మెదలు, స్వధాం = స్వధాతార

రూపమయన భోగ్యవస్తుననురామమును, అమృతస్య = అమృతముయొక్క ధారను, చుసోవా = ప్రసరింపజేయుచు, చుసే = ఉన్నది.

“ఋచేత్వా మేదలుకొని, ధారాను” అనువచనం ౨. యజుర్వేదం ౩. ఋక్సూర. ౧౨ భాగ్యమునందు వ్యాఖ్యాతమయియున్నది. చతుష్ప్రకరణము నందు ఇష్టకోపధాన సంస్కరణను ఈమంత్రములు చెప్పబడినవి.

౧౨౦. • (అమా...గమ్యాకోః తై. సం. ౧-౨-౨-౩) వాగస్య = అన్నము యొక్క, ప్రవహ = ఉత్పత్తి, మా = వస్తువుగూర్చి, అజగమ్యాకోః = చచ్చుగాక, వ్యావాప్యభివృద్ధి = అకాశము భూమియు, విగ్ధశంభో = ప్రపంచమున కంతయు ముఖము కలుగఁ జేయవలయుననుచుంపు గలదై (వస్తువుగూర్చి) (అజగమ్యాకోః) = చచ్చుగాక, పితరా మౌరరా = వాతలిదండ్రులు, మా = వస్తువుగూర్చి, అగంతాం = (నేను చిరకాలము నీవించుకొనుచు) వచ్చెదరుగాక, సోమః = సోమఁడున్నా, అమృతస్వామి = వాని దేవత్యము పొందుకొనుట, అగమ్యాకోః = చచ్చుగాక.

౧౨౧. ౧. మిహిదపప్యములకు నమస్కరించుటచేత వానస్యము వధులమైనది. మిహిదుగ్రహమునందన వాతూర్వ లంపణు నేడను న్నర్ధ శోకమును పొందినారు.

౨. పూజ్యులగున విను (తగినంతసత్కారము చేయుకత్తై లేక లక్ష్మించినంత నజకు) మౌగయో కామయో యునంగి విను శ్రమ కలుగఁజేసినాను. ఈశ్రమను ముంచి మోక్షపరాధముల నీవించుట.

౧౨౨. • (స్వామిషగ్ ౦... ఈశతః తై. సం. ౪-౬-౬-౧) పితరః = మా పితరులు, స్వామిషంపదః = మాచేత శ్రద్ధాపూర్వకముగ ఇవ్వులబడినమృదు వయిన అన్నముచేత తృప్తి పండియున్నారు. తయోధాః = మా కాయుర్వృద్ధిని కలుగఁ జేయ శక్తికలిగియున్నారు. కృత్యైశ్చైతః = ఆపత్కాలమునందు ఆరన్ని వారణార్థము ఇతరులచేత ఆశ్రయింపఁబడియున్నవారలు, గభీరాః = అగాధమయిన బుద్ధిగల వారలు, చిత్రసేవాః = వివిధమయిన గజాశ్వరథాదివిష్టయలము కలిగినవారలు, ఇషువలాః = బాగాములచేత యుద్ధము చేయుటయందు సమర్థులయినవారు, అయద్రాః = శత్రువులచేత ఎదుర్కొనుటకు సాధుజ్ఞులు కానివారు, సతోహిరాః = లోకమునందున్న కూరులకంటె పరాక్రమవంతులయినవారు, ఉరసః = విస్తారమయినదన నీవారిసమృద్ధిగలవారలు, వాతసాహః = శత్రువుయోధామును పరాధ వింప నమరులయినవారలు.

(మఱియు,) పితరః = వాపితరులు, గ్రామ్యజానః = కేరార్థమునెరింగినవారలు, సోమ్యానః = (కాపుననే మోయందు) అనుగ్రహముకలిగినవారలు, వ్యావాప్యభి = (మాపితరులవలెనే) అకాశము భూమియున్నా, అశిరాపా = గర్వకో

౧౨౩. * (ఉత్తిష్టత... తామః॥ ఆప. ౧౦-౧౧-౬) కూరః = కూర
క్రమముగలవారలును, అనవేశః = సన్న్యాసమునుండి తొలగనివారలును అగు,
పితరః = పితృదేవతలారా (మీరు) ఉత్తిష్టత = లేండు. పురాణం = పురాతన
మయిన, యమస్య = యమునియొక్క, పంథాం = మార్గమునుసూచి, శ్రేత = పొం
డు. యశః = ఏ, ద్రవిణం = బై వికమానమయలను భేదముగల భవమును, శ్రద్ధం =
శుభమును సగలదో దానిని ఆస్వాదు = మాయందు, భత్రాత్ = ఉంచుడు. (పి
తరులారా! మీరు) దేవతాశు = దేవతలయందు, సః = మాయొక్క, భాగధాం =
సింధుప్రదాన, బ్రాహ్మణభోజన, అగ్నేకరణాదిరూపమున పితృదేవతలనుసూచి మే
మాచరించిన సత్కర్మమును, ప్రత్రాతాత్ = తెప్పించు. (తా. పితరులారా! మీరు
మాయందుగల భవమును శుభమును మాయొక్క హిందవారలై మరల మీ
రుండు పితృలోకమునుసూచి శుభముగా పొందు. మేము శక్తికొలది పితరుల
సూచి యాశ్రాద్యకర్మమును, ఆచరించినటులు దేవతలకు తెప్పవలయును.)

౧౨౪. * (కయాన... వృతా॥ ఆప. ౪-౨౦-౨) కయా = ప్రజాపత్నిగల
బంధమున, తీతీ = సంరక్షణచేత, సదావృధః = ఎల్లప్పుడు క్రమముగ వృద్ధి
పొందుచున్నదియు, సఖా = మిత్రునివలె ప్రేయముకలుగఁజేయునట్టిదియు నగు,
చిత్రః = చిత్రమయినయజ్ఞము, సః = మమ్ములకుసూచి, ఆభువత్ = వచ్చెను. ఆ
యజ్ఞము, శచిష్టయా = అతిశయమయిన సామర్థ్యముగల, కయా = ప్రజాపతిసం
బంధమున శక్తితో, వృతా = మారుకొనియున్నది.

౧౨౫. * (వామదేవాయ... వమః॥ ఆ. ౧౦-౧౧) వామదేవాయ =
గుండెపుయి ప్రకాశించుచున్న (ఈశ్వరునియొక్క) ఉత్తరముఖముకొఱకు,
వమః = వమస్కారము. వ్యేషాయ = అన్నిటికంటె ముందుఛట్టుటచేత వ్యేషమయిన
అముఖముకొఱకు, వమః = వమస్కారము. శ్రేష్ఠాయ = శ్రేష్ఠమయిన ఆ ఉత్తర
ముఖముకొఱకు, వమః = వమస్కారము. దురదాయ = ప్రళయకాలమునందించుటకు
సోదనహేతునగు ఆతత్త్వముకొఱకు, వమః = వమస్కారము. కాలాయ = (సర్వ
ప్రాణిప్రాణతీయహేతువగుదీవలవ)కాలస్వరూపమగు అముఖముకొఱకు, వమః =
వమస్కారము. కలరికరదాయ = శుభమును గ్రహించునదియు, వివిధజన్మము
చేయునదియు నగు అముఖముకొఱకు, వమః = వమస్కారము. బలనికరదాయ =
(రాక్షసుల యొక్క) బలమును హింసించుదానికొఱకు, వమః = వమస్కారము.
బలాయ = సకలశక్తులకు స్థానమగుచేత బలరూపమగుదానికొఱకు, వమః = వమ
స్కారము. బలప్రమథనాయ = స్వేచ్ఛగా సకలశక్తులను ఉపసంహరించు చేయునట్టి
అముఖముకొఱకు, వమః = వమస్కారము. పర్యభూతదమనాయ = సకలభూతములకు

జ్ఞించునట్టి ఆయుర్రమములునకు, నమః = నమస్కారము, తనోన్మనాః = సర్వజ్ఞుడుయిన అమృతముకొరకు, నమః = నమస్కారము.

౧౩౦. * (అష్టా... పీఠాదిః తై. ౧౦. ౫-౪-౧౧) అశ్వేషు = ఇతరములగు (ప్రకాశ్చియ పోత్రయ శేష్టియ, అన్యవాకియాది, ధిష్ణేషు = స్థానములందు, అష్టాశ్టే = ఎనిమిదేని ఇష్టకలను, ఉపవధాతి = తియ్యుచున్నాఁడు. పశవః = పశువులు, అష్టాశ్టాః = ఎనిమిది గిట్టలు కలిగియున్నవి. పశూన్ ఏతః పశువుల నే. అత రుంధే = పొందుచున్నాఁడు. మాన్వాశీయే = మాన్వాశీయ స్థానమునందు, పట్ = అణుఇష్టకలను (తియ్యుచున్నాఁడు) ఋతవః = ఋతువులు, సత్పా = బిలు, దేవాః పితరః = దేవతలు, పితరులను, ఋశవః ఋణై = ఋతుస్వరూపుల కనుక, ఋతూన్ = ఋతుస్వరూపులను, దేవాన్ పితౄన్ = దేవతలను, పితరులను, పీఠాది = కృషినిసాంధించుచున్నాఁడు.

అంధర.

అట్టికమంత్రములకు లోకాశ్వర్యములు సమాప్తము.

ప్రాయశ్చిత్తపాననము: లోకాశ్వర్యములు.

౧. (కాశ్వర్య మనటనే కలదు.)

౨. * (చత్వారి... కేకః తై. ౮.) అస్య = ఈ (యజ్ఞ స్వరూపుడగు) అగ్నికి, చత్వారి = నాలుగు (వేదములే) శృంగాః = కొమ్ములు, త్రయః = మూడు (పాత్రాః. మిథ్యుంధిన, పాదంసవములు) పాదాః = పాదములు, ద్వే = (ప్రపశ్యాదన, ప్రక ర్గ్యములు) రెండు, శీర్షే = శిరస్సులు, సప్త = (ఛందస్సులు) ఏడు, హస్తాః = హస్త ములు, త్రిధా = (మంత్ర, కల్ప, బ్రాహ్మణములచేత) మూడువిధములుగా, బద్ధః = కట్టబడినవాడై, కృపథః = (అభీష్టములను) కర్షించుచున్నవాడై, మనః = తనోన్మనాఁడగు, దేవః = దేవుఁడు, మత్స్యః = మనుష్యులను, అనిరీక = ప్రకేకించెను. (అని) శోరవీరి = మార్ద భ్యవినో రెంపుచున్నాఁడు.

౩. పైమంత్రార్థమే ఇచ్చట శ్లోకములలో వివరింపబడుచున్నది. అగ్నిహోత్రుఁడు ఏడుచేతులు, నాలుగు కొమ్ములు, ఏడునాలుకలు, రెండుశిరస్సులు, మూడు పాదములును కలిగి ప్రపన్నయైన యుఖముచే, స్వచ్ఛమయిన చిలువకవును కల వాఁడై యుఖముగాఁ గూర్చుండియున్నాఁడు.

౪. రవదక్షిణభాగమునందు స్వాహాదేవిని, ఏడవభాగమునందు స్వధాదేవిని ధరించినవాడయి నాలుగుచేతులచేత శక్తి, అన్నము, (ఋక్, సుక్, త్రయమి) అను హోమపాఠములను (మూడు ఎడమచేతులచేత) శోమరమును, వివశకల్పను, ఋణై

పాత్రకు ధరించినవాడై యున్నవానిగను, కుడుమునెక్కినవానిగను, బడలు ధరించినవానిగను, గారవర్గము గలవానిగను, గొప్పకాంతి గలవానిగను,

౪. పొగను పతాకముగా ధరించినవానిగను, ఎట్టదికప్పులు గలవానిగను, విడువధములగు జ్వాలలు కలవానిగను, సకలభిష్టముల భక్తుల తిచ్చువానిగను, కనకు ఎగురుగా మారుపన్నవానిగను, ఇట్టి స్వరూపముగలవానిగా అగ్నిహోత్రుని ధ్యానించవలయును.

౩. ౨ (ఏష...ఖా॥ తై. ఆ. ౧౦-౧-౧౪) ఏషః = ఈ, దేశః = స్వయం ప్రకాశమానుడగు (అగ్ని) సర్వాః ప్రదేశః = కూర్చు మొదలగు సకలదిక్కులను, ఆను హి = ప్రసేవించువాడై దేవునినుమును సుశ్రవసిద్ధముగవా ! సః = అస్వయం ప్రకాశమానుడగు అగ్నియే, పూర్వః సాతః = హిరణ్యగర్భుడగురూపముచేత ప్రభముడై పుట్టెను, సః ఉ = ఆపరమాత్మస్వరూపుడగు అగ్నియే, గర్భే అంతః = ఈబ్రహ్మాండముయొక్క మధ్యభాగమునందున్నాడు, (ఉంటున్నాడు). సః = ఆపరమాత్మ స్వరూపుడగు దేవునియే, విజాయమామః = దేవతత్వగూడి రూపములచేత ఇప్పుడు పుట్టుచున్నాడు. సః ఉ = ఆపరమాత్మస్వరూపుడగు అగ్నియే, ఇవిష్యమాణః = ఇతడినిదేవునిని పుట్టగలడు. ప్రత్యక్షే = (ఇతడే దేవమానందుల గల అన్నమయాని కోకములకంటె) విశేషముయిన వాడు (మఱియు) ముఖాః = (దేహిం దియమలకు ఆభ్యక్షుల దగుటవలన) ముఖ్యుడను (అగుచున్నాడు) ఇట్టియగ్నియే, విశ్వతోముఖః = అంతట ముఖములుగల వాడై (జగదధిపానయగా) తిష్ఠతి = ఉంటున్నాడు.

౪. (యా. అర్థికమంత్ర సంఖ్య. ౫-౫.

౫. ౧ (ఆయా...సాన్వహా॥ ఏకా. ౧. ౫.) అగ్నే = ఓయగ్నిదేవా! (నీవు.) ఆయాః = భక్తులను పొందువాడవు, అసి = అగుచున్నావు. అనభిక్తీ చ = దోషరహితుడవుగానున్నా, (అసి = అగుచున్నావు) సత్యం ఇతే = సత్యస్వరూపుడగు, కర్మం = నీవు, ఆయాః = భక్తులచేతను పొందే దీనినవాడవు, అసి = అయితివి. (ఇట్టినీవు) ఆనుపా = నిన్ను పొందిన, మనపా = మనస్సుతో, భృతః = (మాచేత నీవు) ధరింపబడినవాడవు అయితివి. (ఓయగ్నిదేవా! నీవు) ఆనుపా = మమ్ములనుపొందిన మనస్సుతో, హవ్యం = (దేవతలకుమే మిచ్చెడు) హవిస్సును, ఊహిషీ = (దేవతలను) పొందింతుము. ఆయాః = నీవు మాచేత పొందబడినవాడవై, సః = మాకొకట, భేదం = భేదముకలదు, భేహి = కలంగ చేయుము (ఓయగ్నిదేవా! నీవు) భక్తులకు శరణునిచ్చువాడవు. పవిత్రుడవు, సత్యస్వరూపుడవు. ఇట్టినిన్ను హృదయభాగ్యముగ నేను శరణు పొందుచున్నాను. నేను నీయంటు శ్రద్ధా

భక్తులతోహామము నొనర్చిన హరిమృదు అయోదేశరథ కోసంనుము. మాకు భక్తులు లేవందుకంటే అనుగ్రహింపుము.

౬. * (మహాపావః... పావః) బై. ౧. 3-1(-౧.) హాతా = హాతము ఋత్విజాడు, మహాపావః = "మహాపావః" అను ఋషిస్వరూపుడు. అధ్వర్యుః = అధ్వర్యుడను ఋత్విజాడు, సత్విజావః = సత్విజావిఋషిస్వరూపుడు, అగ్నిర్ = అగ్ని ధ్రువడు ఋత్విజాడు, అయ్యతపావః = అయ్యతపావాడను ఋషిస్వరూపుడు. ఉపవక్తా = బ్రహ్మయనుఋత్విక్కు, అయ్యతమనాః = అయ్యతమనః డనుఋషిస్వ రూపుడు. యజ్ఞ ప్త్య = యజ్ఞ మనకు, అభిగతా = అభిగతులు, అనాగా, ప్రహో ర్మ, ప్రతిహర్తలఋత్విజాలు, అనాధ్వర్యుః, ప్రతిధ్వర్యుః ర = అనాధ్వర్యు, ప్రతిధ్వర్యులకు మహర్షులు. ఉద్ధాతా = ఉద్ధాతయను ఋత్విజాడు, అయాన్తాః = అయాన్తాడనుఋషి, హృద్విధే = హృదయదేవతదేవుడు, నామః = (అంధుల చేత) నమస్కరింపదగినవాడేవును అను) నావస్వతే = ఓనావస్వతి! తే = నీకు, నామః = నమస్కారమును, విధేయః = చేయుచున్నారము. త్వం = నీవు, అస్మాకం నామ = మాయొక్క పేరును, విధేః = దేవతలలో చెప్పము. నావస్వతిః = నావ స్వతి, సోమం = సోమ = (మాతాజ్ఞ మునందు) సోమపానము చేసెను. (అంధులచేత) దైవ్యః కంఠః = (మాన్యహమనందు) దేవతాసమాహమ, మాధేది = విచ్చేదమును పొందకపోవుగాక. మనుష్యః కంఠః = మనుష్యుడంటి (అనగా పుత్రహస్తప్ర పాత్రాదిక్రమమున మనుష్యుడరంపర) మాధేది = విచ్చేదమును పొందక పోవు గాక. విచేదుర్లోకము లొకటి, నమః = నమస్కారము. పృథివ్యై = పృథివిలోకము, నమః = నమస్కారము.

౭. * భూః, భువః, సువః = భూమ్యనమ్యతస్తోభాభిమానిదేశరథలొకడు, పావః = ఈయాపావయనుగాక.

హామోమాదియందు, అదితేఽనుమన్యస్వ, అనుమతేఽనుమన్యస్వ, సర స్వతేఽనుమన్యస్వ, దేవసదితః ప్రసువ అని పూర్వపరిషేదనము:--తదర్థము.

అదితే = (దేవమాతలకు) ఓఅదితి! అనుమన్యస్వ = (నేను చేయఁబోవు పరా మక్రియను) అంగీకరింపుము. అనుమతే = ఓ అనుమత్యభిమానిదేశతా! (అనుమతి యేమిగా చతుర్థకియొక్క పూర్ణిమయందు ఒకకళ తక్కువగా ఉన్నపూర్ణిమకు అభి మానిదేశత) సరస్వతే = ఓసరస్వతి, అనుమన్యస్వ = (నేను చేయఁబోవుపరామక్రియను) అంగీకరింపుము. సదితః దేవః = ఓసదిత్యదేవా! ప్రసువ = (అందఱయొక్కయనుజ్ఞ కలుగునట్లు) అంగీకరింపుము. ఇది పూర్వపరిషేదనము.

"అదితే నేన్యమగ్గ స్థాః, అనుమతేఽన్యమగ్గ స్థాః, సరస్వతేఽన్యమగ్గ స్థాః, దేవసదితః ప్రాసాపి" అని ఉత్తరపరిషేదనము.

అదికే = ఓయిదిరి! అన్వయంఘాః = (శే నానర్చిన హోమక్రియను నిర్వహించు) అన్వయించిరి. ఇట్లే క్రింద ౩ వాక్యములకు అర్థమును గ్రహించవలయును.

౨. ౧. ఓయిగ్నిదేవా! శర్ధమ, మేధను, క్షీర్ని, ప్రజ్ఞను, విద్యను, బుద్ధిని, సంపత్తిను, బలమును, ఆయుష్యమును, కేశమును, అహోగర్భమును నా కొసంగుము.

౨. దానకపోహోబుక్రియల నావలించునప్పుడు ఏకవక్తను స్మరించుటచేత సాధనసంపత్తి పరిపూర్ణి లేకపోయినను ఆదాన కపోహోమాన్విక్రియలుపరిపూర్ణియగుచున్నవో అట్టియిన్ని హోమక్రియనకు నమస్కారము.

౩. ఓయిగ్నిదేవా! తగినంత మంత్రపఠపత్తు, క్రియాచరణము, ధర్మము లేకపోయినను శేమ చేనిది నీకు హంతు మొనర్చితినో దానిచేతనే నీవు సంకృత్యుడవు కావలయును.

వాని సముద్రముల భుధ్యభాగమునందు, గోబ్రాహ్మణాది సర్వపాణి సమాహమనకః కుభమగుగాక, అంగీరసుడు, బార్హస్పత్యుడు, భాగవ్యాదాదమృగి మహాద్భులు ప్రవరక్షులుగాగల భారద్వాజగోత్రమున జన్మించినవాడను, యశోవ్రతునకు సంబంధించినకాఖిలలో నొకటగు కైత్తిరీయ కాఖిను అనగా శేదకాఖిను పతించువాడికాఖిను చేరినవాడను. అసంబంధములుగాడను. నారాయణకర్మ అను శేరుగల శేమ నమస్కరించుచున్నాడను. శేమ నమస్కరించునది నాయొక్క విశేషార్థ ముమాత్రము. లేక మనుష్యులందఱకుమాత్రమే కాదు. ప్రపంచమునందుండు నీల ప్రాణీసమూహముయొక్క యొగ విశేషార్థము నని భావము. “గోబ్రాహ్మణేభ్యః” అనుచోట గోశబ్దము, మనుష్యేతరములగు పశుపక్ష్యాది సర్వప్రాణీసమూహమున కుపలయకము. బ్రాహ్మణ మనుపదము నానావిధబాక్యపరిక్షిత మనుష్యముదాయాపలక్షణము.

ప్రామత్స్యత్రోపాసనము సమాప్తము.

౯. ౨ (ఉపావనో... నునోకే॥ ౧౧. బ్రా. ౨. ౫. ౨. ౨.) ఇది సమిదాధానమంత్రము:—అతే వేదః = ఓయిగ్ని! (నీవు) ఉపావనోపా = (సమిత్తునండి యీశ్వండిల ప్రతేజమునంగు) అవతరింపుము. (అట్లవతరించినవాడనై) ప్రజావక్ = ఈజీవక కీచాచిన్వియ్యలడిగ దనువినయము) శేలేంగితవాడనై, నః = మాసంబంధతయిన, హర్షం = హవిస్సును, దేశేభ్యః = దేశతలలొకకు, వహ = పొందింపుము, ఆయుః = ఆయుస్సును, ప్రజాం = సంకానమును, రయిం = ధనమును, అస్మాకు = మాకుందు, ధేహి = ఉంచుము, అమృతః = ఎల్ల వృద్ధుడు ఉంచునీవు, నః = మాయొక్క, గుకోతే = గృహమంగు, దీనిహి = ప్రకాశించుచుండుము.

౧౦. ౨ (అయం... రయిమా॥ ౧౧. బ్రా. ౨. ౫. ౨. ౨.) ఇది సమిదాధానమంత్రము. (ఓయిగ్ని!) అయం = ఈసమిధ, తే = నీవు, బుద్ధియా॥ యానిః =

అనుచు వివరమునకు పుట్టుటకు కారణ మగుచున్నది. ఇతః = వివరింపబడుచుండే, కా
 ఈ = పుట్టివచ్చును; అశోచకాః = ప్రకాశించుచున్నాడనో, అశ్నో = ఓయన్నీ! నీవు,
 తం = జరిగినదనియు, అవగా = ఈ సమీపమందెరు నేను పుట్టివాడననుచున్నానును
 కావశో = ఎరిగినవాడనై, అశోహ = ఈ సమీపము అధిష్టింపుము. అథ = పిమ్మట,
 తః = మోక్షమునకు, రయిం = భవమును, కర్మణ = పుట్టినిపొందింపుము.

౧౧. ౧౨. ౧౩. (మా. ప్రాయశ్చిత్తపానము. ౨-౩-౪.)

౧౪. మా. (అర్హింపఁగ్రంథ్య ౨౫.)

౧౫. అగ్నేయే = (తమిళమున బడిన హవిస్సు) అగ్ని శోభనమునకు, స్వాహా =
 గుహాభివృద్ధిగాక.

౧౬. స్విప్తకృతే = (భక్తుల కభీష్టములను మలభముగా నిర్వచించుటచేత
 స్విప్తకృత్తని పితవఁబడుచున్న, అగ్నేయే = అగ్ని శోభనము, స్వాహా = (ఈ గు
 య్యబడిన హవిస్సు) గుహాభివృద్ధిగాక.

౧౭. * (యశ్రీ... మయః తై.) వనస్పతే = ఓవనస్పతే! సమీపమా నీవు,
 తుత్ర = పిమ్మటనునందు, కేవానాం = కేవలయొక్క, సుహృదామోని =
 ప్రహర్యమాపములను, శత్రు = తెలివితోనుచున్నానో, కృత = అచ్చటకు, హవ్యాది-
 హవిస్సులను, గామయ = పొందింపఁజేయుము.

౧౮. * (అగ్నే... స్వాహా || తై. సం. ౪. ౪. ౪.) అగ్నే = ఓయన్నీ! త్వం =
 నీవు, నః = మాకు, అశతమః = అతిసమీపమునకును నున్నావు. ఉత = మరియు
 త్వం = నీవు. త్రాతా = రక్షింపఁడవును, శతః = ముఖము కలగఁజేయువాడవును,
 కత = అగుము. వరూధ్యః = కాగ్నిహమునందు సన్నిహితవఁడవయి ఉండుము.
 చిష్ట = మిక్కిలి పవిత్రుడవును, నీదివః = తేజస్సుతో ప్రకాశించువాడవును
 తం = అట్టి, త్వా = నీవు, సభిభ్యః = మా ప్తిహితములయొక్కయు,
 హిమ్నాను = ముఖముశోభనము, మానం = నిశ్చయముగా, ఈమహా = కరణపొందు
 పున్నారము.

వసుః = భవముగలవాడవును, అగ్నిః = శ్రేష్ఠుడవును, కమత్రవాః = వ
 స్వాదికేవలచేత బడలముగా క్షాణింపఁబడుచున్న ఓయన్నీ! గర్భభక్తమః = అధిక
 కారితగల నీవు, అచ్చి = మా కభీష్టముగా, వక్షి = మమ్ములను పొందుము.
 యదే = భవమును, కాః = (మా శోభన) ఇమ్ము.

(ఓయన్నీ! కేవా!) నః = అట్టి నీవు, నః = మమ్ములను, దోధి = కనుగొనుము,
 తం = నేను వినుచుటకు, ప్రథ = వినుము. అహూతాః = హవయి వాచరిం
 కమస్తాతే = సకలజనులనుండి, ఉదుద్ధ = కృపాదుము.

[illegible]

2. పుష్క : = పుష్కము, పురుషుఁడు = పురుషునితో నమానమున
 యుక్తుఁడు, పురుషుఁడు = పురుషునితోఁ జేరుటచేయువాఁడు. అ
 ఁదుగ్ను! అర్థం = తలఁపునఁబడఁబడునది, తో = తలఁపఁగలమున, కల్పన = క
 ప్రమాణమునఁబడునది నవర్తము. స్మృం = స్మృతి, మహాతత్వం = శక్తియనఁబడు
 తత్వమునఁబడునది తత్వమునఁబడునది. అర్థం = అర్థమునఁబడునది.

[illegible]

౧౩. తా. దేవతలకు పాదముకొంగువపట్టి యున్నదేవా! శ్రద్ధులు, మేధలు, శిల్పి, ప్రజ్ఞులు, మర్థి, విద్యును, సంపదలు, బలమును, జాయాస్యును, వేదమును, అశ్వమును, హాసింపుము. ౧.

అవయవములు మున్నగు వివిధములగు వాచకములను పరిశీలించి
వివరించినను, వేరు వివరించినను, అవయవ వివిధములగు వాచకములను
పరిశీలించి వివరించినను, అవయవ వివిధములగు వాచకములను పరిశీలించి
వివరించినను, అవయవ వివిధములగు వాచకములను పరిశీలించి వివరించినను.

కమలమే! మధురప్రేమముగను, మృదుప్రేమముగను, కృష్ణప్రేమముగను
 మేలు నమిది విజయించును. మేలు నమిది విజయించును, మేలు నమిది విజయించును.
 మేలు నమిది విజయించును, మేలు నమిది విజయించును, మేలు నమిది విజయించును.

23. నేపాదులచేత, వామనచేత, ఇంద్రుడుచేత, బుద్ధుచేత, అశ్రుకరణులచేత, కృష్ణావనులచేత నేను నేని చేయుచున్నాఁడని అది యుండును. శ్రీకృష్ణాచార్యులచేత మునుగాక మిది వసుధకును మున్నాఁడని.

అధ-౨౫-౨౬. (చూ. జి. హనుమంతమూల, పంపు. ౧౫-౧౬-౧౭.)

అనుభవమును బట్టి

National Library,

Blouin.

N. 12, 14, 15, 16. Printed at the Kestari Printing Works, Madras.

జయశంకర్ అండ్ కో—విశాఖపట్టణము.

ఆద్యులారా,

జయశంకర్ అండు కంపెనీని నా మామగారైన ఉప్పల కీశో విరన్న శ్రోష్టిగారు 1906వ సంవత్సరమునుండి 1940వ సంవత్సరం వరకు మదరాసులో నడిపించిరి. అటుపిమ్మట నా భర్తగారిగు ఉప్పల కీశో ఎతిరణగువ గారు బెబవాడలో యంతవరకు జరిపి యిటీవల కాలము చేపి నందున పరి స్థితుల ననుసరించి జయశంకర్ అండ్ కంపెనీని యా క్రింది చిరునామాకు మార్చు బడినది ఈ కంపెనీలో సరఫరమైన వేలలకు దొరకు అకూల్యమైన ఎన్నో గ్రంథములను యాక్రింద చెప్పబడినవి యు యింకాయితరములైన ఉపయోగ కరమైన పుస్తకములు అనేకము లు గలవు దయచేసి కోరునాడె యాక్రింది చిరునామావద్ద తెలుసు కొనవచ్చును.

పురాణములు:- ఆగ్నేయపురాణము, కల్హపురాణము, బాలరామాయణములు, మత్స్యపురాణము, యింకా ఇతరములు.

వైదిక గ్రంథములు:- ఆదిక మంత్రములు, 860 ప్రతములు, ఋగ్వేద సంధ్యావందనములు, నిత్యకర్మాప్తకము, యాజుష ప్రయోగ చింతామణి, ద్విదనముకచముకము, సూర్యసమస్తారము యి.

ధర్మశాస్త్రములు:- నిర్ణయసింధు, త్రివర్ణవ్రాజీపిక, శాంతిశిఖరము ఇంకా ఇతరములు.

స్తోత్రములు:- కృష్ణలీలాతరంగణి, కృష్ణకర్ణామృతము, జేపీస్తోత్రకదంబము, తిరునామముళి, ధ్యానామృతము, నీతి శాస్త్రము, ముముక్షువది, రామ కర్ణామృతము ఇంకా యితరములు.

సహస్ర నామములు:- అష్టోత్తర శతవహస్ర నామ కదంబము, అన్నపూర్ణ, అంజనేయ, రామ, లక్ష్మీ, లలితా వగైరా.

దండకములు:- దండకత్రయము, రామ, కృష్ణ, శివ మ

సక్షత్రమాలికలు:- నైషధ సక్షత్రమాలిక, జాన పీఠానాంబ వగైరా.

చిరునామా:- ఉప్పల లక్ష్మీకాంతమ్మ, బుక్ షెల్టర్ అండు, హైదర్.

జయశంకర్ అండు కంపెనీ; 18/79. భావ్యరామయ్యగారి నందు;

మంత్ర తంత్రములు:- మంత్ర రక్షకములు, మంత్ర శుభములు, సమ్మోహన శాస్త్రము, పరిమంత్రోపాసనశ్రమము వగైరా.

వేదాంతములు:- సీతారామాంజనేయ సంవాదము, శుక్ల వేదాంత తిమోభాష్కరము, బ్రహ్మవిద్య, శైవల్యసవనీయము, భగవద్గీత మునుకొనకల్పము, భంహాసనీ దాసు తత్వములు, వేమనవద్యములు, శివగీత ముజ్జావరత్నావళి వగైరా.

ఉపనిషత్తులు:- కొలది రకములు.

సంస్కృతకావ్యములు, నాటకములు:- సీతీశాస్త్ర ములు, భక్తుహరి ముఖాపీఠము, రఘువంశము ఇంకా ఇతరములు.

వాకిరణము, అలంకారము:- శబ్దమంజరి వగైరా.

విమంటువులు, అమరము:- ఆంధ్రనాను పంక్షనాను, ఆంధ్రీవదపారిజాతము, గురుబాలవృద్ధిభాగ్య వగైరా.

ఆంధ్రీగీంధములు:- ఆపూర్వ సంఘసంస్కరణము, భాగ తము, భాగవతము, రామాయణము, శుక్ల భావప్రదీపిక, చాటుపద్య మణిమంజరి, శృంగారకలహానకము, శృంగార రసాలవాలము, శృంగార సావిత్రి వగైరా.

శతకములు:- కవిచౌదప్ప శతకము, కన్యకాంబకారావళి, కాళి గుణాదర్శనము అను శ్రీ తిరువతి పెంజుశర్వర శతకము, పెద్దయ్య శతకములు, తీర్థ తాత్పర్య శతకములు వగైరా.

కథలు, వచనములు:- విజయన కాశీమంజరి కథలు, కాళి రామేశ్వర యాత్రాదర్శనము, తెనాలిరామలింగని వింత కథలు, నలుగురు వర్ణ కథలు, మదనకామరాజు కథలు మొదలగు చారిత్రకములు గలవు.

నవలలు:- అనురాగవిపాకము, మణిలాపనావతి, రాజమండ్రి బెజవాడ, చెన్నపట్నము వగైరాలు ఎన్నోవందల నవలలు గలవు.

జీవిత చరిత్రములు:- అసియాతిండ విజ్ఞాన రహస్యములు, దేశనాయకుల చరిత్రలు వగైరా.

ఆనందమయములు:- పదకంటి రహస్యాలు, సరీవతి కుమారి రహస్యములు వగైరా.

చిరునామా:- ఉప్పల లక్ష్మీకాంతమ్మ, బుక్ సెల్లర్ అండు వల్లివర్.

జయశంకర్ అండు కంపెనీ; 18/79, బొడ్డు రామయ్యగారి పండు; బుద్ధపేట, విశాఖపట్నము.

ద్రామాలు:- బలిశేవల్లి, పానుగంటి, రామనారాయణ, చక్కావధానము, కోలావల, చిలకమర్తి, ప్రోణంరాజు, చెన్నవల్లం, కాకినాడ, బెజవాడ, రాజమండ్రి వగైరా ప్రాంతముల ఎన్నో మండల ద్రామాలుకలవు.

కీర్తనలు:- అద్యాత్మకామాయణము, కవీంద్రుని, భగవద్దాసు, రామదాసు, హరిభజన, హరినామ వగైరా కీర్తనలు.

హరికథలు:- అనసూయ, చండ్రహాస, పావిత్రీ, పెద్దదాసు, దక్కాంగడ వగైరాలు.

నాటకములు:- ధక్కాంగడ, మైరావణ, సంకేతలూడు, ప్రహరదలు, వీరభద్ర. రామ నాటకములు వగైరాలు.

పదములు:- శిశిలాయకం, గంగావివాహము, నైకంతుపాత్యం, శారదరామాయణము మొదలగునవి.

జంగంకథలు:- కాంభోజ, కామమ్మ, బొట్టిలి, బాలనాగమ్మ, తిమ్మరి గుండయ్య వగైరా.

యక్షగానములు:- కపటవేష్యా నాటకము, దక్కాంగడ, గరుడాచలము వగైరా.

పాటలు:- ఊర్విశాదేవి, తులసిగోవిందము, పడవపాట, మేలుకోలుపులు, విచిత్ర విడికథ నవాలు, లడ్డూ, పోడి సంవాదం చెన్నవల్లం, మైరాజ, రాజమండ్రి. మొదలగునవి.

దీపదలు:- బాలభాగవతము, వలచరిత్ర. వగైరాలు.

సంగీతములు:- గాయనగాయనీయ పారిజాతము, సంగీతసర్వస్వ పాఠసంగ్రహము, గానవిధ్యావిశోధిని, గట్టువల్లివారివి మొదలగునవి.

వైద్య గ్రంథములు:- బాహుటము, చింతామణి, ప్రసిద్ధలక్ష్మీ, తులసిదయాగములు, వైద్యవిభుంటువులు, శుక్రపితృశాసితసాసం చెన్నవల్లం, రాజమండ్రి, బెజవాడ తదితర ప్రాంతముల వైద్య గ్రంథములు చాలకలవు.

జ్యోతిషగ్రంథములు:- కాలచక్రం, బృహత్కాలం, చెన్నవల్లం, బెజవాడ, రాజమండ్రి, కాకినాడ తదితర ప్రాంతముల వగైరా ఎన్నోకలవు.

జుట్టలు, పాకకాష్ట్రములు, ఛాద్యలు, షరత్ మర్మములు మొదలగునవి.

చిరునామా:- తిప్పల లక్ష్మీకాంతమ్మ, బుక్ షెల్వర్ అండు బిల్డింగ్, కయిశంకర్ అండు కంపెనీ; 13/79, బొడ్డురామయ్యగారి నందు; బుద్ధుపేట, విశాఖపట్నము.

మౌలికము	2.0-0	గ్రేడ్ 3.0-0	వేదాంత భౌతిక శాస్త్రము	0
అలంకారము	1.0-0	గ్రేడ్ 1.8-0	యాజుర్వేదముగ చింతామణి	2
సామర్థ్యము	1.0-0	గ్రేడ్ 1.8-0	వృత్తమాదామణి	2
వెల 5.0-0			సకల మంత్రోపాసనకృమము	0
అలంకారము	0.8-0		దేవస్తోత్రము	0
అలంకారము	0.8-0		శివస్తోత్రము	0
అలంకారము	0.8-0		కవిచాందస్య శతకం	0
అలంకారము	2.0-0		కల్పపురాణము	0-12-0, 1
అలంకారము	2.8-0		తెనాలిరామలింగవి కథలు	0
అలంకారము	0.8-0		రంగదాసు భజన కీర్తనలు	0
అలంకారము	0.6-0		మలీల మేనావరి	0
అలంకారము	0.6-0		మరకతవర్ణ	0-1
అలంకారము	0.4-0, 0.6-0		శమంతసేన	0
అలంకారము	0.8-0		హరిశ్చంద్రవిరాట్ పాదము	0
అలంకారము	0.4-0		నేనే నాంగము	0
అలంకారము	0.4-0		వివాద వాచి	0
అలంకారము	0.2-0		వలపుల మధుగు	0
అలంకారము	3.0-0		శకుంతల జనన నాటకం	0
అలంకారము			వైకుంఠ మహాత్మ్యం	0
అలంకారము			తెనాలిరామలింగవి కథలు	0
అలంకారము			కవితావేద్య నాటకం	0
అలంకారము			మరాఠీ నాటకం	0
అలంకారము	5.8-0		ధర్మాంగద నాటకం (సాల్వ)	0
అలంకారము	0.6-0		కవి నాటకం (తిరునామ)	0
అలంకారము	1.8-0		వీరభద్ర నాటకం త్వరగ	0
అలంకారము	0.4-0		పక్షిటింటి రహస్యము	0
అలంకారము			ఇంకా అనేక కథలు	0



కాలమానమునకుల సమవర్తింపి ధర్మము మోడుచుండును.

దిరునామా:— ఉప్పల లక్ష్మీకాంతమ్మ, బుక్ డెల్వర్ అండు పల్లి, బెంగళూరు అండు కంపెనీ; 18/79, బొమ్మ రామయ్యగారి పండు, బురువేట, విజాపురము.

National Library,
Calcutta-1